

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

Quality of Life and Law Journal

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

Vol. 20 No. 2 July - December 2024

ISSN 3056-9826 (Online)

รายงานวิจัย

- ❖ การพัฒนาตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศในประเทศไทย
นิธินาถ คงเคว็จ เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล และศุภกร ปุณณฤทธิ
- ❖ การป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร
วิภาวณีย์ ยศสุวรรณ และพ.ต.อ.พชร ลั่นทัด
- ❖ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมือง
ชัชชม ศรีวงษ์กลาง และกฤษฎา แสงเจริญทรัพย์
- ❖ สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด
ฉัตรชัย สุกสิ อธิวัตร วรบำรุงกุล และอรุณเกียรติ จันทร์สงแสง
- ❖ ความคิดเห็นของผู้รับบริการและเภสัชกรต่อแบบจำลองร้านยาที่ใช้ระบบเภสัชกรรมทางไกลโดยผู้รับบริการอยู่ร้านยา
สื่อสารกับเภสัชกรผ่านระบบออนไลน์และส่งมอบยาโดยพนักงานร้านยาในพื้นที่ห่างไกล
ตุลาการ นาคพันธ์ ชูมัยยะห์ ยิมะยี ปัทมวรรณ ถาวร บรรณสรณ์ เตชะจำเริญสุข และปรุพท์ รุจนธำรงค์
- ❖ แนวทางการป้องกันการลักทรัพย์ในเคหสถานในหมู่บ้านมหาดไทย 1
ธนเดช ยศสุวรรณ และพ.ต.อ.พชร ลั่นทัด
- ❖ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
จังหวัดจันทบุรี
ธิดา กุลรัตน์ อธิวัตร วรบำรุงกุล และอรุณเกียรติ จันทร์สงแสง
- ❖ การพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวนสำหรับตำรวจในสถานการณ์ปัจจุบัน
พ.ต.อ.หญิง ภัทราภรณ์ จูหะปิเตะ รัชฎาพร เกตานนท์ และปวรพัชร พงษ์เกษกิจ
- ❖ ปัญหาการแบ่งอำนาจสอบสวนและความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวนคดีอาญาของไทย
หนึ่งฤทัย อินทรโชติ และกฤษฎา แสงเจริญทรัพย์
- ❖ บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด
ธิดารัตน์ ทักษ์ศิริ อธิวัตร วรบำรุงกุล และอรุณเกียรติ จันทร์สงแสง

สโมสรสือป่าวชิวาวุธานุสรณ์

สโมสรมีวตัฎประสงค้ก่อดั้งเพือ

๑) เพือน้อมรำลึกรึงพระมหากุณนาธิคุณพระบาทสมเด็จพรมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้พระราชทานกำเนิดกิจการสือป่าวและลูกสือไทย รวมถึงแสดงความจริงรักภักดีแต่พระบาท สมเด็จพรเจ้าอยู่หัว องค์พระประมุขของคณะลูกสือแห่งชาติ

๒) เพือเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพรเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภา **พัฒนาวดี** ทรงมีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒

๓) เพือให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนกระบวนการลูกสือและกิจการของคณะ ลูกสือแห่งชาติ

๔) เพือศึกษาและรวบรวม บทความ งานพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จ พรมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้พระราชทานกำเนิดสือป่าวและลูกสือไทย

๕) เพือเป็นการให้ความรู้และเผยแพร่กิจการสือป่าวและลูกสือไทย ให้เป็นที่รู้จัก กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๖) เพือส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการให้มีความทันสมัย ประยุกต์ใช้กับลูกสือได้ใน ยุคโลกาภิวัตน์

“กล้วยไม้สิงโตเจ้าฟ้าเพชรรัตน”

เป็นกล้วยไม้คู่ผสม ที่นายภพล ศุภนันถนันทน์ ผู้เลี้ยงและนักเพาะพันธุ์พืชและสัตว์น้ำสมัครเล่น ได้ดำเนินการผสมพันธุ์กล้วยไม้ระหว่างสิงโตแคลป์โตเนนเซ่ (Bulbophyllum claptoneze) และสิงโตปาละวัน (Bulbophyllum palawanense) เมื่อประมาณเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๒ จนได้กล้วยไม้คู่ผสมพันธุ์ใหม่ของโลก เมื่อความทราบฝ่าพระบาท สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระอนุญาตให้เชิญพระนามมาตั้งเป็นนามกล้วยไม้คู่ผสมใหม่นี้ว่า กล้วยไม้สิงโตเจ้าฟ้าเพชรรัตน โดยทรงพระกรุณาโปรดให้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุทธนารีนาถ เสด็จออกแทนพระองค์ ณ วังรื่นฤดี สุขุมวิท ๓๘ ประทานพระวโรกาสให้ นายชัชพล ไชยพร ข้าราชการบริพาร นายนายภพล ศุภนันถนันทน์ ฝ่าถวายกล้วยไม้คู่ผสมนี้แด่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุทธนารีนาถ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ซึ่งในวันเดียวกันนี้ สมามคัมพีชสวนอังกฤษ ได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนกล้วยไม้คู่ผสมดังกล่าวในนาม “Bulbophyllum Princess Bejaratana”

พระนามและพระบารมีของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ย่อมยังให้ประชาชนได้หันมาสนใจกล้วยไม้สกุลนี้กันมากขึ้น เมื่อมีคนสนใจและนิยมกล้วยไม้สกุลนี้กันอย่างแพร่หลายแล้ว ก็จะเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรรายอื่นๆ หันมาช่วยกันพัฒนากล้วยไม้สกุลนี้ให้เป็นกล้วยไม้สกุลหลักอีกสกุลหนึ่ง ในการทำรายได้เข้าประเทศต่อไปในอนาคต รวมถึงเป็นขวัญกำลังใจสำหรับผู้พัฒนาพันธุ์กล้วยไม้สกุลนี้ และเป็นจุดเริ่มต้นให้ประชาชนหันมาสนใจกับทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการเจริญรอยพระยุคลบาท สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ ผู้สนพระทัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกสถานหนึ่งด้วย

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ISSN 3056-9826 (Online)

“เป็นวารสารที่มุ่งเน้นเฉพาะวิชาการทางด้านสังคมสุขภาวะและคุณภาพชีวิต รวมถึงวิชาการทางด้านกฎหมายการแพทย์ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์ ตลอดจนสหวิทยาการและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสรรค์สร้างสังคมสุขภาวะ”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ผลงานวิจัย ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในทางวิชาการ ด้านกฎหมายการแพทย์ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์ ตลอดจนสหวิทยาการและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสรรค์สร้างสังคมสุขภาวะ
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นทางด้านสังคมสุขภาวะและคุณภาพชีวิต รวมถึงวิชาการทางด้านกฎหมายการแพทย์ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์ ตลอดจนสหวิทยาการและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสรรค์สร้างสังคมสุขภาวะ ของคณาจารย์ นักวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาทั้งภายใน และภายนอกสถาบันได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
4. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารวิชาการ
5. เพื่อให้เป็นเอกสารประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

คณะที่ปรึกษา

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (อัมพร อมฺพโร)
ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร
ศาสตราจารย์นายแพทย์สมพล พงศ์ไทย
ศาสตราจารย์นายแพทย์สุรศักดิ์ ฐานิพานิชกุล
ศาสตราจารย์ ดร. มร.ว. ชินสุสร สวัสดิวัตน์
ศาสตราจารย์ ดร.รัศมีดารา ทุนสวัสดิ์
ดร.หิมาลัย ผิวพรรณ

บรรณาธิการ

นางสาวสกวพร สุทธิสุข

ผู้ช่วยบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา วิสูตรเรืองเดช มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

กองบรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.พนอเนื่อง สุทัศน์ ณ อยุธยา
รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.ดร.พงศ์กุลธร โรจน์วิรุฬห์
รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณรา ชื่นวัฒนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณภูมิ สามัคคีคารมย์
ดร.สุภัทรา กรอุไร
อาจารย์มณิสรา จุลสมัย
นายสุรพล ศุขอัจจะสกุล
นายสรภพ แต่สุวรรณ
นายจักรพงษ์ ทัพพปริญา
นางสาวอิสริยาศิริ พยัคติกุล
นายคำรณ โชนะโชติ
นางสาวอุษราณ์ ไทยวัฒน์
นางกรณัญฐ์ รักไคร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาลยุติธรรม
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ศาลยุติธรรม
สพฐ. ประถมศึกษาบุรี
การประปาส่วนภูมิภาค
กระทรวงพาณิชย์
มหาวิทยาลัยมหิดล
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
บริษัท เอ็นดีเอส โฮลดิ้ง จำกัด

ฝ่ายจัดการ นางสาวสกวพร สุทธิสุท
เจ้าของ สโมสรเสือป่าวิชราวุธานุสรณ์
สำนักงาน 38 ถ.วัดโพธิ์ไพโรจน์ ตำบลโพธาราม
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 70120
กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม - มิถุนายน) , (กรกฎาคม - ธันวาคม)

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย
อยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)
ซึ่งผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI

ทุกบทความได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน
ก่อนลงตีพิมพ์ในวารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

☆ บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย
เป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ สโมสรเลื่อปาวชิราวุธานุสรณ์ และ
กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

☆ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอกบทความเพื่อการศึกษา
แต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนสมบูรณ์

☆ ท่านที่ประสงค์จะส่งบทความวิชาการ ผลงานวิจัย ข้อคิดเห็น
ทางวิชาการลงตีพิมพ์วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย กรุณาส่งมาที่
สโมสรเลื่อปาวชิราวุธานุสรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review)

ศาสตราจารย์ ดร.จ่านงค์ อดิวัฒนสิทธิ์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ บุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวรัตน์ พลายน้อย
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา กงตาล
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรกรณ์ สิงห์สุริยา
มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.ดร.กิตติธนัทธ์ เลอวงศ์รัตน์
กองบัญชาการศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.อุนิษา เลิศโตมรสกุล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช บวรสมพงศ์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.มงคล เทียนประเทืองชัย
มหาวิทยาลัยรังสิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัฏ วรบำรุงกุล
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพ.ประยงค์ เต็มขวลา
วิทยابันฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปริตตา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิพพล มหาอาษา
มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุรฉกร ไตรรัตน์
มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์
มหาวิทยาลัยรังสิต

ดร.ชาลิต หมื่นนุช
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.ปนัดดา รักษาแก้ว
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.มาสริน ศุกลปักษ์
วิทยาลัยพยาบาลราชชนนีนี จังหวัดนนทบุรี
อาจารย์สุจิรา ฟุ้งเฟื่อง
มหาวิทยาลัยชินวัตร

ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรสมุน พฤทธิภูมิ
มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาสตราจารย์ พล.ต.ต.หญิง ดร.พัชรา สิ้นลอยมา
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภวัทย์ พลายน้อย
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท วงศ์สุรวัฒน์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ประธาน วัฒนวานิชย์
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ชูษณะ รุ่งปัจฉิม
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

รองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.พชร สันทัด
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา ไตลังคะ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พลเรือโท นพ.วิชัย มนต์ศิริวิทยา (ร.น.)
กรมการแพทย์ทหารเรือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ต. ดร.ธวัช สุดสาคร
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตุนท์ ชมชื่น
วิทยาลัยเชียงราย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐนันต์ศักดิ์ บวรนนท์กุล
มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชฎาพร เกตานนท์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์ ไซยสังข์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.วณิชชา จันทระ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ดร.เอกพงษ์ สารน้อย
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ดร.วศิน พิพัฒน์ฉัตร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดร.วรานิชฐ์ ลำไย
มหาวิทยาลัยชินวัตร

บทบรรณาธิการ

สวัสดีปีใหม่ส่งท้ายปีเก่า 2567 วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย ฉบับนี้เป็นปีที่ 20 เล่มที่ 2 ในฉบับนี้มีบทความที่น่าสนใจ จำนวน 10 เรื่อง เป็นรายงานวิจัย 10 เรื่อง ซึ่งนักวิชาการ บุคลากรทางการศึกษา และนักวิจัยต่าง ๆ ล้วนให้ความสนใจต่อการศึกษาวิจัยในประเด็น ด้านกฎหมาย และสหวิทยาการอื่น ๆ เช่นเรื่อง “การพัฒนาตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศในประเทศไทย” “การป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร” “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่ เกาะของชนพื้นเมือง” “ความคิดเห็นของผู้รับบริการและเภสัชกรต่อแบบจำลองร้านยาที่ใช้ระบบ เภสัชกรรมทางไกลโดยผู้รับบริการอยู่ร้านยาสื่อสารกับเภสัชกรผ่านระบบออนไลน์และส่งมอบยา โดยพนักงานร้านยาในพื้นที่ห่างไกล” “แนวทางการป้องกันการลักทรัพย์ในเคสสถานในหมู่บ้าน มหาดไทย 1” “การพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวนสำหรับตำรวจใน สถานการณ์ปัจจุบัน” “ปัญหาการแบ่งอำนาจสอบสวนและความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวน คดีอาญาของไทย” และ “สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด” เพื่อให้ผู้อ่านได้เลือกศึกษาตาม ความสนใจ และขอขอบพระคุณคณะที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) ที่กรุณาประเมิน คัดกรองบทความวิจัยและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ ในการปรับปรุงบทความวิจัยให้มีความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เนื้อหาสาระของบทความที่วารสารคุณภาพชีวิตกับ กฎหมายได้นำเสนอไปนั้น จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านเพื่อเปิดมุมมองแนวคิดในการศึกษาพัฒนา งานวิจัยของท่านต่อไปในอนาคต

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

รายงานวิจัย

- ❖ การพัฒนาตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศในประเทศไทย
นิธินาถ คงเคว้จ เซษฐู รัชดาพรรณธัญกุล และศุภกร ปุญญฤทธิ์.....e273556
- ❖ การป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่
(เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร
วิภาวดี ยศสุวรรณ และพ.ต.อ.เพชร สันทัต.....e273647
- ❖ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมือง
ชัชชม ศรีวงศ์กลาง และกฤษฎา แสงเจริญทรัพย์.....e274263
- ❖ สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด
ฉัตรชัย สุกสิ อีรังกูร วรบำรุงกุล และอรุณเกียรติ จันทร์สงแสง.....e275908
- ❖ ความคิดเห็นของผู้รับบริการและเภสัชกรต่อแบบจำลองร้านยาที่ใช้ระบบเภสัชกรรม
ทางไกลโดยผู้รับบริการอยู่ร้านยาสื่อสารกับเภสัชกรผ่านระบบออนไลน์และส่งมอบยา
โดยพนักงานร้านยาในพื้นที่ห่างไกล
ตุลาการ นาคพันธ์ ชูมัยยะห์ ยี่มะยี่ ปัทมวรรณ ถาวร
บรรณสรณ์ เตชะจำเริญสุข และปฐพี รุจนาธรงค์.....e272242
- ❖ แนวทางการป้องกันการลักทรัพย์ในเคสสถานในหมู่บ้านมหาตไทย 1
ธนเดช ยศสุวรรณ และพ.ต.อ.เพชร สันทัต.....e273804
- ❖ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่อง
พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี
ธิดา กุลรัตน์ อีรังกูร วรบำรุงกุล และอรุณเกียรติ จันทร์สงแสง.....e275949

สารบัญ

รายงานวิจัย

- ❖ การพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวนสำหรับตำรวจ
ในสถานการณ์ปัจจุบัน
พ.ต.อ.หญิง ภัทราภรณ์ จุฬะปิยะ รัชฎาพร เกตานนท์ และ
ปวรพัชร พงษ์เกษกิจ.....e271625
- ❖ ปัญหาการแบ่งอำนาจสอบสวนและความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวน
คดีอาญาของไทย
หนึ่งฤทัย อินทรโชติ และกฤษฎา แสงเจริญทรัพย์.....e273736
- ❖ บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่อง
พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด
ธิดารัตน์ ทักษิณี อธิ์กร วรบำรุงกุล และอรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง.....e276300

การพัฒนาตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศในประเทศไทย The Development of Sexual Harassment Indicators in Thailand

นิตินาถ คงเควิจ* เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล** ศุภกร บุญญฤทธิ์***

Nitinart Kongkhwet* Chet Ratchadapunnathikul** Suppakorn Poonyarith***

Received: 7 June 2024 / Revised: 15 August 2024 / Accepted: 15 September 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวชี้วัดในระดับสากลของการคุกคามทางเพศ และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศที่เหมาะสมในสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความรู้หรือประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศไม่ต่ำกว่า 5 ปีขึ้นไป ในหน่วยงานของรัฐ มูลนิธิหรือหน่วยงานเอกชน และนักวิชาการ จำนวน 20 ท่าน จากนั้นนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูลแบบการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ตัวชี้วัดที่องค์การสหประชาชาติกำหนดไว้จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย โดยมีการปรับให้เหมาะสม ดังนี้ ตัวชี้วัดที่ 1 การข่มขืน พยายามข่มขืน ตัวชี้วัดที่ 2 การกระทำทางกายภาพ ตัวชี้วัดที่ 3 การถ่ายรูปหรือถ่ายคลิปวิดีโอผู้อื่นในทางเพศ ตัวชี้วัดที่ 4 การแสดง ส่งต่อ เผยแพร่สื่อทางเพศ และตัวชี้วัดที่ 5 การกระทำทางวาจา กิริยา วาจา และการนิยามการคุกคามทางเพศของสังคมไทย หมายถึง การกระทำต่อผู้อื่นในทางเพศที่ทำให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกกังวลใจ อึดอัดใจ เป็นการกระทำต่อผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม ถูกบังคับ หรือใช้อำนาจทางสังคมมาข่มขู่รังแก รวมถึงการยินยอมโดยมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การข่มขืน การกระทำอนาจาร การถ่ายรูปหรือถ่ายคลิปวิดีโอผู้อื่นในทางเพศ การแสดง ส่งต่อ เผยแพร่สื่อทางเพศทั้งของตนเองและผู้อื่น การส่งสัญลักษณ์ทางเพศ การล่อลวง การกระทำทางวาจา อากัปกิริยา และข้อความ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นที่ใด เกิดขึ้นกับบุคคลใดก็ตาม

ข้อเสนอแนะคือ การผลักดันให้รัฐออกกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามทางเพศ จะสามารถปกป้องผู้ที่ตกเป็นผู้ถูกกระทำ และสามารถลงโทษเอาผิดผู้กระทำได้

คำสำคัญ : การพัฒนา / ตัวชี้วัด / การคุกคามทางเพศ

*นักศึกษาลัทธิสุตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

**รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

*Graduate student, Master of arts program in Criminology and Criminal Justice, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

**Assoc. Prof. Dr., Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

***Asst. Prof. Dr., Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

Abstract

This qualitative study aimed to investigate universal sexual harassment indicators and develop sexual harassment indicators. Using In-depth interviews with key informants who have knowledge or work experience related to sexual harassment for at least 5 years or more in government agencies, foundations or private agencies, and academics There were a total of 20 people. Descriptive was employed for data analysis.

The results revealed that UN indicators do not correspond to the Thai societal context and require appropriate adjustments. These adjustments include categorizing indicators as follows: 1) Rape and attempted rape, 2) Physical acts, 3) Sexually taking photos or recording video clips of others, 4) Showing, sending, and publishing sexual media, and 5) Gestures, manner, and verbal communication. Furthermore, the findings indicated that sexual harassment in Thai society encompasses sexual acts that induce anxiety or discomfort in the victim. These acts are perpetrated without consent, through coercion or exploitation of social power, and may involve benefits, such as rape, indecent acts, sexually taking photos or recording video clips of others, showing/sending/publishing sexual media, sending sexual symbols, voyeurism, verbal communication, gestures, and messages, irrespective of the location or the individual targeted.

The recommendation was to push the state to pass laws on preventing sexual harassment. Will be able to protect those who are victims. and can punish the perpetrator.

Keywords: Development / Indicators / Sexual harassment

บทนำ

การคุกคามทางเพศ (Sexual harassment) เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและยังคงดำเนินต่อเนื่องให้เห็นในสังคม เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ถูกหล่อหลอมมาจากวัฒนธรรมแบบชายเป็นใหญ่ ส่งผลให้เพศหญิงมีอำนาจต่อรองน้อยกว่าเพศชาย ค่านิยมที่เกิดขึ้นมาจากบรรทัดฐานของเพศชาย จึงมีผลต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเพศหญิงที่ค่อย ๆ ถูกบั่นทอนให้ลดน้อยลง มีค่าเป็นวัตถุตอบสนองทางอารมณ์ที่ง่ายต่อการกดขี่ข่มเหง ยิ่งไปกว่านั้นเพศหญิงที่ตกเป็นผู้ถูกระทำมักถูกตั้งคำถามกลับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดเหตุ ไม่ได้ได้รับความเห็นใจ มีหน้าซำยังถูกกล่าวโทษจากสังคมรอบข้าง เท่ากับว่าสังคมกำลังเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดพยายามใจและมีโอกาสกระทำซ้ำสูง (รุ่งโรจน์ สมบุญเก่า, 2565) ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการเคลื่อนไหวทางสังคมเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศที่มากขึ้นกลับพบว่าอุบัติการณ์ของการคุกคามทางเพศไม่มีทีท่าที่จะลดลง โดยการคุกคามทางเพศสูงเป็นอันดับที่ 2 จากการรายงานการถูกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงทั้งทางตรงและทางอ้อมขององค์การสหประชาชาติ และผู้หญิงส่วนใหญ่คิดเห็นว่าการคุกคามทางเพศในที่สาธารณะมีสถานการณ์ที่เลวร้ายมากขึ้น (UN Women, 2021)

ปัญหาการคุกคามทางเพศยังเป็นปัญหาที่อยู่ใต้พรมที่สถิติการรายงานของผู้ที่เคยถูกระทำอยู่ในระดับน้อยมาก ยิ่งไปกว่านั้นการคุกคามทางเพศเป็นพฤติกรรมแรกเริ่มที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางเพศอื่น ๆ อันนำไปสู่การข่มขืน กระทำชำเรา หรือปัญหาอนาจารได้อีกด้วย (สุริศา นิยมรัตน์, 2560) ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้สามารถเกิดขึ้นกับคนทุกกลุ่ม อีกทั้งการถูกคุกคามทางเพศยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพร่างกายและสภาพจิตใจของผู้ถูกระทำเป็นอย่างมาก โดยจะแตกต่างกันตามระดับความร้ายแรงที่แต่ละบุคคลถูกระทำความรุนแรงแค่ไหน ถูกระทำมานานเท่าไร มักจะเกิดอาการภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล หวาดกลัว รู้สึกอับอายและรู้สึกผิดเสียความมั่นใจในตนเอง ไม่เชื่อใจผู้อื่น ชอบเก็บตัว และมีโอกาสเกิดภาวะป่วยทางจิต PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder) ยิ่งไปกว่านั้นผลกระทบอาจร้ายแรงจนถึงขั้นที่ผู้ถูกระทำมีความคิดจะฆ่าตัวตาย ยังรวมไปถึงผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลโดยตรงต่อผู้ถูกระทำที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน การเปลี่ยนงาน ความไม่มั่นคง และโอกาสในการทำงาน อย่างการศึกษาในสหรัฐอเมริกาพบว่า ร้อยละ 80 ของผู้หญิงที่ตกเป็นผู้ถูกระทำการคุกคามทางเพศอย่างรุนแรงจะลาออกจากงานภายในสองปี ต่างจากคนงานในโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า ที่ส่วนใหญ่เลือกที่จะนิ่งเงียบและยอมคงงานของตนเองไว้ เนื่องจากโอกาสในการทำงานมีจำกัดและจำเป็นต้องหาเงินเลี้ยงครอบครัว (Lim S. C., Ghani F. & Remme M., 2018)

ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ (UN) ได้อธิบายการคุกคามทางเพศโดยสังเขปไว้ว่า การคุกคามทางเพศ เป็นพฤติกรรมที่ผู้ถูกระทำหรือผู้ที่ตกเป็นผู้ถูกระทำไม่พึงปรารถนา (Unwelcome) และไม่ต้องการ (Unwanted) โดยการคุกคามดังกล่าวอาจจะเป็นในรูปของการแสดงออกทางวาจา กิริยา ท่าทาง การแตะเนื้อต้องตัว และสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย การกระทำที่ไม่สัมผัสตัวผู้ถูกระทำ เช่น การวิพากษ์ถึงลักษณะหรือรูปร่างของผู้อื่นที่สื่อไปในทางเพศ (Sexual comments about a person's body parts or appearance) การผิวปาก (Whistling) ความต้องการเกี่ยวกับเรื่องทางเพศ (Demands for sexual favors) การถ่มอง (Sexually suggestive staring) และการโชว์ของลับให้ผู้อื่นดู (Exposing one's sexual organs)

at someone) ซึ่งการคุกคามทางเพศยังรวมถึงการกระทำที่มีการสัมผัสถูกตัวผู้ถูกระทำ เช่น การจับ (Grabbing) การบีบ (Pinching) การตี (Slapping) หรือการสัมผัสโดนตัวผู้อื่นที่เจตนาส่อไปในทางเพศ (Rubbing against another person in a sexual way) ดังนั้นการคุกคามทางเพศจะเกิดขึ้นได้ทั้งผ่านวาจา ข้อความ พฤติกรรมที่แสดงออกมา หรือการสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

ซึ่ง UN ได้กำหนดลักษณะตัวชี้วัดพฤติกรรมการคุกคามทางเพศไว้ 5 ประการ

1. การมีความต้องการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งหาโอกาสหรือฉวยโอกาสในการมีเพศสัมพันธ์
2. การฉวยโอกาสในการกอด จูบ ลูบคลำ สัมผัสอวัยวะส่วนต่าง ๆ ในร่างกาย
3. การส่งเสียงแซว การวิพากษ์วิจารณ์ถึงลักษณะรูปร่างของผู้อื่น และการใช้วาจาหรือข้อความที่ส่อไปในทางเพศ

4. การเปิดของสงวนให้ผู้อื่นดู ไม่ว่าจะเป็นอวัยวะสืบพันธุ์หรือหน้าอกของผู้หญิงก็ตาม รวมถึงการสำเร็จความใคร่ต่อหน้าผู้อื่น

5. การแสดงท่าทางที่ส่อไปในทางเพศ หรือท่าทางที่แสดงถึงการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองด้วยมือ หรืออวัยวะอื่น ๆ ในร่างกาย (UN Women, 2019)

ประเทศไทยประสบปัญหาการคุกคามทางเพศมาเป็นระยะเวลานานแล้ว ด้วยบริบทสังคมในมุมมองเรื่องเชิงเพศเป็นสิ่งที่ไม่สามารถบอกกล่าวสู่สาธารณะได้ การคุกคามทางเพศจึงเป็นปัญหาที่ถูกชุกอยู่ใต้พรม ส่งผลให้ปัญหานี้ไม่มีที่ท่าว่าจะลดจำนวนลงแต่อย่างใดแม้จะมีการออกมารณรงค์เรียกร้องสิทธิก็ตาม โดยจากข้อมูลของโครงการปัทมจุดเดือด (เครือข่ายเมืองปลอดภัยสำหรับผู้หญิง) แสดงให้เห็นถึงสถิติของผู้หญิงไทยกว่า 86% เคยถูกคุกคามทางเพศในพื้นที่สาธารณะ (นภาพร พานิชชาติ, 2562) ที่ร้ายแรงไปกว่านั้นคือการคุกคามทางเพศในเด็กและเยาวชนมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง จากการรายงานสถิติการล่วงละเมิดทางเพศในเด็กและเยาวชนของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในปี พ.ศ. 2564-2566 พบว่า เด็กและเยาวชนไทยจำนวน 1,097 คน เคยถูกล่วงละเมิดทางเพศ โดยเกินกว่าร้อยละ 80 เกิดขึ้นในเด็กผู้หญิง และคาดว่าจะมีอีกหลายกรณีที่ไม่ได้รับการเปิดเผย ซึ่งผู้กระทำส่วนใหญ่เป็นบุคคลใกล้ชิดกับผู้ถูกระทำ อย่างเช่น ญาติ พ่อเลี้ยง พ่อแท้ ๆ หรือเพื่อนบ้าน เป็นต้น และผลพวงจากการถูกคุกคามทางเพศนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์กับเด็กผ่านการแบล็กเมล โดยการนำรูปหรือวิดีโอของเด็กไปเผยแพร่จำหน่าย การนำเด็กไปเป็นขอราน หรือขายของตามสี่แยก และอาจนำไปสู่การค้าประเวณีเด็กได้อีกด้วย (ไทยรัฐออนไลน์, 2566)

ปัญหาการคุกคามทางเพศในประเทศไทยยังถือว่าเป็นประเด็นใหม่ที่เพิ่งถูกหยิบยกมาวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมเมื่อไม่นานมานี้ จึงทำให้มีสถิติปรากฏน้อยกว่าการกระทำความรุนแรงทางเพศแบบอื่น อีกทั้งไม่มีตัวชี้วัดหรือคำนิยามที่ปรับให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้คนในสังคมยังคงสับสนและไม่ทราบแน่ชัดว่าการคุกคามทางเพศคืออะไร ตัวผู้ถูกระทำเองก็ไม่กล้าเปิดเผยเรื่องราว ยิ่งไปกว่านั้นการคุกคามทางเพศถูกตีความไปในหลากหลายมิติ ทำให้มีรูปแบบพฤติกรรมที่กระจัดกระจายและความหมายแบบปัจเจกบุคคล ซึ่งหากมีการศึกษาตัวชี้วัดของการคุกคามทางเพศในระดับสากลพร้อมทั้งพัฒนาตัวชี้วัดให้เป็นรูปธรรม

เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงผู้คนในสังคมจะได้ตระหนักและรู้เท่าทัน พฤติกรรมการคุกคามทางเพศ อีกทั้งยังสามารถนำตัวชี้วัดที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ไปใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศระดับสากล
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศที่เหมาะสมในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ รวมถึงศึกษาตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศ ในระดับสากล เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศที่เหมาะสมในประเทศไทยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก การศึกษาในครั้งนี้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความรู้หรือประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ โดยจะทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการคุกคามทางเพศที่มีความรู้ หรือประสบการณ์การทำงาน หรือด้านที่เกี่ยวข้อง ไม่ต่ำกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวน 20 ท่าน โดยจะคัดเลือกจาก

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ปฏิบัติหน้าที่หรือเคยปฏิบัติหน้าที่ด้านการคุกคามทางเพศในหน่วยงานของรัฐซึ่งมีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปีขึ้นไป 9 คน ได้แก่ ตำรวจ 2 คน อัยการ 2 คน ผู้พิพากษา 3 คน กองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 1 คน และกรรมการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านคุ้มครองผู้บริโภค 1 คน
2. ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ปฏิบัติงานในมูลนิธิหรือหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศซึ่งมีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปีขึ้นไป 7 คน ได้แก่ มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล 4 คน และมูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี 3 คน
3. ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักวิชาการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศซึ่งมีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปีขึ้นไป 4 คน ได้แก่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 1 คน ภาควิชาสตรีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 1 คน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม 1 คน และคณะสังคมและมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้จะเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง เป็นแนวทางสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามที่เปิดกว้าง ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ โดยยังคงดำเนินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งจะได้มาด้วยข้อมูลที่หลากหลาย และตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งประเด็นสัมภาษณ์มีดังนี้

ส่วนที่ 1 นิยามการคุกคามทางเพศ

ส่วนที่ 2 ตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการพรรณนา และตีความอาศัยทฤษฎีทางด้านอาชญาวิทยา แนวคิดเรื่องการคุกคามทางเพศ แนวคิดเรื่องตัวชี้วัด และนิยามของการคุกคามทางเพศในบริบทของสังคมไทย โดยทั้งหมดต้องมีความเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 นิยามการคุกคามทางเพศ

ผลการศึกษาการนิยามการคุกคามตามมุมมองของผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศ พบว่า การคุกคามทางเพศ หมายถึง การกระทำต่อผู้อื่นในทางเพศที่ทำให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกกังวลใจ อึดอัดใจ เป็นการกระทำต่อผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม ถูกบังคับ หรือใช้อำนาจทางสังคมมาข่มเหงรังแก รวมถึงการยินยอมโดยมีผลประโยชน์ เข้ามาร่วมด้วย เช่น การข่มขืน การกระทำอนาจาร การถ่ายรูปหรือถ่ายคลิปวิดีโอผู้อื่นในทางเพศ การแสดง ส่งต่อ เผยแพร่สื่อทางเพศทั้งของตนเองและผู้อื่น การส่งสัญลักษณ์ทางเพศ การใช้สายตา ถ้ามอง การกระทำทางวาจา อาทิ กิ๊วะ และข้อความ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นที่ใด เกิดขึ้นกับบุคคลใดก็ตาม

ความเหมาะสมของความหมายการคุกคามทางเพศในประเทศไทยจากที่ได้ศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูล 16 คนจาก 20 คน เห็นพ้องตรงกันว่าความหมายของการคุกคามทางเพศมีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 80

ส่วนที่ 2 ตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศ

จากผลการศึกษาตัวชี้วัดที่องค์การสหประชาชาติกำหนดไว้ 5 ประการ ดังนี้ ตัวชี้วัดที่ 1 การมีความต้องการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งหาโอกาสหรือฉวยโอกาสในการมีเพศสัมพันธ์ ตัวชี้วัดที่ 2 การฉวยโอกาสในการกอดจูบ ลูบคลำ สัมผัสอวัยวะส่วนต่าง ๆ ในร่างกาย ตัวชี้วัดที่ 3 การส่งเสียงแซว การวิพากษ์วิจารณ์ถึงลักษณะรูปร่างของผู้อื่น และการใช้วาจาหรือข้อความที่สื่อไปในทางเพศ ตัวชี้วัดที่ 4 การเปิดของสงวนให้ผู้อื่นดู ไม่ว่าจะป็นอวัยวะสืบพันธุ์หรือน้ำอวกของผู้หญิงก็ตาม รวมถึงการสำเร็จความใคร่ต่อหน้าผู้อื่น และตัวชี้วัดที่ 5 การแสดงท่าทางที่สื่อไปในทางเพศ หรือท่าทางที่แสดงถึงการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองด้วยมือหรืออวัยวะอื่น ๆ ในร่างกาย ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่า 3 ตัวชี้วัดไม่ชัดเจน ยังไม่สามารถนำมาใช้ในบริบทสังคมไทยได้ จำเป็นต้องมีการปรับให้เหมาะสม และมีอีก 1 ตัวชี้วัดที่จำเป็นต้องมีการพิจารณาควบคู่กับตัวชี้วัดอื่น ๆ โดยตัวชี้วัดที่ 1, 4 และ 5 เป็น 3 ตัวชี้วัดที่ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นว่าไม่ชัดเจน เนื่องด้วย ข้อ 1 ตัวชี้วัดคลุมเครือไม่สามารถบ่งชี้ได้อย่างชัดเจนว่า การมีความต้องการมีเพศสัมพันธ์ คือพฤติกรรมแบบใด ยกต่อการพิสูจน์หาเจตนา แต่หากเปลี่ยนตัวชี้วัดเป็นการข่มขืน และพยายามข่มขืน ที่มีรูปแบบการกระทำชัดเจน และเป็น

รูปธรรม อีกทั้งมีกฎหมายรองรับการลงโทษผู้กระทำผิดแล้ว จึงเห็นควรว่าหากมีการปรับไปในทิศทางนี้จะเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย ตัวชี้วัดที่ 4 และ 5 ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นตรงกันว่าตัวชี้วัด 2 ข้อนี้นี้มีความคล้ายคลึงกัน ควรนำมารวมเป็นข้อเดียวกันที่ครอบคลุมไปถึงพฤติกรรมที่กระทำผ่านวาจา กิริยานอกจากนี้อีก 1 ตัวชี้วัดที่จำเป็นต้องมีการพิจารณาควบคู่กับตัวชี้วัดอื่น ๆ ก็คือ ข้อ 3 ในด้านการกระทำผ่านวาจา จะต้องมีการพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ควบคู่ด้วย ในบางกรณีอาจเป็นความยินยอมของทั้งสองฝ่ายจะไม่ถือเป็นการคุกคามทางเพศ ส่งผลให้มีความจำเป็นต้องมีการนำสถานการณ์ ความสัมพันธ์ และพฤติกรรมอื่น ๆ มาพิจารณาร่วม และประเด็นที่สำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นในตัวชี้วัดการใช้วาจา กล่าวว่า การวิพากษ์วิจารณ์ถึงลักษณะรูปร่างของผู้อื่น จะต้องเป็นเป็นการพูดถึงในเชิงทางเพศด้วย หากไม่มีการพูดถึงในเชิงทางเพศก็จะเป็นการถูกเหยียดหยามในรูปแบบอื่น

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ 3 หัวข้อหลัก คือ การเพิ่มเติมรายละเอียดในตัวชี้วัดและนิยามระดับสากลไม่ได้กล่าวถึง การยกตัวอย่างรูปแบบพฤติกรรมการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และข้อคิดเห็นในการปรับให้ตัวชี้วัดมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มีความชัดเจน เป็นรูปธรรม และเหมาะสมกับบริบทสังคมไทยกว่าตัวชี้วัดขององค์การสหประชาชาติ ดังตารางที่ 1 เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของระหว่างสองตัวชี้วัด

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศขององค์การสหประชาชาติกับตัวชี้วัดที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

	ตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศขององค์การสหประชาชาติ	การพัฒนาตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศในประเทศไทย
ตัวชี้วัดที่ 1	การมีความต้องการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งหาโอกาสหรือฉวยโอกาสในการมีเพศสัมพันธ์	การข่มขืน พยายามข่มขืน เป็นการบังคับขืนใจให้มีเพศสัมพันธ์ ไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่ก็ตาม
ตัวชี้วัดที่ 2	การฉวยโอกาสในการกอด จูบ ลูบคลำ สัมผัสอวัยวะส่วนต่าง ๆ ในร่างกาย	การกระทำทางกายภาพ เป็นการสัมผัสอวัยวะส่วนต่าง ๆ ในร่างกายของผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม ไม่ว่าจะโอบ กอด หอม จูบ ลูบคลำ ถูไถ เปียกเสียด เป็นต้น
ตัวชี้วัดที่ 3	การส่งเสียงแซว การวิพากษ์วิจารณ์ถึงลักษณะรูปร่างของผู้อื่น และการใช้วาจาหรือข้อความที่สื่อไปในทางเพศ	การถ่ายรูปหรือถ่ายคลิปวิดีโอผู้อื่นในทางเพศ เป็นการถ่ายผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายได้กระโปรง ถ่ายเป้ากางเกง ถ่ายเรือนร่างสรีระ ถ่ายผู้อื่นในห้องน้ำ ถ่ายผู้อื่นในห้องลงเสื้อผ้า เป็นต้น

ตัวชี้วัดที่ 4	การเปิดของสงวนให้ผู้อื่นดู ไม่ว่าจะเปิดเผยสาระสำคัญของข้อมูลหรือเนื้อหาของผู้ที่ปฏิบัติตาม รวมถึงการสร้างความใคร่ต่อหน้าผู้อื่น	การแสดง ส่งต่อ เผยแพร่สื่อทางเพศ เป็นการแสดงสื่อภาพโป๊ หรือคลิปอนาจารให้แก่ผู้อื่นเห็น ไม่ว่าจะป็นรูปพิกหน้าจอมพิวเตอร์ ปฏิทิน ส่งต่อในช่องข้อความออนไลน์ อีกทั้งยังรวมถึงการเผยแพร่รูป และคลิปวิดีโอในทางเพศของตนเอง หรือของผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม
ตัวชี้วัดที่ 5	การแสดงท่าทางที่สื่อไปในทางเพศ หรือท่าทางที่แสดงถึงการสร้างความใคร่ด้วยตนเองด้วยมือหรืออวัยวะอื่น ๆ ในร่างกาย	การกระทำท่าทาง กิริยา วาจา เป็นการแสดงท่าทาง กิริยา วาจาที่สื่อไปในทางเพศ การใช้สายตา ถ้ามองการเปิดของสงวนให้ผู้อื่นดู รวมถึงการสร้างความใคร่ต่อหน้าผู้อื่น

สรุปและอภิปรายผล

การคุกคามทางเพศถือเป็นกรอบใหญ่ ๆ ที่สามารถเป็นได้ตั้งแต่การกระทำเล็ก ๆ อย่างการกระทำผ่านวาจา การถ่มอง อนาจาร ส่งต่อหรือเผยแพร่สื่อทางเพศ ไปจนถึงขั้นที่รุนแรงที่สุดอย่างการข่มขืน ซึ่งจะต้องเป็นการกระทำที่มีนัยในเชิงทางเพศกับผู้อื่นโดยที่ไม่ได้รับความยินยอม ถูกบังคับ หรือจะการยินยอมโดยมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะป็นพฤติกรรมอะไรก็ตาม อีกทั้งยังต้องครอบคลุมไปถึงการกระทำที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์อีกด้วย เนื่องจากในปัจจุบันการคุกคามทางเพศสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเพศ ทุกวัย ด้วยวัฒนธรรม ค่านิยมในสังคมยังมีมุมมองต่อการคุกคามทางเพศเป็นเรื่องตลก เป็นเรื่องปกติที่สามารถหยอกล้อกันในกลุ่มคนใกล้ชิด นำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจผิด ๆ เช่น การถูกกอด ถูกหอม จากบุคคลใกล้ชิด เป็นเพียงการแสดงความรักหรือการหยอกล้อเอ็นดูเท่านั้น ไม่ใช่การคุกคามทางเพศ การขาดความรู้ความเข้าใจถึงพฤติกรรมของการคุกคามทางเพศของประชากรในสังคม ส่งผลให้การคุกคามทางเพศกลายเป็นเรื่องปกติที่ไม่ว่าใคร ๆ ก็กระทำต่อผู้อื่นโดยไม่ระมัดระวัง คนในสังคมจึงเกิดการเรียนรู้ ส่งต่อพฤติกรรมของการคุกคามทางเพศอยู่ตลอดเวลาตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และเมื่อวิเคราะห์ให้ลึกลงไปถึงทฤษฎีจิตวิทยาและทฤษฎีพยาธิวิทยาที่เกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจ พบว่าสภาวะทางใจผู้กระทำไม่สามารถตัดสินใจได้ ไม่สามารถปฏิบัติตามวิถีปกติ และจะไร้ซึ่งความเห็นใจผู้อื่น อาจเกิดขึ้นจากการไม่ได้รับการขัดเกลาจิตใจจากสังคม หรือเกิดจากแผลทางใจที่เคยตกเป็นผู้ถูกระทำมาก่อน ยิ่งไปกว่านั้นลักษณะของการคุกคามทางเพศที่บัญญัติไว้ในกฎหมายไทยก็ยังมีครอบคลุมทุกรูปแบบ ดังที่ สุริศา นิยมรัตน์ (2560) ได้กล่าวถึง บางพฤติกรรม อาทิการวางภาพโป๊เปลือยภาพลามกในพื้นที่ทำงาน การใช้สายตา วาจา ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เข้าข่ายการคุกคามทางเพศ แต่ไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติจะต้องมีข้อกฎหมายรองรับในการกระทำคุกคามทางเพศนั้น ๆ ถึงจะเป็นนิยามที่เป็นรูปธรรม อีกทั้งผลการศึกษาในครั้งนี้มีความสอดคล้องเพียงบางส่วนกับนิยามขององค์การ

สหประชาชาติ ที่เป็นการนิยามแบบกว้าง ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าควรมีการปรับแก้ก่อนจึงจะสามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย

ตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศที่พัฒนาตามความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อตัวชี้วัดขององค์การสหประชาชาติมี 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 การข่มขืน พยายามข่มขืน เป็นการบังคับขืนใจให้มีเพศสัมพันธ์ ไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่ก็ตาม ตัวชี้วัดที่ได้จากผลการศึกษาที่มีความเป็นรูปธรรมกว่าตัวชี้วัดขององค์การสหประชาชาติ ในเรื่อง การมีความต้องการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งหาโอกาสหรือฉวยโอกาสในการมีเพศสัมพันธ์ เนื่องด้วยความต้องการเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดหรือพิสูจน์ได้ และไม่สามารถตีความได้อย่างชัดเจน อีกทั้งหากใช้คำว่า ข่มขืน พยายามข่มขืน ที่กระทำโดยตรงต่อร่างกายและมีฐานความผิดรองรับ ซึ่งสอดคล้องกับ ชนะชัย อัดทรัพย์ (2561) ที่กล่าวถึงการข่มขืนกระทำชำเราต่อนิสิต นักศึกษา ย่อมเป็นการคุกคามทางเพศที่มีฐานความผิดข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา 276

ตัวชี้วัดที่ 2 การกระทำทางกายภาพ เป็นการสัมผัสอวัยวะส่วนต่าง ๆ ในร่างกายของผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม ไม่ว่าจะ โอบ กอด หอม จูบ ลูบคลำ ถูไถ เปียดเสียด เป็นต้น

เป็นตัวชี้วัดที่มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดขององค์การสหประชาชาติ และสอดคล้องกับ ชลธิชา ธีระแก้ว (2564) ในการศึกษาเรื่อง ความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ กล่าวว่า การกอด จูบ ลูบ คลำ ปืบ จับ สัมผัสร่างกายผู้อื่น เป็นการกระทำที่ไม่สมควรต่อร่างกายบุคคลอื่นในทางเพศ มีความผิดฐานกระทำอนาจาร ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการคุกคามทางเพศ

ตัวชี้วัดที่ 3 การถ่ายรูปหรือถ่ายคลิปวิดีโอผู้อื่นในทางเพศ เป็นการถ่ายผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายใต้กระโปรง ถ่ายเป้ากางเกง ถ่ายเรือนร่างสรีระ ถ่ายผู้อื่นในห้องน้ำ ถ่ายผู้อื่นในห้องลองเสื้อผ้า เป็นต้น

เป็นตัวชี้วัดที่ได้จากความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักว่าตัวชี้วัดขององค์การสหประชาชาติ ตกหล่นในเรื่องนี้ จึงเห็นสมควรที่จะเพิ่มลักษณะพฤติกรรมนี้เข้ามาเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับบริบทของไทย อีกทั้งสอดคล้องกับ สุธิภา วิรุฬห์วิริยะ (2566) ได้กล่าวถึง การแอบถ่ายภาพหรือวิดีโอในเชิงทางเพศ เช่น การถ่ายรูปบริเวณเป้ากางเกง หรือการแอบติดตั้งกล้องในห้องน้ำ ถือเป็นพฤติกรรมการคุกคามทางเพศอย่างหนึ่งที่มีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562

ตัวชี้วัดที่ 4 การแสดง ส่งต่อ เผยแพร่สื่อทางเพศ เป็นการแสดงสื่อ ภาพโป๊ หรือคลิปอนาจารให้แก่ผู้อื่นเห็น ไม่ว่าจะป็นรูปพิกหน้าจอบคอมพิวเตอร์ ปฏิทิน ส่งต่อในช่องข้อความออนไลน์ อีกทั้งยังรวมถึงการเผยแพร่รูป และคลิปวิดีโอในทางเพศของตนเอง หรือของผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม

ตัวชี้วัดนี้เคยมีการตัดสินคดีทั้งในและต่างประเทศ ด้วยสื่อดังกล่าวเป็นสื่อลามกตามความหมายที่บัญญัติ ฉะนั้นการนำมาแสดงหรือตั้งโชว์ในที่สาธารณะ ที่ทำงาน ที่ผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้ จะส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่น่าอึดอัด ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงเห็นสมควรที่จะเพิ่มตัวชี้วัดที่สร้างบรรยากาศเหมือนถูกคุกคามทางเพศ ตลอดจนกระทำบนโลกออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับ พรธาวดี คล้อยระยับ (2563) กล่าวว่า การโพสต์สื่อ

ลามก ถ้อยคำ ข้อความในเชิงทางเพศ ภาพ หรือวิดีโอโป๊เปลือยไปเผยแพร่ หรือแสวงหาผลประโยชน์ เข้าข่ายการคุกคามทางเพศบนโลกออนไลน์ทั้งสิ้น

ตัวชี้วัดที่ 5 การกระทำทาง กิริยา วาจา เป็นการแสดงท่าทาง กิริยา วาจาที่สื่อไปในทางเพศ การใช้สายตา ถ้ามอง การเปิดของสงวนให้ผู้อื่นดู รวมถึงการสำเร็จความใคร่ต่อหน้าผู้อื่น

ตัวชี้วัดนี้เป็นการพัฒนามาจากขององค์การสหประชาชาติ โดยการนำพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันมารวมอยู่ในตัวชี้วัดเดียว และเป็นตัวชี้วัดที่จำเป็นจะต้องมีการพิจารณาควบคู่กับตัวชี้วัดอื่น อย่างในด้านวาจา หรือสายตา เป็นพฤติกรรมที่ยังมีความกำกวม บางครั้งยังไม่สามารถวัดได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม แต่เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกกังวลใจได้ ซึ่งตัวชี้วัดนี้จำเป็นต้องมีการพิจารณาควบคู่กับตัวชี้วัดอื่น ๆ ด้วย เพื่อความชัดเจนและเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับ กรรณดา เกิดศรี (2560) ที่กล่าวว่า แม้การแสดงอนาจารจะเป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ก็ไม่ได้หมายความว่า การกระทำทุกกรณีจะเป็นความผิดตามกฎหมาย แต่ควรต้องจัดแบ่งประเภท ลักษณะ รูปแบบ ระดับความรุนแรง และผลกระทบที่มีต่อสังคม เนื่องจากแต่ละบุคคลมีเสรีภาพในการแสดงออกทางเพศ หากผู้กระทำแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนดแล้ว จะต้องถูกลงโทษ ก็จะเป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกทางเพศส่วนบุคคลจนเกินสมควร ดังนั้นในตัวชี้วัดบางข้อจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การผลักดันให้รัฐออกกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามทางเพศ จะสามารถปกป้องผู้ที่ตกเป็นผู้ถูกกระทำ และสามารถลงโทษเอาผิดผู้กระทำได้
2. การให้ความรู้ความเข้าใจ ให้การศึกษาในเรื่องการคุกคามทางเพศแก่ประชาชนในสังคมทุกระดับ ตั้งแต่สังคมครอบครัว ชุมชน โรงเรียน หรือแม้แต่ในระดับประเทศ โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน และผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องในด้านนี้ จะก่อให้เกิดการตระหนักรู้ที่นำไปสู่การป้องกันการคุกคามทางเพศที่จะเกิดขึ้นในสังคมต่อไป
3. ควรมีการนำตัวชี้วัดและนิยามการคุกคามทางเพศในสังคมไทยไปศึกษากับประชาชนในอนาคต เพื่อเป็นการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องต่อบริบทสังคมไทยผ่านมุมมองของประชาชนในสังคม อีกทั้งยังสามารถเป็นเครื่องยืนยันได้อีกทางว่าตัวชี้วัดที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มีความเหมาะสมต่อบริบทของสังคมไทย
4. ตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศด้านวาจา สายตา ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ยังไม่สมบูรณ์ที่สุด ด้วยการใช้วาจาและสายตายังเป็นพฤติกรรมที่กำกวมจะต้องมีการพิจารณาประกอบกับตัวชี้วัดด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ได้ซึ่งตัวชี้วัดพฤติกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมจึงควรมีการนำตัวชี้วัดด้านนี้ไปศึกษาเพิ่มเติม
5. ควรมีการศึกษาพัฒนาตัวชี้วัดการคุกคามทางเพศอย่างต่อเนื่อง เป็นการพัฒนาตัวชี้วัดให้สมบูรณ์ และเหมาะสมกับบริบทสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อศึกษาความคิดและรูปแบบพฤติกรรมของผู้คนในสังคมที่เปลี่ยนไปตามสังคม

บรรณานุกรม

กรรณดา เกิดศรี. (2560). *ขอบเขตความรับผิดชอบเกี่ยวกับเกี่ยวกับการแสดงอนาจารในกฎหมายอาญาไทย*.

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไทยรัฐออนไลน์. (2566). *ทุกๆ วัน เด็กและเยาวชน หนึ่งคนถูกล่วงละเมิดทางเพศ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11

สิงหาคม 2567 จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/infographic/2747666#>

นภาพร พานิชชาติ. (26 กันยายน 2562). *ผู้หญิง 86% ถูกคุกคามทางเพศ #ทีมเผือก ขวนปักหมุดพื้นที่เสี่ยง*.
เดลินิวส์, 12.

พรธาดา คล้อยระยับ. (2563). *การป้องกันการตกเป็นเหยื่อคุกคามทางเพศของเด็กในโลกออนไลน์*.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่งโรจน์ สมบุญเก่า. (2565). *มูลนิธิหญิงชายก้าวไกลชี้ ถึงเวลาปฏิรูปตำรวจ เยียวยาอย่างเป็นระบบ ผู้ช่วย
ผบ.ตร.ยอมรับทั่วประเทศยังขาดความเข้าใจ เตรียมเสนอรับพนักงานสอบสวนหญิงเพิ่ม บูรณาการ
ร่วมกับทุกภาคส่วน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2565 จาก <https://theactive.net/news/law-right-20220526/>.

สุริศา นิยมรัตน์. (2560). *ความผิดทางอาญา: กรณีการคุกคามทางเพศ*. *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์*.
7(2), 133-162.

สุทินา วิรุฬห์ศิริ. (2566). *เพศชายกับการถูกคุกคามทางเพศในสถานบันเทิง กรุงเทพมหานคร*. *วารสาร
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 49(2), 117-130.

Lim S. C., Ghani F. & Remme M. (2018). *Policy brief: Sexual Harassment: A Global Problem*.
United Nations University, International Institute for Global Health, Kuala Lumpur
(Malaysia)

UN Women. (2019). *Table of Sexual Harassment Behavior*. Retrieved on May 30, 2022 from
<https://asiapacific.unwomen.org/en/digital-library/publications/>.

UN Women. (2021). *MEASURING THE SHADOW PANDEMIC: VIOLENCE AGAINST WOMEN
DURING COVID-19*. Retrieved on May 30, 2022 from
<https://data.unwomen.org/publications/vaw-rga>.

การป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศ ของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร Self-Protection Against Sexual Crimes for Female Taxi Users in Bangkok

วิภาวณี ยศสุวรรณ* พ.ต.อ.พัชร สันทัด**

Wipawanee Yossuwan* Pol.Col.Pachara Santhath**

Received: 18 June 2024 / Revised: 15 September 2024 / Accepted: 30 October 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อหาแนวทางการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ประกอบด้วย ตำรวจในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล และ ผู้ใช้บริการรถแท็กซี่เพศหญิง

ผลการวิจัย พบว่า เกิดจากสาเหตุ 3 ด้านคือ (1) ด้านผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ เช่น การแต่งกายวาบหวาม มีนเมา (2) ด้านคนขับรถแท็กซี่ ได้แก่ การใช้สารเสพติดสิ่งมึนเมา พฤติกรรมส่วนตัว การสวมสิทธิ์บุคคลอื่นเพื่อมาขับรถแท็กซี่ และ (3) ปัจจัยอื่น ๆ ปัจจัยโอกาสเวลา สถานที่ แรงกดดันทางเศรษฐกิจ สังคม ความเครียด ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและมายาคติชายเป็นใหญ่ สำหรับแนวทางการป้องกัน พบว่า มี 2 ด้านคือ (1) ด้านการป้องกันตนเอง การแต่งกายให้มิดชิด สังเกตจดจำพฤติกรรม ข้อมูลของคนขับไม่เดินทางด้วยแท็กซี่เพียงลำพัง ไม่ดื่มสุราหรือเที่ยวสถานบันเทิงจนมีนเมา และ (2) ด้านการป้องกันจากภาครัฐ เอกชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง คือ การคัดกรองบุคลากร กฎหมายที่เข้มงวดมากขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ออกตรวจพื้นที่เสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ และมีการติดตั้งอุปกรณ์เสริมความปลอดภัยบนรถแท็กซี่ทุกคันโดยไม่มีข้อยกเว้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย พบว่า องค์กรรัฐ ควรมีมาตรการการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดมากขึ้น เพิ่มบทลงโทษในคดีอาชญากรรมทางเพศเพื่อป้องกันการก่อเหตุซ้ำ หรือเกรงกลัวต่อกฎหมายไม่กล้าการกระทำความผิด อีกทั้งควรเพิ่มกฎระเบียบในการออกใบอนุญาตขับรถโดยสารสาธารณะ ไม่มีการทุจริต

คำสำคัญ : การป้องกันตนเอง / อาชญากรรมทางเพศ / ผู้ใช้บริการรถแท็กซี่

*นักศึกษาลัทธิสุตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

**รองศาสตราจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

*Graduate student at Master of Public Administration, Faculty of Police Science, Police Cadet Academy

**Assoc. Prof. of Faculty of Police Science, Police Cadet Academy

Abstract

This research aimed to study the causes of sexual crimes against female taxi users in Bangkok and to identify self-protection ways against sexual crimes for this group of taxi users. This qualitative study was conducted through in-depth interviews with two key informant groups: police officers from the Metropolitan Police Bureau and female taxi users.

The research findings indicated three main causes: (1) user-related factors, such as provocative clothing and intoxication; (2) driver-related factors, including substance abuse, personal behavior, and identity misrepresentation; and (3) other influencing factors like opportunity, time, location, economic and social pressures, stress, domestic violence issues, and societal beliefs regarding male dominance. For preventive ways, two key areas were identified: (1) personal safety strategies, including dressing modestly, being aware of driver behavior, gathering information about the driver, avoiding traveling alone, and refraining from excessive alcohol consumption; and (2) preventive measures from the government, private sector, and relevant agencies, which encompass personnel screening and stricter laws. Police officers are recommended to patrol high-risk areas regularly, and all taxis should be equipped with safety devices without exception.

The recommendation was that government organizations should implement more stringent law enforcement measures. Increase penalties for sexual crimes to prevent repeat crimes. or are afraid of the law and do not dare to commit crimes Moreover, regulations for issuing public bus driver's licenses should be increased. No corruption.

Keywords: Self-protection / Sexual crimes / Taxi users

บทนำ

อาชญากรรมในยุคปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่ยืนยันและบ่งบอกได้ก็คือ สถิติคดีอาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ หรือคาดคะเนปัญหาอาชญากรรมภายในอนาคตได้ โดยปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมทางเพศมีแนวโน้มเพิ่มสูงมาก (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลางสำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565) ได้เก็บรวบรวมข้อมูลสถิติ ประเภทความผิด ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย และเพศ (ข่มขืนกระทำชำเรา) เมื่อปี 2560-2565 รับแจ้งมากกว่า 9,000 คดี จำนวนจับกุมมากกว่า 8,000 คดี และจับกุมผู้กระทำความผิดกว่า 10,000 คน

มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล (2566) กล่าวว่า จากการเก็บข้อมูลการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ปี 2564 พบข่าวความรุนแรงทางเพศถึง 98 ข่าว แบ่งเป็นข่าวข่มขืน ร้อยละ 38.8 ความรุนแรงทางเพศในครอบครัว ร้อยละ 30.6 ข่าวอนาจาร ร้อยละ 11.2 ข่าวการคุกคามทางเพศทางออนไลน์, พุดจาแทะโลม ร้อยละ 11.2 ข่าวพรากรผู้เยาว์ ร้อยละ 3.1 ที่สำคัญคือพบว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยกระตุ้นให้ก่อเหตุถึง ร้อยละ 38.3 ยาเสพติด ร้อยละ 19.2 อ้างความต้องการทางเพศ ร้อยละ 10.6 และพื้นที่ที่เกิดเหตุมากที่สุดคือ กรุงเทพฯ ร้อยละ 13.5 ชลบุรีและนครราชสีมา ร้อยละ 7.2 เชียงใหม่ ร้อยละ 6.2 และ สมุทรปราการ ร้อยละ 5.2 (วรภรณ์ แซ่มสนิท, 2560) แผนงานสุขภาวะผู้หญิงและความเป็นธรรมทางเพศ กล่าวว่า เครือข่ายเมืองปลอดภัยเพื่อผู้หญิงได้สำรวจการคุกคามทางเพศบนระบบขนส่งสาธารณะ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จากผู้หญิงจำนวน 1,500 คน ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตและพักอาศัยในกรุงเทพฯ นานกว่า 10 ปี พบว่า ประเภทขนส่งสาธารณะที่ใช้บริการมากที่สุด คือ รถโดยสารประจำทาง รองลงมาเป็นมอเตอร์ไซด์รับจ้าง แท็กซี่ รถไฟฟ้า และรถสองแถวหรือรถตู้ เมื่อถามถึงสถานการณ์การเดินทางที่ผู้หญิงรู้สึกไม่ปลอดภัย และเสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศ คำตอบที่พบมากที่สุด คือเดินเข้าซอยคนเดียว ร้อยละ 26 เดินทางตอนเช้ามืดหรือตอนกลางคืน ร้อยละ 25 นั่งรถแท็กซี่ ร้อยละ 16 รองลงมาคือรถเมล์ รถไฟฟ้า รถตู้ รถสองแถว เรือ รถไฟ ร้อยละ 13.5 และซ้อนมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ร้อยละ 10 มากกว่า 1 ใน 3 หรือ ร้อยละ 36 ของผู้ตอบแบบสำรวจ เคยถูกคุกคามทางเพศ ขณะเดินทางหรือใช้บริการขนส่งสาธารณะ ที่พบมากที่สุด คือพุดแซว พุดลามก ร้อยละ 26 รองลงมาคือการผิวปากใส่ ร้อยละ 18 ลวนลามด้วยสายตา ร้อยละ 18 ตะแฉะเนื้อตัวหรือใช้อวัยวะเพศ ร้อยละ 17 โขว้อวัยวะเพศหรือสำเร็จความใคร่ให้ดู ร้อยละ 7 สะกดรอยตาม ร้อยละ 7 และโฉบคลิปปู่ หรือแอบถ่าย ร้อยละ 6 แต่ที่น่ากังวลคือ ร้อยละ 1.6 ระบุว่าเคยถูกทำอนาจารหรือข่มขืน เมื่อถูกคุกคามทางเพศ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 38 ตอบโต้ด้วยการนิ่ง หรือชักสีหน้าไม่พอใจ หรือพยายามหลีกเลี่ยง ร้อยละ 21 ตอบโต้ด้วยการโวยวาย พุดเสียงดัง ตะโกนด่า ร้อยละ 16 เลือกที่จะเฉยเพราะคิดว่าไม่ใช่เรื่องใหญ่ ทั้งนี้ มีเพียง ร้อยละ 14 ของผู้ประสบเหตุที่เลือกแจ้งเหตุไปยังหน่วยบริการที่รับผิดชอบ และมีเพียง ร้อยละ 12 ที่แจ้งตำรวจ

ซึ่งในกรุงเทพฯ มีประชากรและการจราจรค่อนข้างหนาแน่น ทำให้ผู้คนบางส่วนหันมาใช้บริการรถโดยสารสาธารณะมากกว่าที่จะขับรถเอง (สถาบันวิจัยและบริการวิชาการมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2560) เปิดเผยผลการสำรวจการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ พบว่า ประชาชนในกรุงเทพฯ ร้อยละ 35.60

ใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ 1-2 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 38.66 ใช้บริการ 3-4 วันต่อสัปดาห์ร้อยละ 19.45 ใช้บริการ 5-6 วันต่อสัปดาห์ และร้อยละ 6.29 ใช้บริการทุกวัน 41.28 และสำหรับรถสาธารณะที่โดยสารบ่อยที่สุด พบว่าร้อยละ 37.61 ระบุโดยสารแท็กซี่บ่อยที่สุด ปัจจุบันรถยนต์รับจ้างบรรทุกโดยสารไม่เกิน 7 คน (แท็กซี่) มีจำนวนมากเกือบทั่วประเทศ และมีมากกว่าแสนคันในกรุงเทพฯ รถยนต์รับจ้างบรรทุกโดยสารไม่เกิน 7 คน หรือรถแท็กซี่ จำนวน 78,031 คัน โดยแบ่งออกเป็น รถแท็กซี่ส่วนบุคคล จำนวน 27,275 คัน รถแท็กซี่นิติบุคคล จำนวน 50,212 คัน และที่ไม่ได้ระบุไว้ จำนวน 544 คัน

งานวิจัยครั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาสาเหตุการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาแนวทางการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้โดยสารที่เป็นเพศหญิง เพื่อหามาตรการในการลดอาชญากรรมสร้างสังคมที่สงบสุขและเพื่อภาพลักษณ์ที่ดีของเมืองหลวงของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อหาแนวทางการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร

ทบทวนวรรณกรรม

ความหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเพศ

พุฒิพงศ์ พุทธวงศ์ และคณะ (2561) การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับเพศ พฤติกรรมทางเพศ (Sexual Behavior) โดยที่แสดงออกมาไม่ว่าจะเป็นทางกายและวาจา หรือการแสดงออกในทางเพศทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งถือว่าการขัดแย้งทางด้านประเพณีของสังคมไทย และความมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ทฤษฎีการจุดชนวนของเหยื่อ (Victim Precipitation Theory)

โดยทฤษฎีนี้นักอาชญาวิทยาชื่อ (Marvin Wolfgang, 1958 อ้างใน ศรีสมบัติ, 2561) ได้กล่าวว่า การตกเป็นเหยื่อเป็นผลมาจากบุคคลที่ดำเนินชีวิตในที่เสี่ยง เปิดช่องโอกาสให้กลายเป็นเหยื่อ หรือเป็นผู้กระทำความผิด ได้จุดชนวนให้เกิดอาชญากรรม อาจพิจารณาได้ 2 ลักษณะ คือ เป็นตัวกระทำ หรือเป็นตัวถูกระทำ สถานการณ์ที่เหยื่อมีส่วนไปยุ่งหรือกระทำการบางอย่างไปกระตุ้นอาชญากรให้ก่อเหตุ

ทฤษฎีกิจกรรมประจำวัน (Routine Activity Approach Or Routine Activity Theory)

(Cohen & Felson, 1979) นักคิดสองท่านนี้ได้วิเคราะห์ว่าผลจากการที่เหยื่อเข้าไปสัมผัสโดยตรงกับผู้กระทำผิด ด้วยความประจวบเหมาะของสถานที่ และเวลาโดยมีปัจจัยขั้นต่ำสุด 3 ประการ เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ 1) ผู้กระทำผิดที่ได้รับความสนใจ 2) เป้าหมายที่เหมาะสม 3) การขาดผู้คุ้มครอง

ทฤษฎีกลไกการป้องกันตนเอง (Defense Mechanisms)

(Britannica, 2023) ทฤษฎีของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ อธิบายถึงกระบวนการทางจิตใจที่มนุษย์ใช้เพื่อลดความเครียด ความวิตกกังวล หรือความขัดแย้งทางอารมณ์ ซึ่งมักเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว ตัวอย่างได้แก่: การปฏิเสธ การโยนความผิด การชดเชย การเก็บกด การชี้แจงเหตุผล กลไกเหล่านี้สามารถเป็นทั้งประโยชน์และอันตราย ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และการใช้งาน การเข้าใจและตระหนักถึงกลไกเหล่านี้สามารถช่วยให้เรารับมือกับอารมณ์และปัญหาในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory)

ทฤษฎีนี้ได้อธิบายว่าอาชญากรรมจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่ง 3 สิ่งเกิดขึ้นในเวลาและสถานที่เดียวกัน โดย (John Eck, 2010) อธิบายไว้ดังต่อไปนี้

1) เป้าหมายที่เหมาะสมคือ อาจเป็นคน วัตถุ หรือสถานที่ สามารถมองเห็นได้ 2) ขาดผู้พิทักษ์สถานที่ รวมไปถึงกล้องวงจรปิด ที่จัดขึ้นเพื่อการตรวจตรา เช่น ตำรวจ เป็นต้น 3) คนร้ายที่สบโอกาส มีโอกาสที่จะเกิดอาชญากรรมเกิดขึ้นได้

ทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory)

ทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย โดย (วิลสัน และแม็คคาเร็น 1973 อ้างใน ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2551) ว่าการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ย่อมจะส่งผลในการยับยั้งผู้มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรม เพราะความเกรงกลัวการจับกุม จึงเป็นหลักการในเรื่องของการตรวจท้องที่ การปรากฏตัว แต่งเครื่องแบบที่ สมบูรณ์ยานพาหนะลักษณะเห็นได้เด่นชัดเพื่อเป็นการข่มขวัญอาชญากร สำหรับเครื่องมือที่จะใช้ในการสื่อสารกับประชาชนนั้นจึงมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียวที่เรียกว่า “การประชาสัมพันธ์”

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) ใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล จำนวน 26 นาย ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ กลุ่มงานป้องกันปราบปราม สืบสวน สอบสวน และจราจร และกลุ่มผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) จำนวน 7 ราย คือ กลุ่มผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งรวมทั้งสองกลุ่มทั้งหมด 33 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ ส่วนตัวและครอบครัว 2) เรื่องสาเหตุการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร 3) เรื่องแนวทางการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร 4) ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติม ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวพร้อมกับการบันทึกเสียงบทสนทนาและจดบันทึกเพื่อนำมาใช้ ถอดความ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

โครงการวิจัยนี้ผ่าน จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Human Research Ethics) เอกสารรับรองจริยธรรมเลขที่ : 650608 - 022 รหัสโครงการวิจัย : FSRPCA - IRB - 65023 คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ วันที่รับรอง : 8 มิถุนายน 2565

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาจากเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ หนังสือที่เกี่ยวข้อง บทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารสถิติอาชญากรรมทางเพศ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากอินเทอร์เน็ต และสถานที่ราชการ
2. ทำหนังสือถึงผู้บังคับบัญชาการตำรวจนครบาล เพื่อสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล โดยวิธีสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวพร้อมกับการบันทึกเสียงบทสนทนาและจดบันทึกเพื่อนำมาใช้ ถอดความ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำข้อมูลต่าง ๆ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของแต่ละบุคคลมาศึกษาและวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) การอธิบายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงยกคำพูด (Quotation) ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อผู้อ่านงานวิจัยนี้ได้เข้าใจคำตอบ ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำข้อมูลตามขั้นตอนแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และจัดกลุ่มคำตอบในแต่ละประเด็น แล้วสรุปเป็นวิธีการเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

ผลการวิจัย

1. สาเหตุการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสาเหตุมี 3 ประเด็น ดังนี้

1.1 ด้านผู้ใช้บริการรถแท็กซี่

- (1) อาชญากรรมทางเพศส่วนใหญ่เกิดจากการแต่งกายที่ล่อแหลม วาบหวิว ในยุคปัจจุบันการแต่งกาย มีการเปิดเผยเรือนร่างมากขึ้นและมักจะมีหน้าตาดีรูปร่างผิวยาวพรรณดีและมีบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งมีผลกระทบด้านอารมณ์ทางเพศของตัวผู้ขับรถแท็กซี่ (2) การใช้สารเสพติด ดื่มสุรามึนเมาเหยื่อที่ทำให้ควบคุม

ตัวเองไม่ได้ ขาดสติทำให้เสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศหรือถูกข่มขืนกระทำชำเราได้ (3) สาเหตุมาจากการระดับของมีค่าที่ดูมีราคา ทำให้เสี่ยงต่อการถูกจี้ ชิงทรัพย์ได้ และหากสบ คนร้ายอาจจะมีการข่มขืนกระทำชำเราไปด้วย (4) เกิดจากความประมาทไม่รอบคอบ ขาดความใส่ใจความปลอดภัยของตนเองของผู้โดยสารหญิง เช่น ไม่ศึกษาเส้นทาง การเลือกที่นั่ง การพูดคุยวางตัว เป็นการเปิดช่องโหว่หรือโอกาสให้คนร้ายคิดจะกระทำ หรือลงมือก่อเหตุอาชญากรรมทางเพศขึ้นได้ (5) การเดินทางเพียงลำพัง เป็นความเสี่ยงที่สามารถตกเป็นเหยื่อได้ โดยที่ขาดคนช่วยเหลือหรือการเอาตัวรอดได้ยาก จากสถานการณ์ต่าง ๆ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“การแต่งกายล่อแหลม เป็นจุดสนใจ มักจะนุ่งสั้น หรือใส่สายเดี่ยว” [P020]

“ผู้โดยสารดื่มสุราของมีเงินมา รวมทั้งการใช้สารเสพติด” [P06]

“เมื่อผู้โดยสารระดับของมีค่าที่อาจจะเกิดการชิงทรัพย์ และอาจจะข่มขืนด้วย [P011]

“การสนทนาหรือพูดคุยมากจนเกินไป คนร้ายมักจะประเมินเหยื่อจากคำพูด และการนั่งเบาะคู่กับคนขับทำให้ง่ายต่อการก่อเหตุมาก ยิ่งขึ้น เมื่อถูกทำร้ายร่างกายจะขัดขึ้นได้ยาก” [P08]

“การเดินทางเพียงลำพังการมีช่องโหว่ให้คนร้ายลงมือก่อเหตุได้” [P04]

1.2 ด้านคนขับรถแท็กซี่

(1) การใช้สารเสพติด สิ่งมีเงินมาจากตัวของคนร้าย ที่ทำให้ควบคุมตัวเองลดลง ขาดสติทำให้เกิดการลงมือก่อเหตุ (2) เกิดจากพฤติกรรมส่วนตัวอาจมีอาการทางจิต หรือความผิดปกติทางเพศ เมื่อเจอสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นยาเสพติด สุรา หรือสิ่งอื่นๆ ก็จะทำให้เปลี่ยนไป ควบคุมตัวเองไม่ได้ (3) การสวมสิทธิ์บุคคลอื่น หรือปลอมแปลงเอกสารใบอนุญาตขับรถ (4) คนร้ายเคยก่อเหตุมาแล้วและเหยื่อไม่กล้าแจ้งความเอาผิดคนร้าย เนื่องจากอับอาย ไม่อยากให้ใครรับรู้ (5) การเสพสื่อลามก หรือสื่อที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม รวมไปถึงสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโฆษณา ละคร หนังสือ ฯลฯ ที่นำเสนอออกมาให้เด็กและเยาวชนโดยมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และมีการเข้าถึงได้ง่าย ทำให้มนุษย์เกิดอารมณ์ทางเพศ และพฤติกรรมการลอกเลียนแบบ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“คนขับรถแท็กซี่มีการใช้ยาเสพติดทำให้ควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้” [U02]

“เกิดจากนิสัยส่วนตัวของคนขับรถแท็กซี่ มีความต้องการทางเพศ” [U05]

“ใบอนุญาตไม่ตรงกับคนขับ หรือมีการสวมสิทธิ์ปลอมแปลงเอกสารใบอนุญาต และคนร้ายหรือคนขับแท็กซี่มีประวัติอาชญากรรม” [P06]

“เหยื่อกลัวความอับอายไม่กล้าแจ้งความหรือเอาผิดทำให้คนร้ายชะล่าใจ และก่อเหตุซ้ำอีก” [P03]

“เจตคติในสังคม การประพุดติและปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ให้เด็กหรือเยาวชนเห็น ทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นสิ่งถูกต้อง เช่นการในคนอื่นถูกเนื้อต้องตัวโดยง่าย การนำเสนอข่าว และละครที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม เช่นการตบ จูบของพระเอก-นางเอก” [U01]

1.3 ปัจจัยอื่น ๆ

(1) ปัจจัยโอกาส เวลา สถานที่ คือเพศหญิงที่ต้องเดินทางช่วงเวลาตอนกลางคืน ไม่ว่าจะเป็นคนที่เลิกงานดึก เข้างานกะดึก หรือกลับจากเที่ยวสถานบันเทิง อีกทั้งเกิดจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม โดยระหว่างทางนั้นเป็นสถานที่เปลี่ยว มืด แสงสว่างไม่เพียงพอ ไม่ค่อยมีผู้คน ทำให้เพิ่มโอกาสที่คนร้ายที่จะลงมือก่อเหตุได้ง่ายขึ้น (2) แรงกดดันทางเศรษฐกิจ สังคม ทำให้คนร้ายคิดก่อเหตุอาชญากรรมต่าง ๆ ขึ้นได้ อาจจะเป็นปัญหาการตกงาน ปัญหาการเงิน ปัญหาชีวิตของแต่ละบุคคลเป็นต้น (3) ปัญหาความรุนแรงครอบครัว ทศนคติชายเป็นใหญ่ เช่น ความรุนแรงภายในครอบครัว ทศนคติชายเป็นใหญ่ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“สถานที่เปลี่ยว รกร้าง เป็นเวลากลางคืน และไม่มีผู้คน” [P12]

“เศรษฐกิจทางสังคมที่ทำให้เกิดแรงกดดัน ก่อเหตุชิงทรัพย์และอาจจะมีการลงมือก่อเหตุเมื่อผู้โดยสารนั้นเป็นเพศหญิง” [U07]

“สาเหตุของการตกเป็นเหยื่อนั้นเกิดจากสาเหตุ ความรุนแรงใน ครอบครัว เช่น การทำร้ายร่างกาย ตบตีสามีหรือภรรยา ทศนคติของชายเป็นใหญ่ คิดว่าตนเองมีอำนาจเหนือกว่าเพศหญิงเสมอ” [U06]

2. แนวทางการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแนวทางป้องกันมี 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ด้านการป้องกันตนเอง

(1) การแต่งกายที่ปกปิดมิดชิดไม่เปิดเผยเรือนร่างของตนเอง (2) สังเกตและจดจำสีรถ ทะเบียน ชื่อคนขับ คนขับรถแท็กซี่ว่ารูปร่างพรรณสัณฐานตรงกับบัตรหน้ารถ หรือมีการสวมรอยบุคคลอื่น หรือใช้ใบอนุญาตขับขีบุคคลอื่นหรือไม่ เพื่อความสบายใจควรถ่ายภาพบัตรหน้ารถทะเบียน ส่งให้คนในครอบครัวเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน (3) ไม่เดินทางเพียงลำพัง ไม่ควรเดินทางคนเดียวเพียงลำพังในช่วงเวลา กลางคืน เพราะสถานที่บางแห่งไม่ค่อยมีผู้คน แสงสว่างไม่เพียงพอ ก็ทำให้ต่อการตกเป็นเหยื่อได้ หากจำเป็น ควรที่จะมีเพื่อนร่วมเดินทางไปด้วย (4) ไม่ดื่มสุราจนมึนเมา เพศหญิงควรหลีกเลี่ยงการเที่ยวสถานบันเทิงและดื่มสุราจนมึนเมาอย่างเห็นได้ชัดเจน เพราะเสี่ยงอันตรายต่อการถูกลวนลาม และข่มขืนกระทำชำเราได้ และบางทีเหยื่ออาจจะไม่รู้ตัวว่าถูกคนร้ายทำอะไรบ้าง (5) ไม่สวมเครื่องประดับราคาแพง การสวม

เครื่องประดับ หรือของมีค่าทำให้เสี่ยงต่อการถูกชิงทรัพย์ (6) ไม่ประมาทมีสติอยู่เสมอ เมื่อเกิดเหตุไม่คาดคิดขึ้น ควรตั้งสติ คิดวิธีการเอาตัวรอดจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ศึกษาเส้นทางก่อนการเดินทางเสมอ ควรเลือกตำแหน่งในการนั่งเพื่อไม่ให้คนร้ายประชิดตัวได้ง่าย หรือการถูกแตะเนื้อต้องตัว ไม่ควรนอนหลับขณะอยู่บนรถแท็กซี่ และไม่ควรเล่นหรือใช้มือถือตลอดระยะเวลาการเดินทาง และควรสังเกตสิ่งรอบตัวอยู่ตลอดเวลา (7) เลือกใช้บริการรถโดยสารประเภทอื่นแทน หรือการเรียก Grab เพราะมีข้อมูลคนขับ และแบบประเมิน (8) พกอุปกรณ์เสริมความปลอดภัย ให้ผู้โดยสารพกอุปกรณ์ขอความช่วยเหลือ เพื่อเรียกร้องความสนใจแก่คนบริเวณใกล้เคียงเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“เพศหญิงที่จำเป็นต้องใช้แท็กซี่พยายามแต่งกายให้มิดชิด ไม่โป้” [P09]

“สังเกตและจดจำป้ายชื่อ ทะเบียน สิริธรรมถึงลักษณะของคนขับ แล้วโทรหาบุคคลสนิทและส่งข้อมูลให้ทราบ” [P21]

“ไม่เดินทางโดยใช้แท็กซี่เพียงลำพัง” [P04]

“ไม่มีสมุดรูดของมีเงินมา จนไม่ได้สติ หากต้องใช้บริการรถแท็กซี่” [P15]

“ไม่ใส่เครื่องประดับของมีค่าที่ทำให้ตัวเองเสี่ยงเพิ่มมากขึ้น” [P03]

“สิ่งสำคัญเราต้องไม่ประมาท มีสติอยู่เสมอ ในกรณีที่เกิดเหตุร้ายและจำเป็นต้องหนี ควรหนีทางประตูซ้าย เพราะหากหนีทางประตูด้านขวา จะทำให้ง่ายต่อการที่คนขับรถจะจับตัวเราได้” [U02]

“ใช้ธัมเมล์ หรือรถไฟฟ้าแทน หรือเรียกแท็กซี่คนขับผู้หญิงจะปลอดภัย และน่าไว้วางใจกว่า” [P06]

“การป้องกันของผู้โดยสารควรพกอุปกรณ์ฉุกเฉิน เช่น เครื่องส่งเสียงสัญญาณ พวงกุญแจส่งเสียง นกหวีด เพื่อขอความช่วยเหลือหรือให้คนอื่นได้ยินเพื่อเป็นจุดสนใจ” [U01]

2.2 ด้านการป้องกันจากภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(1) การคัดกรองบุคลากร หน่วยงานที่มีอำนาจในการคัดเลือก คัดกรองบุคลากร ควรมีความเข้มงวดตรงไปตรงมา ไม่ว่าจะเป็นการออกใบอนุญาตขับรถโดยสารสาธารณะ การตรวจประวัติอาชญากรรม การคัดบุคคลเข้ามาทำงานตามข้อกำหนดที่ตั้งไว้เท่านั้น และการตรวจสอบ พฤติกรรมของพนักงาน หรือคนขับรถแท็กซี่ มีการตรวจสอบรถแท็กซี่ที่หมดอายุ มีการสวมสิทธิ์ใบอนุญาตของบุคคลหรือไม่อย่างต่อเนื่อง (2) กฎหมายที่เข้มงวดเป็นธรรมแก่เหยื่อหรือผู้ถูกระทำอย่างเข้มงวด การเพิ่มบทลงโทษอาจไม่สำคัญเท่าการบังคับใช้โทษ ตามทฤษฎี Deterrence Theory เพื่อให้คนร้ายเกรงกลัวไม่คิดกล้าก่อเหตุ (3) เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ออกตรวจพื้นที่ ตั้งด่านจุดสกัดโดยสารที่น่าสงสัยอย่างสม่ำเสมอ และเน้นตรวจพื้นที่เสี่ยง เช่น บริเวณที่แสงสว่างน้อย ห่างไกลบ้านผู้คน พื้นที่รกร้าง ดึกร้าง และปรากฏกายด้วยเครื่องแบบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อลดโอกาสการเกิดอาชญากรรมต่าง ๆ (4) ติดตั้งอุปกรณ์เสริมความ

ปลอดภัยแท็กซี่ที่ทุกคนควรมีการติดตั้งอุปกรณ์เสริมความปลอดภัยเพื่อความปลอดภัยของผู้โดยสารและตัวของผู้ขับรถแท็กซี่ โดยที่อุปกรณ์เหล่านั้นสามารถตรวจเช็คสภาพการใช้งาน และมีบุคคลตรวจสอบและพร้อมช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็วเมื่อเกิดเหตุขึ้นได้ทันที เช่น กล้องวงจรปิดที่สามารถบันทึกทั้งภาพและเสียงพร้อมทั้งระบุตำแหน่งที่ชัดเจนแบบเรียลไทม์ ฯลฯ (5) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การป้องกันตนเองจากเหตุอาชญากรรมต่าง ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การป้องกันตนเองจากเหตุอาชญากรรมต่าง ๆ บุคคลต้องสงสัยที่ควรระมัดระวัง โดยเป็นช่องทางที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย เช่น โลกโซเชียล เป็นต้น (6) สถาบันครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก ที่จำเป็นต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้แก่บุตรหลานของท่าน เป็นตัวอย่างที่ดีให้เขาได้เห็น และรวมไปถึงสถาบันการศึกษาควรมีการฝึกอบรม วิชาการเอาตัวรอด การป้องกันตนเองจากความเสี่ยงหรือภัยอันตรายต่าง ๆ ในสังคมที่มาในหลายรูปแบบ (7) มีการควบคุมสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น หนังสือ ละคร ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม รวมไปถึงสื่อลามกอนาจารต่าง ๆ ควรมีการควบคุมและจำกัดการเข้าถึงแก่เด็ก เยาวชน เพื่อลดสิ่งกระตุ้นหรือลดพฤติกรรมการลอกเลียนแบบ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“การบังคับใช้กฎหมายตาม พรบ.การขับขี่ยานยนต์ ต้องมีการเข้าถึงผู้ประกอบการผู้แท็กซี่ รวมถึงคนขับแท็กซี่ มีการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมและอื่น ๆ อย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องเป็นประจำ” [P01]

“กฎหมายต้องเข้มงวดกว่านี้ ไม่มีการลดโทษหรือไม่มีการรอลงอาญา ให้ความเป็นธรรมแก่เหยื่อ หรือผู้ถูกกระทำ” [P023]

“เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการออกตรวจพื้นที่ตั้งด่านตรวจสอบสกัด สุ่มตรวจรถแท็กซี่ เพื่อลดช่องโหว่ในการลงมือก่อเหตุ” [P07]

“ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเสริมสร้างความปลอดภัย อย่างเช่น GPS ปุ่มกดฉุกเฉิน สัญญาณเตือนภัย กล้องวงจรปิดแบบบันทึกเสียง ฯลฯ ควรมีการตรวจสอบสภาพความพร้อมการใช้งานอยู่เสมอ และควรมีติดตั้งทุกคัน ไม่ใช่เฉพาะแค่บางคัน” [U03]

“การเป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์ การอาชญากรรมทางเพศเนื่องจากยุคสมัยนี้เข้าถึงโซเชียลได้อย่างสะดวก” [P05]

“สิ่งแรกคือสถาบันครอบครัว พ่อแม่ควรอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี คุณธรรมจริยธรรม โดยการปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็ก และสถาบันการศึกษา ควรมีการฝึกอบรมวิชา การเอาตัวรอดจากความเสี่ยงหรือภัยอันตราย ต่าง ๆ ในสังคมที่มาในหลายรูปแบบ” [U01]

“มีการจำกัดการเข้าถึงเว็บไซต์ สื่อลามก อนาจารต่าง ๆ เพื่อลดสิ่งกระตุ้นในการเกิดอาชญากรรมทางเพศ” [P01]

สรุปและอภิปรายผล

สาเหตุการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าเกิดจาก

1.ด้านผู้ให้บริการรถแท็กซี่ คือ (1) การแต่งกายที่มีการเปิดเผยเรือนร่างมากขึ้นและมักจะมีหน้าตาดี รูปร่างผิพรรณดีและมีบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งมีผลกระทบด้านอารมณ์ทางเพศของตัวผู้ขับรถแท็กซี่ สอดคล้องกับงานวิจัย วิริยัญ ไชยทองศรี (2563) เรื่องแนวทางการป้องกันการข่มขืนกระทำชำเรา กรณีศึกษาในพื้นที่แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ พบว่าแนวทางป้องกันการถูกข่มขืนกระทำชำเรา คือแต่งกายให้เรียบร้อย ไม่แต่งกายรัดรูปโชว์ร่างกาย (2) การดื่มสุราและเมเอนเมาของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (3) การประดับของมีค่า (4) ความประมาทไม่รอบคอบ สอดคล้องกับทฤษฎีของชาวต่างชาติ คือปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดการตกเป็นเหยื่อ คือ ความใกล้ชิด ดึงดูดใจ การปรากฏตัว ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด (2561) (4) การเดินทางเพียงลำพัง สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีรูปแบบของวิถีชีวิตของนักอาชญาวิทยา ชื่อ Gary Sensen And David Brownfield เหยื่อมีการดำรงชีวิตที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเป้าหมายของคนร้าย

2.ด้านคนขับรถแท็กซี่ คือ (1) การใช้สารเสพติด (2) เกิดจากพฤติกรรมส่วนตัวหรือความผิดปกติทางเพศ สอดคล้องกับงานวิจัย ปิยนาล ชัยศิริ (2567) เรื่องปัจจัยในการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ: กรณีศึกษาผู้ต้องขังชายในคดีข่มขืน เรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ สาเหตุของการเกิดอาชญากรรมทางเพศ คือ การเสพยาเสพติดหรือการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความสามารถในการยับยั้ง ชั่งใจต่ำ และมีปมในวัยเด็ก (3) การสวมสิทธิ์บุคคลอื่นเพื่อมาขับรถแท็กซี่ คือการใช้ใบอนุญาตขับซึ่งรถโดยสารสาธารณะของบุคคลอื่น ที่ได้จากการเช่ารถแท็กซี่ตามอยู่แท็กซี่ต่าง ๆ เพื่อมาประกอบอาชีพแบบชั่วคราว โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถสุ่มตรวจใบอนุญาตขับรถสาธารณะได้ สามารถยึดใบอนุญาตขับซึ่งสาธารณะ หากมีความผิดก็สามารถดำเนินการการกฎหมายต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัย สันติ กรอบสนิท (2561)ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบคิวอาร์โค้ดเพื่อป้องกันอาชญากรรมสำหรับผู้โดยสารรถยนต์รับจ้าง (รถแท็กซี่) พบว่าซึ่งในปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากผู้ขับซึ่งมีประวัติอาชญากรรมแฝงตัวในการประกอบอาชีพ (4) เคยก่อเหตุมาก่อนแล้ว สอดคล้องกับงานวิจัย นิศพล รักษาธรรม (2559) ความหวาดกลัวอาชญากรรมทางเพศของหญิงที่โดยสารรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (รถแท็กซี่) ในเขตกรุงเทพฯ โดยข้อมูลสัมภาษณ์ ผู้หญิงที่เคยประสบเหตุอาชญากรรมมาให้เหตุผลว่า เห็นว่าเล็กน้อยจึงไม่เข้าแจ้งความ เป็นเรื่องลหุโทษ (5) การเสพสื่อลามกอนาจาร สอดคล้องกับงานวิจัย พุฒิพงศ์ พุทธวงศ์ และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษา เรื่องปัจจัยการก่ออาชญากรรมทางเพศและพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์นำไปสู่การตัดสินคดีของผู้ต้องขังข่มขืนกระทำชำเรา พบว่า การสะสมหนังสือ สื่อเกี่ยวกับการร่วมเพศ รวมทั้งชอบดูทีวี วิดีโอหรือภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับการร่วมเพศ ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกโล่งใจ และกระตุ้นความรู้สึกทางเพศออก

3.ด้านปัจจัยอื่นๆ คือ (1) ปัจจัยโอกาส คือโอกาสที่จะเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศ ช่วงมืดและดึก และสถานที่ที่เปลี่ยว ลับสายตาผู้คน สอดคล้องกับงานวิจัยสภาพร เอียรสรราช (2564) แนวทางในการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้โดยสาร การรถไฟแห่งประเทศไทย

กรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบของกองกำกับการ 1 กองบังคับการตำรวจรถไฟ พบว่า พบปัญหาความพื้นที่เสี่ยงแสงสว่างและกล้องวงจรปิด (CCTV) ที่ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ (2) แรงกดดันทางเศรษฐกิจ สังคม สอดคล้องกับงานวิจัย วิริญญ์ ไชยทองศรี (2563) เรื่องแนวทางการป้องกันการข่มขืนกระทำชำเรา กรณีศึกษาในพื้นที่แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการข่มขืนกระทำชำเรา ปัจจัยทางสังคม เกิดจากความเครียด ซึ่งอยู่ในระดับมาก (3) ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จากทัศนคติชายเป็นใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรภัทร พิงพงค์ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภัยร้ายในพื้นที่สาธารณะ: หนทางการแก้ไขปัญหาการคุกคามทางเพศกับการตกเป็นเหยื่อของผู้หญิง บนรถโดยสารประจำทางในกรุงเทพมหานคร พบว่า สาเหตุของปัญหาการคุกคามทางเพศที่ปรากฏบนรถโดยสารประจำทางเกิดจากผลพวงของมายาคติชายเป็นใหญ่ มุมมองผู้ใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะที่เป็นเพศหญิงต่อปัญหาการคุกคามทางเพศ จะมีการลดทอนคุณค่าในความเป็นเพศสภาพของตนว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ ไร้กำลังกว่าเพศชาย

แนวทางการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ (เพศหญิง) ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

1.ด้านการป้องกันตนเอง คือ (1) แต่งกายให้มิดชิดไม่เปิดเผยเรือนร่างมากเกินไป (2) สังเกต จดจำข้อมูลของคนขับรถแท็กซี่ ชื่อ นามสกุลคนขับ สีรถ เลขทะเบียน และรูปพรรณสัณฐานของคนขับ สอดคล้องกับงานวิจัย อัมเมศร์ กัณฑ์ธนพงษ์ ชนิกา แสงทองดี (2563) เรื่องการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของประชาชนในเขตพื้นที่แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ พบว่า การป้องกันด้านชุมชน คือ เมื่อท่านต้องรอรถโดยสารท่านมักจะยืนในบริเวณที่มีคนพลุกพล่านเสมอ เมื่อเดินทางด้วยแท็กซี่ ท่านจะจดจำหรือถ่ายรูปชื่อนายขับรถและหมายเลขทะเบียนรถเป็นเสมอ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ไม่เดินทางเพียงลำพัง สอดคล้องกับงานวิจัย วิริญญ์ ไชยทองศรี (2563) เรื่องแนวทางการป้องกันการข่มขืนกระทำชำเรา กรณีศึกษาในพื้นที่แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ พบว่า แนวทางการป้องกันการถูกข่มขืนกระทำชำเรา คือพยายามหลีกเลี่ยงการอยู่คนเดียวในตอนกลางคืน/กลางดึก พยายามหลีกเลี่ยงการเดินทางไปยังสถานที่เสี่ยงคนเดียว (4) ไม่ดื่มสุราจนมึนเมา (5) ไม่สวมเครื่องประดับราคาแพง (6) ไม่ประมาทมีสติอยู่เสมอ สังเกตสิ่งรอบข้างตลอดทาง สอดคล้องกับทฤษฎีกลไกการป้องกันตนเอง (Britannica, 2023) และทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (John Eck, 2010) โดยพยายามอยู่ให้ห่างจากคนร้าย หลีกเลี่ยงหรือไม่อยู่ในเวลาและสถานที่ที่สบโอกาสต่อการตกเป็นเหยื่อ เช่น อยู่ในสถานบันเทิงยามวิกาลเพียงลำพัง หรือแม้แต่การดื่มสุราจนมึนเมาหรือตกอยู่ในสภาวะอ่อนแอ และนั่งรถแท็กซี่กลับบ้านเพียงลำพัง โดยหากสามารถหลีกเลี่ยงปัจจัยเหล่านี้ก็จะไม่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศ (7) เลือกใช้บริการรถโดยสารประเภทอื่น สอดคล้องกับงานวิจัย นิศพล รักษาธรรม (2559) ความหวาดกลัวอาชญากรรมทางเพศของหญิงที่โดยสารรถยนต์รับจ้างสาธารณะ (รถแท็กซี่) ในเขตกรุงเทพฯ พบว่า ความถี่ในการใช้บริการรถแท็กซี่ บุคคลที่ใช้บริการแท็กซี่ไม่บ่อยนัก มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอาชญากรรม โดยรู้และหวาดกลัวอาชญากรรมทางเพศ และ (8) พกอุปกรณ์เสริมความปลอดภัย สอดคล้องกับงานวิจัย วิริญญ์ ไชยทองศรี (2563) เรื่องแนวทางการ

ป้องกันการข่มขืนกระทำชำเรา กรณีศึกษาในพื้นที่แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ พบว่า แนวทางป้องกันการข่มขืนกระทำชำเรา คือ พกอุปกรณ์ในการป้องกันตัว เช่น สเปรย์พริกไทย เป็นต้น

2. ด้านการป้องกันจากภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ (1) การคัดกรองบุคลากรที่จะมาขับรถแท็กซี่ที่ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัย ภูมิรินทร์ บุญล้อม (2558) เรื่องมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมผู้ขับขี่รถแท็กซี่ คือการจัดทำประวัติผู้ขับรถแท็กซี่ การกำหนดมาตรการและบทลงโทษที่เคร่งครัดและชัดเจน การกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตลอดจนเกณฑ์อายุของผู้ขับรถแท็กซี่ รวมทั้งควรมีการกำหนดให้มีใบอนุญาตขับรถแท็กซี่ไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อการป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นบนรถแท็กซี่ให้มีประสิทธิภาพ (2) กฎหมายที่เข้มงวดเป็นธรรมแก่เหยื่อและผู้ถูกกระทำ (3) เจ้าหน้าที่ตำรวจปรากฏกายสวมเครื่องแบบและปฏิบัติหน้าที่ออกตรวจพื้นที่ สอดคล้องกับทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย การป้องกันอาชญากรรมคืองานหลักของตำรวจ และมีความสำคัญยิ่งกว่า การสืบสวนสอบสวน การจับกุมและลงโทษผู้กระทำผิด (วิลสันและแม็คคาเร็น, 1973 อ้างใน ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2551) (4) ติดตั้งอุปกรณ์เสริมความปลอดภัยแท็กซี่ทุกคัน (5) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การป้องกันตนเองจากเหตุอาชญากรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัย อคร กล่อมกุล, กฤษณพงศ์ พุตระกูล (2566) เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ขับขี่รถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) ในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในกรุงเทพมหานคร พบว่า ได้รับรู้และใช้ประโยชน์ ซึ่งข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อต่าง ๆ ครอบครั้ว ญาติ มิตร เพื่อนฝูง ชุมชน และการประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ข้อคิดเห็นว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของผู้ขับขี่รถยนต์รับจ้างสาธารณะ (แท็กซี่) ในการป้องกันอาชญากรรม (6) สถาบันครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้แก่บุตรหลาน และ (7) มีการควบคุมสื่อต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม เรื่องปัจจัยการก่ออาชญากรรมทางเพศและพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์นำไปสู่การตัดสินใจของผู้ต้องขังข่มขืนกระทำชำเรา ในส่วนของข้อเสนอแนะ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งส่งเสริมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนของชาติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสมแก่วัย และรู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกความต้องการของเพศ รวมทั้งส่งเสริมการมีความรู้และทักษะการต่อสู้ในการป้องกันตนเองให้รอดพ้นจากบุคคลภายในและภายนอกครอบครั้ว ในส่วนของข้อเสนอแนะ คือรัฐบาลควรดำเนินการควบคุมสื่อลามกอนาจารและสิ่งยั่วยั่วทางเพศ เช่น วิดีโอสิ่งพิมพ์ที่สื่อแสดงในเรื่องการมอมเมาอย่างเข้มงวดจริงจังและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหา

1.1 องค์การรัฐ ควรมีมาตรการการบังคับใช้โทษที่เข้มงวดมากขึ้นในคดีอาชญากรรมทางเพศ เพิ่มกฎระเบียบในการออกใบอนุญาตขับรถโดยสารสาธารณะ ควรเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้อย่างตรงไปตรงมา ตรวจสอบความพร้อมของสภาพรถ และคนขับรถแท็กซี่อย่างเคร่งครัด เช็กประวัติต่าง ๆ รวมถึงประวัติอาชญากรรม และรถแท็กซี่ทุกคันมีการติดตั้งอุปกรณ์เสริมความปลอดภัย เช่น GPS กล้องที่สามารถ

บันทึกเสียงสนทนา ปุ่มฉุกเฉิน (SOS) อยู่ในห้องโดยสารตอนหลังเพื่อใช้สำหรับขอความช่วยเหลือ มีการประเมินผลผู้ขับขี่รถแท็กซี่ทุกครั้งในการใช้รถโดยสาร โดยการสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อประเมินผล และมีการตรวจสอบหากไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด มีการหาข้อเท็จจริงและปรับปรุง หากแท็กซี่คันใดไม่ให้ความร่วมมือในหรือพบว่าฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดควรยึดใบอนุญาตขับขี่รถโดยสารสาธารณะทันทีโดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกกฎหรือนโยบาย กำหนดองค์ประกอบธุรกิจแท็กซี่ให้เป็นองค์กรประเภทเดียวกัน เพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการและสร้างกลไกการตรวจสอบตลอดจนการสร้างระบบการตรวจสอบ ประวัติผู้ขับขี่รถแท็กซี่อย่างเคร่งครัด เช่น รถแท็กซี่ทุกคันต้องมีระบบความปลอดภัยภายในรถ ไม่ว่าจะเป็น กล้องบันทึกภาพและเสียงการสนทนา ตำแหน่ง GPS ปุ่มฉุกเฉินเพื่อขอความช่วยเหลือ เป็นต้น และสิ่งเหล่านี้ต้องมีการตรวจสอบเช็คสภาพการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ

1.3 ผู้ประกอบการอุ้งรถแท็กซี่ ควรมีการคัดเลือกบุคลากรที่ได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการตรวจประวัติต่าง ๆ การสวมใส่เครื่องแบบผู้ให้บริการรถแท็กซี่ที่เป็นระเบียบตามที่ระเบียบกำหนดและเพิ่มคุณภาพชีวิตของพนักงาน ให้มีรายได้มั่นคงมากยิ่งขึ้น เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่ส่งผลก่อให้เกิดการสวมรอยหรือสวมสิทธิ์บุคคลอื่นเพื่อมาขับรถแท็กซี่และก่อเหตุอาชญากรรม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้ให้บริการรถแท็กซี่เพศหญิง ควรตระหนักถึงความปลอดภัยของตนเอง เมื่อต้องเดินทางด้วยรถโดยสารสาธารณะหรือรถแท็กซี่ ควรแต่งกายให้มิดชิด ถึงแม้การแต่งกายที่เหมาะสมเรียบร้อยก็สามารถตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศได้เช่นกัน แต่เพื่อไม่ตกเป็นเป้าสายตา และดึงดูดมากจนเกินไป และเพื่อความคล่องตัวในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด จึงไม่ควรประมาทและมีสติอยู่เสมอ

บรรณานุกรม

- ณิศพล รักษาธรรม. (2559). *ความหวาดกลัวอาชญากรรมทางเพศของหญิงที่โดยสารรถยนต์รับจ้าง สาธารณะ (รถแท็กซี่) ในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธัมเมษฐ์ กันต์ธนพงษ์ ชนิกา แสงทองดี. (2563). *การป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของประชาชนในเขตพื้นที่แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปิยนารถ ชัยศิริ. (2567). *ปัจจัยในการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ: กรณีศึกษาผู้ต้องขังชายในคดีข่มขืน เรือนจำพิเศษกรุงเทพ*. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2551). *อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ภูมิรินทร์ บุญล้อม. (2558). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมผู้ขับขี่รถแท็กซี่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล. (8 พ.ย. 2566) เว็บไซต์ "คุกคามทางเพศ กับนักการเมือง ผู้นำและอำนาจ" <https://www.wmp.or.th/blog/10278/เว็บไซต์คุกคามทางเพศกับนักการเมือง-ผู้นำและอำนาจ>.
- วรารณณ์ แซ่มสนิท (2560, มีนาคม 9). ผู้หญิง 1 ใน 3 เคยถูกคุกคามบนรถสาธารณะ. สสส. <https://www.thaihealth.or.th/ผู้หญิง-1-ใน-3-เคยถูกคุกคาม/>
- วรภัทร พึ่งพงศ์. (2562). *ภัยร้ายในพื้นที่สาธารณะ: หนทางการแก้ไขปัญหาการคุกคามทางเพศกับการตกเป็นเหยื่อของผู้หญิง บนรถโดยสารประจำทางในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิริญญา ไชยทองศรี. (2563). *แนวทางการป้องกันการข่มขืนกระทำชำเรา กรณีศึกษาในพื้นที่แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. (2561). *เหยื่ออาชญากรรม : สิทธิและการช่วยเหลือเยียวยา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2565, 31 ธันวาคม). ประเมินความผิดฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ (ข่มขืนกระทำชำเรา) เมื่อปี 2560- 2565. *ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ*. <http://www.crimespolice.com/portal/ข้อมูลสถิติคดี2/>.
- สถาบันวิจัยและบริการวิชาการมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2560, 3 ตุลาคม). *สถิติการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะของคนกรุงเทพมหานคร*. BLT Bangkok. <https://www.bltbangkok.com/poll/4055/>.
- สถาพร เจริญสรชัย. (2564). *แนวทางในการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้โดยสารการรถไฟแห่งประเทศไทย กรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบของกองกำกับการ 1 กองบังคับการตำรวจรถไฟ*. โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- สันติ กรอบสนิท. (2561). *การพัฒนาระบบคิวอาร์โค้ดเพื่อป้องกันอาชญากรรมสำหรับผู้โดยสารรถยนต์รับจ้าง (รถแท็กซี่)* [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต] โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- อคร กล่อมกุล, กฤษณพงศ์ พุตระกูล (2566) *รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ขับขี่รถยนต์รับจ้างสาธารณะ(แท็กซี่) ในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต] มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Britannica. (2023). *Defense mechanism human psychology*. Encyclopaedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/defense-mechanism>
- Cohen LE., M.F. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activities approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588-608. <https://doi.org/10.2307/2094>
- Eck J. E. (2010). *Encyclopedia of criminological theory*. University of Cincinnati. Retrieved from <https://researchdirectory.uc.edu>

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในที่ดิน บนที่เกาะของชนพื้นเมือง

Legal Issue Concerning the Protection of Land Rights on the Islands of Indigenous Peoples

ชัชชม ศรีวงศ์กลาง* กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์**

Chatchom Sriwongklang* Krisda Saengcharoensap**

Received: 9 July 2024 / Revised: 10 October 2024 / Accepted: 7 November 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมืองประเทศไทยและต่างประเทศ และศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมือง เป็นการวิจัยเอกสาร โดยทำการศึกษากฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองสูงสุด และความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา และเปรียบเทียบกับกฎหมายที่ดินของต่างประเทศ

ผลการวิจัย พบว่า มีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความไม่สอดคล้องของลำดับศักดิ์ทางกฎหมาย ปัญหาเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิของชนพื้นเมืองในการได้รับสิทธิในที่ดินและได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน อันอาจจะขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ ปัญหาการควบคุมการถือครองที่ดินบนที่เกาะ หากไม่มีการจำกัดระยะเวลาการห้ามโอนไว้ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้รัฐกำหนดมาตรการทางกฎหมายให้ชนพื้นเมืองอยู่ร่วมกับธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ เห็นควรให้มีการแก้ไขสามารถออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินบนเกาะได้ โดยกำหนดมาตรการทางกฎหมาย นำแนวคิดเรื่องเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมมาเป็นหลักการพื้นฐานในการแก้ไข และให้มีการจัดการทางด้านผังเมืองบนเกาะให้ถูกต้องตามแนวทางที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองและการจัดโซนนิ่ง โดยต้องทำการตราเป็นพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาเป็นรายเกาะ และในลำดับถัดมาจึงจะสามารถพิจารณาว่าจะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ชนพื้นเมืองได้หรือไม่ พร้อมทั้งต้องมีการจำกัดเรื่องการห้ามโอนสิทธิและนิติกรรมให้เป็นกรณีพิเศษแตกต่างไปจากหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินทั่วไป

คำสำคัญ : สิทธิในที่ดิน/หนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน/ที่เกาะ/ชนพื้นเมือง

*นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

**อาจารย์ ดร. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

*Graduate student, Master of Law, Faculty of Law Rangsit University

**Instructor Dr., Faculty of Law Rangsit University

Corresponding author: Krisda Saengcharoensap, email: krisda.sae@gmail.com

Abstract

This research aims to study the laws still behaving on the island's territory of indigenous and foreign peoples and analyze the issues surrounding the protection of land rights on indigenous peoples' territories. This will involve studying relevant laws, regulations, and rules, as well as examining the judgments or orders of the Supreme Administrative Court and the opinions of the Council of State, while also comparing them with land laws from other countries.

The research findings revealed legal issues regarding the inconsistency of legal hierarchies, and problems related to restricting indigenous peoples' rights to land and obtaining land title deeds, which may contradict the principle of equality as stated in the constitution. There are also issues concerning the control of land ownership on islands, particularly if there are no time limits on transfer prohibitions. This ensures that the state establishes legal measures for indigenous peoples to coexist with nature.

Recommendations suggest that there should be amendments allowing the issuance of land title deeds on the island, by establishing legal measures that incorporate the concept of cultural protection zones as a fundamental principle in the revisions. Additionally, urban planning on the island should be managed following the guidelines outlined in the law regarding urban planning and zoning. This should be enacted as a law or royal decree specific to each island. After this can be considered whether to issue land title deeds to indigenous peoples, while also imposing restrictions on the transfer of rights and legal transactions, making them special cases distinct from general.

Keywords: land rights/land rights document/island / Indigenous people

บทนำ

ที่ดินถือเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูงในทางเศรษฐศาสตร์และถือเป็นทุนลักษณะหนึ่งที่เกิดการผลิตอันนำไปสู่การบริโภค เมื่อดินเป็นทรัพย์สินที่มีค่ามนุษย์จึงต้องการครอบครองที่ดินเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ตนเอง ความต้องการถือครองที่ดินนำไปสู่การออกกฎหมายในการถือครองที่ดิน เพื่อที่จะเป็นการรับรองสิทธิในที่ดินให้กับประชาชนให้เกิดความมั่นคงในการครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดิน ส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิตด้านการเกษตร ด้านที่อยู่อาศัย ที่ประกอบธุรกิจการค้าอันถือเป็นการกระจายรายได้สู่ประชาชน สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์สินค้ำประกันการกู้ยืมเงินเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพได้ (ทองโรจน์ อ่อนจันทร์, 2564) โดยมีการตราประมวลกฎหมายที่ดิน และพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ทางราชการได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ขึ้น โดยมีเจตนารมณ์ในการป้องกันการบุกรุกของราษฎร เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และมีผลทำให้ห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดินสำหรับที่ดินบนที่เกาะ ในกรณีที่มีได้มีการแจ้งการครอบครองในที่เกาะ ไม่มีเอกสารสิทธิขั้นต้นอื่นที่ออกให้อยู่ก่อนแล้ว และห้ามมิให้มีการออกโฉนดที่ดินโดยวิธีการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินอีกด้วย

จากหลักเกณฑ์ในกฎกระทรวงฉบับที่ 43 ข้อ 14 (3) ดังกล่าว ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินบนที่เกาะโดยไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินมาก่อนการบังคับใช้กฎกระทรวงดังกล่าว เนื่องจากต้องย้อนกลับไปในขณะที่ประมวลกฎหมายที่ดินและพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2497 ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ว่าให้ผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินที่ยังไม่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ให้มาแจ้งการครอบครองที่ดินต่อนายอำเภอท้องที่ภายใน 180 วัน เพื่อจะได้ไปชี้แจงเอกสารสิทธิขึ้นหนังสือแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. 1) อันถือเป็นเอกสารสิทธิขั้นต้นที่สามารถนำมาเป็นหลักฐานในการยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินได้ แต่หากย้อนกลับไปในขณะที่นั้นการเดินทางไปแจ้งการครอบครองที่ดินของประชาชนที่อาศัยอยู่ที่เกาะการคมนาคมสัญจรเป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่ได้มีความสะดวกสบายเหมือนเช่นปัจจุบัน จึงอาจทำให้ประชาชนที่อาศัยบนที่เกาะไม่ได้ไปชี้แจง ส.ค. 1 และเอกสารสิทธิประเภทอื่น ๆ เช่น กลุ่มชนพื้นเมืองอุรักลาไวย์ในพื้นที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ที่อยู่อาศัยอยู่มาเป็นระยะเวลานานแต่ก็ยังปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินและการถือครองที่ดินกับรัฐอยู่จนถึงปัจจุบัน (ไทยโพสต์, 2565) ดังนั้น การออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 43 ข้อ 14 (3) จึงส่งผลกระทบต่อประชาชนรวมถึงกลุ่มชนพื้นเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่อาศัยบนที่เกาะที่ยังไม่ได้ไปชี้แจงกรรมสิทธิ์และไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน ซึ่งหากเปรียบเทียบกับที่ดินในพื้นที่ราบทั่วไปสามารถดำเนินการออกโฉนดที่ดินได้โดยไม่มีข้อกำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกโฉนดที่ดินโดยวิธีการเดินสำรวจในที่ดินพื้นที่ราบทั่วไป จากกรณีเปรียบเทียบดังกล่าวย่อมจะเห็นได้ชัดว่าการห้ามออกโฉนดที่ดินบนที่เกาะตามกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว นั้น ถือเป็นการทำให้ประชาชนเกิดความเหลื่อมล้ำในด้านการถือครองที่ดิน ประกอบกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันหรือทุก ๆ ฉบับ ได้กำหนดสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชนไว้ ดังนั้น การออกกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว ซึ่งเป็นการออกกฎหมายลำดับรองอาจขัดต่อเจตนารมณ์และหลักการของ

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด ว่าด้วยการสิทธิหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน และประมวลกฎหมายที่ดินก็ได้กำหนดข้อห้ามทำนองดังกล่าว ทั้งยังได้ให้คำนิยามคำว่า ที่ดิน ให้หมายความรวมถึง เกาะ อีกด้วย ประกอบกับในปัจจุบันได้มีภาคส่วนประชาชนกลุ่มหนึ่งได้เสนอหลักการและแนวคิดไว้ในร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์และชนพื้นเมือง ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับสิทธิ ในที่ดินไว้จนเป็นการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์และชนพื้นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่าง ยาวนานให้ได้รับความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกันกับประชาชนคนไทยในพื้นที่ราบลุ่มทั่วไปในเรื่องสิทธิในที่ดิน ด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัญหาการออกโฉนดที่ดินบนที่เกาะตามประมวลกฎหมายที่ดิน ประกอบกฎกระทรวง ฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการในการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมสำหรับประชาชนผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินบนที่เกาะ ให้ได้ไปซึ่งกรรมสิทธิในที่ดินอันเป็นหลักประกันแห่งชีวิตที่สำคัญประการหนึ่งได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมืองประเทศไทย และต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมืองในประเทศไทย
3. เพื่อค้นหาแนวทางหรือมาตรการที่เหมาะสมแก่การนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุง กฎหมายเพื่อให้มีประสิทธิภาพให้เกิดความเป็นธรรมแก่ชนพื้นเมืองในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร เช่น รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ระเบียบต่าง ๆ วิเคราะห์ข้อมูลจากบทความ ทางกฎหมาย หนังสือ ตำราคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดหรือคำสั่ง เช่น คำพิพากษาศาลปกครอง สูงสุดที่ พ 8-10/2546 ความเห็น บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้อินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับ การคุ้มครองสิทธิในที่ดินของชนพื้นเมือง และนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมืองใน ครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกทำการศึกษาจากกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวโดยทำการ เปรียบเทียบกับกฎหมาย หรือหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ชนพื้นเมืองโดยคัดเลือกจากกลุ่ม

ประเทศที่มีชนพื้นเมืองที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ หรือประเพณี จำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สหพันธรัฐมาเลเซีย และเครือรัฐออสเตรเลีย ตลอดจนแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อันนำไปสู่ผลการศึกษาน่าสนใจ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมืองประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่ามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมืองในประเทศไทยนั้น ไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือบัญญัติไว้เป็นกฎหมายเฉพาะ มีเพียงกฎหมายกลางที่ให้สิทธิเสรีภาพเป็นการทั่วไปตามสิทธิในรัฐธรรมนูญว่าด้วยความเสมอภาค จึงทำให้กลุ่มคนดังกล่าวอาจไม่ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษอย่างในทั้งสามประเทศที่มีการออกกฎหมายให้สิทธิไว้โดยเฉพาะแล้ว สำหรับในประเทศไทยไม่มีระเบียบกฎหมายที่ออกมาบัญญัติคุ้มครองสิทธิในด้านต่าง ๆ รวมทั้งสิทธิในที่ดินอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นเหตุให้คนดั้งเดิมหรือชนพื้นเมืองอาจเสียสิทธิในที่ดินหากมีการต่อสู้เรื่องสิทธิในที่ดินว่าผู้ใดมีสิทธิดีกว่ากันในระหว่างเอกชนด้วยกันเองหรือเอกชนกับรัฐ ทำให้เกิดความเสียหาย ไม่ได้รับความเสมอภาคเป็นธรรมอย่างแท้จริง

สำหรับมาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศ ในประเทศมาเลเซียการถือครองที่สงวนให้คนท้องถิ่นมาเลเซีย และสำหรับชาวภูมิบุตร (Bumiputera) การถือครองรูปแบบนี้จะสงวนเอาไว้ให้คนท้องถิ่นมาเลเซียด้วยกันเท่านั้น ส่วนภูมิบุตร หรือ Bumiputera จะซื้อขายที่ดินได้ก็แต่เฉพาะกลุ่มภูมิบุตรด้วยกันเท่านั้น (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2561) สำหรับในประเทศอินโดนีเซียมีระบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน เช่น ระบบที่อยู่นอกพื้นที่เขตชวา สำหรับด้านกรรมสิทธิ์ในที่ดินของคนพื้นเมือง ถ้าหากมีการย้ายออกหรือเจ้าของเดิมตายโดยไม่มีทายาทที่ดินนั้น ๆ จะกลับไปเป็นของชุมชนท้องถิ่น โดยมีรัฐธรรมนูญอินโดนีเซีย ปี ค.ศ. 1945 ได้ให้การรับรองกฎหมายจารีตประเพณีเกี่ยวกับที่ดินของชนพื้นเมืองไว้อย่างชัดเจน “หมวด 6 การปกครองท้องถิ่น (มาตรา 18) การแบ่งเขตดินแดนของประเทศอินโดนีเซียเป็นหน่วยปกครองตลอดจนการวางรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นให้กระทำโดยกฎหมายโดยให้สอดคล้องกับหลักการที่ให้มีการ ปกษาหารือและมีสิทธิตามจารีตประเพณีของเขตดินแดน” (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2562) และสำหรับประเทศออสเตรเลียมีหลักการที่ยอมรับกันมานานในออสเตรเลียว่าชนเผ่าพื้นเมืองอะบอริจินไม่มีสิทธิในที่ดินตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ เพราะได้มีการตรากฎหมายกำหนดให้ที่ดินทั้งหมดเป็นของรัฐบาลสูงออสเตรเลียได้มีการพิพากษาและยอมรับสิทธิตามกฎหมายจารีตประเพณีในที่ดิน ถ้าหากว่าสิทธิทางกฎหมายเหล่านั้นได้รับการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่มีการตกลงกัน และไม่ถูกแทนที่ด้วยการให้สิทธิที่ไม่สอดคล้องกันในกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่น เช่น การให้สิทธิในกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การอ้างสิทธิตามจารีตประเพณีของชนพื้นเมืองในที่ดินถูกควบคุมโดยพระราชบัญญัติโฉนดที่ดินเมื่อปี ค.ศ. 1993 และมีกรณีศึกษาในศาลสูงออสเตรเลียที่ได้ยอมรับสิทธิเหนือพื้นดินของชาวเมเรียน (The Meriam people) ตามกฎหมายสิทธิชนพื้นเมือง ค.ศ. 1993 (The Native Title Act 1993: NTA) เพื่อรับรองสิทธิในที่ดินของชนพื้นเมืองและชนพื้นเมืองในหมู่เกาะบริเวณชายฝั่งในฐานะของผู้สืบทอดสิทธิของผู้ที่อยู่อาศัย (จิตรพรต พัฒนสิน, ปราณี ติรสมบุรณ์สิริ, จันทกานต์ เชิดชู และคณะ, 2560)

2. การบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมือง

สำหรับกฎหมายที่ดินที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะในประเทศไทย ได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดินโดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2497 โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการให้สิทธิในที่ดินแก่ประชาชนคนไทยไว้ตามหลักความเสมอภาคในรัฐธรรมนูญ ที่ให้บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน ดังเช่นตามในมาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่บัญญัติค่านิยมของคำว่าที่ดิน ไว้ว่า “ที่ดิน หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไป และให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย” มีสิทธิในการขออนุญาตหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินได้ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง วรรคสองบัญญัติว่า ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562) ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ที่ดินตามค่านิยมศัพท์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน หากมีผู้ที่ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินจริงก็มีสิทธิที่จะขออนุญาตหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินได้

เมื่อนำมาวิเคราะห์ว่าในประเทศไทยมีการจัดลำดับความสำคัญและทฤษฎีลำดับศักดิ์ของกฎหมายไว้เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการตรากฎหมายในแต่ละระดับ จนทำให้เกิดสภาวะกฎหมายขัดแย้งกัน เช่น กฎหมายในระดับประมวลกฎหมายหรือพระราชบัญญัติกำหนดหรือบัญญัติแนวทางปฏิบัติให้สามารถกระทำได้ แต่ได้มีกฎหมายในระดับที่ต่ำกว่า อาทิ กระทรวง ระเบียบ ฯลฯ ออกมาห้ามมิให้กระทำการได้ (ชยธร ไชยวิเศษ, 2561) ซึ่งการที่รัฐได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ขึ้น เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์ในการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินโดยมีเจตนารมณ์ในการออกกฎกระทรวงดังกล่าว มีนโยบายในการป้องกันการบุกรุกของราษฎรเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และที่เป็นประเด็นปัญหาคือ ได้บัญญัติข้อห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดินสำหรับที่ดินบนที่เกาะ ในกรณีที่ได้มีการแจ้งการครอบครองในที่เกาะมีผลใช้บังคับกับทุก ๆ เกาะทั่วประเทศ อันจะเห็นได้ว่าทำให้เกิดความลักลั่นหรือทำให้สภาพบังคับของกฎหมายไม่สามารถใช้บังคับได้

ประเด็นดังกล่าวเมื่อได้ทำการศึกษาจากหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ ระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร ส่วนลำดับชั้นของกฎหมายของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีรัฐธรรมนูญของอินโดนีเซียระบุว่า อินโดนีเซียเป็นประเทศที่ยึดกฎหมายเป็นหลักกฎหมายและข้อบังคับที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่าย่อมเข้าแทนที่กฎหมายและข้อบังคับที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่าและจะมาขัดหรือแย้งไม่ได้ทำนองเดียวกับของประเทศไทย (ศรศวัศ มลสุวรรณ, 2562)

3. การได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินของชนพื้นเมืองบนที่เกาะ

สำหรับในประเทศไทยได้มีความเห็นทางกฎหมายของตุลาการศาลปกครองสูงสุดในองค์คณะเสียงข้างน้อยที่พิจารณาคดีศาลปกครองสูงสุดที่ พ 8 – 10/2546 เห็นว่าการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ข้อ 14 (3) มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากขัดต่อหลักนิติรัฐซึ่งเป็นหลักที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยมี

รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเอาไว้ กฎหมายลำดับรองจะขัดหรือแย้งกับกฎหมายแม่บท ที่ให้อำนาจในการออกกฎหมายนั้นไม่ได้ การออกกฎหมายที่มิเนื้อหาเป็นการจำกัดสิทธิหรือกระทบสิทธิที่บุคคลมีอยู่แล้วตามรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และประมวลกฎหมายที่ดิน นอกจากนั้นบทบัญญัติต่าง ๆ ทั้งในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และในประมวลกฎหมายที่ดิน ก็ไม่มีบทบัญญัติมาตราอื่นใดที่จะกำหนดห้ามเอาไว้ อันเป็นการขัดแย้งกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของกฎหมายแม่บท ที่ให้อำนาจอย่างชัดแจ้งการออกกฎหมายดังกล่าวย่อมเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและขัดรัฐธรรมนูญ และขัดต่อทฤษฎีว่าด้วยหลักความเสมอภาค ประกอบกับสังคมอยู่ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันประกอบด้วยปัจเจกชนที่มีสิทธิและเสรีภาพเป็นของแต่ละคนซึ่งรัฐมีหน้าที่ในการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว ต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน หลักความเสมอภาค หลักนิติรัฐและหลักรัฐธรรมนูญนิยม เป็นต้น (แปงฟู พิมพ์กร, 2562)

ในรัฐควีนแลนด์ เครือรัฐออสเตรเลียก็มีกรณีเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิของประชาชนชาวอะบอริจินในเรื่องสิทธิในแผ่นดินซึ่งได้อาศัยอยู่ก่อนแล้ว จนถึงปี ค.ศ. 1976 เริ่มมีกฎหมายที่ให้สิทธิชนพื้นเมืองในการครอบครองที่ดินและจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง ภายใต้พระราชบัญญัติสิทธิที่ดินชาวอะบอริจิน ค.ศ. 1976 (Aboriginal Land Rights (Northern Territory) Act 1976) ซึ่งมีแนวคิดในการให้ชาวอะบอริจินมีสิทธิในที่ดินที่ไม่สามารถโอนได้ (Inalienable freehold tie) และมีคำพิพากษาของศาลสูงออสเตรเลียยอมรับสิทธิของชนพื้นเมืองชาวอะบอริจิน คือ คดีระหว่างมาโบ (Mabo) และพวก พิพากษาว่าภายใต้กฎหมายของออสเตรเลีย ซึ่งพิจารณาตามกฎหมายจารีต (Common Law) ชนพื้นเมืองสามารถมีสิทธิในที่ดิน เป็นสิทธิการใช้ที่ดินของชนพื้นเมืองในดินแดนที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยออกเป็นกฎหมาย The Native Title Act, 1993 เพื่อคุ้มครองสิทธิของชนพื้นเมืองและกำหนดแนวทางการตรวจสอบสิทธิและการจัดสรรสิทธิในที่ดินของชนพื้นเมืองผ่านกระบวนการเจรจา รวมทั้งการตั้งกองทุนสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าว (อลิสซา หะสาเมาะ, 2562)

4. มาตรการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมือง

การครอบครองที่ดินในประเทศ คำนวณจากพื้นที่ประเทศไทยที่มีอยู่ทั้งหมดประมาณ 321 ล้านไร่ แบ่งเป็นที่ดินของรัฐ 183 ล้านไร่เศษ ส่วนที่เหลือ 138 ล้านไร่เศษ กรมที่ดินได้ทำการออกเอกสารสิทธิ (โฉนดที่ดิน, น.ส.3 ก, น.ส.3, ใบจอง) ไปแล้วประมาณ 31.4 ล้านฉบับ คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 127 ล้านไร่ โดยเอกสารสิทธิกระจุกตัวอยู่กับกลุ่มบุคคลและนิติบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งที่ดินเหล่านี้ถูกปล่อยทิ้งร้างไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์จริง (สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน), 2564) และหากมีการออกโฉนดที่ดินให้กับประชาชนผู้ที่อาศัยบนเกาะอย่างไม่มีข้อจำกัด ก็จะถูกกลุ่มบุคคลดังกล่าวกว้านซื้อที่ดินบนที่เกาะเสียหมด ย่อมนำมาซึ่งปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัยของประชาชนที่อาศัยอยู่บนที่เกาะดั้งเดิมเป็นปัญหาที่ไม่มีทางแก้ไขได้

ประเด็นดังกล่าวในสหพันธรัฐมาเลเซีย พบว่า มีนโยบายภูมิบุตร หรือ นโยบายบุตรของแผ่นดิน (Bumiputera or Son of soil Policy) ภูมิบุตรคือคำที่ใช้เรียก ชาวมลายูและชนพื้นเมือง ดั้งเดิมที่ถือกันว่าเป็นบรรพบุรุษของชาวมาเลย์” (Orang Asti) การสงวนที่ดินสำหรับคนพื้นเมือง แม้ที่ดินจะสงวนสำหรับคนมลายูก็ตาม แต่ถ้าคนมลายูคนนั้นไม่ใช่คนกลันตัน ไม่สามารถที่จะซื้อที่ดินสงวนสำหรับคนมลายูในรัฐกลันตัน

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

ได้ การถือครองที่สงวนให้คนท้องถิ่นสหพันธรัฐมาเลเซีย และสำหรับชาวบุมิบุตร (Bumiputera) การถือครองรูปแบบนี้จะสงวนเอาไว้ให้คนท้องถิ่นมาเลเซีย" ด้วยกันเท่านั้น (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2561)

สำหรับกฎหมายประเทศไทย ก็ยังมีการกำหนดเงื่อนไขด้านระยะเวลาไว้สำหรับการออกโฉนดที่ดินเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าหากออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใดแล้วจะไม่ได้นำไปโอน ขายเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ให้ผู้อื่นได้โดยง่าย อันเป็นการป้องกันการถือครองที่ดินให้แก่ประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย เช่น โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ออกสืบเนื่องจากใบจอง ห้ามมิให้ผู้ใดมาซึ่งที่ดินดังกล่าวโอนที่ดินนั้นให้แก่ผู้อื่นในกรณี 1) กรณีที่ได้ออกใบจองในหรือหลังวันที่ 14 ธันวาคม 2515 ห้ามโอนภายใน 10 ปี 2) กรณีที่ได้ออกใบจองก่อนวันที่ 14 ธันวาคม 2515 ห้ามโอนภายในกำหนด 5 ปี และโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ออกตามมาตรา 58 ทวิ วรรคสอง (3) เป็นกรณีผู้ขอไม่มีหลักฐานและครอบครองหลังใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน ห้ามโอน 10 ปี นับแต่วันได้รับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์

5. การบังคับใช้กฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในที่ดินของชนพื้นเมือง

เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 นี้ เพื่อปรับปรุงแบบ หลักเกณฑ์และวิธี ในการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์และโฉนดที่ดินที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว จึงต้อง ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และได้กำหนดหลักเกณฑ์การออกโฉนดที่ดินสำหรับที่เกาะ เพื่อป้องกันการบุกรุกของราษฎรกับเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งถือเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมไทย แต่นับจากอดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทั้งจากการขาดการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ ความขัดแย้งและความซ้ำซ้อนในบทบาทหน้าที่ ขาดบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ขาดมาตรการในการบริหารจัดการดูแลรักษาทรัพยากร (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2561)

ในเครือรัฐออสเตรเลีย รัฐนิวเซาท์เวลส์ (New South Wales) ได้ผ่านกฎหมายที่เกี่ยวกับน้ำจนกระทั่งปัจจุบันได้มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำอยู่ในทุกรัฐกฎหมายเหล่านั้นกล่าวถึงสิทธิในการใช้และควบคุมน้ำโดยสิทธิในการใช้และควบคุมน้ำในแม่น้ำและทะเลสาบบนผิวดินถูกมอบให้กับผู้ครองเมือง (The crown) และชุมชน Rubibi ทางตะวันตกของออสเตรเลีย ที่ศาลตัดสินเพื่อรองรับสิทธิในการเข้าถึงและใช้น้ำที่ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ทางการค้า ศาลกลางตัดสินรับรองสิทธิชนพื้นเมืองเพื่อควบคุมการเข้าถึงน้ำ ชนพื้นเมืองควรมีสหสิทธิพิเศษในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเข้ามาใช้น้ำของบุคคลอื่น (นิตยา โพธิ์นอก และคณะ, 2565)

สำหรับประเทศไทยได้มีแนวคิดกฎหมายต้นแบบว่าด้วยผังเมืองเฉพาะชุมชนเกาะช้าง จังหวัดตราดในการจัดทำกฎหมายต้นแบบผังเมืองเฉพาะชุมชนเกาะช้างนั้น จัดทำผังเมืองเฉพาะเนื่องจากพื้นที่เกาะช้างเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นต้องมีการจำแนกพื้นที่ที่จะจัดทำผังเมืองเฉพาะด้วย โดยมีปัจจัยพิจารณาคือ พื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อการพัฒนา พื้นที่ทรงคุณค่าที่สมควรจะอนุรักษ์หรือการฟื้นฟูพื้นที่สภาพแวดล้อม มีพื้นที่ชุมชนบ้างเล็กน้อย โดยสิทธิในการใช้ประโยชน์ตามแนวคิดสิทธิชุมชน ชาวบ้านจะไม่มีสิทธิในการซื้อขายและเปลี่ยนมือของที่ดินทำกิน ซึ่งทำให้ชุมชนสามารถรักษาที่ดินและตกทอดสู่รุ่นลูกหลาน

และเพื่อส่งเสริมการพัฒนาและอนุรักษ์สร้างสมดุลจากการใช้ที่ดินและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด แต่การกำหนดผังเมืองเฉพาะพื้นที่ที่มีการปฏิบัติการที่กระทบต่อกรรมสิทธิ์ในที่ดินและสิทธิอื่นของประชาชน ดังนั้นจึงให้การใช้บังคับผังเมืองเฉพาะต้องออกเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ (อดิศักดิ์ น้อยสุวรรณ, 2562)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบว่าปัญหาทางกฎหมายการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมือง มีดังนี้

1. ปัญหาการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมือง

ก่อนการออกกฎหมายในแต่ละฉบับ ประเทศไทยได้นำหลักเกณฑ์การจัดชั้นลำดับศักดิ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นกำหนดลำดับชั้นระหว่างกฎหมายประเภทต่าง ๆ โดยจัดเรียงชั้นลำดับศักดิ์ออกเป็น (1) รัฐธรรมนูญ (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (3) พระราชบัญญัติหรือประมวลกฎหมาย (4) พระราชกำหนด (5) พระราชกฤษฎีกา (6) กฎกระทรวง (7) ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด กฎ ประกาศ เป็นต้น เป็นเหตุผลให้ผู้ที่มิหน้าที่ในการตรากฎหมายต้องพิจารณาเป็นประการสำคัญว่า ห้ามมิให้มีการตรากฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่า มาขัดหรือแย้งกับกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่า เนื่องจากจะทำให้ข้อบัญญัติในกฎหมายนั้นๆ ไม่สามารถใช้บังคับได้ และในสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้มีหลักการทางกฎหมายในกรณีเรื่องลำดับศักดิ์ของกฎหมาย สอดคล้องเช่นเดียวกันกับของประเทศไทย คือจะออกกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่าและจะมาขัดหรือแย้งกับกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่าไม่ได้

เมื่อประมวลกฎหมายที่ดินได้มีการบัญญัตินิยามศัพท์คำว่า “ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไป และให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย ดังนั้น ที่ดินบนเกาะย่อมสามารถนำมาออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ แต่ต่อมาได้มีการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ซึ่งออกภายหลังและมีลำดับศักดิ์ที่ต่ำกว่าประมวลกฎหมายที่ดิน ได้มีข้อบัญญัติในข้อ 14 (3) กำหนดห้ามมิให้ออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินบนที่เกาะ เว้นแต่จะมีหลักฐานสำหรับที่ดินเดิมอยู่แล้ว เช่น ส.ค. 1 หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาตามแนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยหลักความเสมอภาค อันเป็นหลักที่ให้ความคุ้มครองให้ประชาชนทุกคนได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน โดยองค์กรต่าง ๆ ของรัฐ ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญที่แตกต่างออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากปัญหากรณีดังกล่าวและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ เห็นว่าเมื่อกฎหมายในระดับประมวลกฎหมายซึ่งมีลำดับศักดิ์ทางกฎหมายที่สูงกว่ากฎกระทรวง ยังคงกำหนดไว้เป็นหลักการทางกฎหมายพื้นฐานว่าให้สามารถออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน หรือรวมสิทธิในที่ดิน ตามความหมายในนิยามศัพท์ดังกล่าว แต่กลับมีกฎหมายในลำดับรองกำหนดห้ามมิให้ออกในเวลาต่อมา จะเห็นได้ว่าการตรากฎกระทรวง ฉบับที่ 43 ในข้อ 14 (3) นั้น อาจเป็นการขัดหรือแย้งต่อเจตนารมณ์ของ

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

ประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญให้สิทธิไว้ และขัดต่อกฎหมายหลักซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทคือประมวลกฎหมายที่ดินอีกด้วย โดยผลการศึกษาในประเด็นดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของไชยา วิสูตรปราณี (2554) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การตรากฎกระทรวงฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ข้อ 14 (3) เป็นการขัดต่อสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชนที่บัญญัติหลักการไว้ตามรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นการห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดินบนที่เกาะ ทั้งที่ได้มีการบัญญัติในประมวลกฎหมายที่ดินว่า ที่ดินให้หมายความรวมถึงเกาะด้วย ประกอบกับกฎหมายที่ออกมากำหนดห้ามดังกล่าวก็เป็นเพียงกฎหมายในลำดับรอง

2. ปัญหาเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินของชนพื้นเมืองบนที่เกาะ

ประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil law system) โดยนำแนวคิดและหลักการจากระบบกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบประมวลกฎหมาย และเมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์และวิธีการในการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของประเทศไทยแล้ว จะพบว่าการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายที่ดินและพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และในกฎหมายลำดับรองฉบับต่างๆ และหากกล่าวถึงการพิจารณาคดีในชั้นศาลของไทยแล้ว จะนำข้อกฎหมายที่บัญญัติไว้ในตัวบทกฎหมายมาพิจารณาประกอบกับพยานหลักฐานเท่านั้น ซึ่งหลักการทางกฎหมายเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นไปตามแนวคิดของสำนักความคิดกฎหมายบ้านเมือง (Positive law school) ที่มองว่ากฎหมายคือคำสั่งคำบัญชาของรัฐที่ใช้ควบคุมความประพฤติของประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติตาม สำหรับในเครือรัฐออสเตรเลียที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common law system) ที่เป็นระบบกฎหมายซึ่งให้น้ำหนักในการปฏิบัติตามคำพิพากษาที่มีมาก่อนเป็นประการสำคัญเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาตัดสินคดีที่มีลักษณะคดีที่คล้ายกัน อีกทั้งยังมีกฎหมายที่ให้สิทธิชนพื้นเมืองในการครอบครองที่ดินและจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง ตามพระราชบัญญัติสิทธิที่ดินชาวอะบอริจิน ค.ศ.1976 (Aboriginal Land Rights (Northern Territory) Act 1976) และมีคำพิพากษาของศาลสูงออสเตรเลียยอมรับสิทธิของชนพื้นเมืองชาวอะบอริจิน โดยศาลพิพากษาว่าภายใต้กฎหมายของออสเตรเลีย ซึ่งพิจารณาตามกฎหมายจารีต (Common Law) ชนพื้นเมืองสามารถมีสิทธิในที่ดิน เป็นสิทธิการใช้ที่ดินของชนพื้นเมืองในดินแดนที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยออกเป็นกฎหมาย The Native Title Act, 1993 เพื่อคุ้มครองสิทธิของชนพื้นเมือง จากแนวทางดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักความคิดกฎหมายธรรมชาติ (Natural law school) ที่เชื่อว่าเป็นกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้นเอง เป็นที่มาของคำว่าสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนย่อมเท่าเทียมกัน รวมถึงแนวคิดในการจำกัดอำนาจรัฐ ไม่ให้รัฐใช้อำนาจไปกระทบต่อสิทธิเสรีภาพโดยไม่ชอบธรรม

เมื่อพิจารณาจากหลักการทางกฎหมายในการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินบนที่เกาะให้กับชนพื้นเมือง หรือรวมถึงประชากรที่อาศัยอยู่มาเป็นระยะเวลานานอันถือเป็นการได้สิทธิในที่ดินอย่างหนึ่ง จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังคงต้องนำประมวลกฎหมายที่ดิน พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และรวมถึงกฎหมายลำดับรองต่างๆ ที่เคยให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนที่อาศัยบนที่เกาะสามารถนำที่ดินบนเกาะมาขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินได้ แม้ต่อมาจะมีการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 43 ข้อ 14 (3) ที่กำหนด

ห้ามมิให้ออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินบนที่เกาะก็ตาม และเมื่อพิจารณาประกอบกับความเห็นของตุลาการเสียงน้อยในคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ พ 8-10/2546 ที่ไม่เห็นด้วยกับเสียงข้างมากที่เห็นชอบกับการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 43 โดยไม่เห็นด้วยเนื่องจากเป็นการจำกัดสิทธิ เสรีภาพของประชาชนในการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ซึ่งเปรียบเทียบกับที่ดินบนพื้นที่ราบลุ่มทั่วไป ที่แม้ไม่มีเอกสารสิทธิก็สามารถออกโฉนดที่ดินได้ อาจทำให้เกิดความไม่เสมอภาคขึ้นได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดสำนักกฎหมายธรรมชาติ เนื่องจากการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่บนเกาะโดยห้ามมิให้นำที่ดินมาขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินได้ อีกทั้งประเทศไทยไม่ได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการได้สิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมืองที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งก็แตกต่างไปจากของเครือรัฐออสเตรเลียที่ได้ออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิของชนพื้นเมืองเป็นการเฉพาะไว้แล้ว

3. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของชนพื้นเมือง

การออกกฎกระทรวงฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ขึ้นโดยมีจุดประสงค์และเจตนารมณ์ในการคุ้มครองอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็ได้มีการกำหนดข้อห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดินบนที่เกาะ ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการป้องกันทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้สูญเสียหรือพังทลายไปมากกว่าเดิมได้ แต่ก็ควรที่จะให้ประชาชน ชนพื้นเมืองที่อยู่อาศัยในที่ดินผืนนั้นร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติ ป่าไม้ และแหล่งน้ำ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากวิถีชีวิตของกลุ่มบุคคลในชุมชนธรรมชาติย่อมมีวัฒนธรรม ประเพณีในการอนุรักษ์ธรรมชาติเป็นประจำ เนื่องจากธรรมชาติเป็นแหล่งทำมาหากินของบุคคลเหล่านั้น เนื่องจากในอดีตกลุ่มชนพื้นเมืองหรือบุคคลดั้งเดิมได้อยู่อาศัยบนที่เกาะมาเป็นระยะเวลาหลายชั่วอายุคน ซึ่งในข้อเท็จจริงอาจเป็นกรณีที่บุคคลที่ครอบครองที่ดินบนที่เกาะนั้นๆ ไม่ได้ไปแจ้งการครอบครองที่ดินตามกฎหมายจึงทำให้ไม่มีแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน หรือ ส.ค. 1 หรือเอกสารสิทธิอย่างอื่น อันจะนำมาใช้ยื่นต่อรัฐได้เท่านั้น และพิจารณาจากกฎหมายของประเทศมาเลเซียที่กำหนดนโยบายของรัฐเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินของชาวภูมิบุตร กล่าวคือ ให้สิทธิในที่ดินแก่กลุ่มชนพื้นเมืองที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้ถือครองและทำประโยชน์ แต่รัฐก็ได้จำกัดสิทธิบางประการเพื่อมิให้ที่ดินในเขตสงวนหวงห้ามนั้นไปอยู่ในความครอบครองของกลุ่มบุคคลที่อาจจะเข้ามาบุกรุก ทำลายทรัพยากรธรรมชาติมากยิ่งขึ้นกว่ากลุ่มบุคคลที่อยู่อาศัยในผืนดินนั้นมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ อันมีวัฒนธรรมและประเพณีในการปกป้องคุ้มครองธรรมชาติตามวิถีของกลุ่มชนพื้นเมืองนั้นๆ โดยมีการจำกัดให้โอนสิทธิการครอบครองที่ดินให้เฉพาะกลุ่มบุคคลภูมิบุตร

กรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าข้อค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาแนวคิดนโยบายของรัฐเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินของชาวภูมิบุตรของมาเลเซีย ของพรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ และอภิวัฒน์ สมานิต (2564) ที่ได้กล่าวไว้ว่า นโยบายภูมิบุตรของมาเลเซียเป็นบทเรียนสำหรับประเทศไทยเพราะเป็นนโยบายการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินให้กับชนกลุ่มน้อยต่างๆ ทั้งที่อพยพเข้ามาจากเมียนมา จีน ลาว เวียดนาม รวมทั้งชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยไม่เลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และไม่สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการถือครองที่ดินตามที่ Cicero หรือ Saint Ambrose ได้ให้แนวคิดทำนอง

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

เดียวกันว่า ที่ดินเป็นทรัพย์สินที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติไม่มีบุคคลใดก่อสร้างขึ้นมา ดังนั้นจึงควรมีสติในสิ่งที่ตนเองดูแลรักษามาอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งยังเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาค แต่อย่างไรก็ตามบทกฎหมายของไทยก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิบางประการ กล่าวคือ ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 30 และ 33 ที่กำหนดให้เมื่อมีการออกโฉนดที่ดินโดยอาศัยหลักฐานใบจอง ห้ามโอนภายในระยะเวลา 5 ปี หรือ 10 ปี แล้วแต่กรณี รวมถึงกรณีการออกโฉนดที่ดินตามมาตรา 58 และ 58 ทวิ โดยไม่มีหลักฐานสำหรับที่ดินเดิมก็ห้ามมิให้จำหน่ายจ่ายโอนให้กับบุคคลอื่นเป็นระยะเวลา 10 ปี (วัชร มาลัยมาตร, 2558)

จะเห็นได้ว่า หากมีการแก้ไขกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 43 ข้อ 14 (3) โดยอนุญาตให้มีการออกโฉนดที่ดินในที่เกาะได้ ก็ควรที่จะกำหนดการจำกัดสิทธิโดยนำหลักการของประเทศมาเลเซียกับการจำกัดระยะเวลาในการโอนกรรมสิทธิ์ของไทยมาพิจารณาประกอบกัน เห็นควรเสนอให้ทบทุนเพื่อแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบัน ในส่วนกระบวนการยุติธรรมเสนอให้ทบทุนการพิจารณากลับกรองคดีก่อนนำขึ้นสู่ศาล ทบทุนวิธีการไต่สวน และการเดินเผชิญสืบ เพื่อให้สามารถเข้าถึงพยานหลักฐานด้วยความเป็นจริง และประการที่สำคัญที่สุดหากการดำเนินการผ่านขั้นตอนกระบวนการมาโดยชอบด้วยกฎหมายทุกแนวทางแล้ว และสามารถออกโฉนดที่ดินบนที่เกาะให้กับประชาชนได้ ก็ควรนำหลักกฎหมายและแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องกำหนดระยะเวลาห้ามโอนที่ดิน เหมือนอย่างเช่นการออกโฉนดที่ดินโดยอาศัยใบจองหรือออกโดยวิธีการเดินสำรวจโดยไม่มีหลักฐานสำหรับที่ดินเดิมตามที่กล่าวมาข้างต้น โดยกำหนดเงื่อนไขที่ไม่สามารถโอนเปลี่ยนมือให้แก่ผู้อื่นผู้ใดได้โดยกำหนดระยะเวลาในการถือครอง หรือตลอดไป หรือทำการซื้อขายได้เฉพาะกลุ่มบุคคล เว้นแต่จะเป็นการตกทอดทางมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการเปลี่ยนมือ ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ต้องการให้สิทธิในที่ดินแก่ชนพื้นเมืองหรือบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยบนเกาะมาตั้งแต่ดั้งเดิม

4. ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในที่ดินของชนพื้นเมือง

ในประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาเรื่องสิทธิในที่ดินบนที่เกาะของกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มชนพื้นถิ่นที่อาศัยอยู่บนที่เกาะมาแต่ดั้งเดิม ต้องมีการสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังไม่มีกฎหมายเป็นการเฉพาะที่จะนำมาใช้เป็นมาตรการในการควบคุม คุ้มครองแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บนที่เกาะ จึงทำให้เกิดปัญหาข้อพิพาทขึ้นระหว่างรัฐและประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการบุกรุกที่สาธารณะ ไต่แย้งความเป็นเจ้าของ เป็นเหตุให้รัฐจึงได้มีการออกกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 43 ขึ้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ และเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สำหรับในเครือรัฐออสเตรเลีย รัฐนิวเซาท์เวลส์ (New South Wales) ได้มีการออกกฎหมายน้ำ โดยมีการกำหนดสิทธิในการใช้และควบคุมน้ำ อีกทั้งในชุมชน Rubibi ทางตะวันตกของออสเตรเลีย ศาลได้รับรองสิทธิชนพื้นเมืองให้มีสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเข้ามาใช้น้ำได้อีกด้วย จะเห็นได้ว่าในออสเตรเลียได้มีการออกกฎหมายที่มีสภาพบังคับ และมีการกำหนดสิทธิ และมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์และเกิดประสิทธิผลต่อประชาชนผู้อยู่อาศัยในเมืองนั้นๆ

เมื่อนำแนวคิดเรื่องเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม คือเขตวัฒนธรรมพิเศษ ซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยหรือพื้นที่ตั้งของชุมชน เขตคุ้มครองวัฒนธรรมจะสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและความเข้มแข็งให้ชุมชน หากเป็นพื้นที่ที่มีการโต้แย้งเรื่องสิทธิ ควรจะมีการตรวจสอบ พิสูจน์ และคุ้มครองสิทธิโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมชุมชน การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบการคุ้มครองทางวัฒนธรรมกำหนดแผนด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมชุมชน คุ้มครองสิทธิโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมชุมชน โดยไม่ได้คำนึงว่าผู้ใดมีเอกสารสิทธิในที่ดิน อันจะเป็นหลักฐานเดียวที่ใช้ในการพิจารณาเรื่องสิทธิในที่ดินและที่อยู่อาศัยของชุมชนชาติพันธุ์แต่ประการเดียวไม่ (สถาบันวิจัยสังคม, 2562) ประกอบกับเมื่อพิจารณาจากแนวคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการผังเมืองเพื่อคุ้มครอง อนุรักษ์ ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ให้ถูกชุมชนทำลาย ประกอบแนวคิดการปรับปรุงผังเมืองในพื้นที่เกาะช้าง โดยได้มีการแบ่งแนวเขตระหว่างชุมชนกับธรรมชาติไว้อย่างชัดเจน ส่งเสริมการพัฒนาและอนุรักษ์เพื่อสร้างสมดุลจากการใช้ที่ดินและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งจะสอดคล้องกับการศึกษาของหทัยภัทร บุญชูดวง (2562) ที่กล่าวไว้ว่า มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมยังไม่มีมีการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมาย ไม่มีการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเชิงพื้นที่ ฉะนั้นจึงควรมีการกำหนดบทบัญญัติกฎหมายขึ้นโดยเฉพาะเพื่อคุ้มครองภูมิทัศน์วัฒนธรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และกำหนดมาตรการในการป้องกันความเสียหายควบคู่ไปด้วย

ดังนั้น ก่อนที่จะบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับกับกลุ่มชุมชนใดชุมชนหนึ่งจะต้องมีการคัดกรองคุณสมบัติ และพิสูจน์สิทธิในที่ดินของกลุ่มชนพื้นเมืองหรือประชาชนที่ต้องการอยู่อาศัยบนเกาะ โดยรัฐจะต้องดำเนินการจัดทำผังเมืองให้มีรูปแบบที่ชัดเจนโดยการแบ่งโซนนิ่งของประเภทการอยู่อาศัย การทำธุรกิจ ที่ตั้งหน่วยงานรัฐ พื้นที่อุทยาน พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน พื้นที่นิคมสหกรณ์ พื้นที่รกร้างว่างเปล่า พื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่ง เป็นต้น เสร็จแล้วจึงจะสามารถนำกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาใช้บังคับกับคนในเกาะ มิใช่บัญญัติกฎหมายมาเพื่อจำกัดสิทธิในที่ดินโดยไม่เปิดโอกาสให้คนที่อยู่อาศัยมาเป็นระยะเวลานานไม่ให้ได้รับสิทธิในที่ดินไม่ว่าจะเป็นสิทธิในที่ดินประเภทกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองหรือการขออนุญาตใช้สิทธิในที่ดินของรัฐ จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงฉบับที่ 43 ฯ ข้อ 14 (3) โดยใช้หลักการและเหตุผลดังกล่าวนำมาพิจารณาพิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคคลที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยได้รับความเสมอภาค เท่าเทียม ตามนัยหลักกฎหมายของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่มุ่งปรารถนาให้ประชาชนคนไทยทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพ รวมถึงสิทธิในการถือครองที่ดินด้วย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการสรุปและอภิปรายผลดังกล่าวข้างต้น สามารถได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมได้ ดังต่อไปนี้

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

1. ในประเด็นเรื่องของความไม่สอดคล้องกับลำดับศักดิ์ของกฎหมายของกฎกระทรวงฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดความเสมอภาคแก่ประชาชนชาวไทย และไม่เป็นจำกัดสิทธิ เนื่องจากประชาชนผู้มีสิทธิในที่ดินบนที่ราบทั่วไปก็ได้มีการถูกจำกัดสิทธิไว้ในกฎกระทรวงแต่อย่างใด แต่กลับมีการกำหนดการจำกัดสิทธิห้ามออกเอกสารสิทธิบนที่เกาะ ย่อมไม่เป็นธรรม อันเป็นการออกกฎหมายที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติกับบุคคลซึ่งควรจะได้รับสิทธิเช่นเดียวกันโดยทั่วไป และประการที่สำคัญอีกหนึ่งประการคือ กฎกระทรวงฉบับนี้ เป็นกฎหมายในลำดับศักดิ์รองจากประมวลกฎหมายที่ดินและรัฐธรรมนูญ เพื่อมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่กรมที่ดิน (ภาครัฐ) ในการปฏิบัติหน้าที่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน กับประชาชนผู้ที่มีสิทธิในการขออนุญาตที่ดินอาจทำให้เกิดข้อเรียกร้องที่ไม่มีจุดสิ้นสุดจนกลายมาเป็นปัญหาทางสังคม จึงเห็นควรยกเลิกกฎกระทรวงฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ข้อ 14 (3) ทั้งเสีย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บุคคลผู้มีสิทธิในที่ดินบนที่เกาะที่ยังไม่มีเอกสารสิทธิเดิมมาตั้งแต่ครั้งอดีตและได้ครอบครองต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันหรือได้รับการสืบทอดทางมรดกเป็นทอดๆ ตลอดมาด้วย และเพื่อมิให้เกิดความขัดกันของหลักกฎหมายและแนวทางในการปฏิบัติงานที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐใช้หลักเกณฑ์แนวทางปฏิบัติในประมวลกฎหมายที่ดินควบคู่กับกฎกระทรวง ฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ให้สอดคล้องตรงกัน ไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติต่อไป

2. กรณีการถูกจำกัดสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ และชนพื้นเมืองในการถือครองโฉนดที่ดินบนที่เกาะ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในปัญหาการถูกจำกัดสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ และชนพื้นเมืองในการถือครองโฉนดที่ดินบนที่เกาะ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา จึงเห็นว่า ข้อ 14 (3) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่เห็นด้วยกับเสียงข้างมากในองค์คณะและเห็นว่าคดีนี้ศาลปกครองสูงสุด ควรมีคำพิพากษาให้เพิกถอนข้อ 14 (3) แห่งกฎกระทรวงดังกล่าวเสียทั้งหมด ต้องพูดถึงเรื่องตั้งแต่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ และได้ประกาศให้คนมาแจ้ง ส.ค.1 ซึ่งในสมัยก่อนเมื่อ 60-70 ปีที่แล้ว การแจ้งข่าวสาร รับรู้ข่าวสาร การเดินทาง ย่อมยากลำบาก จึงทำให้ผู้คนไม่ได้มาแจ้ง ส.ค.1 ได้ครบทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่อาศัยอยู่บนที่เกาะ และที่ว่าการอำเภออยู่บนฝั่งพื้นราบ การเดินทางไม่สามารถไปได้ จึงได้ทำกินโดยไม่ได้แจ้ง ส.ค.1 และไม่มีเอกสารสิทธิเรื่อยมา จนกระทั่ง กฎกระทรวง ฉบับที่ 43 ออกใช้บังคับเมื่อปี พ.ศ. 2537 ทำให้คนอาศัยอยู่บนเกาะที่ไม่มีเอกสารสิทธิซึ่งกล่าวมาแล้วข้างต้นหมดสิทธิที่จะขออนุญาตหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน

3. ในประเด็นเรื่องของการมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและควบคุมการถือครองที่ดิน ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและควบคุมการถือครองที่ดิน หากได้มีการออกโฉนดที่ดินบนที่เกาะแล้ว ให้กำหนดเงื่อนไข ห้ามโอนตลอดไปโดยไม่มีระยะเวลา จะโอนได้ก็แต่เฉพาะในกลุ่มชาวเกาะหรือคนพื้นเมืองหรือคนพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยบนที่เกาะเป็นหลักแหล่งเท่านั้น จะโอนให้แก่บุคคลภายนอกไม่ได้ เทียบเคียงการห้ามโอนโดยกำหนดระยะเวลาตามการออกโฉนดที่ดินโดยอาศัยใบจองตามมาตรา 30 และ 33 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ประกอบกับหลักกฎหมายของประเทศมาเลเซียที่กำหนดให้โอนที่ดินได้เฉพาะกลุ่มชาว

ภูมิบุตรเท่านั้น จะโอนให้แก่บุคคลอื่นไม่ได้ นั่นเอง และหากมิใช่การโอนเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ แต่เป็นการทอดทอดทางมรดกสู่ทายาทตามหลักกฎหมายว่าด้วยมรดกในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ย่อมกระทำได้

4. กรณีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อบังคับใช้ให้ชนพื้นเมืองอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อบังคับใช้ให้ชนพื้นถิ่น ชนพื้นเมืองอยู่ร่วมกับธรรมชาติ จากบทสรุปและข้อเสนอแนะที่กล่าวมาทั้งหมดที่ผ่านมา นั้น เห็นว่า ก่อนที่จะทำการออกโฉนดที่ดินบนที่เกาะ จะต้องมีการกำหนดแนวเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มชนพื้นถิ่นที่อาศัยอยู่บนที่เกาะมาแต่ดั้งเดิม โดยต้องมีการกำหนดผังเมืองให้แน่ชัดว่าพื้นที่ใดเป็นพื้นที่ชุมชน พื้นที่ใดเป็นพื้นที่เขตเมือง เป็นต้น โดยที่กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มชนพื้นถิ่นที่อาศัยอยู่บนที่เกาะมาแต่ดั้งเดิมที่พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติสามารถจะเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างอิสระ และทำให้เกิดวิถึวัฒนธรรมรวมทั้งความรู้พื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์และทำให้ดำรงฐาน "เศรษฐกิจพอเพียง" ไปได้อย่างมีศักดิ์ศรี แต่ในปัจจุบันนี้ ทั้งที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติถูกจับจองครอบครอง ถูกเร่งรัดให้เกิดการพัฒนาหรือประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครอง อีกทั้งระบบกฎหมายในปัจจุบันยึดเอามุมมองกรรมสิทธิ์เป็นที่ตั้ง ในขณะที่หลายกลุ่มชาติพันธุ์มีระบบคิดว่าทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน ป่า แม่น้ำลำธาร พื้นที่ชายฝั่ง หาดทราย รวมทั้งสิ่งมีชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่มีใครเป็นเจ้าของ ทุกคนสามารถจะเข้าถึงและใช้ทรัพยากรต่าง ๆ

ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการจัดการทางด้านผังเมืองในเกาะให้ถูกต้องตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด และให้เป็นการสอดคล้องกับหลักการแนวเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มชนพื้นถิ่นดั้งเดิมตามข้อเสนอข้างต้น โดยต้องมีการตราเป็นกฎหมายให้ชัดเจน ไม่ว่าจะตราเป็นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชบัญญัติผังเมืองเกาะช้าง หรือพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินเกาะช้าง ซึ่งจำเป็นที่จะต้องเป็นกฎหมายที่มีสภาพบังคับชัดเจน แล้วค่อยมาพิจารณาเป็นรายกรณี ๆ ไป ว่าสมควรจะออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ผู้ขอได้หรือไม่ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2561). รายงานสถานการณ์ด้านทรัพยากรทางทะเลก้นทะเลชายฝั่งทะเลไทยและการก้นทะเลชายฝั่งของประเทศไทย พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2567. จาก <https://projects.dmcg.go.th/miniprojects/175/news/264/detail/48978>.
- ชยธร ไชยวิเศษ. (2561). สถานะและศักดิ์กฎหมายของประกาศหรือคำสั่งของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ. *วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์*. 2(2), 76-96.
- จิตรพรต พัฒนสิน ปราณี ติรสบุญศิริ จันทกานต์ เชิดชู และคณะ. (2560). *กฎหมายและการจัดการสิ่งแวดล้อมของเครือรัฐออสเตรเลีย*. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ทองโรจน์ อ่อนจันทร์. (2564). *เศรษฐศาสตร์ที่ดิน: ทฤษฎีและนโยบาย*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร.

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

ไทยโพสต์. (2565). ชาวเล เกาะหลีเป๊ะ คำนายทุนปิดเส้นทางไปโรงเรียน จั๋นยอำเภอดูแล เพิกถอนที่ดิน
ปัญหา. ค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2566. จาก <https://www.thaipost.net/district-news/272752/>.

นิตยา โพธิ์นอก อริย์ธัช บุญถึง และ ดวงจันทร์ ศิริรักษ์โสภณ. (2565). การใช้สิทธิและมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการเสนอร่างกฎหมายว่าด้วยชนเผ่าพื้นเมือง. สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า
กรุงเทพมหานคร.

แปงฟู พิมลกร. (2562). แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2(1), 17-54.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2562). กฎหมายเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม การเมืองและความมั่นคงของประเทศ
อินโดนีเซีย. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

มหาวิทยาลัยบูรพา. (2561). รายงานการศึกษาระดับสมบูรณข้อมูลกฎหมายของประเทศมาเลเซียและข้อ
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรม การเมือง และความมั่นคงของประเทศมาเลเซีย. สำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกา.

วัชร มาลัยมาตร. (2558). การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน. กรุงเทพมหานคร:
กรมที่ดิน.

ศรศวัส มลสุวรรณ. (2562). ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐอินโดนีเซีย. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน). (2564). ร่างพระราชบัญญัติสถาบันบริหารจัดการที่ดิน
และกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน พ.ศ.

สถาบันวิจัยสังคม. (2562). แนวคิดเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์. ค้นเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน
2566 จาก <http://www.andaman.cusri.chula.ac.th/media/2019/06/3-1.pdf>.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร.

อดิศักดิ์ น้อยสุวรรณ. (2562). กฎหมายต้นแบบเพื่อใช้บังคับผังเมืองเฉพาะ. ปริญญานิเทศศาสตร์ดุสิต
สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อลิส หะสาเมาะ. (2562). คนพื้นเมืองออสเตรเลีย. วารสารรุสมีแล. 40(3), 43-54.

สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด

Digital Competency of School Administrators Affecting Teacher's Performance in Schools Under Secondary Educational Service Area Office Chanthaburi Trat

ฉัตรชัย สุกสิ* อธิ์รุ่งกูร วรบำรุงกุล** อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง***

Chatchai Sukkasi* Theerangkoon Warabamrungskul** Arungiat Chansongsaeng ***

Received: 30 September 2024 / Revised: 27 October 2024 / Accepted: 12 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาการปฏิบัติงานของครู ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู และสร้างสมการพยากรณ์ของสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ปีการศึกษา 2567 จำนวน 306 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ครูมีการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y}_{tot} = 1.263 + 0.254X_2 + 0.244X_1 + 0.140X_5$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.285Z_{x2} + 0.253Z_{x1} + 0.155Z_{x5}$ คือ ด้านการเข้าใจดิจิทัล (X_2) ด้านการประยุกต์ใช้ดิจิทัล (X_1) และด้านการแก้ปัญหา

*นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

*Graduate student at Master of Educational Administration program, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

** Assistant Professor Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

***Lecturer Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

ด้วยเครื่องมือดิจิทัล (X_5) สามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของครู ได้ร้อยละ 55.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการผลิตเครื่องมือดิจิทัล (X_3) และด้านวัฒนธรรมดิจิทัล (X_4) ไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู

ข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้บริหารสถานควรศึกษาพัฒนาทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดสมรรถนะด้านการผลิตเครื่องมือดิจิทัล และควรมีการพัฒนากระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : สมรรถนะดิจิทัล / ผู้บริหารสถานศึกษา / การปฏิบัติงานของครู

Abstract

The purposes of this research were to study the digital competence of school administrators, to study teachers' performance, examine the relationship between the digital competence of school administrators and teachers' performance, and develop a forecasting equation for the digital competence of school administrators affecting teachers' performance in schools under the Secondary Educational Service Area Office Chanthaburi Trat. The research sample consisted of 306 teachers from the Secondary Educational Service Area Office Chanthaburi Trat, during the academic year 2024. Statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The results of the research showed that: 1) the school administrators exhibited a high level of digital competence overall; 2) The teachers demonstrated a high level of performance overall; 3) the digital competence of school administrators was positively correlated with teachers' performance at a statistically significant level of .05; and 4) the digital competence of school administrators in the areas of digital understanding (X_2), digital application (X_1), and digital problem-solving (X_5) significantly predicted teachers' performance, accounting for 55.30% of the variance, with statistical significance at the .05 level. The forecast equation in raw scores was: $\hat{Y}_{tot} = 1.263 + 0.254X_2 + 0.244X_1 + 0.140X_5$, and in standardized scores: คือ $\hat{Z}_y = 0.285Z_{x2} + 0.253Z_{x1} + 0.155Z_{x5}$. Digital tool production (X_3) and digital culture (X_4) did not impact teachers' performance.

The recommendation found that facility administrators should study and develop skills in understanding and using digital technology. To be applied to create competency in the production of digital tools, a system should be designed to promote and support teachers' learning management concretely.

Keywords: digital competence / school administrators / teachers' performance

บทนำ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นและเร่งพัฒนาการเรียนรู้พร้อมทั้งสร้างทักษะใหม่ ๆ (New Skill Set) ให้ทันทางที่ เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อความท้าทายใหม่ที่ต้องเผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ การค้นหาวิธีการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและการเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ (อริญญา เถลิงศรี, 2563 : 86) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างฉับพลันส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น การเดินทาง การทำงาน การติดต่อสื่อสารและที่สำคัญคือการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัลจึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1-18) ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับนโยบาย พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567–2568 โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านโอกาส ความเท่าเทียม ความเสมอภาค คุณภาพและสมรรถนะที่สำคัญจำเป็น ตามบริบทของประเทศและสังคมโลก โดยเน้นให้ผู้เรียน “เรียนดี มีความสุข” โดยเป็นการประกาศเพิ่มเติมจากนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่กล่าวไว้อย่างชัดเจนถึงความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในนโยบายและจุดเน้นหลักข้อที่ 5 การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากร ข้อที่ 5.2 ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอาชีวศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2567 : ออนไลน์)

การประเมินผลการปฏิบัติงานครูเป็นสิ่งสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงมีแนวคิดในการลดความซ้ำซ้อนของการประเมินต่าง ๆ จากในอดีตการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูมีเกณฑ์การประเมินที่หลากหลายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการประเมิน โดยในปัจจุบันได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือนกับการให้มี/เลื่อนวิทยฐานะ และการคงวิทยฐานะให้เป็นเรื่องเดียวกัน ใช้ตัวชี้วัดเดียวกัน โดยใช้ระบบประเมินวิทยฐานะดิจิทัล (Digital Performance Appraisal : DPA) เห็นได้ว่าการประเมินต่าง ๆ ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อความสะดวกรวดเร็วและลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานของครู

การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะดิจิทัลกล่าวคือ มีความรู้ ความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน ในลักษณะ “ทำน้อยได้มาก” สมรรถนะด้านดิจิทัลพื้นฐานเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้รับโอกาสการปฏิบัติงานที่ดีและเติบโตก้าวหน้าในหน้าที่การงานของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2566 : ออนไลน์) เพื่อนำสถานศึกษาสู่การเป็นผู้นำทางการศึกษาที่ประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาโดยยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ตอบโจทย์ต่อความต้องการของผู้เรียนในทั้งปัจจุบันและอนาคต

จากการศึกษาบริบทการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ทำให้ทราบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด มีกลยุทธ์ข้อที่ 3 ในการพัฒนาผู้เรียนครูและ

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

บุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สู่โลกดิจิทัล โดยการกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาอย่างชัดเจนในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ประกอบกับการศึกษาในรายงานผลการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2566 พบว่ากลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่และกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา (ด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล) โดยใช้งบประมาณเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามนโยบายเร่งด่วน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด, 2566ก : บทสรุปผู้บริหาร ; 2566ข : 96-97)

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นและศึกษาตามบริบทหน่วยงานให้มีความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ก้าวสู่ยุคการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างแท้จริง อีกทั้งยังมีเป้าประสงค์ (Goals) ที่ว่าด้วยการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพ ด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและการพัฒนาการปฏิบัติงานของครู ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความก้าวหน้าและสามารถแข่งขันกับนานาชาติอารยประเทศได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ของสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,464 คน (สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด, 2566ก : 6) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้จังหวัดที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการแบ่ง หลังจากนั้นคัดเลือกครูโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎีนักวิชาการ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการประยุกต์ใช้ดิจิทัล ด้านการเข้าใจดิจิทัล ด้านการผลิตเครื่องมือดิจิทัล ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล

2. ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ

สมมติฐานในการวิจัย

1. สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด

2. สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามทฤษฎีการวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert Scale) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .60 ถึง 1 และแบบสอบถามการปฏิบัติงานของครู ได้ค่า IOC ระหว่าง .60 ถึง 1 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราค (C-Coefficient) (Cronbach, 1990 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา .89 และแบบสอบถามการปฏิบัติงานของครู เท่ากับ .78 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - moment correlation coefficient) วิเคราะห์สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

ต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โดยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล ด้านการเข้าใจดิจิทัล ด้านการประยุกต์ใช้ดิจิทัล ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล และด้านการผลิตเครื่องมือดิจิทัล ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการประยุกต์ใช้ดิจิทัล	4.17	.61	มาก
2. ด้านการเข้าใจดิจิทัล	4.21	.66	มาก
3. ด้านการผลิตเครื่องมือดิจิทัล	3.78	.76	มาก
4. ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล	4.42	.64	มาก
5. ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล	3.99	.65	มาก
สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม	4.11	.58	มาก

2. การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การปฏิบัติงานของครู

การปฏิบัติงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.39	.56	มาก
2. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้	4.34	.66	มาก
3. ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ	4.46	.72	มาก
การปฏิบัติงานของครู โดยรวม	4.39	.59	มาก

3. สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูโดยรวม ($r_{xy} = 0.736$) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X	Y
X ₁	1.000						
X ₂	0.796*	1.000					
X ₃	0.734*	0.756*	1.000				
X ₄	0.611*	0.733*	0.541*	1.000			
X ₅	0.756*	0.743*	0.755*	0.690*	1.000		
X	0.885*	0.918*	0.873*	0.810*	0.90*	1.000	
Y	0.685*	0.700*	0.614*	0.580*	0.65*	0.736*	1.00

4. สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู คือ ด้านการเข้าใจดิจิทัล (X₂) ด้านการประยุกต์ใช้ดิจิทัล (X₁) และด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล (X₅) ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ด้านนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานของครู ได้ร้อยละ 55.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถนำมาเขียนสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $\hat{Y}_{tot} = 1.263 + 0.254X_2 + 0.244X_1 + 0.140X_5$ และสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.285Z_{X2} + 0.253Z_{X1} + 0.155Z_{X5}$ ทั้งนี้ สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการผลิตเครื่องมือดิจิทัล (X₃) และด้านวัฒนธรรมดิจิทัล (X₄) ไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 วิเคราะห์อำนาจพยากรณ์สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู

ตัวแปร	b	S.E.	β	t	p
ค่าคงที่ (constant)	1.263	0.175		7.192*	<.001
ด้านการเข้าใจดิจิทัล (X ₂)	0.254	0.072	0.285	3.527*	<.001
ด้านการประยุกต์ใช้ดิจิทัล (X ₁)	0.244	0.069	0.253	3.557*	<.001
ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล (X ₅)	0.140	0.066	0.155	2.132*	0.034
ค่าคงที่ (a) = 1.263					
R = 0.744, R ² = 0.553, Adjust R ² = 0.546, S.E. _{est} = 0.39732, F = 74.363*					

สรุปและอภิปรายผล

สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล ด้านการเข้าใจดิจิทัล ด้านการประยุกต์ใช้ดิจิทัล ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล และด้านการผลิตเครื่องมือดิจิทัล ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล ซึ่งอาจเป็นผลมาจากนโยบายส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กล่าวไว้อย่างชัดเจนถึงความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในนโยบายและจุดเน้นหลัก ข้อที่ 5.2 ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการ พัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบ ระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอาชีวศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2567 : ออนไลน์) อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในด้านที่มีคะแนนน้อยกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2566 : ออนไลน์) Digital literacy หรือทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นทักษะด้านดิจิทัลพื้นฐานที่จะเป็นตัวช่วยสำคัญสำหรับข้าราชการในการปฏิบัติงาน การสื่อสาร และการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นในลักษณะ “ทำน้อย ได้มาก” และช่วยส่วนราชการสร้างคุณค่า (Value Co-creation) และความคุ้มค่าในการดำเนินงาน (Economy of Scale) เพื่อการก้าวไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือช่วยให้ข้าราชการ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้รับโอกาสการปฏิบัติงานที่ดีและเติบโตก้าวหน้าในอาชีพราชการ (Learn and Growth) ด้วย ดังเช่นงานวิจัยของกานต์กฤษา ธรรมกุล และคณะ (2566 : 29) ได้ศึกษาสมรรถนะดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการศึกษาในจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะดิจิทัลของบุคลากรด้านการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งรวมถึงงานวิจัยของงานวิจัยของนิธินุญ และคณะ (2566 : 33) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยในยุคดิจิทัล และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต

2. การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ครูมีความสามารถในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้และจัดการชั้นเรียนได้ดี รวมถึงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาจารย์ถึงนโยบายการศึกษาของประเทศที่มีหน่วยงานที่เป็นองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำหน้าที่ในการออกกฎหมาย กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้หน่วยงานการศึกษาถือปฏิบัติ ตลอดจนกำกับ ดูแล ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการรักษาความเป็นธรรม และมาตรฐานด้านการบริหารงานบุคคล อย่างสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน 3 องค์ประกอบ คือ 1) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานตำแหน่ง 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา และ 3) การปฏิบัติตนในการรักษาวินัย คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งในส่วนของการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานตำแหน่งครู ได้ระบุรายละเอียดไว้เป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพซึ่งทำให้การปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้น ดังเช่นงานวิจัยของสุวรา จรนิเทศสกุลชัย และคณะ (2567 : 68) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังเช่นเดียวกับงานวิจัยของนภัสรัญช์ สุขเสนา และคณะ (2565 : 178) ได้ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงทำให้การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความทุ่มเทของครูเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเมื่อสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเพิ่มขึ้น การปฏิบัติงานของครูก็มีแนวโน้มที่จะมีค่าเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะดิจิทัล ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการประยุกต์ใช้ดิจิทัล ด้านการเข้าใจดิจิทัล ด้านการผลิตเครื่องมือ

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

ดิจิทัล ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล โดยนำสมรรถนะดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษาทำให้การปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิภาพมากขึ้น ความสัมพันธ์นี้มีนัยสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา โดยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งอาจนำไปสู่การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่เน้นทักษะดิจิทัลมากขึ้น รวมถึงความแตกต่างของบริบทและความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา จึงควรมีการวางแผนการพัฒนาอย่างรอบคอบและเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารจึงอาจเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ทำให้ครูมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการทำงานที่สอดคล้องและเสริมซึ่งกันและกัน ในการพัฒนาการศึกษายุคปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องกับแนวคิด สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : 93-139) ได้อธิบายในแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์และแนวคิดการจัดการศึกษา ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มุ่งเน้นระบบบริหารงานบุคคลของครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ดังเช่นผลการวิจัยของ Antonopoulou et al. (2021 : 15) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบดั้งเดิมและภาวะผู้นำดิจิทัลต่อผลงานด้านวิชาการ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของงานอย่างชัดเจน กล่าวคือ หากมีภาวะผู้นำดิจิทัลสูง ประสิทธิภาพของงาน และความพึงพอใจจะสูงไปด้วย รวมถึงผลการวิจัยของสุวรา จรนิเทศสกุลชัย และคณะ (2567 : 68) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .737 และเช่นเดียวกับผลการวิจัยของนภัสรัญช์ สุขเสนา และคณะ (2565 : 178) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสรุปได้ว่า สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี トラด โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับสูง

4. ผลการวิเคราะห์สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูด้วยสมการพหุคูณ พบว่าสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน การวิจัยที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี トラด เห็นความสำคัญของการนำสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้ครูสามารถปฏิบัติงานขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาได้

สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของครู ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะเหล่านี้ในผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นความท้าทายของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการศึกษาของ Damayanti & Mirfani (2021 : 156) ได้ศึกษาเรื่องวิเคราะห์สมรรถนะด้านดิจิทัลในยุคโรคระบาดโควิด-19 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางดิจิทัลในกระบวนการบริหาร และมีการปฏิบัติวิชาชีพ การจัดการและกระบวนการประเมินผลในช่วงการระบาดของโควิด-19 ต่ำกว่า ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าภาวะผู้นำทางดิจิทัลมีส่วนช่วยในกระบวนการบริหารสถานศึกษา มีผลกระทบต่อการดำเนินกิจการของทางราชการของสถานศึกษานั้นด้วย ดังนั้น สรุปได้ว่าผู้นำควรเสริมทักษะดิจิทัลเพื่อสนับสนุนระบบการศึกษาในช่วงการระบาดของโควิด-19 อีกทั้งยังผลการวิจัยของ Moore (2018 : 87) ได้ศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางดิจิทัลที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียนของครู ดังเช่นผลการวิจัยพบว่า มีพฤติกรรมผู้นำแบบดิจิทัลที่สำคัญหลายอย่างที่ครูรับรู้ถึงการใช้เทคโนโลยีผลกระทบในห้องเรียน อย่างไรก็ตามมีพฤติกรรมผู้นำแบบดิจิทัลที่สำคัญสามประการที่ครูเห็นว่าผลกระทบมากที่สุดต่อการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน คือ โอกาสในการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีที่นำโดยผู้นำ ทักษะที่สำคัญต่อการรวมเทคโนโลยีและการบูรณาการเทคโนโลยี และการสนับสนุนเทคโนโลยีที่นำโดยผู้นำ รวมถึงผลการวิจัยของของนภสรณ์ สุขเสนา และคณะ (2565 : 178) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลที่เป็นตัวพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูมี 2 ด้าน คือ ด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี และด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.681 และค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ร้อยละ 46.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และยังมีผลการวิจัยกานต์วิชชา ธรรมกุล และคณะ (2566 : 29) ได้ศึกษาสมรรถนะดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการศึกษาในจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะดิจิทัลด้านการรู้ดิจิทัล ด้านการปรับตัว การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล และด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัลส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการศึกษาในจังหวัดลำปางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสรุปได้ว่า สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูได้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานควรศึกษาพัฒนาทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดสมรรถนะด้านการผลิตเครื่องมือดิจิทัล
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนากระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นรูปธรรม วางแผนการพัฒนารูปแบบตรงจุด ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ภายในโรงเรียน เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษานำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าใจดิจิทัล ด้านการประยุกต์ใช้ดิจิทัล และด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล
2. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อที่จะได้มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลที่เป็นรูปธรรมและส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู

บรรณานุกรม

- กานต์ภิชชา ธรรมกุล อัศนีย์ ณ น่าน และศศิชา วงศ์ไชย. (2566). สมรรถนะดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการศึกษาในจังหวัดลำปาง. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(3), 29-38.
- นภัสสรณ์ สุขเสนา ปารย์พิชชา ก้านจักร และเสาวณี สิริสุขศิลป์ (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 14(3), 178-191.
- นิติ ญาณะ อีระภัทร ประสมสุข เสกชัย ชมภูษ และชัชรินทร์ ชวนวัน. (2566). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารปัญญา*, 30(2), 33-41.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด. (2566). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2562, 1 กุมภาพันธ์). *ทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ เพื่อการปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัล*. https://www.ocsc.go.th/digital_skills2#gsc.tab=0.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2567, 29 ธันวาคม). *นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. ศธ.360 องค์ฯ. <https://www.moe360.blog/2023/01/04/policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. พรักหวานกราฟฟิค จำกัด. กรุงเทพฯ
- สุวรา จรนิเทศสกุลชัย พร้อมพิไล บัวสุวรรณ และสุดารัตน์ สารสว่าง. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 26(1), 386-397.

อริยญา เถลิงศรี. (2563, 27 พฤษภาคม). 5 ความท้าทาย 5 วิธีรับมือ “เอสเอ็มอี” ต้องรู้ในยุคธุรกิจทำลายล้าง!! บิซพรอมอินโฟ.คอม. <http://www.bizpromptinfo.com/>

Damayanti F. P., & Mirfani A. M. (2021). *An analysis of digital leadership in the pandemic COVID-19 era*. International Conference on Research of Educational Administration and Management (ICREAM 2020). Atlantis Press.

Antonopoulou H., Halkiopoulos C., Barlow O., & Beligiannis G. N. (2021). Transformational leadership and digital skills in higher education institutes: during the COVID-19 pandemic. *Emerging Science Journal*, 5(1), 1-15.

Krejcie R.V. and Morgan D.W. (1970). “*Determining Sample Size for Research Activities*” *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607–610.

Moore K. A., (2018). *Teachers' Perceptions of principal digital leadership behaviors that impact technology use in the classroom*. [Doctoral dissertations, Dallas Baptist University]. Institute of Education Sciences. <https://eric.ed.gov/?id=ED596689>

**ความคิดเห็นของผู้รับบริการและเภสัชกรต่อแบบจำลองร้านยาที่ใช้ระบบ
เภสัชกรรมทางไกลโดยผู้รับบริการอยู่ร้านยาสื่อสารกับเภสัชกรผ่าน
ระบบออนไลน์และส่งมอบยาโดยพนักงานร้านยาในพื้นที่ห่างไกล**

**Opinions of Clients and Pharmacists on Telepharmacy Model
Servicing by Online Pharmacists and Dispensing
by Pharmacy Staff in Remote Area**

ตุลาการ นาคพันธ์* ชูมัยยะห์ ยีเมयी** ปัทมวรรณ ถาวร**

บรรณสรณ์ เตชะจำเริญสุข*** พรุพท์ รุจน์ธำรงค์****

Tulakarn Nakpun* Sumaiya Yeemeyee** Pattamawan Thavorn**

Bunnasorn Techajumlersuk*** Parun Rutjanathamrong****

Received: 5 April 2024 / Revised: 28 August 2024 / Accepted: 15 September 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจความคิดเห็นของผู้รับบริการและเภสัชกรต่อแบบจำลองร้านยา 2) สำรวจความคิดเห็นของเภสัชกรต่อพระราชบัญญัติฯ และ 3) สำรวจความคิดเห็นของเภสัชกรต่อคุณสมบัติของพนักงานร้านยาที่จะมาปฏิบัติงานในร้านยาตามแบบจำลองร้านยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้รับบริการจำนวน 12 คน เภสัชกรจำนวน 5 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านผู้วิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้รับบริการร้านยามีความตั้งใจจะใช้บริการจากแบบจำลองร้านยาให้เหตุผลประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงความง่าย การรับรู้ถึงความง่าย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงประโยชน์ และการรับรู้ถึงประโยชน์ 2) เภสัชกรมีความตั้งใจจะใช้บริการจากแบบจำลองร้านยา และคิดเห็นตรงกันว่าร้านยาแผนปัจจุบันต้องมีผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำอยู่ตลอดเวลาทำการ มีความเห็นต่างกันต่อการแก้ไขกฎหมายที่ให้เภสัชกรจ่ายยาได้โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ร้านยา ส่วนใหญ่เห็นว่าแบบจำลองร้านยาขัดแย้งต่อกฎหมาย และ 3) พนักงานร้านยาที่จะมาปฏิบัติงานในร้านยาตามแบบจำลองร้านยาควรผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยเภสัชกร

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเภสัชกรรมสังคม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**นิสิต คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

***อาจารย์ สาขาวิชาเภสัชกรรมสังคม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารทางเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

*Asst. Prof., Dr. Department of Social Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University

**Student, Faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University

***Lecturer, Department of Social Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University

****Asst. Prof., Department of Pharmaceutical Care, Faculty of Pharmacy, Thammasat University

ข้อเสนอแนะ พบว่า นำผลการวิจัยไปขับเคลื่อนนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522 และเสนอต่อสภาเภสัชกรรมเพื่อปรับปรุงข้อบังคับสภาเภสัชกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบเภสัชกรรมทางไกลเพื่อเปิดโอกาสให้สามารถนำแบบจำลองนี้มาปรับใช้จริง

คำสำคัญ : แบบจำลองร้านยา / ระบบเภสัชกรรมทางไกล / เภสัชกรปฏิบัติงานผ่านระบบออนไลน์ / เปลี่ยนแปลงกฎหมาย / พื้นที่ห่างไกล

Abstract

This research aims to: 1) Survey the opinions of pharmacists and clients on the telepharmacy model in drugstores, where clients communicate with online pharmacists but receive medication delivery from pharmacy staff in remote areas. 2) Survey opinions of pharmacists on the qualifications of pharmacy staff who going to work at the drugstore telepharmacy model. 3) Survey opinions of pharmacists on the Drug Act B.E. 2510 that effect on services via telepharmacy system. Data was collected through semi-structured interviews with sample group of 12 clients and 5 pharmacists and analyzed using the investigator triangulation technique and analyzing data with content analysis approach.

The research findings indicate that: 1) The majority of participants perceive the telepharmacy model as safe and convenient. 2) Regarding to the qualifications of pharmacy staff, Pharmacists suggest developing training courses specifically to telepharmacy work. 3) While most pharmacists support the telepharmacy model, some oppose amending the Drug Act B.E. 2510. Proponents suggest legal changes to facilitate access to medications, while opponents emphasize the need for on-site pharmacists for safety.

Recommendations are to drive policy changes at the Food and Drug Administration to amend the Drug Act B.E. 2510 and propose adjustments to the Pharmacy Council's regulations related to telepharmacy, enabling the practical application of this model.

Keywords: pharmacy model/telepharmacy/on-line pharmacist/Drug Act/remote area

บทนำ

การให้บริการเภสัชกรรมทางไกล (telepharmacy) เริ่มใช้ในสำนักงานการแพทยศาสตร์ของกองทัพเรือสหรัฐอเมริกา โดยในพื้นที่ที่มีร้านยาดังอยู่แต่เภสัชกรไม่สามารถอยู่ปฏิบัติงานได้ ผู้มารับบริการจึงไม่สามารถติดต่อสื่อสารแบบสองทางตามระบบเวลาจริงระหว่างผู้ป่วยกับเภสัชกรได้ ทำให้สูญเสียโอกาสในการได้รับการบริการ โดยระบบเภสัชกรรมทางไกลในร้านยาของประเทศสหรัฐอเมริกา ดำเนินการโดยพนักงานร้านยาที่ประจำอยู่ที่ร้านยาซึ่งจะปฏิบัติหน้าที่แทนเภสัชกรในการหยิบผลิตภัณฑ์ เติร์ยมยา บรรจุยา และติดฉลากกำกับยาตามที่เภสัชกรระบุ รวมถึงส่งมอบยาให้แก่ผู้รับบริการภายใต้การดูแลของเภสัชกร โดยเภสัชกรยังคงทำหน้าที่ในการซักประวัติ ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของใบสั่งยา ให้คำปรึกษาด้านยาและตรวจสอบการจัดยาของพนักงานร้านยาผ่านการประชุมทางไกล (video conference) นอกจากการส่งมอบยาแก่ผู้รับบริการแล้ว พนักงานร้านยายังมีหน้าที่อื่น ๆ เช่น เชื่อมต่อเสียงหรือวิดีโอไปยังเภสัชกร ช่วยเหลือผู้มารับบริการในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อรับคำแนะนำและปรึกษาด้านยากับเภสัชกร (Tzanetakos, Ullrich, & Meuller, 2017)

ประเทศไทยนำระบบเภสัชกรรมทางไกลมาใช้ในการเติมยาในผู้ป่วยโรคเรื้อรังเพื่อลดความแออัดที่โรงพยาบาลและการให้บริการในยุคโควิด-19 โดยสภาเภสัชกรรมได้แบ่งประเภทการให้บริการเภสัชกรรมทางไกลออกเป็น 3 ประเภท (สภาเภสัชกรรม, 2565) กรณีให้บริการในสถานพยาบาล กรณีร้านยา (ร้านขายยาแผนปัจจุบัน) ที่ได้รับใบสั่งยา และกรณีร้านยาสามารถให้บริการได้โดยไม่ได้รับใบสั่งยา และได้กำหนดมาตรฐานและขั้นตอนในการให้บริการเภสัชกรรมทางไกล เพื่อเป็นหลักประกันว่าประชาชนจะได้รับบริการที่มาตรฐานจากผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรมที่มีความรู้และความสามารถที่เหมาะสม ระบบเภสัชกรรมทางไกลทั้งสามประเภทที่กล่าวมาจะต้องมีเภสัชกรให้บริการอยู่ในสถานที่รวมถึงร้านยาซึ่งแตกต่างจากระบบเภสัชกรรมทางไกลของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เภสัชกรให้บริการแก่ผู้รับบริการที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลโดยที่เภสัชกรไม่ได้อยู่ร้านยา ดังนั้นประเทศไทยควรมีการพัฒนา ระบบเภสัชกรรมทางไกลเพื่อให้เกิดการเข้าถึงการรับบริการหลากหลายรูปแบบ

เมื่อพิจารณาจากบริบทของร้านยาในประเทศไทยพบว่า ปัจจุบันร้านยาส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในเขตเทศบาลมากกว่านอกเขตเทศบาล (นิลวรรณ อยู่ภักดี, 2563) และการที่เภสัชกรไปประจำที่ร้านยาในพื้นที่ห่างไกล อาจก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายสูง ส่งผลให้ไม่มีบริการของร้านยาในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาการขยายยาในร้านขายของชำและนำไปสู่อันตรายจากการใช้ยาอย่างไม่สมเหตุผลได้ ดังนั้นการพัฒนากฎหมายเพื่อให้มีบริการเภสัชกรรมทางไกลโดยไม่ต้องมีเภสัชกรประจำอยู่ที่ร้านยาจึงอาจมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหา แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522 (พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522, 2522) บัญญัติไว้ว่าผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบันต้องมีเภสัชกรเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำอยู่ตลอดเวลาที่เปิดทำการและข้อบังคับสภาวิชาชีพ เภสัชกรรมว่าด้วยการปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพเภสัชกรรมที่เภสัชกรต้องส่งมอบยาด้วยตนเอง (ข้อบังคับสภาเภสัชกรรม, 2538) อาจเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาให้บริการเภสัชกรรมทางไกลในร้านยาในลักษณะที่เภสัชกรไม่ได้ประจำอยู่ที่ร้านยาและให้บริการผ่านระบบทางไกลโดยมีพนักงานร้านยาเป็นผู้ส่งมอบยาให้แก่ ผู้มารับบริการ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มี การให้บริการเภสัชกรรมทางไกลในลักษณะนี้ และงานวิจัยที่ผ่านมาพบเพียงการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรสาธารณสุขและประชาชนต่อการบริการขายยาออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มสื่อออนไลน์ (ปฐมา เทพชัยศรี, 2566) และการให้บริการเภสัชกรรมทางไกลในรูปแบบที่สภาเภสัชกรรมบังคับ (พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510, 2510) จึงควรมีการสำรวจความ

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

ความเห็นของผู้รับบริการและเภสัชกรร้านยาเกี่ยวกับการให้บริการเภสัชกรรมในรูปแบบใหม่นี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนในการพัฒนาการให้บริการด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้รับบริการและเภสัชกรต่อแบบจำลองร้านยาที่ใช้ระบบเภสัชกรรมทางไกล โดยผู้รับบริการอยู่ร้านยาสื่อสารกับเภสัชกรผ่านระบบออนไลน์และส่งมอบยาโดยพนักงานร้านยาในพื้นที่ห่างไกล
2. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของเภสัชกรต่อพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522 ที่เกี่ยวกับระบบเภสัชกรรมทางไกลโดยผู้รับบริการอยู่ร้านยาสื่อสารกับเภสัชกรผ่านระบบออนไลน์และส่งมอบยาโดยพนักงานร้านยาในพื้นที่ห่างไกล
3. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของเภสัชกรต่อคุณสมบัติของพนักงานร้านยาที่จะมาปฏิบัติงานในร้านยาตามแบบจำลองร้านยาที่ใช้ระบบเภสัชกรรมทางไกลโดยผู้รับบริการอยู่ร้านยาสื่อสารกับเภสัชกรผ่านระบบออนไลน์และส่งมอบยาโดยพนักงานร้านยาในพื้นที่ห่างไกล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและผ่านการรับรองการดำเนินงานวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่ SWUEC-357/2565E

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มแรกเป็นประชาชนซึ่งเคยใช้บริการร้านยาซึ่งอาศัยห่างจากร้านยามากกว่า 10 กิโลเมตร โดยมีเกณฑ์คัดออกคือ ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีและมีปัญหาด้านการสื่อสาร เช่น หูหนวก ตาบอด ส่วนในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่สองคือเภสัชกรที่ประจำอยู่ที่ร้านยาพื้นที่ใด ๆ โดยมีเกณฑ์คัดออก คือเป็นเภสัชกรที่ไม่ได้ทำงานเต็มเวลา (part-time)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยสำรวจความคิดเห็นของผู้รับบริการและเภสัชกรต่อแบบจำลองร้านยาที่ใช้ระบบเภสัชกรรมทางไกลโดยผู้รับบริการอยู่ร้านยาสื่อสารกับเภสัชกรผ่านระบบออนไลน์และส่งมอบยาโดยพนักงานร้านยาในพื้นที่ห่างไกล (แบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา) ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์จากทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี 3 (Venkatesh & Bala, 2008) ประกอบด้วย 5 หมวด ได้แก่ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ความวิตกกังวลในการใช้ ความสนุกสนานในการใช้งาน การรับรู้ความพึงพอใจที่ได้รับ และการใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ 2) การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้งานแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การคล้อยตามสิ่งอ้างอิง ภาพลักษณ์ ผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็น และการรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ 4) การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้แบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา

5) ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการจะใช้บริการจากแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือวิจัยไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยการตรวจสอบความสอดคล้องของประสงค์ในการทำวิจัยกับข้อคำถามแบบที่จะนำไปใช้สัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ด้านการวัดผลและเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน ได้เป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 16 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามหลัก 7 ข้อและคำถามชี้นำ 9 ข้อ

เครื่องมือวิจัยสำรวจความคิดเห็นของเภสัชกรต่อพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522 ที่เกี่ยวกับระบบเภสัชกรรมทางไกลโดยผู้รับบริการอยู่ร้านยาสื่อสารกับเภสัชกรผ่านระบบออนไลน์และส่งมอบยาโดยพนักงานร้านยาในพื้นที่ห่างไกล เป็นคำถามปลายเปิดจำนวน 3 ข้อ

เครื่องมือวิจัยสำรวจความคิดเห็นของเภสัชกรต่อคุณสมบัติของพนักงานร้านยาที่จะมาปฏิบัติงานในร้านยาตามแบบจำลองร้านยาที่ใช้ระบบเภสัชกรรมทางไกลโดยผู้รับบริการอยู่ร้านยาสื่อสารกับเภสัชกรผ่านระบบออนไลน์และส่งมอบยาโดยพนักงานร้านยาในพื้นที่ห่างไกลเป็นคำถามปลายเปิดจำนวน 1 ข้อ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นประชาชนผู้รับบริการร้านยา

ผู้วิจัยให้ชมวิดีโอแสดงแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา (สภาเภสัชกรรม, 2017) มีเพียงพนักงานร้านยาคอยอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการในการติดต่อสื่อสารกับเภสัชกรโดยตรง โดยวิดีโอมีเนื้อหาดังนี้ 1) ผู้รับบริการเข้ารับบริการในร้านยาที่ให้บริการเภสัชกรรมทางไกล โดยผู้รับบริการรับคำแนะนำและการจ่ายยาโดยเภสัชกรผ่านวิดีโอคอล 2) เภสัชกรซักประวัติ เลือดยาและให้คำแนะนำการใช้ยาแก่ผู้รับบริการผ่านระบบวิดีโอคอล 3) เภสัชกรทำการสั่งยาและพิมพ์ใบสั่งยาลงในระบบ 4) พนักงานร้านยาจัดยาตามใบสั่งยา 5) เภสัชกรทำการตรวจสอบความถูกต้องของรายการยาที่จัดโดยพนักงานร้านยา 6) พนักงานร้านยาส่งมอบยาให้แก่ผู้รับบริการโดยอยู่ภายใต้ การควบคุมดูแลของเภสัชกร 7) ในกรณีผู้รับบริการมีปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านระบบวิดีโอคอลสามารถแจ้งพนักงานร้านยาเพื่อช่วยให้สามารถใช้งานระบบวิดีโอคอล เมื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญชมวิดีโอเสร็จจึงเริ่มสัมภาษณ์ หากผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่สามารถตอบคำถามได้ผู้วิจัยจะถามคำถามนำ ผู้วิจัยจะถามคำถามครบทั้ง 5 หมวดตามแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นและกำหนดระยะเวลาในการสัมภาษณ์ไม่เกิน 30-45 นาทีต่อคน ในระหว่างการสัมภาษณ์บันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึก ถ่ายภาพและบันทึกเสียงการสนทนา เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ผู้วิจัยมอบค่าตอบแทนแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 150 บาทต่อคน การเก็บข้อมูลดำเนินการในเดือนเมษายน พ.ศ. 2566

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นเภสัชกร

ทำการเก็บข้อมูลโดยติดต่อเภสัชกรร้านยาตามสะดวกเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูลในเดือนเมษายน พ.ศ. 2566 การสัมภาษณ์มีขั้นตอนเหมือนกับกลุ่มแรกแต่ถามคำถามเพียงหมวดเดียวของแบบสัมภาษณ์คือความความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการจะใช้บริการจากแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา ความคิดเห็นของเภสัชกรต่อพระราชบัญญัติยาฯและความคิดเห็นของเภสัชกรต่อคุณสมบัติของพนักงานร้านยาฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจึงถอดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ สรุปและแปลความหมาย นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้เห็นแนวทางของคำตอบ ข้อมูลที่ได้ถูกตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ และป้องกันความผิดพลาด โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าเพื่อตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนได้ข้อมูลต่างกันหรือไม่ จากนั้นนำข้อมูลผ่านการตรวจสอบแล้วมาจัดระเบียบ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ประยุกต์จากทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี 3

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นประชาชนผู้รับบริการร้านยาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 18-64 ปี อาชีพรับราชการ มียานพาหนะเป็นรถยนต์และจักรยานยนต์ สถานที่รับยา ได้แก่ ร้านยา รพ.สต. (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล) ร้านขายของชำ และโรงพยาบาล ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นประชาชนผู้รับบริการร้านยา

รหัส	เพศ	อายุ	อาชีพ	ยานพาหนะ	สถานที่รับยา
CL1	หญิง	59	ข้าราชการ	รถยนต์, รถจักรยานยนต์	ร้านยา
CL2	หญิง	34	พยาบาล	รถยนต์	ร้านยา, รพ.สต.
CL3	หญิง	23	ข้าราชการ	รถยนต์	ร้านยา
CL4	หญิง	33	ข้าราชการ	รถยนต์	ร้านยา
CL5	หญิง	65	ข้าราชการบำนาญ	รถยนต์	โรงพยาบาล, รพ.สต.
CL6	หญิง	36	ช่างตัดผม	รถยนต์, รถจักรยานยนต์	ร้านยา, ร้านขายของชำ, รพ.สต.
CL7	หญิง	21	พนักงานร้านกาแฟ	รถจักรยานยนต์	ร้านยา, ร้านขายของชำ, รพ.สต.
CL8	หญิง	46	รับจ้างทั่วไป	รถจักรยานยนต์	ร้านยา, ร้านขายของชำ
CL9	หญิง	44	ค้าขาย	รถยนต์, รถจักรยานยนต์	รพ.สต.
CL10	ชาย	18	นักศึกษา	รถยนต์, รถจักรยานยนต์	รพ.สต.
CL11	หญิง	32	ข้าราชการครู	รถยนต์	ร้านยา
CL12	หญิง	64	เกษตรกร	รถยนต์, รถจักรยานยนต์	ร้านยา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นเกษตรกรเกือบทั้งหมดเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 25-44 ปี ที่อยู่อาศัยมีทั้งกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นเภสัชกร

รหัส	เพศ	อายุ (ปี)	ที่อยู่อาศัย	สถานที่ทำงาน
PH1	ชาย	25	เขตเทศบาล	เขตเทศบาล
PH2	หญิง	44	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร
PH3	หญิง	52	นอกเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
PH4	หญิง	25	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร
PH5	หญิง	25	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นประชาชนผู้รับบริการร้านยา

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา

1.1. ด้านความวิตกกังวลในการใช้แบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าไม่มีความกังวลต่อการรับบริการตามแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยาเพราะมีการตรวจสอบของเภสัชกรก่อนจ่ายยาดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“ถ้ามีการตรวจสอบจากเภสัชกรก่อนจ่ายยา ก็ไม่น่ามีความกังวลอะไร” (CL4)

แต่ในด้านการรั่วไหลข้อมูลส่วนบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นทั้งไม่กังวลและกังวลต่อประเด็นนี้

“ไม่กังวลเพราะไม่ได้เอาบัตรประชาชนเราไป ส่วนใหญ่ถามข้อมูลทั่วไป ชื่อ นามสกุล ส่วนสูง แพ้ยา ไม่กลัวเรื่องข้อมูลรั่วไหล” (CL7)

“มีความกังวลเรื่องข้อมูล บางคนมีโรคที่ไม่อยากบอกให้ใครรู้ กังวลไม่รู้ว่าจะสามารถเก็บความลับของผู้ป่วยได้ไหม” (CL2)

1.2. ด้านความสนุกสนานในการใช้แบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความสนุกสนานจากความอยากเข้าไปใช้บริการกับเภสัชกรผู้ที่มีความรู้ด้านยา ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“อยากจะเข้าไปใช้เพราะเราได้พูดคุยกับเภสัชชนั่นแน่นอนกว่าที่เราจะไปซื้อกับแม่ค้าซึ่งบางทีเขาก็ไม่รู้ข้อมูล” (CL5)

1.3. ด้านการรับรู้ความพึงพอใจที่ได้รับจากการใช้แบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการรับบริการเภสัชกรรมทางไกลเพราะไม่ต้องไปซื้อยาไกลและมีเภสัชกรจ่ายยาให้ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“พอใจนะ พี่ชอบเพราะมีเภสัชออนไลน์ เราไม่ต้องไปซื้อยาจากร้านยาที่ไกลจากบ้าน เพราะร้านยาที่มีเภสัชก็ต้องเป็นบ้านโคกหรือทุ่งโพธิ์ที่เป็นเภสัชที่สามารถจ่ายยาได้” (CL9)

“รู้ว่าเภสัชอยู่แล้วสบายใจ เขาจัดยาให้เราได้ถูกต้อง ไม่ใช่ร้านค้าที่เอายาอะไรมาขายก็ไม่รู้บางคนกินผิดก็ตายหา” (CL12)

1.4. ด้านการใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์จากการใช้แบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอก
ร้านยา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการให้บริการเภสัชกรรมทางไกลช่วยให้รับ
ยาได้เร็วขึ้นและสามารถรับยานอกเวลาราชการได้ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“มันเร็วกว่า ถ้าไปไกลมันก็ลำบาก ชอบมันใกล้ดี ไม่ต้องไปไกล อายุเยอะแล้วไม่ต้องถ่อส่งสารซึ่ง
รถเครื่องไปนู่น” (CL12)

“ก็ว่าดี เพราะอนามัยสี่โมงครึ่งก็ปิด เสาร์อาทิตย์ก็ไม่มีเจ้าหน้าที่ เข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ต้องพักบ้าง
แต่ถ้ามีอย่างนี้ก็ดีนะ ระยะเวลาที่จะร่นเข้ามา” (CL9)

2. การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานจากการใช้แบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าระบบแบบจำลองการให้บริการเภสัชกรรม
ทางไกลทำให้เข้าถึงสถานที่รับยาได้ง่าย นอกจากนี้แล้วกระบวนการในการรับยาจากเภสัชกรก็ไม่ต่างกัน ดัง
ตัวอย่างการสัมภาษณ์

“ก็สะดวกดี การเดินทางสะดวกกว่าเพราะว่าร้านยาอยู่ไกล คิดว่าไม่ยาก” (CL8)

“ระหว่างซื้อกับตัวเภสัชเลยกับซื้อกับระบบทางไกลความยากง่ายก็ไม่น่าจะต่างกันค่ะเพราะว่าซื้อ
ยาเขาก็ไม่ได้ตรวจละเอียดแบบเหมือนโรงพยาบาลก็คือถามอาการแล้วก็จ่ายยาเลย” (CL6)

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้แบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา

3.1. ด้านการคล้อยตามสิ่งอ้างอิง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจะไปใช้บริการเภสัชกรรมทางไกลเมื่อบุคลากรทางการแพทย์
แพทย์ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ทำงานอยู่ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
แพทย์ เป็นผู้แนะนำ นอกจากนี้ความเห็นว่าจะไปใช้บริการเภสัชกรรมทางไกลเมื่อผู้นำชุมชนหรือคน
รอบตัวเป็นผู้แนะนำ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“เจ้าหน้าที่ อสม. และเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข เพราะเป็นคนในชุมชนที่มีความรู้เรื่อง
สุขภาพดีกว่าคนทั่วไปรับก็อาจจะเป็นที่น่าเชื่อถือของคนในสังคม” (CL10)

“น่าจะเป็นรุ่นพี่ที่ทำงานด้วยกันเราถึงจะลองใช้ ในหมู่บ้านน่าจะเป็นผู้นำชุมชนบอกว่า
มันดีจริง ๆ แล้วเขาจะทำตามเพราะเขาเป็นผู้นำสามารถพูดโน้มน้าวใจได้” (CL3)

3.2. ด้านภาพลักษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การให้บริการระบบเภสัชกรรมทางไกล
นั้น ไม่ได้ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของผู้รับบริการ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“มันไม่เกียวยนะครับ อันนี้เป็นแค่ร้านยาที่มีเภสัชกรทางไกลเฉยๆ ไม่ได้ทำให้เราดูเท่หรือว่าดูโก้
กว่าคนอื่น” (CL10)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคนมองว่าการให้บริการระบบเภสัชกรรมทางไกลนั้น ส่งผลต่อ
ภาพลักษณ์ทำให้ดูเก่ง ทันสมัย

“มีผล คนที่เข้าไปใช้บริการมีความทันสมัย เก่งจัง กล้าเข้าไปใช้บริการ” (CL2)

3.3. ด้านผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การซื้อยาผ่านระบบเภสัชกรรมทางไกลนั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยเภสัชกร ทำให้มั่นใจในเรื่องความปลอดภัย ประสิทธิภาพ และคุณภาพของยาที่ได้รับ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“ความปลอดภัยคือเขาเป็นเภสัช คำว่าเภสัชมันการันตีแล้วว่าเราจะจ่ายยาเราเขาต้องวินิจฉัยแล้วว่าเราเป็นอะไร พี่ว่าดี คิดว่าโอเค” (CL9)

“รู้สึกปลอดภัยกว่าเพราะว่าเหมือนเราได้คุยกับเภสัชกรโดยตรงถึงแม้เภสัชกรจะอยู่อีกที่หนึ่งแต่เราก็ได้คุยกับเขา เพราะว่าเราก็ได้รับคำแนะนำจากเภสัชกรโดยตรงทำให้ได้ยาที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพจากเภสัชกรที่มีความรู้” (CL10)

4. การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้แบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการซื้อยาจากร้านยาที่ให้บริการด้วยระบบเภสัชกรรมทางไกลนั้นมีประโยชน์ในการความปลอดภัยเนื่องจากได้รับการบริหารทางเภสัชกรรมจากเภสัชกร สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“ยาที่ได้มีคุณภาพกว่า ผ่านเภสัชกร ความปลอดภัยในการรับประทานยาน่าจะดีกว่าร้านขายของชำ” (CL3)

“สามารถทำให้พวกชาวบ้านคนในชุมชนได้เข้าไปเข้าถึงร้านยาที่มีเภสัชกรโดยตรงควบคุมอยู่ มันก็เป็นผลดีต่อชาวบ้านหรือว่าคนในชุมชนที่ไม่มียานพาหนะไปซื้อยาจากร้านยาในเมือง แล้วก็เป็นการลดค่าใช้จ่ายในด้านยานพาหนะด้วยครับ” (CL10)

“ต่างตรงที่ไม่ต้องลุ้นว่าเภสัชจะอยู่ร้านมั๊ย ก็คือระบบเภสัชกรรมทางไกลจะมีเวลาเปิดปิดและมีเจ้าหน้าที่คอยดูแล ซึ่งถ้าไประยะทางสิบลกว่ากิโลก็เสียเที่ยว เสียเวลามาก ไปแล้วไม่เจอเภสัชก็ไม่ได้ยา” (CL7)

แต่มีบางส่วนเห็นว่าไม่แตกต่างกับการซื้อยาจากร้านทั่วไป

“ไม่ต่างกัน สามารถตรวจคอเวลาเจ็บคอได้เหมือนกัน” (CL6)

5. ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการจะใช้บริการจากแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจะใช้บริการหากมีบริการเภสัชกรรมทางไกลตามแบบจำลองนี้เมื่อมีอาการเจ็บป่วย หรือใช้เพราะชอบความทันสมัย ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“ไปแน่นอน ยังไงก็ต้องไปใช้ เพราะเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมายังไงก็สะดวกกว่าร้านยาไกล” (CL8)

“จะลองไปใช้ ถ้าอนามัยปิดหรืออยู่นอกเวลาก็อาจจะไปใช้บริการ” (CL6)

“ใช้แน่นอน ชอบเทคโนโลยี ชอบสิ่งที่ทันสมัยและต้องการเรียนรู้” (CL2)

ส่วนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นเภสัชกร

1. ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการจะใช้บริการจากแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกือบทั้งหมดมีความเห็นสอดคล้องกันว่าหากเป็นผู้รับบริการจะรับบริการเภสัชกรรมทางไกล ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“คิดว่ารับบริการเพราะว่าถ้าอยู่ในจุดที่ห่างไกล ระบบนี้คือตอบโจทย์ไม่ต้องหาโรงพยาบาลที่ไกลเกิน 10 กิโลเมตร มันใกล้บ้าน” (PH5)

2. ความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522 ที่กำหนดว่าร้านยาแผนปัจจุบันต้องมีเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำอยู่ตลอดเวลาทำการ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522ที่กำหนดว่า ร้านยาแผนปัจจุบันต้องมีเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำอยู่ตลอดเวลาทำการ ในด้านการควบคุมมาตรฐานการจ่ายยาโดยเภสัชกร เพื่อประกันความปลอดภัยด้านยาต่อผู้รับบริการ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“เป็นการคุ้มครองผู้บริโภค เห็นด้วย เพราะมีหลายเคสที่ประชาชนไปรับยาที่ไม่ผ่านเภสัชกร ทำให้กลายเป็นจุดต่างพร้อยของวิชาชีพ ยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ” ในทางกลับกันมีความเห็นขัดแย้งว่าข้อกำหนดดังกล่าวควรมีการแก้ไข (PH3)

“สำหรับพี่คำว่า ‘ประจำอยู่ตลอดเวลาทำการ’ คือหมายความว่าสามารถติดต่อได้ตลอดเวลา สำหรับพี่คือการที่เราสามารถติดต่อกับเภสัชได้โดยตรงอันนี้พี่ว่าโอเคแล้ว ไม่จำเป็นต้องเป็นตัวคนประจำอยู่” (PH4)

“จริง ๆ คิดว่าน่าจะต้องปรับกฎหมายได้แล้ว หมายถึงจะปรับกฎหมายยังไงให้ไม่เอาเปรียบร้านยาด้วย เพราะถ้ามาทำตรงนี้ เภสัชสามารถปฏิบัติงานได้หลายร้านด้วยซ้ำ ถ้าเราสามารถจัดการได้ตามเวลาที่กำหนด เช่น เภสัชกรหนึ่งคน อาจดูแลร้านยาตามโมเดลนี้ได้ซัก 10 ร้านในพื้นที่ห่างไกล แต่ว่าเภสัชกรที่อยู่ประจำร้านยาทั่วไปต้องอยู่ได้แค่ที่ร้านเขา ร้านเดียว ตรงนี้จะจัดการยังไงให้ไม่เอาเปรียบกันและกัน อีกกรณีสมมติที่อยู่ประจำร้านยา หนึ่งเภสัชกรต่อหนึ่งร้าน มันจะมีเคสเข้าเยอะขนาดนั้นมั๊ยหรือว่ามีเคสไม่เยอะเราก็คงสบาย นอนอยู่บ้านเฉยๆ แล้วร้านก็รับไป มันก็จะยังโงะ มันจะจัดการปัญหานั้นยังงี้” (PH5)

3. ความคิดเห็นต่อการแก้ไขกฎหมายให้เภสัชกรสามารถจ่ายยาได้โดยไม่จำเป็นต้องประจำอยู่ที่ร้านยา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคนเห็นด้วยหากมีการแก้ไขกฎหมายให้เภสัชกรสามารถจ่ายยาได้โดยไม่จำเป็นต้องประจำอยู่ที่ร้านยาได้ และเสนอแนะให้มีเพิ่มข้อยกเว้นของข้อกำหนดดังกล่าวสำหรับระบบเภสัชกรรมทางไกลตามแบบจำลองนี้ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“ไม่รู้ว่าต้องแก้กฎหมายอย่างไร แต่คิดว่าระบบเภสัชกรรมทางไกลน่าจะต้องนำมาใช้ได้แล้ว เพราะมันสะดวกต่อคนไข้ สะดวกต่อการปฏิบัติงานมากกว่า ทำให้คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงยาได้มากขึ้น ควรนำมาใช้ แต่จะปรับยังไงให้ยุติธรรมกับเภสัชที่ประจำร้านยาค่ะ” (PH5)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคนไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขข้อกำหนดดังกล่าวในกรณีการส่งมอบยาอันตรายโดยเภสัชกร

“ถ้าเป็นยาที่ขึ้นทะเบียนเป็นยาอันตรายต้องผ่านการส่งมอบโดยเภสัชกรเท่านั้นเพราะเภสัชกรเท่ากับยาบอกคำแนะนำการใช้ยา นอกจากจ่ายยาตามใบสั่งแพทย์คือคำแนะนำการใช้ยาได้จากแพทย์แล้วก็สามารถจ่ายยาโดยไม่ประจำร้านก็ได้” (PH2)

4. ความคิดเห็นต่อการขัดแย้งของแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยาต่อพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522 ที่กำหนดว่าร้านยาแผนปัจจุบันต้องมีเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำอยู่ตลอดเวลาที่เปิดทำการ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าแบบจำลองเภสัชกรรมทางไกลขัดแย้งต่อพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522 ที่กำหนดว่า ร้านยาแผนปัจจุบันต้องมีเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำอยู่ตลอดเวลาที่เปิดทำการ โดยให้เหตุผลที่แตกต่างกันออกไปทั้งขัดแย้งและไม่ขัดแย้ง ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“ขัดแย้ง เนื่องจากเภสัชไม่ได้เปิดคลั่งตลอดเวลา กังวลว่าเจ้าหน้าที่เภสัชอาจจะย้ายงานนอกเหนือจากการควบคุมของเรา” (PH3)

“จริง ๆ ก็ขัดแย้งตรงที่ต้องมีเภสัชกรประจำอยู่ตลอดเวลาทำการ ส่วนการดำเนินงานอาจขัดกับระบบเดิม ก็คือร้านยาเป็นคนสต็อกยาเองโดยที่ไม่ต้องไปสต็อกยาที่อื่นและเภสัชกรก็อยู่ประจำร้านยานั้นเลย” (PH4)

“ไม่ขัดแย้ง เนื่องจากเภสัชกรยังคงให้ข้อมูลและความรู้แก่ผู้ป่วยได้อยู่แล้วว่าตัวเองจะไม่ได้อยู่ที่ร้านยา ” (PH1)

5. คุณสมบัติพนักงานร้านยาที่ปฏิบัติงานในร้านยาตามแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าพนักงานร้านยาที่ปฏิบัติงานในร้านยาตามแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยาควรมีความรู้พื้นฐานทางเภสัชกรรมหรือผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยเภสัชกร ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“ต้อง qualified พื้นฐาน เช่น GPP เก็บยาอย่างไร ฉลากยาอย่างไร การป้องกัน medication error ต่าง ๆ อาจต้องผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยเภสัชกรมาแล้ว เพื่อให้มั่นใจว่าเขาหยิบยาถูก จัดเก็บยาถูก อุณหภูมิ วิธีการทำบัญชี คิดว่าเขาต้องมีหลักฐานการอบรมพวกนี้มาจริง ๆ เขาแทบจะต้องดำเนินการได้ทุกอย่างยกเว้นการจ่ายยาที่ทำไม่ได้ เรื่องกฎหมายยาเบื้องต้น อะไรห้ามหรือทำไม่ได้ต้องพอรู้” (PH5)

“อยากให้มีหลักสูตรผู้ช่วยเภสัชไปเลย คืออย่างน้อยต้องผ่านการอบรมผู้ช่วย เขาต้องมีความรู้เกี่ยวกับยาทุกชนิดที่อยู่ในสต็อก” (PH4)

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบความคิดเห็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นประชาชนผู้รับบริการร้านยาต่อแบบจำลองร้านยาที่ใช้ระบบเภสัชกรรมทางไกลโดยผู้รับบริการอยู่ร้านยาสื่อสารกับเภสัชกรผ่านระบบออนไลน์และส่งมอบยาโดยพนักงานร้านยาในพื้นที่ห่างไกลส่วนใหญ่เป็นทิศทางบวกและสอดคล้องกันในทุกๆด้าน ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานแบบจำลองการให้บริการเภสัชกรรมทางไกลในร้านยาแผนปัจจุบันที่เภสัชกรปฏิบัติงานผ่านระบบออนไลน์ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้งานแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้แบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา และความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการจะใช้บริการจากแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นเภสัชกรคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามี ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการไปใช้บริการตามแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยา และคิดเห็นตรงกันว่าร้านยาแผนปัจจุบันต้องมีเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำอยู่ตลอดเวลาทำการตามที่กำหนดพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522 ความคิดเห็นต่อการแก้ไขกฎหมายให้เภสัชกรสามารถจ่ายยาได้โดยไม่ต้องประจำอยู่ที่

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

ร้านยาที่มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ในส่วนความขัดแย้งของแบบจำลองเภสัชกรรมทางไกลนี้ต่อพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522 ส่วนใหญ่จะเห็นว่าขัดแย้ง ส่วนสุดท้ายเป็นความคิดเห็นต่อคุณสมบัติของพนักงานร้านยาที่จะมาปฏิบัติงานในร้านยาตามแบบจำลองร้านยาที่เภสัชกรปฏิบัติงานออนไลน์นอกร้านยาพบว่าความรู้พื้นฐานทางเภสัชกรรมหรือผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยเภสัชกร

ความคิดเห็นผู้วิจัยต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานแบบจำลองการให้บริการเภสัชกรรมทางไกลในร้านยาแผนปัจจุบันที่เภสัชกรปฏิบัติงานผ่านระบบออนไลน์ ด้านการรับรู้ในด้านความวิตกกังวลในแบบจำลองการให้บริการเภสัชกรรมทางไกลในร้านยาแผนปัจจุบันที่เภสัชกรปฏิบัติงานผ่านระบบออนไลน์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ไม่มีความกังวลในการใช้งานเภสัชกรรมทางไกล โดยมีความมั่นใจในการเข้ารับบริการเภสัชกรรมทางไกลและการบริบาลทางเภสัชกรรมจากเภสัชกรโดยตรง สอดคล้องกับการศึกษาของ Zolait A., et al. (2019) ที่ศึกษาการยอมรับระบบ e-health ในชาวบาห์เรนรายบุคคลและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการนำระบบ e-health มาใช้ในประเทศบาห์เรนพบว่า ความวิตกกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจของผู้ป่วยต่อการใช้ e-health ส่วนด้านการรับรู้ในด้านความสนุกสนานในการใช้งานคอมพิวเตอร์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นที่จะใช้บริการเภสัชกรรมทางไกล โดยให้เหตุผลในด้านความน่าสนใจของระบบเภสัชกรรมทางไกลที่ทำให้อยากไปทดลองใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jang M. (2023) ที่ทำในผู้ใช้ telemedicine application ในประเทศเกาหลี ด้านการรับรู้ความพึงพอใจที่ได้รับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการรับบริการเภสัชกรรมทางไกลพบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในด้านความสะดวกในการเข้าถึงและการบริบาลทางเภสัชกรรมจากเภสัชกรโดยตรง สอดคล้องกับการศึกษาของ Khairani D., et al. (2023) เกี่ยวกับการสำรวจความคิดเห็นของชาวอินโดนีเซียต่อการใช้งาน mobile telemedicine ซึ่งอธิบายโดยการใช้ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยีพบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน (user satisfaction) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีความตั้งใจและยอมรับที่จะใช้งาน mobile telemedicine และด้านการใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่าระบบเภสัชกรรมทางไกลสามารถช่วยให้ได้รับยาเร็วขึ้น เนื่องจากกระยะทางที่ใกล้กว่า และสามารถเข้าถึงยาได้แม้สถานพยาบาลรัฐใกล้บ้านไม่เปิดทำการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alviani R., et al. (2023) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำการแพทย์ทางไกลมาใช้ในบริการสุขภาพเสมือนจริงในประเทศอินโดนีเซียพบว่า ความคาดหวังด้านประสิทธิภาพต่อระบบการแพทย์ทางไกลมีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญในการส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้ยาทางไกล

โดยจากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านความสนุกสนานในการใช้ ด้านการรับรู้ความพึงพอใจที่ได้รับ ด้านการใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ และปัจจัยด้านการรับรู้ในด้านความวิตกกังวลในการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกล ซึ่งอาจนำไปสู่ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกล แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ในด้านความวิตกกังวลในการใช้คอมพิวเตอร์ อาจมีผลต่อการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกล แต่ไม่มีผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกล เนื่องจาก แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนจะมีความกังวลในการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกลแต่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่างมีความตั้งใจเชิงพฤติกรรมที่จะใช้การให้บริการเภสัชกรรมทางไกล อีกทั้งพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญรับรู้ถึงความง่ายในการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกล ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการซื้อยาร้านยาตามแบบจำลองนี้มีความง่ายกว่าการไปซื้อยาที่ร้านยาจึงทำให้มีความตั้งใจจะไปใช้บริการตามแบบจำลองการให้บริการเภสัชกรรมทางไกลในร้านยาแผนปัจจุบันที่เภสัชกรปฏิบัติงานผ่านระบบออนไลน์เนื่องจากความสะดวกใน

การเดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Abdool S., et al. (2021) ที่ศึกษาการยอมรับและทัศนคติการใช้เทคโนโลยีการแพทย์ทางไกลในกลุ่มประชากรชาวสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์ พบว่า การรับรู้ความง่ายของการใช้งานเทคโนโลยีการแพทย์ทางไกลมีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจที่จะใช้เทคโนโลยีการแพทย์ทางไกล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดจากการใช้บริการระบบเภสัชกรรมทางไกลพบว่าในด้านการคล้อยตามสิ่งอ้างอิง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นคล้อยตามบุคลากรทางการแพทย์ในการชักชวนให้ไปใช้บริการเภสัชกรรมทางไกล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ทำงานอยู่ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข แพทย์ มากที่สุด รองลงมาเป็นผู้นำชุมชนหรือครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Shiferaw B. and Mehari M. (2019) พบว่า อิทธิพลทางสังคม (social influence) ไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้การแพทย์ทางไกล ด้านภาพลักษณ์ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าการบริการระบบเภสัชกรรมทางไกลไม่ได้ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการ อย่างไรก็ตาม บางส่วนมองว่าการบริการระบบเภสัชกรรมทางไกลส่งผลต่อภาพลักษณ์ ทำให้ดูเก่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jang M. (2023) แสดงให้เห็นว่าการใช้งาน telemedicine application จะทำให้ผู้ใช้มีภาพลักษณ์ที่ดูฉลาด และด้านของผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าการซื้อขายผ่านระบบเภสัชกรรมทางไกลนั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยเภสัชกร ทำให้มั่นใจในเรื่องความปลอดภัย ประสิทธิภาพ และคุณภาพของยาที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chan ZY, et al. (2022) ที่ศึกษาเพื่อประเมินการยอมรับการใช้ telemedicine ในผู้ป่วยมะเร็งพบว่ามีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการใช้ telemedicine จากผลการวิจัยพบว่า การคล้อยตามสิ่งอ้างอิง ภาพลักษณ์ และผลลัพธ์ที่แสดงให้เห็นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ประโยชน์ที่เกิดจากการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกล ที่นำไปสู่ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกล

เมื่อกล่าวถึงผลด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่รับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้จากการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกล เนื่องจากส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการซื้อขายจากร้านยาที่ให้บริการด้วยระบบเภสัชกรรมทางไกลนั้นมีประโยชน์มากกว่าการซื้อขายจากร้านขายของชำ ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบประโยชน์ระหว่างการซื้อขายจากร้านยาที่ให้บริการด้วยระบบเภสัชกรรมทางไกลนั้น มีไม่แตกต่างจากการซื้อขายจากร้านยาทั่วไป นั่นคือได้รับการที่มีประสิทธิภาพ คุณภาพ และความปลอดภัยเหมือนกันเนื่องจากอยู่ภายใต้การดูแลของเภสัชกร บางส่วนมีความคิดเห็นว่ารระบบเภสัชกรรมทางไกลมีประโยชน์มากกว่าในเรื่องการเดินทางไปใช้บริการที่สะดวกกว่า

ผลการศึกษาด้านความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกลพบว่า เนื่องจากผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่รับรู้ถึงความง่ายในการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกลและรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้บริการเภสัชกรรมทางไกล ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี 3 ที่กล่าวว่าหากผู้รับบริการมีการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เทคโนโลยีและรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้บริการเทคโนโลยีจะส่งผลทำให้ผู้รับบริการเกิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้งานเทคโนโลยีใหม่นั้น ๆ กล่าวคือหากมีระบบเภสัชกรรมทางไกลตามแบบจำลองเกิดขึ้นจริง ผู้รับบริการรู้สึกว่าการใช้งานได้ง่ายและรู้สึกว่าได้ประโยชน์จะทำให้ไปใช้บริการ

ผลการศึกษาความคิดเห็นของเภสัชกรต่อแบบจำลองการให้บริการ เภสัชกรรมทางไกลในร้านยาแผนปัจจุบันที่เภสัชกรปฏิบัติงานผ่านระบบออนไลน์ สามารถสรุปผลการศึกษาพบว่าจากพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522 ที่กำหนดว่าร้านยาแผนปัจจุบันต้องมีเภสัชกรผู้มีหน้าที่

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

ปฏิบัติการประจำอยู่ตลอดเวลาทำการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นด้วย โดยให้เหตุผลในด้านการควบคุมมาตรฐานการจ่ายยาโดยเภสัชกรเพื่อความปลอดภัยด้านยาต่อผู้รับบริการ ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคนที่มีความคิดเห็นแย้งว่าข้อกำหนดดังกล่าวควรมีการแก้ไข โดยตีความคำว่า “ประจำอยู่ตลอดเวลาทำการ” หมายความว่าสามารถติดต่อเภสัชกรได้ตลอดเวลา ไม่จำเป็นต้องมีตัวคนประจำอยู่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคนแนะนำให้มีการปรับกฎหมายเพื่อให้สามารถให้บริการเภสัชกรรมทางไกลด้วยแบบจำลองที่กล่าวมาได้ แต่อย่างไรก็ตามควรคำนึงผลกระทบต่อเภสัชกรที่ปฏิบัติงานในร้านยาทั่วไปด้วย

ขณะเดียวกันผู้เข้าร่วมงานวิจัยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าระบบเภสัชกรรมทางไกล มีประโยชน์ต่อผู้รับบริการที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล เนื่องจากช่วยให้เข้าถึงบริการด้านสุขภาพภายใต้การกำกับดูแลโดยเภสัชกร จึงควรมีการนำระบบเภสัชกรรมทางไกลตามแบบจำลองนี้มาใช้จริง อย่างไรก็ตามระบบเภสัชกรรมทางไกลยังขัดแย้งกับ พระราชบัญญัติ ยา 2510 ที่กำหนดว่า ร้านยาแผนปัจจุบันต้องมีเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ตลอดเวลาทำการ ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนมีความคิดเห็นว่าการแก้ไข พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522 ที่กำหนดว่า ร้านยาแผนปัจจุบันต้องมีเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำอยู่ตลอดเวลาทำการ โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดทำข้อยกเว้นเกี่ยวกับข้อกำหนดดังกล่าว เพื่อเปิดโอกาสให้สามารถนำระบบเภสัชกรรมทางไกลมาปฏิบัติจริงได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและควรมีการแก้ไขกฎหมาย โดยกำหนดให้มีหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อปฏิบัติสำหรับเภสัชกรที่ปฏิบัติงานในระบบเภสัชกรรมทางไกลอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างเภสัชกรร้านยาทั่วไปและเภสัชกรระบบเภสัชกรรมทางไกล

ในด้านคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่เภสัชกรรมที่ปฏิบัติงานในร้านยาตามแบบจำลองระบบเภสัชกรรมทางไกลในร้านยาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าควรมีการกำหนดคุณสมบัติให้ชัดเจน เนื่องจากเจ้าหน้าที่งานเภสัชกรรมถือเป็นบุคคลที่ต้องดูแลร้านยา ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ผู้รับบริการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องความรู้เกี่ยวกับยาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องยาของเจ้าหน้าที่งานเภสัชกรรม โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนหนึ่งเสนอแนะว่าควรมีการจัดทำหลักสูตรผู้ช่วยเภสัชกรที่เฉพาะเจาะจงในการทำงานในร้านยาตามแบบจำลองระบบเภสัชกรรมทางไกล

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. นำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลให้กับสภาเภสัชกรรมให้นำไปปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้เข้ากับบริบทในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาแบบจำลองระบบเภสัชกรรมทางไกลที่เภสัชกรปฏิบัติงานผ่านระบบออนไลน์ กรณีที่กฎหมายอนุญาตให้ทำได้
2. นำผลการวิจัยไปเสนอแนะต่อการปรับปรุงกฎหมาย หากใช้ระบบเภสัชกรรมทางไกลตามแบบจำลองนี้จะต้องมีหลัก ประกันว่าผู้รับบริการจะต้องได้รับการบริการจากเภสัชกรจริงและอาจจะต้องแก้ไข พระราชบัญญัติยา มาตรา 2510 มาตรา 39 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522 วรรค 1 เภสัชกรเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำอยู่ตลอดเวลาที่เปิดทำการ หรือพร้อมปฏิบัติงานผ่านระบบเภสัชกรรมทางไกล และแก้ข้อบังคับสภาว่าด้วยเภสัชกรรมทางไกลให้ครอบคลุมถึงกรณีที่เภสัชกรไม่ได้ปฏิบัติงานอยู่ที่ร้านยาให้สามารถใช้ระบบเภสัชกรรมทางไกลเพื่อควบคุมการให้บริการต่อผู้ป่วยที่อยู่ในร้านยา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สอบถามความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียระบบเภสัชกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นที่ครอบคลุม ตลอดจนสอบถามความคิดเห็นของเภสัชกรที่เคยปฏิบัติงานในระบบเภสัชกรรมทางไกลที่มีอยู่ในประเทศไทยเพื่อเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียระหว่างระบบเภสัชกรรมทางไกลแบบที่มีในปัจจุบันและระบบตามแบบจำลองนี้
2. หากมีกฎหมายรองรับระบบเภสัชกรรมทางไกลอาจจำเป็นต้องศึกษาผลกระทบด้านการลงทุนระบบเภสัชกรรมทางไกลที่มีเภสัชกรปฏิบัติงานผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้ทราบถึงความคุ้มค่าต่อการลงทุนทั้งที่เป็นผลกระทบด้านการเงิน ด้านสังคม เพื่อประเมินผลตอบแทนทางสังคม (social return on investment, SROI) ว่าการลงทุนระบบเภสัชกรรมทางไกลจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างไร

บรรณานุกรม

- ข้อบังคับสภาเภสัชกรรม พ.ศ. 2538. (2538, 10 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 112 ตอนที่ 102. หน้า 3
- นิลวรรณ อยู่ภักดี. (2563). การกระจายร้านยากับความต้องการด้านสุขภาพในประเทศไทย. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 14(1), 80-83.
- ปฐมา เทพชัยศรี. (2566) การให้บริการเภสัชกรรมทางไกลในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019: โอกาสด้านสุขภาพ และความเสี่ยง. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal*, 10, 18-23.
- พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522. (2522, 13 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 96 ตอนที่ 79ก. หน้า 29
- สภาเภสัชกรรม. (2565). *ประกาศสภาเภสัชกรรมที่ 62/2565 เรื่อง แนวทางเกี่ยวกับมาตรฐานการให้บริการเภสัชกรรมทางไกล (Telepharmacy)*. https://www.pharmacycouncil.org/index.php?option=content_detail&menuid=35&itemid=2966&catid=0
- สภาเภสัชกรรม: The Pharmacy Council. (2019, June 17). Telepharmacy [Video]. Facebook. https://web.facebook.com/thaipharmacycouncil/posts/ต้องมีระบบรองรับ-มีขั้นตอนคร่าวๆคือ1พอแพทย์สั่งยาแล้ว-ผู้ป่วยก็เดินไปที่ร้านยา2ท/2724106547659381/?locale=af_ZA&_rdc=1&_rdr
- Ameri A., Salmanizadeh F., Bahaadinbeigy K. (2020). Tele-pharmacy: a New Opportunity for Consultation During COVID-19 Pandemic. *Health Policy and Technology*, 9(3), 281.
- Abdool S., Abdallah S., Akhlaq S., & Razzak H. A. (2021). User Acceptance Level of and Attitudes Towards Telemedicine in the United Arab Emirates: a Quantitative Study. *Sultan Qaboos University Medical Journal*, 21(2), 203-209.
- Alviani R., Purwandari B., Eitiveni I., Purwaningsih M. (2023). Factors Affecting Adoption of Telemedicine for Virtual Healthcare Services in Indonesia. *J. Inf. Syst. Eng. Bus. Intell*, 9(1), 47-69.
- Alviani R., Purwandari B., Eitiveni I., Purwaningsih, M. (2023). Factors Affecting Adoption of Telemedicine for Virtual Healthcare Services in Indonesia. *Journal of Information Systems Engineering and Business Intelligence*, 9(1), 47-69.

- Chan ZY., Lim CF., Leow JL., et al. (2022). Using the Technology Acceptance Model to Examine Acceptance of Telemedicine by Cancer Patients in an Ambulatory care setting. *Proceedings of Singapore Healthcare*. 31, 1-11.
- Jang M. (2023). Why Do People Use Telemedicine Apps in the Post-COVID-19 Era? Expanded TAM with E-Health Literacy and Social Influence. *Informatics*, 10(4), 7-12.
- Khairani D., Sari P. K., Oktaviana R. S., Hidayanto A. N., & Mintarsih, F. (2023). Examining Intention to Use of Mobile Telemedicine Services Among Indonesians Through Modified Technology Acceptance Model: Survey Study. *ICIC Express Letters*, 17(10), 1085-1094.
- Lebl A., Mitić D., Milošević-Georgiev A., Lebl-Antonić, D. (2017). Application of Telepharmacy: Importance of a Pharmacy Technicians' Role. *Scientific Technical Review*, 67(1), 54-60.
- Shiferaw K. B., & Mehari, E. A. (2019). Modeling Predictors of Acceptance and Use of Electronic Medical Record System in a Resource Limited Setting: Using Modified UTAUT Model. *Informatics in Medicine Unlocked*, 17, 100182.
- Tzanetakos G., Ullrich F., Meuller K. (2017). Telepharmacy Rules and Statutes: a 50-State Survey. *Rural Policy Brief*, 1-4.
- Venkatesh V., Bala, H. (2008). Technology Acceptance Model 3 and a Research Agenda on Interventions. *Decision Science*, 39(2), 273-312.
- Zolait A., Radhi N., Alhowaishi M. M., Sundram V. P. K., Aldoseri, L. M. (2019). Can Bahraini Patients Accept E-health Systems?. *International journal of health care quality assurance*, 32(4), 720-730.

แนวทางการป้องกันการลักทรัพย์ในเคหสถานในหมู่บ้านมหาดไทย 1

Guidelines for Preventing Home Burglary in Mahadthai Village 1

ธนเดช ยศสุวรรณ* พ.ต.อ.พัชร ลั่นทัด**

Thanadet Yossuwan* Pol.Col. Patchara Santad**

Received: 18 June 2024 / Revised: 10 November 2024 / Accepted: 29 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการป้องกันการลักทรัพย์และปัจจัยเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ลักทรัพย์และหาแนวทางการป้องกันการลักทรัพย์ในเคหสถานในหมู่บ้านมหาดไทย 1 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์รายบุคคล ได้แก่ ผู้มีหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้าน 5 คน ลูกบ้าน 15 คน ลูกบ้านที่เคยเป็นผู้เสียหาย 2 คน พนักงานรักษาความปลอดภัย 2 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจ 2 คน

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปัจจัยเสี่ยงคือ หมู่บ้านขาดสิทธิในการบริหาร เพราะไม่ได้เป็นนิติบุคคลและขาดงบประมาณ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและกล้อง CCTV มีน้อยและไม่ได้มาตรฐาน ขาดการคัดกรองการเข้าออก ลูกบ้านบางกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือและไม่ต้องการให้หมู่บ้านเป็นนิติบุคคล หมู่บ้านไม่มีรั้วล้อมรอบและมีทางเข้าออกหลายทางทำให้คนภายนอกเข้าออกได้ง่าย บ้านหลายหลังขาดการป้องกัน ในหมู่บ้านยังมีพื้นที่ที่รกร้างและแสงสว่างน้อย ส่วนแนวทางป้องกันคือการเป็นนิติบุคคลเพื่อให้มีสิทธิ์บริหารจัดการเก็บค่าส่วนกลาง จัดหาเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและกล้อง CCTV ที่ได้มาตรฐาน ควบคุมการเข้าออก ปรับพื้นที่ที่รกร้าง เพิ่มแสงสว่าง ตั้งกลุ่มไลน์แจ้งข่าว บ้านทุกหลังติดอุปกรณ์ป้องกันและเพื่อนบ้านช่วยกันดูแล

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยพบว่า ควรจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านเพื่อบริหารจัดการและเสริมความปลอดภัยโดยเพิ่มกล้องวงจรปิดและจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หากไม่สามารถเป็นนิติบุคคลได้ ควรระดมทุนติดตั้งกล้องเพิ่มเติมและปรับปรุงมาตรการป้องกัน นอกจากนี้ ลูกบ้านควรติดตั้งกล้องวงจรปิด ติดไฟส่องสว่าง และจัดการพื้นที่รอบกำแพงบ้านให้เรียบร้อยไม่มีสิ่งเอื้ออำนวยต่อการปีนเข้ามา

คำสำคัญ : แนวทางการป้องกัน / การลักทรัพย์ / ในเคหสถาน

* นักศึกษาปริญญาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัย คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

** รองศาสตราจารย์, คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

*Student of Master of Public Administration, Program in Security Management, Faculty of Police Science, Royal Police Cadet Academy

**Assoc. Prof., Faculty of Police Science, Royal Police Cadet Academy

Abstract

This study aims to investigate the obstacles in preventing theft, the risk factors contributing to theft incidents, and to develop theft prevention strategies for residences in Mahadthai 1 Village. This qualitative study involved interviews with 26 participants, including 5 village administrators, 15 residents, 2 victims of theft, 2 security guards, and 2 police officers.

The findings reveal that the main issues and risk factors are due to the village's lack of authority in management, as it is not a legal entity and lacks sufficient budget. Security personnel and CCTV cameras are limited and fail to meet required standards, and entry and exit screening is inadequate. Some residents are uncooperative and oppose the establishment of the village as a legal entity. Additionally, the village lacks perimeter fencing and has multiple access points, making it easy for outsiders to enter. Many homes lack security measures, and some areas within the village are overgrown and poorly lit, increasing the risk of theft.

The study suggests establishing the village as a legal entity to improve management and enhance security by allowing the hiring of security personnel, increasing CCTV coverage, and improving communication within the community. If legal entity status cannot be achieved, the village should consider raising funds to install additional cameras, strengthen preventive measures, and seek police patrols to reduce theft risks. Additionally, residents should install CCTV, improve outdoor lighting, secure valuables, lock their homes when away, or arrange police surveillance during extended absences, and clear areas around fences to eliminate potential access points.

Keywords: guidelines for prevention/ burglary / in the home

บทนำ

ในปัจจุบัน อาชญากรรมมีแนวโน้มสูงขึ้นและซับซ้อนมากขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ความหนาแน่นของประชากรทำให้เกิดปัญหาที่อยู่อาศัย เช่น การลักทรัพย์ ซึ่งเห็นได้จากสถิติการลักทรัพย์ในประเทศไทยและการรายงานข่าวในสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (ศุภวัชร เอียรธูมา, 2558)

สถิติการลักทรัพย์ในสหรัฐอเมริกา ปี 2021 มีอัตราประมาณ 9 ใน 1,000 ครั้วเรือน โดยมี 833,280 ครั้วเรือนเป็นเหยื่อ เท็กซัสมีอัตราสูงสุด ตามด้วยวอชิงตันและนอร์ทแคโรไลนา ฟลอริดาและนิวแฮมป์เชียร์ต่ำสุด ตามข้อมูลของ FBI พบว่าทรัพย์สินที่อยู่อาศัยถูกโจรกรรมมากกว่าอาคารพาณิชย์ โดยหัวขโมยมักทำลายทางเข้าหรือคั่นหาของมีค่าในบ้าน (Vivint, 2024)

หมู่บ้านมหาตไทย 1 ตั้งอยู่บนถนนพุทธมณฑลสาย 1 เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ก่อตั้งเมื่อปี 2530 มีบ้านพักอาศัย 385 หลังและประชากรประมาณ 1,155 คน หมู่บ้านไม่ได้เป็นนิติบุคคลเนื่องจากโครงการไม่เสร็จสมบูรณ์จากปัญหาทางธุรกิจของบริษัทเจ้าของ ปัจจุบันบริหารแบบชุมชน โดยมีประธานและกรรมการที่ได้รับการโหวตจากผู้อยู่อาศัย (สุรัช ศรีพลอย, 2564) หมู่บ้านเคยเกิดเหตุลักทรัพย์หลายครั้ง ผู้กระทำความผิดมักเลือกช่วงเวลาที่บ้านไม่อยู่ ทำให้มีผู้เสียหายหลายหลัง สูญเสียทรัพย์สินจำนวนมาก โดยเหตุการณ์มักเกิดขึ้นช่วงกลางวันที่ไม่มีคนอยู่บ้าน (สุชาติ ยศสุวรรณ, 2564)

ผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันการลักทรัพย์ในหมู่บ้านมหาตไทย 1 รวมถึงแนวทางการป้องกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันการลักทรัพย์ในอนาคตสำหรับหมู่บ้านนี้และหมู่บ้านอื่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการป้องกันการลักทรัพย์และปัจจัยเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ลักทรัพย์ในเคหสถานในหมู่บ้านมหาตไทย 1
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางการป้องกันการลักทรัพย์ในเคหสถานที่มีคุณภาพในหมู่บ้านมหาตไทย 1

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การลักทรัพย์ในเคหสถาน (Burglary)

คำว่า "Burglar" มาจากภาษาเยอรมัน "Brug" แปลว่า บ้าน และ "Laron" แปลว่า การขโมย หมายถึง การขโมยขึ้นบ้าน การลักทรัพย์คือการเข้าบ้านผู้อื่นเพื่อขโมยทรัพย์สิน มักเกิดเมื่อเจ้าของไม่อยู่ การดำเนินคดีต้องพิสูจน์เจตนา หากไม่มีเจตนาขโมยจะถือเป็นการบุกรุกและโทษเบากว่า (คณิศ เนียรวิฑูรย์, 2554)

Risk Factor และ Protective Factor

Risk Factor คือปัจจัยที่เพิ่มโอกาสเกิดผลลัพธ์เชิงลบ เช่น ความเสี่ยงจากการลักทรัพย์ ส่วน Protective Factor คือปัจจัยที่ลดความเสี่ยงหรือผลกระทบ เช่น ระบบรักษาความปลอดภัย การเข้าใจทั้งสองช่วยวางแผนมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Samhsa, n.d.)

ทฤษฎีการป้องกันพื้นที่ (The Defensible Space Theory)

ทฤษฎีของออสการ์ นิวแมน (1972) เสนอปัจจัยการป้องกันพื้นที่ 4 ด้าน: การสร้างอาณาเขตเพื่อควบคุมการเข้าถึง การสอดส่องดูแลร่วมกัน, การออกแบบอาคารให้ปลอดภัย, และการวางผังอาคารสูงเพื่อหลีกเลี่ยงจุดอับสายตา (ภาคภูมิ ปานเจริญ, 2562)

แนวคิดนี้สามารถนำมาปรับใช้ในหมู่บ้านมหาดไทย 1 เช่น สร้างรั้วและจำกัดจุดเข้าออก เพิ่มกล้องวงจรปิด ไฟส่องสว่าง ส่งเสริมการดูแลร่วมกัน จัดการพื้นที่รกร้าง ปรับปรุงอาคาร และใช้ระบบบัตรผ่านหรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเพื่อลดความเสี่ยงจากการลักทรัพย์

ทฤษฎีกิจกรรมประจำวัน (Routine Activity Approach Or Routine Activity Theory)

ทฤษฎีนี้พัฒนาโดย รอเรนซ์ โคเฮน (Lawrence Cohen) และมาร์คัส เฟลสัน (Marcus Felson) ในปี ค.ศ. 1979 อธิบายว่าการเกิดอาชญากรรมต้องอาศัย 3 ปัจจัยคือ 1) ผู้กระทำผิดที่มีแรงจูงใจ 2) เป้าหมายที่เหมาะสม และ 3) การขาดการคุ้มครองดูแล หากครบทั้ง 3 ปัจจัย จะทำให้เกิดเป็นเหตุอาชญากรรม (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, 2561)

แนวคิดนี้สามารถนำมาปรับใช้ในหมู่บ้านมหาดไทย 1 โดยการลดปัจจัยทั้ง 3 ได้แก่ การลดแรงจูงใจของผู้กระทำผิดด้วยการเพิ่มรั้วและจำกัดทางเข้าออก ป้องกันทรัพย์สินมีค่า เสริมความปลอดภัยให้บ้านเรือน และติดตั้งกล้องวงจรปิดพร้อมเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิด (Rational Choice Theory)

ทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิด (Rational Choice Theory) นำเสนอโดยนักเศรษฐศาสตร์ Gary Becker ในปี ค.ศ. 1968 และพัฒนาโดย Ronald Clarke และ Derek Cornish ในปี ค.ศ. 1980 อธิบายว่าผู้กระทำผิดตัดสินใจก่ออาชญากรรมโดยพิจารณาระหว่างผลประโยชน์กับความเสี่ยง หากเห็นว่าคุ้มค่าและมีความเสี่ยงต่ำก็จะเลือกลงมือ (พลิสสุภา พจนะลาวัณย์, 2560)

การนำแนวคิดนี้มาปรับใช้ในหมู่บ้านมหาดไทย 1 ทำได้โดยเพิ่มความเสี่ยงในการก่อเหตุ เช่น การติดตั้งรั้ว กล้องวงจรปิด มาตรการรักษาความปลอดภัย และคัดกรองการเข้าออก เพื่อให้ผู้กระทำผิดลังเลที่จะลงมือ

ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม (Theory Of Crime Prevention Through Environmental Design)

ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อมของเรย์ เจฟฟรีย์ (1971) แบ่งการลดอาชญากรรมเป็น 4 รูปแบบคือ ฝ้าระวังโดยธรรมชาติ ควบคุมทางเข้า-ออก สร้างอาณาเขตแยกพื้นที่ และบำรุงรักษาพื้นที่ให้เป็นระเบียบ (พรชัย ชันดี, 2553)

การนำแนวคิดนี้ไปปรับใช้ในหมู่บ้านมหาดไทย 1 ทำได้โดยเพิ่มกล้องวงจรปิด จัดบ้านให้สามารถมองเห็นจากภายนอก ลดและตรวจสอบทางเข้า-ออก เสริมรั้วล้อมรอบ และดูแลสถานที่ให้สะอาดเป็นระเบียบ

ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory)

ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) อธิบายว่าอาชญากรรมเกิดจาก 3 ปัจจัยหลัก: ผู้กระทำผิด เหยื่อ/เป้าหมาย และโอกาส เมื่อทั้งสามปัจจัยพร้อมกัน อาชญากรรมจึงเกิดขึ้น (John Eck, 2010)

สามารถปรับใช้ในหมู่บ้านมหาดไทย 1 โดยเฝ้าระวังจากเจ้าหน้าที่ ติดตั้งกล้องวงจรปิด และจำกัดทางเข้าออกด้วยจุดตรวจสอบ เพื่อลดโอกาสเกิดอาชญากรรม

ทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory)

ทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory) โดย วิลสัน และ เคลลิ่ง (Wilson and Kelling, 1982) กล่าวว่าปัญหาเล็ก ๆ ที่ถูกละเลย เช่น กระชกแตกหรือพื้นที่ทรุดโทรม อาจนำไปสู่ปัญหาใหญ่ขึ้น เพราะแสดงถึงการขาดการดูแล การแก้ไขปัญหาลittle ๆ อย่างรวดเร็วช่วยยับยั้งอาชญากรรมในระยะยาว (ณัฐดนัย บำรุงศรี, 2562)

สามารถนำมาปรับใช้ในหมู่บ้านมหาดไทย 1 โดยซ่อมแซมทรัพย์สินและปรับปรุงพื้นที่ที่รกร้าง การดูแลปัญหาเล็ก ๆ อย่างสม่ำเสมอช่วยลดความเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีวิจัยโดยวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) จากบทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารสถิติอาชญากรรมคดีลักทรัพย์จากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปี 2560-2565 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีลักทรัพย์จากอินเทอร์เน็ต และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้คำถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้วยวิธีการวัดความสอดคล้องของความคิดเห็น (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิของโรงเรียนนายร้อยตำรวจเพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants Interview)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้าน คือ ประธานหมู่บ้าน รองประธานหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน รวมกัน 5 คน
2. ลูกบ้านหรือผู้อยู่อาศัยทั่วไป จำนวน 15 คน
3. ลูกบ้านหรือผู้อยู่อาศัยที่เคยเป็นผู้เสียหายในเหตุการณ์ลักทรัพย์ภายในหมู่บ้านมหาดไทย 1 จำนวน 2 คน
4. เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย จำนวน 2 นาย
5. เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน จำนวน 2 นาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ที่ได้จัดทำขึ้น โดยมีเนื้อหาครอบคลุมคำถามของการวิจัย ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด เป็นแนวคำถามแบบที่มีความยืดหยุ่นได้ โดย

อาศัยแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์คำถามที่ได้เตรียมไว้โดยผ่านการหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้คำถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้วยวิธีการวัดความสอดคล้องของความคิดเห็น จากผู้ทรงคุณวุฒิของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ การสัมภาษณ์นี้ได้ดำเนินการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 26 คน ซึ่งประกอบด้วย ประธานหมู่บ้าน 1 คน รองประธานหมู่บ้าน 1 คน กรรมการหมู่บ้าน 3 คน ลูกบ้านทั่วไป 15 คน ลูกบ้านที่เคยเป็นผู้เสียหายจากเหตุการณ์ลักทรัพย์ภายในหมู่บ้านมหาดไทย 1 จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย 2 นาย และเจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน 2 นาย โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละประมาณ 30 นาที การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์ได้รับการอนุมัติอย่างเป็นทางการผ่านหนังสือขออนุญาตจากคณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อขออนุญาตจากประธานหมู่บ้านมหาดไทย 1 และสถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกเก็บรักษาความลับโดยไม่เปิดเผยชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล เช่น ข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารสถิติอาชญากรรมคดีลักทรัพย์จากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปี 2560-2565 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีลักทรัพย์จากอินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากเอกสารวิจัยและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัยและยกคำพูดของผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจคำตอบและความรู้สึกได้ชัดเจน จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางป้องกันการลักทรัพย์ในหมู่บ้านมหาดไทย 1 โดยจัดกลุ่มคำตอบและสรุปเป็นวิธีการเชิงบรรยาย

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

โครงการวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เอกสารรับรอง จริยธรรมเลขที่: 650705-023 รหัสโครงการวิจัย FSRPCA – IRB -65024 เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2565

ผลการวิจัย

ปัญหาอุปสรรคในการป้องกันการลักทรัพย์และปัจจัยเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ลักทรัพย์ในเคสสถานในหมู่บ้านมหาดไทย 1 โดยแบ่งออกเป็น 8 ประเด็นดังนี้

1. หมู่บ้านขาดสิทธิในการบริหารจัดการเพราะไม่ได้เป็นนิติบุคคลและการขาดงบประมาณ

“หมู่บ้านก็ไม่ได้เป็นนิติบุคคลเลยยังควบคุมจัดระเบียบอะไรได้ยาก”

[ลูกบ้านที่เคยเป็นผู้เสียหายคนที่ 1]

2. เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมีไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐานและขาดระบบการคัดกรองการเข้า-ออกหมู่บ้าน

“เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจ้างมาเองไม่ใช่บริษัท ระบบระเบียบในการคัดกรองคนเข้า-ออกอาจจะยังไม่ได้เข้มงวดเท่าไร”

[ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านคนที่ 2]

3. การขาดจำนวนกล้องวงจรปิดที่เพียงพอ

“จำนวนกล้องวงจรปิดที่มียังน้อยเกินไป ไม่สามารถสอดส่องได้ทั่วถึง และมีปัญหาหากกล้องวงจรปิดเสียที่จะต้องคอยบำรุงรักษา”

[ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านคนที่ 2]

4. ผู้อยู่อาศัยภายในหมู่บ้านบางกลุ่มที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางหมู่บ้านและบางกลุ่มไม่ยอมให้หมู่บ้านเป็นนิติบุคคล

“คนในหมู่บ้านบางส่วนไม่ยินยอมที่จะให้เป็นนิติบุคคล เพราะไม่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลง”

[ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านคนที่ 1]

5. หมู่บ้านไม่มีรั้วล้อมรอบและมีทางเข้าออกหลายทาง

“เป็นหมู่บ้านที่ไม่มีรั้วรอบขอบชิดเหมือนหมู่บ้านอื่น”

[ลูกบ้านคนที่ 4]

6. บุคคลภายนอกสามารถเข้าออกได้โดยง่าย ในหมู่บ้านมีทั้งบริษัทและบ้านเช่าทำให้มีพนักงานบุคคลภายนอกเข้าออกอยู่ตลอดเวลาและมีการนำคนงานเข้ามาทำการก่อสร้างและตั้งแคมป์ภายในหมู่บ้านอยู่บ่อยครั้ง

“คนภายนอกสามารถเข้า-ออกได้ง่าย เคยมีวัยรุ่นเข้ามาวุ่นวายก่อน”

[ลูกบ้านคนที่ 8]

7. บ้านหลายหลังยังขาดการป้องกันบ้านเบื้องต้น เช่น กล้องวงจรปิด ลูกกรง เหล็กดัด ไฟส่องสว่าง หรือสัญญาณกันขโมย เป็นต้น และ บ้านหลายหลังมีความเสี่ยงตอนที่ออกไปทำธุระนอกบ้านโดยไม่มีคนอยู่เฝ้าคอยดูแล

“เหตุลักทรัพย์เกิดจากการขาดการป้องกันที่เพียงพอ เช่น ไม่มีการติดตั้งกล้องวงจรปิด ไม่เก็บทรัพย์สินในที่ปลอดภัย หรือมีคนเฝ้าบ้าน”

[เจ้าหน้าที่ตำรวจคนที่ 2]

8. ภายในหมู่บ้านยังมีพื้นที่รกร้างหญ้าขึ้นสูงบังการมองเห็นหรืออาจถูกใช้เป็นที่หลบซ่อนตัวของผู้กระทำความผิดและในบางพื้นที่ของหมู่บ้านยังมีแสงสว่างน้อย

“ภายในหมู่บ้านมีพื้นที่รกร้าง หญ้าขึ้นสูงคนร้ายสามารถใช้หลบซ่อน”

[ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านคนที่ 2]

แนวทางการป้องกันการลักทรัพย์ในเคสสถานที่มีคุณภาพในหมู่บ้านมหาดไทย 1 โดยแบ่งออกเป็น 10 ประเด็นดังนี้

1. พยายามทำให้หมู่บ้านเป็นนิติบุคคลเพื่อให้มีสิทธิ์ในการบริหารจัดการตรวจสอบคัดกรอง เรียกเก็บค่าส่วนกลางให้เพียงพอต่อการนำมาพัฒนาการจัดการความปลอดภัยและการบำรุงรักษาในหมู่บ้าน

“พยายามเป็นนิติบุคคลให้ได้ในอนาคตแล้วเพิ่มการป้องกันเพิ่มกฎระเบียบต่างๆ”

[ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านคนที่ 4]

2. เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย จัดหาเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ได้มาตรฐานในรูปแบบบริษัทให้มีการคัดกรองการเข้า-ออกที่เข้มงวดปลอดภัย

“มีการจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่เป็นบริษัทเพื่อที่จะให้ได้ มาตรฐาน”

[ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านคนที่ 1]

3. เพิ่มจำนวนกล้องวงจรปิดให้สอดคล้องได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ภายในหมู่บ้าน

“เพิ่มกล้องวงจรปิดให้ทั่วถึง”

[ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านคนที่ 1]

4. ปิดช่องทางเข้า-ออกอื่น ๆ ให้เหลือทางเข้า-ออกแค่ทางเดียว และอาจจะมีการสร้างรั้วล้อมรอบหมู่บ้านหากมีงบประมาณเพียงพอในอนาคต

“จัดการควบคุมทางเข้า-ออกให้ดียิ่งขึ้น”

[ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านคนที่ 1]

5. จัดการพื้นที่ที่รกร้างภายในหมู่บ้านให้เรียบร้อยให้ง่ายต่อการสอดส่องมองเห็น และเพิ่มแสงสว่างในจุดที่ยังขาดภายในหมู่บ้าน

“จัดการพื้นที่ที่รกร้างให้เป็นระเบียบเรียบร้อย”

[ลูกบ้านคนที่ 5]

6. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อคอยบอกเหตุ แจ้งข่าวสารกับเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชน เช่น การตั้งกลุ่ม line

“ทางหมู่บ้านควรมีประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลเตือนภัยลูกบ้าน”

[ลูกบ้านคนที่ 4]

7. บ้านแต่ละหลังควรมีอุปกรณ์ป้องกันการลักทรัพย์ เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดลูกกรง เหล็กดัด ไฟส่องสว่าง สัญญาณกันขโมย การติดรั้วเหล็กแหลมกันขโมยป็นเข้าบ้าน และอื่น ๆ หรืออาจจะเลี้ยงสุนัขไว้เป็นผู้อนุเคราะห์ของมีค่าควรเก็บในที่ที่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นเก็บในตู้เซฟหรือธนาคารไม่เก็บไว้ในที่ล่อตาล่อใจ

“ควรติดกล้องวงจรปิดเพื่อเป็นการเก็บหลักฐานและป้องปรามคนร้ายไม่ให้ลงมือก่อเหตุ”

[เจ้าหน้าที่ตำรวจคนที่ 2]

8. เพื่อนบ้านควรที่จะสามัคคีกันคอยช่วยกันสอดส่องเป็นหูเป็นตาให้กัน อาจจะฝากרבกวให้เพื่อนบ้านช่วยดูแลบ้านให้ ในขณะที่ตนเองไม่อยู่บ้าน

“อยากให้คนในหมู่บ้านสามัคคีกันคอยช่วยเหลือดูแลสอดส่องความปลอดภัยซึ่งกันและกัน”

[ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านคนที่ 1]

9. จัดการพื้นที่บริเวณรอบกำแพงบ้าน ให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการที่คนร้ายจะใช้ปืนเข้ามาเช่น สิ่งของที่วางพาดหรือพิงกำแพงและกิ่งไม้ที่ยื่นเข้ามาในบ้าน และไม่ปล่อยให้พื้นที่รอบบ้านหรือภายในบ้านรกจนบังการสอดส่องมองเห็น

“อย่าให้มีต้นไม้ใหญ่ติดรั้วบ้านหรือวางสิ่งของติดกำแพงบ้านเพราะคนร้ายอาจจะใช้ในการปีนเข้ามาก่อเหตุได้”

[เจ้าหน้าที่ตำรวจคนที่ 2]

10. ฝึกนิยัยคนในบ้านให้หมั่นตรวจเช็คความเรียบร้อยบ้านของตนปิดล็อกบ้านทุกครั้งก่อนออกจากบ้านต้องไม่ประมาทและพยายามให้มีคนอยู่เฝ้าบ้านถ้าเป็นไปได้

“ก่อนออกจากบ้าน หากไม่มีคนเฝ้าบ้าน ควรปิดบ้านให้เรียบร้อย อย่าเปิดประตูหรือหน้าต่างทิ้งไว้ มีการใส่กุญแจให้แน่นหนา”

[เจ้าหน้าที่ตำรวจคนที่ 1]

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย แนวทางการป้องกันการลักทรัพย์ในเคสสถานในหมู่บ้านมหาดไทย 1 สามารถนำมาอภิปรายผลในแต่ละด้านได้ดังต่อไปนี้

ด้านปัญหาอุปสรรคในการป้องกันการลักทรัพย์และปัจจัยเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ลักทรัพย์ในเคสสถานในหมู่บ้านมหาดไทย 1 โดยแบ่งออกเป็น 8 ประเด็นดังนี้

1. หมู่บ้านขาดสิทธิในการบริหารจัดการเพราะไม่ได้เป็นนิติบุคคลและการขาดงบประมาณ

การขาดสิทธิในการบริหารจัดการเนื่องจากหมู่บ้านไม่ได้เป็นนิติบุคคลและขาดงบประมาณส่งผลให้ไม่สามารถปรับปรุงพื้นที่ตามทฤษฎีการป้องกันพื้นที่ ของ Oscar Newman (1972) ซึ่งเน้นถึงการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อให้ชุมชนสามารถป้องกันตัวเองได้ แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าการมีสิทธิในการจัดการและการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอมีความสำคัญต่อการลดปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในพื้นที่ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, 2561) งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การขาดงบประมาณและสิทธิในการบริหารจัดการสะท้อนถึง Risk Factor (ปัจจัยเสี่ยง) ซึ่งเป็นปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม การที่หมู่บ้านไม่ได้เป็นนิติบุคคลจึงลดทอนความสามารถในการป้องกันการลักทรัพย์และสร้างความปลอดภัยในพื้นที่ (Samhsa, n.d.)

2. เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมีไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐานและขาดระบบการคัดกรองการเข้า-ออกหมู่บ้าน

การมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงการขาดระบบคัดกรอง ทำให้ความปลอดภัยของหมู่บ้านลดลง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกิจกรรมประจำวัน ของ Lawrence Cohen and Marcus Felson (1979) ที่กล่าวว่าอาชญากรรมมักเกิดขึ้นเมื่อมี "ผู้กระทำผิดที่มีแรงจูงใจ" "เป้าหมายที่เหมาะสม" และ "การขาดผู้คุ้มครอง" ดังนั้น การขาดแคลนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่เพียงพอจึงเพิ่มโอกาสในการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่ (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, 2561) การขาดระบบคัดกรองสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศุภโชค พ้อคำไทย, 2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการตกเป็นเหยื่อในคดีลักทรัพย์ในเคสสถาน กรณีศึกษาหมู่บ้านจัดสรรในตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่าหมู่บ้านที่มีการลักทรัพย์มักไม่มีระบบคัดกรองที่เพียงพอ เช่น การแลกบัตรประชาชนและการบันทึกรายละเอียดผู้เข้า-ออก จึงเป็นการเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดอาชญากรรม

3. การขาดกล้องวงจรปิดที่เพียงพอ

การขาดกล้องวงจรปิดที่เพียงพอทำให้ผู้กระทำผิดรู้สึกว่าการเสี่ยงในการถูกจับกุมน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิด ของ Gary Becker (1968) และ Ronald Clarke and Derek Cornish (1980) ที่ระบุว่าผู้กระทำผิดจะประเมินความคุ้มค่าของการก่ออาชญากรรมโดยพิจารณาจากผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเทียบกับความเสี่ยง ดังนั้น การไม่มีกล้องวงจรปิดจึงเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้กระทำผิด (พลิสสุภาพจนะลาวัณย์, 2560) และงานวิจัยของ (อรรถกร ธรรมศิริ, 2561) ได้ทำการศึกษาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนรอบสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายวิทยาลัยรังสิต พบว่าพื้นที่ที่ไม่มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดเป็นปัจจัยเอื้อให้เกิดอาชญากรรม การมีกล้องวงจรปิดที่เพียงพอจึงมีความสำคัญต่อการลดโอกาสเกิดอาชญากรรม

4. ผู้อยู่อาศัยภายในหมู่บ้านบางกลุ่มที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางหมู่บ้านและบางกลุ่มไม่ยอมให้หมู่บ้านเป็นนิติบุคคล

การขาดความร่วมมือจากผู้อยู่อาศัยและการที่บางกลุ่มไม่ต้องการให้หมู่บ้านเป็นนิติบุคคล ขัดกับ ทฤษฎีการป้องกันพื้นที่ ของ Oscar Newman (1972) ที่เน้นถึงความสำคัญของความร่วมมือภายในชุมชนเพื่อสอดส่องดูแลพื้นที่ แนวคิดนี้มองว่าการขาดความร่วมมือทำให้การควบคุมและการป้องกันอาชญากรรมยากขึ้น ส่งผลให้โอกาสในการเกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้น (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, 2561) นอกจากนี้ การไม่สนับสนุนการจัดตั้งหมู่บ้านให้เป็นนิติบุคคลยังถือเป็น Risk Factor ที่เพิ่มโอกาสในการเกิดอาชญากรรมในหมู่บ้าน (Samhsa, n.d.)

5. หมู่บ้านไม่มีรั้วล้อมรอบและมีทางเข้าออกหลายทาง

การไม่มีรั้วล้อมรอบและการมีทางเข้า-ออกหลายทางขัดกับหลักการ Access Control (การควบคุมการเข้าถึง) ของทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม ของ Ray Jeffrey (1971) ที่เน้นให้มีการควบคุมการเข้า-ออกพื้นที่เพื่อป้องกันอาชญากรรม (พรชัย ชันดี, 2553) การขาดการควบคุมการเข้า-ออกในหมู่บ้านเพิ่มโอกาสให้ผู้กระทำผิดสามารถเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อรรถกร ธรรมศิริ,

2561) ได้ทำการศึกษา แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนรอบสถาบันการศึกษาระดับศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต พบว่าหมู่บ้านที่มีทางเข้า-ออกหลายทางเป็นปัจจัยเสี่ยงที่เอื้อต่อการเกิดอาชญากรรม

6. บุคคลภายนอกสามารถเข้าออกได้โดยง่าย ในหมู่บ้านมีทั้งบริษัทและบ้านเช่า

การที่บุคคลภายนอกสามารถเข้า-ออกหมู่บ้านได้อย่างสะดวก สอดคล้องกับทฤษฎีการป้องกันพื้นที่ ของ Oscar Newman (1972) ซึ่งระบุว่า การออกแบบพื้นที่ให้ชุมชนสามารถป้องกันตนเองได้นั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่ชัดเจนและการดูแลสอดส่องกันภายในชุมชน แนวคิดนี้เน้นว่าการแบ่งเขตพื้นที่จะช่วยลดโอกาสที่บุคคลภายนอกที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้ามาก่ออาชญากรรมได้ การที่หมู่บ้านมีบ้านเช่าและบริษัทเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามาได้ง่าย ทำให้เพิ่มความเสี่ยงในการเกิดเหตุการณ์อาชญากรรม (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, 2561)

7. บ้านหลายหลังยังขาดการป้องกันบ้านเบื้องต้น เช่น กล้องวงจรปิด ลูกกรง เหล็กดัด ไฟส่องสว่าง หรือสัญญาณกันขโมย เป็นต้น และ บ้านหลายหลังมีความเสี่ยงตอนที่ออกไปทำธุระนอกบ้านโดยไม่มีคนอยู่เฝ้าคอยดูแล

การติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันการลักทรัพย์ เช่น กล้องวงจรปิดหรือสัญญาณกันขโมย ช่วยลดความเสี่ยงที่บ้านจะกลายเป็น เป้าหมายที่เหมาะสม (Suitable Target) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกิจกรรมประจำวัน ของ Cohen and Felson (1979) ที่ระบุว่าบ้านที่มีการป้องกันมีโอกาสน้อยที่จะเป็นเป้าหมายของอาชญากรรม (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, 2561)

8. ภายในหมู่บ้านยังมีพื้นที่รกร้าง หญ้าขึ้นสูงบังการมองเห็นหรืออาจถูกใช้เป็นที่พักผ่อนตัวของ ผู้กระทำความผิดและในบางพื้นที่ของหมู่บ้านยังมีแสงสว่างน้อย

การมีเพื่อนบ้านที่ช่วยกันสอดส่องและคอยเฝ้าระวังบ้านเมื่อเจ้าของบ้านไม่อยู่ สอดคล้องกับทฤษฎีการป้องกันพื้นที่ ของ Oscar Newman (1972) ที่เน้นถึงความสำคัญของการร่วมมือกันของชุมชนในการสร้างความปลอดภัย (ภาคภูมิ ปานเจริญ, 2562)

ด้านแนวทางการป้องกันการลักทรัพย์ในเคสสถานที่ที่มีคุณภาพในหมู่บ้านมหาดไทย 1 โดยแบ่งออกเป็น 10 ประเด็นดังนี้

1. พยายามทำให้หมู่บ้านเป็นนิติบุคคลเพื่อให้มีสิทธิในการบริหารจัดการตรวจสอบคัดกรอง เรียกเก็บค่าส่วนกลางให้เพียงพอต่อการนำมาพัฒนาการจัดการความปลอดภัยและการบำรุงรักษาในหมู่บ้าน

การจัดตั้งหมู่บ้านให้เป็นนิติบุคคลจะช่วยให้มีอำนาจในการบริหารจัดการและการเก็บค่าส่วนกลางเพื่อใช้ในการพัฒนาความปลอดภัยในหมู่บ้านให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการป้องกันพื้นที่ ของ Oscar Newman (1972) โดยเน้นการสร้างพื้นที่ที่มีขอบเขตชัดเจน การกำหนดอาณาเขตที่มีการควบคุมจะทำให้ชุมชนสามารถสอดส่องดูแลพื้นที่ของตนได้ดีขึ้น ทั้งยังช่วยเพิ่มความปลอดภัยให้กับสมาชิกในชุมชน (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, 2561) แนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่าการมีสิทธิในการจัดการอย่างเพียงพอจะสร้างการบริหารจัดการที่มีความพร้อมต่อการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในด้านความปลอดภัย อีกทั้ง

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

ยังสอดคล้องกับ Protective Factor ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม และทำให้ชุมชนมีระบบป้องกันภัยที่แข็งแกร่งมากขึ้น (Samhsa, n.d.)

2. เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย จัดหาเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ได้มาตรฐานในรูปแบบบริษัทให้มีการคัดกรองการเข้า-ออกที่เข้มงวดปลอดภัย

การเพิ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่มีมาตรฐานรวมถึงระบบการคัดกรองบุคคลเข้า-ออกที่เข้มงวด จะช่วยให้หมู่บ้านมีระบบป้องกันที่ชัดเจนและมีการเฝ้าระวังสูงขึ้น สอดคล้องกับ ทฤษฎีกิจกรรมประจำวัน ของ Lawrence Cohen, and Marcus Felson (1979) ที่ชี้ว่าอาชญากรรมมักจะเกิดขึ้นจากการขาดแคลนผู้คุมครองที่มีประสิทธิภาพ การมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่มีมาตรฐานและเพียงพอจะช่วยลดความเสี่ยงต่ออาชญากรรม เนื่องจากผู้กระทำผิดจะรู้สึกว่ามีความเสี่ยงสูงที่จะถูกตรวจจับ (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, 2561) นอกจากนี้ งานวิจัยของศุภโชค พ้อคำไทย (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการตกเป็นเหยื่อในคดีลักทรัพย์ในเคสสถาน กรณีศึกษาหมู่บ้านจัดสรรในตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ยังสนับสนุนแนวคิดนี้ โดยพบว่าหมู่บ้านที่ไม่มีคดีลักทรัพย์มักมีระบบการแลกบัตรประชาชนและการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ซึ่งช่วยลดโอกาสการเกิดอาชญากรรมและเพิ่มความปลอดภัยให้กับชุมชน

3. เพิ่มจำนวนกล้องวงจรปิดให้สอดคล้องได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ภายในหมู่บ้าน

การติดตั้งกล้องวงจรปิดที่ครอบคลุมทั่วทั้งหมู่บ้านจะช่วยเพิ่มความเสี่ยงให้กับผู้ที่คิดจะก่อเหตุ เนื่องจากการมีกล้องจะทำให้ผู้กระทำผิดรู้สึกว่าจะถูกตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับ ทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิดของ Gary Becker (1968) และ Ronald Clarke and Derek Cornish (1980) ที่ระบุว่าผู้กระทำผิดจะพิจารณาโอกาสในการก่ออาชญากรรมโดยการประเมินความเสี่ยงและผลประโยชน์ การติดตั้งกล้องวงจรปิดจึงช่วยเพิ่มความเสี่ยงให้ผู้กระทำผิดลังเลในการลงมือ เนื่องจากพวกเขารู้ว่ามีโอกาสสูงที่จะถูกจับกุมหากทำผิด (พลิสสุภา พจนะลาวันย์, 2560) การมีกล้องวงจรปิดในพื้นที่ครอบคลุมทุกจุดจึงเป็นกลไกหนึ่งในการป้องกันการเกิดอาชญากรรมอย่างได้ผล

4. ปิดช่องทางเข้า-ออกอื่น ๆ ให้เหลือทางเข้า-ออกแค่ทางเดียว และอาจจะมีการสร้างรั้วล้อม รอบหมู่บ้านหากมีงบประมาณเพียงพอในอนาคต

การจำกัดช่องทางเข้า-ออกของหมู่บ้านให้เหลือเพียงทางเดียวและการสร้างรั้วล้อมรอบจะทำให้การควบคุมการเข้า-ออกและเฝ้าระวังได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ ทฤษฎีการป้องกันพื้นที่ของ Oscar Newman (1972) ซึ่งเน้นการแยกพื้นที่ส่วนบุคคลออกจากพื้นที่สาธารณะและการควบคุมพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจำกัดการเข้า-ออกหมู่บ้านเพียงทางเดียวจะทำให้การตรวจสอบเป็นไปได้ง่ายขึ้นและลดโอกาสที่บุคคลภายนอกจะเข้ามาก่อเหตุในพื้นที่หมู่บ้านได้ (ภาควิชา ปานเจริญ, 2562)

5. จัดการพื้นที่ที่รกร้างภายในหมู่บ้านให้เรียบร้อยให้ง่ายต่อการสอดส่องมองเห็นและเพิ่มแสงสว่างในจุดที่ยังขาดภายในหมู่บ้าน

การจัดการพื้นที่รกร้างและเพิ่มแสงสว่างในจุดที่ขาดภายในหมู่บ้านเป็นการลดโอกาสให้ผู้กระทำผิดใช้เป็นที่พักหลบซ่อน ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีหน้าต่างแตก ของ Wilson and Kelling (1982) ที่ระบุว่า การจัดการพื้นที่ให้มีความเรียบร้อยและไม่มีสิ่งที่ยอาจเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมจะช่วยลดการก่อเหตุในอนาคต การดูแลพื้นที่ให้สะอาดและมีแสงสว่างที่เพียงพอเป็นการแสดงถึงการป้องกันและเฝ้าระวังอย่างเข้มงวด ซึ่งจะช่วยลดความกล้าที่ผู้กระทำผิดจะเข้ามาก่ออาชญากรรม (ณัฐดนัย บำรุงศรี, 2562)

6. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อคอยบอกเหตุ แจ้งข่าวสารกับเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชน เช่น ตั้งกลุ่ม Line

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น การตั้งกลุ่ม Line เพื่อแจ้งข่าวสารและเตือนเหตุการณ์ช่วยสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม ของ John Eck (2010) ที่ระบุว่าอาชญากรรมจะเกิดขึ้นเมื่อมีผู้กระทำผิด เป้าหมายที่เหมาะสม และการขาดผู้คุมครอง การใช้เครือข่ายออนไลน์ในชุมชนช่วยเสริมบทบาทของผู้คุมครองและลดโอกาสที่เป้าหมายจะตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม การมีระบบเฝ้าระวังที่ครอบคลุมนี้จึงช่วยลดความเสี่ยงและเพิ่มความปลอดภัยได้ (ธีรวิวัฒน์ ธนกิจเลิศสกุล, 2565)

7. บ้านแต่ละหลังควรมีอุปกรณ์ป้องกันการลักทรัพย์ เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิด ลูกกรง เหล็กตัดไฟส่องสว่าง สัญญาณกันขโมย การติดรั้วเหล็กแหลมกันขโมยป็นเข้าบ้าน และอื่น ๆ หรืออาจจะเลี้ยงสุนัขไว้เป็นผู้ดูแล ของมีค่าควรเก็บในที่ที่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นเก็บในตู้เซฟหรือธนาคารไม่เก็บไว้ในที่ล่อตาล่อใจ

การติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันในบ้านแต่ละหลัง เช่น กล้องวงจรปิดและระบบสัญญาณกันขโมย ช่วยลดโอกาสที่บ้านจะกลายเป็นเป้าหมายของอาชญากรรม สอดคล้องกับ ทฤษฎีกิจกรรมประจำวัน ที่กล่าวถึงปัจจัย 3 ประการในการเกิดอาชญากรรม คือ เหยื่อที่เหมาะสม ผู้กระทำผิดที่มีแรงจูงใจ และการขาดผู้คุมครอง การเพิ่มอุปกรณ์เหล่านี้ช่วยให้บ้านแต่ละหลังมีการป้องกันที่ดีขึ้น ลดความเสี่ยงที่จะถูกลักทรัพย์ (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, 2561) และงานวิจัยของเกียรติขจร พิเกาะ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมร้านทองในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ยังระบุว่า การติดตั้งระบบสัญญาณเตือนภัยและกล้องวงจรปิดช่วยให้สามารถป้องกันการลักทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

8. เพื่อนบ้านควรที่จะสามัคคีกันคอยช่วยกันสอดส่องเป็นหูเป็นตาให้กัน อาจจะฝากרבกวนให้เพื่อนบ้านช่วยดูแลบ้านให้ ในขณะที่ตนเองไม่อยู่บ้าน

การที่เพื่อนบ้านช่วยกันสอดส่องดูแลและเป็นหูเป็นตาให้กันเพิ่มการป้องกันพื้นที่ของชุมชนให้มีความปลอดภัยสูงขึ้น สอดคล้องกับ ทฤษฎีการป้องกันพื้นที่ ที่ระบุว่า การเฝ้าระวังร่วมกันของผู้อยู่อาศัยสามารถช่วยลดโอกาสในการเกิดอาชญากรรมได้ การมีการร่วมมือกันในชุมชนจะทำให้ผู้กระทำผิดรู้สึกไม่ปลอดภัยที่จะก่อเหตุ (ภาคภูมิ ปานเจริญ, 2562)

9. จัดการพื้นที่บริเวณรอบกำแพงบ้าน ให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการที่คนร้ายจะใช้ป็นเข้ามา เช่น สิ่งของที่วางพาดหรือพังกาแพงและกิ่งไม้ที่ยื่นเข้ามาในบ้าน และไม่ปล่อยให้พื้นที่รอบบ้านหรือภายในบ้านรกจนบังการสอดส่องมองเห็น

การจัดการพื้นที่รอบกำแพงบ้านให้ไม่มีสิ่งของที่สามารใช้ป็นข้ามได้ เช่น กิ่งไม้หรือสิ่งของที่วางพังกำแพงจะช่วยป้องกันการบุกรุก ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อมของ Ray Jeffery (1971) โดยการเฝ้าระวังตามธรรมชาติ (Natural Surveillance) จะทำให้ผู้ที่คิดจะก่อเหตุรู้สึกถูกละเมิดเห็นได้ง่ายขึ้น (พรชัย ชันดี, 2553)

10. ฝึกนิยคนในบ้านให้หมั่นตรวจเช็คความเรียบร้อยบ้านของตนปิดล็อกบ้านทุกครั้งก่อนออกจากบ้านต้องไม่ประมาทและพยายามให้มีคนอยู่เฝ้าบ้านถ้าเป็นไปได้

การฝึกนิยในการล็อกบ้านและตรวจสอบความปลอดภัยก่อนออกจากบ้านจะช่วยลดโอกาสที่บ้านจะกลายเป็นเป้าหมายของอาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีกิจกรรมประจำวัน โดยการเพิ่มมาตรการการคุมครองในที่อยู่อาศัยของตนจะลดโอกาสการตกเป็นเป้าหมายของอาชญากรรม (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, 2561) และงานวิจัยของ พิเศษวัน รัตนพงศ์ (2562) เรื่องการจัดการความปลอดภัยจากอาชญากรรมประเภทคดีเกี่ยวกับทรัพย์ของนักศึกษาที่พักอาศัยอยู่ในหอพักในเขตตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม ระบุว่า การล็อกประตูและหน้าต่างช่วยป้องกันการเกิดอาชญากรรมในที่พักอาศัยได้อย่างดี

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหา

ควรจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านตามกฎหมายเพื่อให้สามารถบริหารจัดการและเสริมสร้างความปลอดภัย เช่น จ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เพิ่มกล้องวงจรปิด และสื่อสารข่าวสารภายในหมู่บ้าน หากไม่สามารถเป็นนิติบุคคลได้ ควรระดมทุนติดตั้งกล้องวงจรปิดเพิ่มเติม ปรับปรุงมาตรการป้องกัน และรับการตรวจตราจากตำรวจเพื่อลดโอกาสเกิดเหตุลักทรัพย์

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ลูกบ้านควรติดตั้งกล้องวงจรปิด เปิดไฟ เก็บทรัพย์สินให้ปลอดภัย ล็อกบ้านเมื่อออกไปข้างนอก ผากบ้านกับตำรวจหากไม่อยู่หลายวัน และจัดการพื้นที่รอบกำแพงไม่ให้มีสิ่งของหรือกิ่งไม้ที่เอื้อต่อการปีนเข้ามา

บรรณานุกรม

เกียรติขจร พิเกาะ. (2562). รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมร้านทองในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.

วารสารวิจัยวิชาการ, 4(3), 241–254.

คณิศร เนียรวิฑูรย์. (2554). การเสนอแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อลดช่องโอกาสการเกิดอาชญากรรมในย่านที่พักอาศัยของชุมชนในเขตเมืองกรุงเทพมหานคร [การค้นคว้าอิสระปริญญาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาดบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐดนัย บำรุงศรี. (2562). แนวทางในการพัฒนาการใช้แอปพลิเคชัน “POLOCE I LERT U” [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธีรวัฒน์ ธนกิจเลิศสกุล. (2565). การจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมของร้านอัญมณีและเครื่องประดับ ย่านเจริญกรุง-สี่พระยา กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- พรชัย ชันดี. (2553). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา : หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. หจก.สุเนตรฟิล์ม.
- พิตะวัน รัตนพงศ์. (2562). การจัดการความปลอดภัยจากอาชญากรรมประเภทคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของนักศึกษาที่พักอาศัยอยู่ในหอพักในเขตตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 5(3), 114-129.
- พลิสสุภา พจนะลาวณิชย์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : ศึกษากรณี แชร่ลูกโซ่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภาคภูมิ ปานเจริญ. (2562). การศึกษาความปลอดภัยของการใช้พื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับ บริเวณชุมชนแออัด ในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาภูมิสถาปัตยกรรมการศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. (2561). *เหยื่ออาชญากรรม : สิทธิและการช่วยเหลือเยียวยา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ศุภโชค พ่อคำไทย. (2561). แนวทางที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการตกเป็นเหยื่อในคดีลักทรัพย์ในเคหสถาน กรณีศึกษา หมู่บ้านจัดสรร ในตำบลคลองสาม อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ศุภวัชร เขียวธูมา. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็กในสถานพินิจ กรณีศึกษา เด็กและเยาวชน ศูนย์แรกรับเด็กและเยาวชนชายบ้านเมตตา [การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- อรรถกร ธรรมศิริ. (2561). *แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนรอบสถาบันการศึกษา กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต* [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- John Eck. (2010). *Encyclopedia of Criminological Theory*. Retrieved from. https://study.sagepub.com/system/files/Eck%20John_E._Places_and_the_Crime_Triangle.pdf
- Samhsa. (n.d.). *Risk and Protective Factors*. <https://www.samhsa.gov/sites/default/files/20190718-samhsa-risk-protective-factors.pdf>
- Vivint. (2024, Jan 19). *Eye-Opening Home Burglary Statistics in 2024*. <https://www.vivint.com/resources/article/home-burglary-statistic>

**ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ
ของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี**
**Creative Leadership Affecting the Academic Administration of Pilot
Schools under the Education Sandbox of Chanthaburi Province**

ธิดา กุลรัตน์* อธิ์รุ่ง วรบำรุงกุล** อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง***

Thida Kunrat* Theerangkoon Warabamrungskul** Arungiat Chansongsaeng***

Received: 1 October 2024 / Revised: 27 November 2024 / Accepted: 30 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี 2) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องฯ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องฯ และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องฯ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 327 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 และ 0.75 (ตามลำดับ) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สถานศึกษานำร่องมีการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการทางบวกในระดับปานกลาง และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องฯ สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องฯ ได้ร้อยละ 49.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y}_{tot} = 1.489 + 0.270X_2 + 0.203X_1$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.320X_2 + 0.218X_1$

ข้อเสนอแนะพบว่า ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด สนับสนุนการริเริ่มใหม่ ๆ และเปิดรับมุมมองที่หลากหลาย สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำพาสถานศึกษานำร่องฯ ไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นและเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์/ การบริหารงานวิชาการ/ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

*หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

*** อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

* Master of Education Administration program, faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

** Asst. Prof. Dr., Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

*** Lecturer Dr., Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

Abstract

The purposes of this study were: 1) to study the creative leadership of school administrators in pilot schools, 2) to study the academic administration of pilot schools, 3) to study the relationship between creative leadership and academic administration in pilot schools, and 4) to create an equation forecasting of the Creative Leadership Affecting the Academic Administration of Pilot Schools under the Education Sandbox of Chanthaburi Province. Using stratified random sampling, a sample of 327 teachers was selected from the Education Sandbox of Chanthaburi Province. The research instruments were a questionnaire on the creative leadership of school administrators in pilot schools, and the academic administration with a reliability coefficient of 0.81., and 0.75. (respective) The statistics used for data were percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and simple regression analysis.

The research results revealed that: 1) Teachers' opinions on the creative leadership of administrators were generally at a high level. 2) Teachers' overall opinions about the pilot school academic administration were at the highest level. 3) The creative leadership administrators have a moderately positive relationship with the academic administration in pilot schools and were regarded as a .05 level of significance. 4) The Creative Leadership Affecting the Academic Administration of Pilot Schools under the Education Sandbox of Chanthaburi Province had an impact of 49.80, with a significance level of .05, allowing for the creation of a forecast equation in the form of raw scores $\hat{Y}_{tot} = 1.489 + 0.270X_2 + 0.203X_1$ and a forecast equation in the form of standard scores. is $\hat{Z}_y = 0.320ZX_2 + 0.218ZX_1$

The suggestions found that administrators should create an atmosphere that fosters creativity, encourages the exchange of ideas, supports new initiatives, and embraces diverse perspectives. These practices will enable administrators to lead pilot schools toward greater creativity and become more effective creative leaders.

Keywords: Creative Leadership/ Academic Administration/ under the Education Sandbox

บทนำ

รากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศคือการบ่มเพาะทรัพยากรมนุษย์ให้เจริญด้วยปัญญา ซึ่งนำไปสู่ความก้าวหน้าของประเทศ ประเทศไทยได้กำหนดมัญญุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสร้างคนดี คนเก่ง มีวินัยและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม โดยหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญคือการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และคุณธรรม การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เพราะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน (ราชกิจจานุเบกษา, 2542 : 5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เป็นการวางรากฐานของประเทศให้เกิดความมั่นคง การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการศึกษาสามารถพัฒนาความคิด สร้างความรู้ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างประสบการณ์ คุณธรรม จริยธรรม และต่อยอดไปใช้ในการดำรงชีวิตและพัฒนาประเทศชาติได้

ปัจจุบันพบว่าการศึกษาของประเทศไทยยังประสบกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยรายงานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคการศึกษา พบว่า สาเหตุสำคัญมาจากค่าครองชีพ เช่น ค่าการเดินทางและค่าอาหาร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียนยากจนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.9 หรือคิดเป็นจำนวนนักเรียนมากถึง 2.1 ล้านคน และมีเด็กนักเรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษามากถึง 4.3 แสนคน โดยในช่วงหลังโควิดที่ผ่านมา มีการรายงานให้เห็นว่า นักเรียนยากจนพิเศษที่เสี่ยงหลุดออกจากระบบทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้นถึง 300,000 ราย โดยโอกาสเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนยากจนคิดเป็นเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น ซึ่งมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแตกต่างจากนักเรียนในครอบครัวที่มีฐานะปานกลางมากถึง 20 เท่า ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การขาดแรงงานเนื่องจากสถานศึกษาไม่มีการหลักสูตรการศึกษาตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาธุรกิจได้ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและอาชญากรรม เนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมต่อการศึกษาเพราะขาดคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้ผู้เรียนออกจากระบบการศึกษา คุณภาพการศึกษาจึงเป็นโจทย์สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อตอบสนองนโยบายการศึกษาและแผนยุทธศาสตร์ชาติที่ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแนวทางการพัฒนาประเทศได้ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ออนไลน์, 2566)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำที่ดีสามารถใช้ศักยภาพของตนเองพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างต่อเนื่อง โดยผู้นำต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ดังที่ จินดารัตน์ แยมวงษ์ (2560 : 35) ได้เสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำจะแสดงออกให้เห็นถึงคุณลักษณะ กระบวนการทำงาน ความรู้ความสามารถเพื่อนำครูให้ปฏิบัติงานร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ด้วยความกระตือรือร้นและเต็มใจ ทั้งนี้ การทำงานล้วนต้องอาศัยการร่วมมือของคนในองค์กรไม่ว่าวันแม้แต่องค์กรการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำมาพัฒนาคนเพื่อพัฒนางานให้ประสบความสำเร็จด้วยวิธีที่สร้างสรรค์และวิธีการที่

หลากหลาย ทั้งนี้ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถของผู้นำ ทั้งความรู้ บุคลิกภาพ พฤติกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครุมีความคิดสร้างสรรค์ ริเริ่มพัฒนา ใช้ความสามารถแก้ปัญหา การสร้างทีมงาน การฟัง การตัดสินใจอย่างมีอิสระ และความรู้ในการดำรงรักษาบุคลากร เปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา แก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้สถานศึกษาเกิดพลังในการดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่นสามารถทำงานร่วมกันได้ดี มีเป้าประสงค์ร่วมกัน ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ (คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับบัณฑิตยสภา, 2558 : 295-298)

ทั้งนี้ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนซึ่งเป็นผลสะท้อนของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานที่เน้นการพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการดำเนินการให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาที่ได้ตั้งไว้ (วิโรจน์ ไชยภักดี, 2562 : 15) นอกจากนี้การพัฒนาและการปรับปรุงในการบริหารงานวิชาการเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาผู้เรียนและบุคลากร และการปรับปรุงกระบวนการเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำอย่างเต็มที่จึงจำเป็นต้องอาศัยการวางแผน การดำเนินการ ประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาของจังหวัดจันทบุรี (แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดจันทบุรี พ.ศ.2566-2570, 2566 : 33-34, 43-44) ประสบปัญหาทางด้านการศึกษาด้าน เช่น ปัญหาด้านโอกาสทางการศึกษา พบนักเรียนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ร้อยละ 11.68 ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา ด้านคะแนนเฉลี่ยของผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียน (NT) ย้อนหลัง 3 ปีการศึกษา (2564-2566) มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า ประสิทธิภาพทางการศึกษา ด้านโครงสร้างประชากรวัยเรียนที่ลดลงทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรของรัฐเป็นไปอย่างไม่คุ้มค่า รวมถึงครูของสถานศึกษาอาชีวศึกษาขาดแคลน ปัญหาทางด้านการศึกษาของจังหวัดจันทบุรีเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อร่วมกันวางแผนและกำหนดแนวทางในการแก้ไข เพื่อเพิ่มคุณภาพของเยาวชนในจังหวัดจันทบุรี คณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี จึงได้เล็งเห็นโอกาสในการพัฒนาโดยการเข้าร่วมเป็นสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาของเยาวชนในจังหวัดจันทบุรี

จากความเป็นมาและความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น งานวิจัยเรื่องนี้จะทำให้ทราบถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ครู จำนวน 2114 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี, ออนไลน์, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหาขนาดตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 42-43) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 327 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของสถานศึกษาเป็นชั้นของการแบ่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 2) แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามทฤษฎีการวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, 1993 ; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 101)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย และส่งคิวอาร์โค้ดของแบบสอบถามเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบแบบสอบถามออนไลน์ได้สะดวกขึ้น โดยวิธีการส่งเครื่องมือด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้โรงเรียนตอบกลับแบบสอบถามออนไลน์ และเก็บรวบรวมข้อมูลไว้

โดยผู้วิจัยกำหนดวันในการตอบกลับแบบสอบถามออนไลน์และกำหนดวันในการรับเครื่องมือจากสถานศึกษาด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ด้วยวิธีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient)
3. วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบขั้นตอน stepwise

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่นในการปรับตัว ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านความคิดสร้างสรรค์ ดังแสดงในตารางที่ 1
2. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และการบริหารงานวิชาการ

ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านวิสัยทัศน์	4.20	.58	มาก
ด้านความยืดหยุ่นในการปรับตัว	4.20	.64	มาก
ด้านความคิดสร้างสรรค์	3.90	.71	มาก
ด้านการทำงานเป็นทีม	4.41	.63	มาก
ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล	4.03	.66	มาก

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และการบริหารงานวิชาการ (ต่อ)

ตัวแปรการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียน	4.35	.56	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.38	.61	มาก
3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.42	.61	มาก
4. ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.33	.60	มาก
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา	4.31	.63	มาก

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวม ($r_{xy} = 0.70$) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X	Y
X_1	1.00						
X_2	0.78*	1.00					
X_3	0.75*	0.79*	1.00				
X_4	0.59*	0.70*	0.59*	1.00			
X_5	0.71*	0.70*	0.77*	0.66*	1.00		
X	0.87*	0.91*	0.90*	0.81*	0.88*	1.00	
Y	0.63*	0.67*	0.60*	0.55*	0.59*	0.70*	1.00

4. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านความยืดหยุ่นในการปรับตัว และด้านวิสัยทัศน์ ซึ่งสามารถ ร่วมกันพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ได้ร้อยละ 49.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถสร้างสมการในการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $\hat{Y}_{tot} = 1.489 + 0.270X_2 + 0.203X_1$ และ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.320ZX_2 + 0.218ZX_1$ ทั้งนี้ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้าน การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อการ บริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี

ตัวแปร	b	S.E.	β	t	p
ค่าคงที่ (constant)	1.489	0.174		8.579*	0.000
ด้านความยืดหยุ่นในการปรับตัว (X_2)	0.270	0.067	0.320	4.004*	0.000
ด้านวิสัยทัศน์ (X_1)	0.203	0.065	0.218	3.138*	0.002
ค่าคงที่ (a) = 1.489					
R = 0.706, R ² = 0.498, Adjusted R ² = 0.490, SE _{est} = 0.38805, F = 63.666*					

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่นในการปรับตัว ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความรู้และเชี่ยวชาญที่สามารถสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีความคิดสร้างสรรค์และใช้แนวคิดใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีไหวพริบ มีความสามารถในการจัดการปัญหาเฉพาะหน้าและความขัดแย้งได้อย่างคล่องตัว ความเป็นผู้นำลักษณะนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความจริงใจ และพลังในการก้าวข้ามอุปสรรค เปิดโอกาสทุกคนมีส่วนร่วมและคิดค้นวิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับบัณฑิตยสภา, 2558 : 295-298) โดยการบริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มาการบริหารจัดการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาย่างรอบด้าน โดยเฉพาะทักษะการคิด แก้ปัญหา การทำงานร่วมกันและการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ดังผลการวิจัย ลาร์สัน (Larsson, 2012 : 3) ที่ได้ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำที่สร้างสรรค์ต้องมุ่งเน้นผลลัพธ์และความสำเร็จของสถานศึกษาให้เกิดในระยะเวลาอันสั้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์และมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา และสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่เข้มแข็งเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับสูงสุด ซึ่งบ่งบอกถึงความสำคัญของการร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์ที่อยู่ในลำดับถัดมาแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการคิดค้นแนวทางใหม่ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทางที่เหมาะสมและบรรลุเป้าหมายระยะยาว มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองต่อการ

เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสุดท้าย การคำนึงถึงปัจเจกบุคคลที่อยู่ในระดับสูงสุด แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจและให้ความสำคัญกับความต้องการเฉพาะของบุคคล การวิจัยนี้จึงชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 การที่ผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและทันสมัยช่วยทำให้การศึกษามีความก้าวหน้าและสามารถตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อิติสุตา แก้วหาญ และทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2564 : 170) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ตามแนวคิดของครู พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน อีกทั้ง มนูญยา ควรำพึง (2564 : 154) ที่ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะปี ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดนอกกรอบ ส่งเสริมการทดลองและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการเรียนการสอน รวมถึงสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและนักเรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมให้สถานศึกษากลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ผู้บริหารควรเน้นผลลัพธ์และกลยุทธ์ที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทันสมัย การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีซึ่งจะช่วยส่งเสริม พัฒนาการศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียน ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงในสังคม ช่วยพัฒนาทักษะ ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรยังช่วยให้การเรียนการสอนมีมาตรฐาน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในระยะยาว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยการสนับสนุนให้ครูมีเทคนิควิธีการที่หลากหลายจะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและกระตุ้นความสนใจของนักเรียน พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น นำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนแสดงถึงการตรวจสอบกระบวนการจัดการเรียนการสอน ความก้าวหน้าทางการศึกษาของนักเรียนให้มีมาตรฐาน เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มี

ประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในระยะยาว ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ วางแผนกำหนดปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจนและใช้เครื่องมือที่หลากหลายเชื่อมโยงกับระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสุดท้าย ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาโดยรวม การวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการศึกษาในอนาคต ดังผลการวิจัยของ จาตุรงค์ ยตะโคตร (2564 : 154) ที่ได้ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้ง สุกัญญา นิมพันธ์ (2563 : 156-157) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 โดยรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อธิวัฒน์ชัย ชัยภัทรโธวดี และคณะ (2565 : 137) ที่ได้ศึกษา สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงงานวิจัยของ ดังนั้น การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรีแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานของครูที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของพื้นที่นวัตกรรม ส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบโจทยความต้องการทางการศึกษาในยุคปัจจุบัน สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการใช้เทคโนโลยีช่วยเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวัดผลและประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนได้ตรงจุด และควรมีการนิเทศภายในเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนมีมาตรฐานอันจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและยั่งยืน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เนื่องด้วย ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นทีมงานในการคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ที่ช่วยปรับปรุงการบริหารงานวิชาการได้ดีขึ้น การใช้ความคิดสร้างสรรค์และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีความทันสมัย สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างราบรื่นตอบสนองต่อความต้องการ

ของผู้เรียนและสังคมได้อย่างเหมาะสม ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : ออนไลน์) ได้ระบุถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญและอาศัยการทำงานร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้และความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางการปฏิบัติการ ประเมินผล การปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังผลการวิจัยของ สุกัญญา นิมพันธ์ (2563 : 156-157) ที่ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษามีหลักการบริหารงานวิชาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหาร ครูผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา จัดทำหลักสูตรที่ สอดคล้องกับกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของชุมชนและสังคม มุ่งเน้นการ สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังมุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานด้วยวัดผล ประเมินผลตาม มาตรฐานคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถตรวจสอบได้ตลอดทุกช่วงชั้น สถานศึกษา ยังส่งเสริมการร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่อง สรุปได้ว่า หากผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สูง การบริหารงานวิชาการจะมีคุณภาพสูงตาม ไปด้วย เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ช่วยสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ทีมงานคิดวิธีการใหม่ ๆ ในการ พัฒนาการเรียนการสอน เปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมซึ่งจะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดี ทำให้การจัด การศึกษาทันสมัยและตอบโจทยความต้องการของผู้เรียนและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา จังหวัดจันทบุรี พบว่า ด้านความยืดหยุ่นในการปรับตัว และด้านวิสัยทัศน์ ส่งผลต่อการบริหารงาน วิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี สามารถร่วมกันพยากรณ์การ บริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ได้ร้อยละ 49.80 อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี มีการบริหารงานโดยใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสามารถในการ ปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สามารถปรับประยุกต์การดำเนินงานให้ทันสมัย หา แนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้รวดเร็วเท่าทันเหตุการณ์ มีวิสัยทัศน์ทำให้ผู้นำสามารถนำพาสถานศึกษาไปใน ทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบัน สามารถกำหนดกรอบในการทำงานเพื่อตอบสนอง นโยบายและจุดเน้น ด้วยการวางแผนและแนวทางการทำงานที่สามารถยึดถือปฏิบัติได้ ซึ่งวิสัยทัศน์เป็นสิ่งที่ ช่วยทำให้การดำเนินงานมีความชัดเจนและมีความเป็นกระบวนการมากขึ้น เพื่อให้การทำงานนั้น ๆ ไปสู่ เป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีประสิทธิภาพ ดังผลการวิจัยของ มนูญญา ควรำพึง (2564 : 154) ที่ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่ พบว่า การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้เหมาะสม

กับบริบทในองค์กร เพื่อเป็นแนวทางให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เพื่อเป็นความรู้สึกที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีกระบวนการคิดใหม่ ๆ ที่หลากหลาย ยอมรับและเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา ปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลงในบริบทของสังคมได้อย่างกลมกลืนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานวิชาการให้ดียิ่งขึ้น สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่สามารถปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์และมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนจะสามารถนำพาสถานศึกษาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิสัยทัศน์ที่ดีช่วยให้การดำเนินงานมีความชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น รวมถึงการมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ทั้งนี้ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี อาจเนื่องจากปัจจัยเหล่านี้ยังไม่เป็นจุดหลักในการผลักดันการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ซึ่งต้องการความชัดเจนในเชิงนโยบาย โครงสร้าง และการจัดการเชิงระบบที่ครอบคลุมมากกว่า เช่น การจัดการทรัพยากร เทคโนโลยีสนับสนุน และการวางแผนที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ปัจจัยเหล่านี้อาจต้องใช้การปรับปรุงที่เฉพาะเจาะจงเพื่อให้เกิดผลเชิงบวกต่อการบริหารงานวิชาการ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาใส่ใจและพัฒนาทักษะความเข้าใจในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ การกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด การสนับสนุนการริเริ่มใหม่ ๆ และการเปิดรับมุมมองที่หลากหลาย สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำพาสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรีไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นและเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาความรู้ ทักษะและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน สนับสนุนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยและใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในยุคดิจิทัลและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี โดยวิธีวิจัยแบบผสมผสานเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

2. ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี ด้วยวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมหรือวิจัยปฏิบัติการ เพื่อนำไปปรับปรุงประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานศึกษาแต่ละแห่งที่มีความแตกต่างกัน

3. ควรศึกษากลไกการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดจันทบุรี เพื่อพัฒนาทักษะการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. <http://www.kuchinarai.ac.th/document/57/Job02>.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2567). *เปิดรายงานความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 2566 พบเด็กกลุ่มเปราะบางการเรียนรู้ถดถอย กสศ. เสนอรัฐเร่งลงทุนพัฒนาทุนมนุษย์ หดุดวงจรความจนซ้ำรื้อน*. <https://research.eef.or.th/educational-inequality-report-2023/>. 30 มกราคม 2567.

จาตุรงค์ ยตะโคตร, วาโร เพ็งสวัสดิ์ และวันเพ็ญ นันทะศรี. (2564). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 15(3), 16-29.

จินดารัตน์ แยมวงษ์. (2558). *กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/61386>.

ธิดิสุตา แก้วหาญ และทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 6(4), 164-174.

ธีรุตม์ณัชชัย ชัยภัทรโรวัต นภาเดช บุญเชิดชู และจิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2565). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(2), 125-141.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

มนัญญา ควรรำพึง, เบญจพร ชนะกุล และสุภาพ เต็มรัตน์. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 6(3), 17-31.

วิโรจน์ ไชยภักดี. (2562). แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานโรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี ในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/23871/56252932>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ.

สำนักงานจังหวัดจันทบุรี. (2565). แผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี (พ.ศ.2566-2570). จันทบุรี: สำนักงานจังหวัดจันทบุรี.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). องค์ความรู้ภาษา วัฒนธรรม ผู้นำเชิงสร้างสรรค์. พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับบัณฑิตยสภา, 295-298

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี. (2567). รายงานผลการดำเนินงานตามแผนดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2567. <http://suksachan.go.th/web/index.php?module=news&id=174#module=news&id=174>.

สุกัญญา นิ่มพันธุ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 6(3), 149-160.

Martin Larsson. (2007). “Creativity Leaders Success Factors in Sweden’s Leading Creative Agencies,” Master’s Thesis, Media Technology, The School of Media Technology, Royal Institute of Technology: abstract

**การพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวน
สำหรับตำรวจในสถานการณ์ปัจจุบัน**
**Improving the Efficiency of Using Thai Language for Investigation Work
for Police in Current Situations**

พ.ต.อ.หญิง ภัทราภรณ์ จุฬะปิเต* รัชฎาพร เกตานนท์**

ปวรพัชร พงษ์เกษกิจ***

Pol.Col.Ying Phattaraporn Chulapita* Ratchadaporn Ketanon**

Paworapat Pongketkit***

Received: 17 March 2024 / Revised: 7 December 2024 / Accepted: 29 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยในงานสอบสวนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ เก็บข้อมูลโดยการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พนักงานสอบสวน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางการสอนภาษาไทย และนักเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวน 12 คน เครื่องมือการวิจัยคือแบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) พนักงานสอบสวนต้องได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านภาษาไทยให้ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเขียน การพูด การฟัง และการอ่าน โดยเฉพาะทักษะการเขียนต้องมีประสิทธิภาพ 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านเนื้อหา (2) ด้านการใช้ไวยากรณ์ (3) ด้านลีลาการเขียน (4) ด้านกลไกการเขียน (5) ด้านการใช้คำศัพท์ และ (6) ด้านความสัมพันธ์ของข้อความ ผสมรวมกับความสามารถการเขียนตามหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อใช้ในการเขียนสำนวนสอบสวน 4 ด้าน ได้แก่ (1) เขียนได้ถูกต้องตามอักขระวิธี (2) เขียนโดยใช้ถ้อยคำได้อย่างเหมาะสม (3) เขียนโดยใช้สำนวนภาษาได้เหมาะสม และ (4) เขียนตามโครงสร้างประโยคที่ถูกต้อง และ 2) โรงเรียนนายร้อยตำรวจต้องมีการออกแบบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวนสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยเน้นการฝึกปฏิบัติ การลงพื้นที่ การฝึกภาคสนาม หรือสร้างสถานการณ์จำลองเน้นหนักในเรื่องการเขียนที่จำเป็นต้องใช้ในการสอบสวน

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

***อาจารย์ คณะการจัดการ มหาวิทยาลัยชินวัตร

*Asst. Prof., Faculty of Social Sciences, Police Cadet Academy

**Asst. Prof., Faculty of Education, Silapakorn University,

***Lecturer, Faculty of Management, Shinawatra University

corresponding: Ratchadaporn Ketanon, e-mail: kimketanon@hotmail.com

ข้อเสนอแนะ พบว่า อาจารย์ต้องสร้างทัศนคติที่ดีถึงความสำคัญของการใช้ภาษาไทยให้นักเรียน นายร้อยตำรวจ และมีเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกองค์กรเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการฝึก ปฏิบัติการใช้ภาษาไทยในงานสอบสวน

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ / ภาษาไทย / งานสอบสวน / พนักงานสอบสวน / ตำรวจ

Abstract

This qualitative research aimed to develop guidelines for improving the efficiency of using the Thai language in investigation work, which was consistent with the current situation and suitable for use in learning management for the Police Cadets Academy. Data were collected by focus group discussions with key informants, including investigators, teachers, Thai language teaching experts, and police cadets, a total of 12 people. The research tool was a focus group. Data were analyzed by content analysis.

The research results found that 1) Investigative officers must have developed knowledge of the Thai language in all 4 areas: Writing skills, speaking, listening, reading, especially writing skills in 6 areas: (1) content (2) using grammar (3) writing style (4) writing mechanics, (5) using vocabulary, and (6) text relationships. Combined with the ability to write according to the principles of using the Thai language for use in writing investigative expressions in 4 areas: (1) write correctly according to the characters, (2) write using appropriate words, (3) write using appropriate language expressions, and (4) Write according to the correct sentence structure. 2) The Royal Police Cadet Academy must have a design for teaching Thai language to promote efficiency in using Thai for investigative work for police cadets appropriate to the context of police cadets. Moreover, emphasis is placed on practical training, field visits, and field training. or create a simulation situation Emphasis is placed on the writing required in the investigation.

The recommendation found that Teachers must create a good attitude about the importance of using the Thai language among police cadets and have a network with agencies outside the organization to promote the exchange of knowledge and practice using the Thai organization to promote the exchange of knowledge and practice using Thai language in investigation work.

Keywords: Efficiency / Thai language / investigation work / investigator / police

บทนำ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน้าที่โดยตรงในการผลิตข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรเฉพาะหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ “ผลิตนายตำรวจที่มีคุณภาพของประชาชน” ให้มีความรู้ ความสามารถและทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ตำรวจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งถือเป็นหลักสูตรหลัก ใช้เวลาศึกษาอบรม 4 ปี เหมือนสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วไป นักเรียนนายร้อยตำรวจที่จบการศึกษาชั้นสูงสุดจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจจะได้รับพระราชทานยศเป็น ว่าที่ร้อยตำรวจตรี และได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ไปปฏิบัติงานในตำแหน่งรองสารวัตรสอบสวนตามสถานีตำรวจทั่วประเทศ โดยมีหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน หมายความว่าเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมาย ให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน การสอบสวนหมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือการพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ จะเห็นได้ว่าอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะกระบวนการสอบสวนเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นแห่งกระบวนการยุติธรรม หากพนักงานสอบสวนมีทักษะที่ไม่เพียงพอและใช้วิจารณ์ญาณผิดพลาดอาจส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อประชาชน เมื่อมีการร้องทุกข์กล่าวโทษเกิดขึ้นตามกระบวนการแล้วนั้น พนักงานสอบสวนจึงต้องดำเนินการสอบสวนและทำการสรุปสำนวนการสอบสวนเสนอต่อพนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องต่อศาลในกระบวนการต่อไป ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่ากระบวนการสอบสวนเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นแห่งกระบวนการยุติธรรม เพราะหากกระบวนการสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนทำได้ไม่เต็มที่หรือถูกต้องนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานในด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านพนักงานอัยการ และด้านศาลยุติธรรมที่ต้องอาศัยพยานหลักฐานจากการสอบสวน ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากระบวนการสอบสวนและการทำสำนวนสอบสวนจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อกระบวนการยุติธรรม ซึ่งพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่ ณ สถานีตำรวจต่าง ๆ ทั่วประเทศนี้ กระบวนการสอบสวนและการเขียนสำนวนการสอบสวนจึงนับว่าเป็นหัวใจหลักและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับพนักงานสอบสวน (รัชฎาพร และคณะ, 2566)

ในการทำสำนวนสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องมีทักษะต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการทำสำนวน ไม่ว่าจะเป็นทักษะในด้านการพิมพ์ดีด ทักษะการบันทึกข้อมูล ทักษะทางด้านภาษาและด้านการสื่อสาร ซึ่งทักษะทางด้านภาษาคือการใช้ภาษาไทย นับว่ามีความสำคัญที่จะเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารการทำความเข้าใจระหว่างพนักงานสอบสวนกับประชาชนที่มาแจ้งความร้องทุกข์หรือการสอบคำให้การ หากพนักงานสอบสวนสามารถใช้ภาษาไทยและเข้าใจความหมายของคำได้เป็นอย่างดีแล้ว จะทำให้การสื่อสารหรือการบันทึกสอบคำให้การเกิดความเข้าใจและมีความหมายที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น ดังงานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ในการใช้ภาษาไทยสำหรับงานสอบสวน ของภัทราภรณ์ จุฬะปิยะ และคณะ (2566) พบว่าหากพนักงานสอบสวนมีปัญหาในเรื่องการสื่อสารและการทำความเข้าใจถึงความหมายของคำในภาษาไทยที่ถูกต้องก็จะส่งผลกระทบต่อการทำงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพได้ จึงทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นได้ว่า

พวกเขาจะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ฉะนั้นตามหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561 กำหนดให้คณะสังคมศาสตร์ มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน หมวดวิชา บังคับ ในรายวิชา การใช้ภาษาไทย (SG) 212108 จำนวน 3 หน่วยกิต สำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นรายวิชาภาษาไทยพื้นฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพในอนาคตต่อไป เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะสำหรับการตอบสนอง ต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน และเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการปฏิบัติงานจริง ในการรับราชการตำรวจในอนาคต

หากแต่ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจในปัจจุบันนั้น มีการจัดเนื้อหาการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่วางไว้โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเนื้อหาวิชามี ลักษณะคล้ายคลึงกับรายวิชาการใช้ภาษาไทยเพื่อการติดต่อสื่อสารของสถาบันอุดมศึกษาอื่นของประเทศไทย เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้กำหนดให้นิสิตนักศึกษาทุกคนต้องเรียนเป็นวิชา บังคับพื้นฐาน แต่เนื่องจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจเป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตนายตำรวจชั้นสัญญา บัตรออกไปปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้แก่ประชาชน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะทาง ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ จึงเป็นการเรียนการสอนเฉพาะเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของ นักเรียนนายร้อยตำรวจและเพื่อให้สอดคล้องกับงานตำรวจ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยซึ่งเป็น วิชาพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนในอนาคต จึงมีความจำเป็นต้องมีการ วางแผนทางการศึกษาเหมือนกับการเรียนการสอนในวิชาอื่น ๆ เช่นกันโดยในการจัดโครงสร้างหลักสูตรหรือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีการวิเคราะห์และสำรวจการนำไปใช้เพื่อที่จะได้เตรียมเนื้อหาสาระในการ สอน ให้สิ่งที่สอนนั้นครอบคลุมเนื้อหาที่ผู้เรียนสนใจและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้ อันจะเป็นประโยชน์ ทำให้การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้บัณฑิตมีทักษะที่ จำเป็นต่อการปฏิบัติวิชาชีพในด้านการสอบสวนต่อไปในอนาคต

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว จึงมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาปัจจุบันของงาน สอบสวน ในเรื่ององค์ความรู้ทางการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวนสำหรับตำรวจในสถานการณ์ปัจจุบัน และ พบว่า หน้าที่หลักของพนักงานสอบสวนคือ การดำเนินการสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานทางคดี ไปจนถึงการทำสำนวนการสอบสวน ซึ่งต้องใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน แต่มีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของการเขียนสำนวนสอบสวนเนื่องจากยังขาดองค์ความรู้ทางการใช้ภาษาไทย ในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเฉพาะทักษะทางการเขียนซึ่งเป็น ทักษะที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากในงานสอบสวนเพราะพนักงานสอบสวนต้องเขียนสำนวนสอบสวน อย่างถูกต้อง ประกอบกับยังขาดองค์ความรู้ทางการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวนในการเป็นผู้รับสารและผู้ส่ง สารที่ดี ผิดกับองค์ความรู้ในเรื่องของหลักภาษาไทย และทักษะการเขียน 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเขียนเล่าเรื่อง 2) การเขียนย่อความ 3) การเขียนสรุปความ และ 4) การเขียนเรียงลำดับเหตุการณ์ (รัชฎาพร เกตานนท์ ภัทรารักษ์ จุฬะปิยะ, 2566) เพื่อรวบรวมสภาพปัญหาการดำเนินงานสอบสวนด้านการใช้ทักษะภาษาไทยมา

เป็นข้อมูลในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะด้านการใช้ภาษาไทยให้แก่พนักงานสอบสวนต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้จึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับ “การพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวนสำหรับตำรวจในสถานการณ์ปัจจุบัน” โดยเน้นไปที่ทักษะด้านการเขียนสำนวนสอบสวนให้ถูกต้องเป็นสำคัญ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ทักษะในด้านการเขียนสำนวนสอบสวนสำหรับพนักงานสอบสวน ซึ่งงานวิจัยนี้จะทำให้ได้วิธีการพัฒนาและส่งเสริมทักษะทางการเขียนภาษาไทยที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหา และพัฒนาทักษะการเขียนสำนวนสอบสวน เนื้อหา รูปแบบ และการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิควิธีในการสอนการเขียนในหลักสูตรวิชาภาษาไทยในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 1 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ในด้านการกำหนดรายละเอียดของเนื้อหา การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างหรือปรับปรุงแบบเรียน ตลอดจนการทดสอบวัดผลและประเมินผลให้ตรงตามจุดประสงค์ที่ระบุไว้ ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนสอนภาษาไทยของโรงเรียนนายร้อยตำรวจเกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถผลิตบัณฑิตที่มีทักษะในการใช้ภาษาไทยในงานสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้แนวทางที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยในงานสอบสวนที่เหมาะสมกับวิชาชีพตำรวจและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากการพัฒนาหรือส่งเสริมให้พนักงานสอบสวนมีทักษะทางการใช้ภาษาไทยเพื่อนำไปใช้ในการสอบสวนให้มีประสิทธิภาพและเท่าทันต่อสถานการณ์และสภาพสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันนั้นต้องพัฒนาตั้งแต่ต้นสาย หรือการแรกเริ่มของการเป็นพนักงานสอบสวน กล่าวคือ ต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนในอนาคตให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องใช้ในการปฏิบัติงาน เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้จริง เกิดประโยชน์สูงสุดที่จะทำให้การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้นักเรียนนายร้อยตำรวจมีทักษะการใช้ภาษาไทยในงานสอบสวนที่ถูกต้องเหมาะสมกับวิชาชีพตำรวจและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติวิชาชีพในด้านการสอบสวนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยในงานสอบสวนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ได้แก่ 1) กลุ่มพนักงานสอบสวน 2) ผู้เชี่ยวชาญทางการใช้ภาษาไทยจากสถาบันการศึกษา/การสอนภาษาไทยในประเทศไทย

3) อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทยโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และ 4) นักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวนกลุ่มละ 3 คน คัดเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกกลุ่มต้องมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในหน้าที่มาไม่น้อยกว่า 3 ปี และเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 1-2 ที่มีผลการศึกษาในรายวิชาภาษาไทยอยู่ในระดับปานกลางรวมทั้งสิ้น 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยในงานสอบสวนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ สรุปได้ตามประเด็นสำคัญ 5 ประเด็น ดังนี้

1. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทย เพื่องานสอบสวนสำหรับตำรวจในสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า พนักงานสอบสวนต้องได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านภาษาไทย หลักการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง ประกอบไปด้วย ทักษะการเป็นผู้ส่งสาร และผู้รับสารที่ดี โดยการฝึกทักษะให้ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเขียน ทักษะการพูด ทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน โดยเฉพาะทักษะการเขียนที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ เนื่องจากพนักงานสอบสวนต้องเขียนสำนวนการสอบสวนเพื่อเสนอต่อพนักงานอัยการพิจารณาสั่งฟ้องผู้ต้องหา ดังนั้นทักษะทางด้าน การเขียนจึงเป็นทักษะที่พนักงานสอบสวน ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเขียนสำนวนสอบสวนอย่างถูกต้องให้มากที่สุด ซึ่งสามารถสรุปตามประสิทธิภาพของการเขียนสำนวนการสอบสวน อันเป็นความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการเขียนสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนโดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ตามการศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพด้านเนื้อหา 2) ประสิทธิภาพด้านการใช้ไวยากรณ์ 3) ประสิทธิภาพด้านลีลาการเขียน 4) ประสิทธิภาพด้านกลไกการเขียน 5) ประสิทธิภาพด้านการใช้คำศัพท์ และ 6) ประสิทธิภาพด้านความสัมพันธ์และความสอดคล้องของข้อความ ผวนกับความสามารถทางการเขียนตามหลักการใช้ภาษาไทย เพื่อใช้ในการเขียนสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) เขียนได้ถูกต้องตามอักขระวิธี 2) เขียนโดยใช้ถ้อยคำได้อย่างเหมาะสม 3) เขียนโดยใช้สำนวนภาษาได้เหมาะสม และ 4) เขียนตามโครงสร้างประโยคที่ถูกต้อง

2. แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการใช้ภาษาไทย เพื่องานด้านการสอบสวนสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยจากเดิมที่เน้นหนักในเชิงทฤษฎี จึงทำให้นักเรียนนายร้อยตำรวจมีทักษะด้านการใช้ภาษาไทยในระดับค่อนข้างต่ำซึ่งจะส่งผลให้การนำไปใช้ในการทำสำนวนการสอบสวนในอนาคตส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมได้ โดยแนวทางหลักคือ การออกแบบการเรียนการสอน หรือใช้วิธีการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนนายร้อย

ตำรวจ โดยลดการบรรยายเชิงทฤษฎีในห้องเรียนลง และเพิ่มการจัดทำกิจกรรมแทนการสอนที่เป็นการปฏิบัติเสมือนจริงเป็นหลัก โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารทั้งการเป็นผู้รับและผู้ส่งสารที่ดี ฝึกทักษะทั้ง 4 ด้าน โดยเน้นในเรื่องการเขียนที่จำเป็นต้องใช้ต่อการสอบสวน เช่น การเขียนความเรียง การเขียนเล่าเรื่อง การเขียนย่อความ การเขียนสรุปความ ความเขียนเรียบเรียงและลำดับเหตุการณ์ ตามประสิทธิภาพการเขียนสำนวนสอบสวน 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1) ประสิทธิภาพด้านเนื้อหา 2) ประสิทธิภาพด้านการใช้ไวยากรณ์ 3) ประสิทธิภาพด้านลีลาการเขียน 4) ประสิทธิภาพด้านกลไกการเขียน 5) ประสิทธิภาพด้านการใช้คำศัพท์ และ 6) ประสิทธิภาพด้านความสัมพันธ์และความสอดคล้องของข้อความ และผนวกกับความสามารถทางการเขียนตามหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อใช้ในการเขียนสำนวนสอบสวนของพนักงานสอบสวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) เขียนได้ถูกต้องตามอักขระวิธี 2) เขียนโดยใช้ถ้อยคำได้อย่างเหมาะสม 3) เขียนโดยใช้สำนวนภาษาได้เหมาะสม และ 4) เขียนตามโครงสร้างประโยคที่ถูกต้อง ตัวอย่างกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ เช่น ให้ดูคลิปวิดีโอเหตุการณ์ หนังสือ ละครสั้น เพลง เพื่อฝึกทักษะการฟัง และการจับประเด็น จากนั้นให้ฝึกพูดเพื่อนำเสนอ แล้วจึงฝึกเขียนโดยการตอบคำถามจากคลิป และเขียนบรรยายนำเสนอความคิดรวบยอดหรือความคิดเห็นตามหลักของการสอนเขียนประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เข้าถึงรูปแบบวิธีการที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นต่อไป

3. อาจารย์สอนภาษาไทย ซึ่งมีบทบาทในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาความเข้าใจเชิงลึก และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในอนาคตของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จึงต้องปลูกฝังคุณค่าให้นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษาที่มีจริยธรรมในการสื่อสารกับประชาชน

4. มีการประสานขอความร่วมมือเพื่อเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพตำรวจ เช่น ศาลจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สภานายความ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมาย อาจารย์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ โรงเรียนหรือชุมชน โดยส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกัน เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ และทักษะต่าง ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทขององค์กรได้

5. สนับสนุนให้มีการลงพื้นที่ฝึกภาคสนาม หรือสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อให้นักเรียนได้ทดลองเขียนสำนวนสอบสวนให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการอ่าน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและได้ฝึกปฏิบัติจริงของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

สรุปและอภิปรายผล

จากข้อค้นพบในงานวิจัยสามารถนำมาสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยในงานสอบสวนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจนั้น พนักงานสอบสวนต้องได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะทางด้านภาษาไทยที่ถูกต้อง ซึ่ง

ประกอบด้วย ทักษะการเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ดี โดยการฝึกทักษะให้ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. ทักษะการเขียน 2. ทักษะการพูด 3. ทักษะการฟัง และ 4. ทักษะการอ่าน โดยเฉพาะทักษะการเขียนที่จะต้องได้รับการพัฒนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเขียนสำหรับการสอบสวนอย่างมากที่สุด ซึ่งสามารถสรุปตามประสิทธิภาพของการเขียนสำหรับการสอบสวนได้เป็นความสามารถที่ทำให้เกิดผลต่อการเขียนสำหรับการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพด้านเนื้อหา 2) ประสิทธิภาพด้านการใช้ไวยากรณ์ 3) ประสิทธิภาพด้านลีลาการเขียน 4) ประสิทธิภาพด้านกลไกการเขียน 5) ประสิทธิภาพด้านการใช้คำศัพท์ และ 6) ประสิทธิภาพด้านความสัมพันธ์และความสอดคล้องของข้อความ ผวนกับความสามารถทางการเขียนตามหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อใช้ในการเขียนสำหรับการสอบสวนของพนักงานสอบสวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) เขียนได้ถูกต้องตามอักขระวิธี 2) เขียนโดยใช้ถ้อยคำได้อย่างเหมาะสม 3) เขียนโดยใช้สำนวนภาษาได้เหมาะสม และ 4) เขียนตามโครงสร้างรูปประโยคที่ถูกต้อง และแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวนสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เริ่มจากอาจารย์สอนภาษาไทยต้องสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญ ของการใช้ภาษาไทยให้นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ตระหนักว่ามีความสำคัญต่อวิชาชีพตำรวจมาก ต้องปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเรียน และการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง โดยเชื่อมโยงกับวิชาชีพตำรวจ และต้องออกแบบการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ โดยเน้นกิจกรรมเป็นหลัก ลดการบรรยายลง เน้นการฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น ใช้กิจกรรมนำการสอน โดยเน้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารทั้งการเป็นผู้รับสารที่ดีและผู้ส่งสารที่ดี ฝึกทักษะทั้ง 4 ด้าน เน้นหนักในเรื่องการเขียนที่จำเป็นต้องใช้ในการสอบสวน รวมถึงโรงเรียนต้องมีบทบาทในการส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพื่อส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพตำรวจ สนับสนุนและจัดโครงการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนนายร้อยตำรวจร้อยละ ฝึกทักษะทางการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ ใกล้ชิดกับชุมชนเพื่อเรียนรู้ชีวิตประชาชน ส่งเสริมโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนตำรวจระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสนับสนุนให้มีการลงพื้นที่ ฝึกภาคสนาม หรือสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อให้นักเรียนได้ทดลองเขียนสำนวนสอบสวน

จากผลการวิจัยและข้อค้นพบดังที่ได้กล่าวมาในผลการวิจัยนั้น พบว่ามีประเด็นสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวนและการใช้ภาษาไทยในงานสอบสวนที่เป็นข้อสังเกตเห็นควรนำมาอภิปรายเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาตามข้อค้นพบของงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยในงานสอบสวนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

จากการวิจัยพบว่า แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวนสำหรับตำรวจ ในสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ พนักงานสอบสวนต้องได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านภาษาไทย หลักการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง ประกอบไปด้วย ทักษะการเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ดี ครอบคลุมทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเขียน ทักษะการพูด ทักษะการฟัง และทักษะการอ่าน ซึ่งทักษะการเขียนนั้นเป็นทักษะที่พนักงาน

สอบสวนจะต้องใช้มากที่สุด เนื่องจากพนักงานสอบสวนต้องเขียนสำนวนการสอบสวนเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาแล้วพบว่าปัจจุบันยังมีปัญหามาก ดังนั้นทักษะทางการเขียนจึงเป็นทักษะที่พนักงานสอบสวนต้องได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเขียนสำนวนการสอบสวนอย่างมากที่สุดโดยแบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพด้านเนื้อหา 2) ด้านการใช้ไวยากรณ์ 3) ลีลาการเขียน 4) กลไกการเขียน 5) การใช้คำศัพท์ และ 6) ความสัมพันธ์และความสอดคล้องของข้อความ ผสมรวมกับความสามารถทางการเขียนตามหลักการใช้ภาษาไทย กล่าวคือความสามารถในการใช้ทักษะภาษาไทยทางการเขียน ตามหลักการเขียนเล่าเรื่องและสรุปความเพื่อใช้ในการเขียนสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) เขียนได้ถูกต้องตามอักขระวิธี 2) เขียนโดยใช้ถ้อยคำได้อย่างเหมาะสม 3) เขียนโดยใช้สำนวนภาษาได้เหมาะสม และ 4) เขียนตามโครงสร้างประโยคที่ถูกต้อง ดังหลักการเขียนภาษาไทยซึ่ง สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า การเขียนที่ดีต้องมีความชัดเจน ในการใช้ถ้อยคำ จะช่วยให้การสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านได้ตรงกัน มีความเรียบง่าย การใช้คำธรรมดาที่เข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงการใช้คำฟุ่มเฟือย ภาษามีความกระชับ การใช้คำน้อยคำ แต่ให้ความหมายที่ชัดเจนและมีน้ำหนักความประทับใจ เกิดจากการที่ผู้เขียนใช้ถ้อยคำเร้าความรู้สึกผู้อ่าน ถ้อยคำที่วุ่นวายเกิดจากการเน้นย้ำ การเรียงลำดับประโยค การใช้คำที่ขัดแย้งกันในประโยค หรืออาจใช้คำที่ทำให้เกิดภาพก็ได้ ความประทับใจแสดงออกได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ มีความไพเราะ การเลือกใช้คำที่มีเสียงราบรื่นไพเราะหู ความราบรื่นของถ้อยคำ ทำให้งานเขียนมีความไพเราะ มีลีลาในการเขียน มีความราบรื่นของถ้อยคำ มีการสร้างภาพ การเขียนที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพ การเขียนเพื่อสร้างภาพนั้นจะต้องใช้ถ้อยคำที่ ให้ความรู้สึกและมีอารมณ์ และมีโครงสร้างของประโยคที่ และสอดคล้องกับดวงใจ ไทยอุบล (2556) ที่กล่าวถึงหลักการเขียนที่ดีไว้ว่าต้องมีความชัดเจน ผู้เขียนจะต้องใช้ประโยคไม่คลุมเครือหรือกำกวมโดยต้องคำนึงถึงเสมอว่า การที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องตรงกับผู้เขียนนั้น ขึ้นอยู่กับการใช้คำการใช้ประโยค และการใช้ถ้อยคำในสำนวนที่มีความถูกต้อง ผู้เขียนต้องคำนึงถึงระเบียบของการใช้ภาษาและเขียนให้ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ และมีความกระชับ โดยผู้เขียนต้องรู้จักเลือกสรร ถ้อยคำมาใช้ สำหรับวิธีการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ภาษาไทยในงานสอบสวนก็ได้แก่ จัดการฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติ การสนับสนุนส่งเสริมการใช้ทักษะการสื่อสารให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ให้แก่พนักงานสอบสวนอย่างสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้และส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในงานสอบสวน ซึ่งพนักงานสอบสวนจะมีองค์ความรู้ทางการใช้ภาษาไทยเพื่อทำงานสอบสวนที่ดีหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับฝึกฝนพัฒนาตนเอง และถ้าจะให้ดียิ่งไปกว่านั้นก็ทำได้จากการเริ่มสอนหรือปลูกฝัง พัฒนาให้พนักงานสอบสวนได้มีองค์ความรู้ทางการใช้ภาษาไทยเสียตั้งแต่ตอนต้น กล่าวคือ ให้มีความรู้เสียตั้งแต่ก่อนจะจบการศึกษาออกไปเป็นตำรวจในอนาคต ซึ่งทำได้ดีที่สุดจากการเรียนการสอนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจนั่นเอง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการหาแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวนสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อเป็นการวางรากฐานในการใช้ภาษาไทยที่ดีในงานตำรวจในอนาคต โดยแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวนสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจที่สอดคล้องกับสถานการณ์

ปัจจุบันนี้พนักงานสอบสวนยังใช้ภาษาไทยไม่ถูกเนื่องจากขาดองค์ความรู้ทางด้านภาษาไทย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษาไทย ไม่เห็นความจำเป็นที่จะเรียนในโรงเรียน การเรียนการสอนมีความน่าเบื่อ ไม่สนุกตื่นเต้นเร้าใจ นักเรียนจึงขาดความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนภาษาไทย ทำให้การใช้ภาษาไทยมีปัญหาในการทำงาน ดังนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดประการแรกก็คือ การสร้างความตระหนักของความสำคัญของการเรียนวิชาภาษาไทยให้นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เห็น โดยครูผู้สอนต้องชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้องค์ความรู้และทักษะการใช้ภาษาไทยที่สำคัญต่อวิชาชีพตำรวจ โดยเฉพาะในงานสอบสวนที่ต้องใช้องค์ความรู้ภาษาไทยในการเป็นผู้รับสารและผู้ส่งสารที่ดี ปรับการเรียนการสอนให้มีความสนุกสนาน สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี และเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยเน้นการสอนผ่านกิจกรรม ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติจริงผ่านสถานการณ์จำลองหรือการสังเกตการณ์ในสถานที่และบริบทจริง เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความจริง และเกิดความตระหนักด้วยตนเอง ดังคำกล่าวของ อัมพร อังศรีพวง (2546) ที่ได้กล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ว่า ครูอาจารย์ควรปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย โดยสอนให้เห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย ทั้งในส่วนที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการสื่อสาร และในด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ การออกแบบการเรียนการสอนภาษาไทยให้เหมาะสมกับบริบทของความเป็นโรงเรียนนายร้อยตำรวจ โดยลดการบรรยายลง เน้นการปฏิบัติให้มากขึ้น โดยใช้กิจกรรมนำการสอน โดยเน้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารทั้งการเป็นผู้รับสารที่ดี และผู้ส่งสารที่ดี ฝึกทักษะทั้ง 4 ด้าน โดยเน้นหนักในเรื่องการเขียนที่จำเป็นต้องใช้ในการสอบสวน เช่น การเขียนความเรียง การเขียนเล่าเรื่อง การเขียนย่อความ การเขียนสรุปความ ความเขียนเรียบเรียงและลำดับเหตุการณ์ ตัวอย่างกิจกรรม เช่น ให้ดูคลิปวิดีโอเหตุการณ์ หนังสือ ละครสั้น เพลง ดังที่อัมพร อังศรีพวง (อ้างอิงใน วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549) ได้ให้แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ว่า ต้องฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้ถูกต้อง คล่องแคล่ว โดยการฝึกทักษะแต่ละอย่างให้แม่นยำแล้วจึงฝึกทักษะทั้ง 5 ให้สัมพันธ์กันและส่งเสริมการคิด ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ต้องฝึกทักษะทางภาษาซ้ำ ๆ และบ่อย ๆ จนเกิดความชำนาญ และหมั่นฝึกทบทวนอยู่เสมอ จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนภาษาไทยด้วยความสนุกสนานน่าสนใจ โดยใช้โปรแกรม เพลง รูปแบบการสอนอื่น ๆ และสื่อการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนเกิดความรักในการเรียนภาษาไทย ตลอดจนมีการนำภาษาที่ใช้ในสังคมแวดล้อมมาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้สัมพันธ์กับการเรียนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังต้องมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นสื่อในการสอน ให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ที่เน้นการปฏิบัติลดการบรรยายลงโดยต้องไม่เน้นสอนเน้นหนักไปในทางทฤษฎี แต่เน้นการประยุกต์ใช้ได้จริง เน้นให้สอดคล้องกับชีวิตและวิชาชีพ ดังงานวิจัยหลายเล่มที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยที่ค้นพบว่าการเรียนการสอนภาษาไทยและการสอนเขียนภาษาไทยที่ได้ผลดีต้องสอนโดยผ่านกิจกรรม เน้นการปฏิบัติมากกว่าการบรรยาย การจะพัฒนาความสามารถในการเขียนของนักเรียนให้ได้ผลดีนั้น ครูควรใช้เทคนิคการสอนหลายวิธี ได้แก่ การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ การสอนด้วยวิธีมุ่งประสบการณ์ทางภาษาและอื่นๆ ซึ่งแต่เดิมครูมักเป็นผู้บอกหลักเกณฑ์ กำหนดหัวข้อให้และให้นักเรียนเขียนส่ง ซึ่งอาจทำให้นักเรียนไม่สนใจและ

เพื่อการเขียน แต่ถ้าครูมีสื่อการสอน หรือวิธีสอนที่น่าสนใจมากระตุ้นให้นักเรียนก่อน ก็จะทำให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะเขียน ดังเช่น วลีรัตน์ ดิษยศิริพันธ์ (2551) ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสรุปความจากเพลงไทยรวมสมัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) แบบฝึกทักษะการเขียนสรุปความมีประสิทธิภาพ 80.14/81.89 2) นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสรุปความจากเพลงไทยรวมสมัย มีความสามารถในการเขียนสรุปความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าทักษะทางด้านการเขียนมีความสำคัญที่สุดสำหรับพนักงานสอบสวนที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ในงานสอบสวนในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยโครงสร้างของหลักสูตรจัดต้องทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการใช้ภาษาไทย หรือประสิทธิภาพในการเขียนสำนวนสอบสวนเพื่องานสอบสวนของพนักงานสอบสวนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต

บรรณานุกรม

- ดวงใจ ไทยอุบุญ. (2556). *ทักษะการเขียนภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์. (2555). *การสอบสวน*. สำนักพิมพ์นิติธรรม : กรุงเทพฯ.
- ภัทราภรณ์ จุฬะปิยะ. (2556). *ความต้องการจำเป็นในการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวน*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- รัชฎาพร เกตานนท์ ภัทราภรณ์ จุฬะปิยะ. (2566). องค์ความรู้ทางการใช้ภาษาไทยเพื่องานสอบสวน. *วารสารคุณภาพชีวิตและกฎหมาย*, 19(2), 1-14.
- วลีรัตน์ ดิษยศิริพันธ์. (2551). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสรุปความจากเพลงไทยรวมสมัยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร. หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2549). *นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2552). การพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน. *วารสารห้องสมุด T.L.A Bulletin*, 53(2), 15-22.

อัมพร อังศรีพวง. (2546). *คู่มือเสริมสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ป.4*. กรุงเทพฯ :ธีรพงศ์การพิมพ์.

Heaton, J.B. (1979). *Writing English Language Tests: A Practical Guide for Teachers of English*. 5th Edition, Longman. London.

**ปัญหาการแบ่งอำนาจสอบสวนและความเชี่ยวชาญ
ของพนักงานสอบสวนคดีอาญาของไทย**
**Challenges of Division of Investigative Powers and Expertise
of Thai Criminal Investigators**

หนึ่งฤทัย อินทรโชติ* กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์**

Nuengruethai Intarachote* Krisda Saengcharoensap**

Received: 14 June 2024 / Revised: 26 December 2024 / Accepted: 31 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุในการแบ่งอำนาจสอบสวนคดีอาญาของไทยในปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการแบ่งอำนาจสอบสวนคดีอาญาของไทย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพื่อหาแนวทางหรือมาตรการที่เหมาะสมในการแบ่งอำนาจสอบสวนของตำรวจในคดีอาญาของไทย เป็นการวิจัยเชิงเอกสารโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกฎหมาย หนังสือวารสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจสอบสวนคดีอาญาของไทยในปัจจุบัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้มีอำนาจการสอบสวนคดีอาญาทั่วไปและคดีอาญาตามกฎหมายอื่น ๆ ที่บัญญัติกำหนดไว้ว่าเป็นความผิดทางอาญา รวมไปถึงเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้สรุปสำนวนการสอบสวนและทำความเห็นเสนอพนักงานอัยการ โดยไม่มีการแบ่งอำนาจการสอบสวน ทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าและขาดการถ่วงดุลอำนาจการสอบสวน หรือในคดีที่มีข้อเท็จจริงที่ค่อนข้างซับซ้อน เกี่ยวโยงกฎหมายหลายฉบับพนักงานสอบสวนขาดความเชี่ยวชาญ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศสแล้ว พบว่า กฎหมายให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญา โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้ช่วยเหลือสอบสวนคดีอาญา และรายงานการสอบสวนให้พนักงานอัยการทราบ พนักงานอัยการจึงทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดแนวทางการสอบสวน และเมื่อจำเป็นพนักงานอัยการอาจยื่นคำร้องขอให้ผู้พิพากษาดำเนินการสอบสวนได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ ให้มีการแบ่งอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวน โดยพนักงานอัยการเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน เป็นผู้ควบคุมและกำหนดแนวทางการสอบสวนตั้งแต่เริ่มคดี หรือให้มีผู้พิพากษาสอบสวน โดยอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนโดยการร้องขอของพนักงานอัยการ

คำสำคัญ: การสอบสวนคดีอาญา/ การแบ่งอำนาจการสอบสวน/ ความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวน

*นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

**อาจารย์ ดร.คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

*Student Master of Law, Faculty of Law, Rangsit University

**Lecturer Dr. Faculty of Law, Rangsit University

Abstract

The research aimed to study problems from the current use of criminal investigation powers in Thailand and compare legal regarding the division of powers to investigate criminal cases in Thailand, the Federal Republic of Germany, Japan, and the French Republic. To determine appropriate guidelines for dividing the investigative powers of the police in Thai criminal cases. The research analyzed data by document analysis, collecting data from laws, books, journals, theses, and research.

It was found the criminal investigation powers in Thailand. According to the Criminal Procedure Code, the police summarize the investigation and make opinions to the prosecutor. There is no division and no balance of investigative power. This causes delays and a lack of checks and balances in the investigation. In some cases with rather complex facts involving many laws, the investigating officers lack expertise. But in the Federal Republic of Germany, Japan, and the French Republic the prosecutor had the power to investigate and prosecute criminal cases. The police assist in the investigation of criminal cases and the list of investigations to the prosecutor. The police had the authority to investigate general criminal cases and other criminal cases under the law that were prescribed as criminal offenses, including the police who summarized the investigation and made opinions to the prosecutor. There is no division of investigative power.

The suggestion found that Thailand should divide of investigative powers of the inquiry official. The prosecutors are the Chief Investigator, who controls and plans criminal investigation from the beginning, or the Judge, Who may participate in the investigation at the request of the prosecutor.

Keywords: Criminal Investigation/ Division of Investigative Power/ The Proficiency of Thai Criminal Investigator

บทนำ

ปัจจุบันมีการกระทำผิดในคดีอาญาหลายฐานความผิดมากขึ้น ทั้งตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่น บทบัญญัติของกฎหมายจึงได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ และขั้นตอนการดำเนินคดีไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งเมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นการสอบสวนเป็นขั้นตอนแรกเริ่มในกระบวนการดำเนินคดี และเป็นเงื่อนไขที่ต้องดำเนินการให้ถูกต้องก่อนที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องคดี เพื่อค้นหาความจริงว่ามีการกระทำผิดกฎหมายหรือไม่ และนำไปสู่การพิจารณาว่าจะลงโทษให้เหมาะสมอย่างไร จึงกล่าวได้ว่า ความยุติธรรมจะเกิดขึ้นหรือไม่ การสอบสวนเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนด้วยความถูกต้อง ผู้ทำหน้าที่สอบสวนใช้อำนาจของตนอย่างเป็นธรรมและดำเนินการด้วยความรวดเร็ว เพราะการสอบสวนเป็นการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงแห่งคดี การสอบสวนเป็นการค้นหาหลักฐานประกอบหรือรองรับข้อเท็จจริงเหล่านั้น นำไปสู่การพิจารณาว่าเป็นความผิดอาญาหรือไม่อย่างไร และหากเป็นความผิดจะลงโทษอย่างไรจึงจะเหมาะสมตามพฤติการณ์แห่งความผิดนั้นๆ ดังนั้น หากการสอบสวนมีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมจะทำให้การปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพ การพิจารณาคดีของศาลถูกต้องเที่ยงธรรม สิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะได้รับความคุ้มครองด้วยกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม อย่างเท่าเทียม

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 17 กำหนดผู้มีอำนาจสอบสวนไว้สองฝ่าย คือ ตำรวจ และพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองสอบสวนคดีอาญาได้เท่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครโดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2554 (ราชกิจจานุเบกษา, 2554) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การสอบสวนคดีอาญามีการเปลี่ยนแปลงไปมาและพบปัญหาเรื่องอำนาจการสอบสวนระหว่างพนักงานฝ่ายปกครองและฝ่ายตำรวจมาตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของอำนาจการสอบสวนของฝ่ายปกครองหลายประการ จนต้องนำกรณีดังกล่าวหรือไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในการสอบสวนหรือไม่ (ภาวิณี หาญธงชัย, 2564) เพราะตั้งแต่ที่บังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้ตำรวจเป็นผู้มีอำนาจเพียงฝ่ายเดียว ไม่มีคนกลาง ไม่มีหน่วยตรวจสอบหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันเพื่อถ่วงดุลอำนาจกัน ไม่ได้แบ่งอำนาจการสอบสวนให้หน่วยงานอื่นเข้ามีส่วนร่วมในการสอบสวน อาจมีบางกรณีเท่านั้นที่ให้พนักงานอัยการหรือพนักงานผู้เชี่ยวชาญอื่นเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย แต่ถ้าเป็นคดีอาญาทั่วไปพนักงานอัยการ ผู้พิพากษา หรือเจ้าพนักงานอื่นไม่สามารถเข้าร่วมการสอบสวนได้ตั้งแต่เริ่มต้นคดีเพราะกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้ ส่งผลให้ตำรวจมีอำนาจในการกำหนดแนวทางการสอบสวนและรวบรวมหลักฐาน สรุปสำนวน และทำความเข้าใจสิ่งฟ้องไปยังพนักงานอัยการได้โดยลำพัง อันเป็นภาระความรับผิดชอบที่ค่อนข้างหนัก และอาจทำให้เกิดความล่าช้าในสอบสวน โดยเฉพาะในคดีที่มีความยุ่งยากและมีความซับซ้อน มีข้อเท็จจริงแห่งคดีค่อนข้างมาก หรือในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ภาษีอากร คดียาเสพติดหรือคดีที่ผู้กระทำความผิดมีการวางแผนการที่ซับซ้อน ก็ล้วนเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

ความอาญาเป็นผู้มีอำนาจสอบสวน อีกทั้งยังพบข้อบกพร่องในเรื่องของปัญหาความไม่เป็นอิสระของพนักงานสอบสวน ทำให้มีการบิดเบือนข้อเท็จจริง ปัญหาความไม่เป็นเอกภาพระหว่างการสอบสวนและการสั่งฟ้องคดี เพราะต่างฝ่ายต่างทำงาน ไม่ได้มีการเชื่อมโยงกัน ปัญหาความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม และปัญหากระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ล่าช้า เพราะต้องมีการใช้ข้อมูลทางนิติวิทยาศาสตร์ แต่ประเทศไทยไม่มีหลักเรื่องนี้อย่างชัดเจน (วิชา มหาคุณ, 2564)

จึงกล่าวได้ว่า การสอบสวนเป็นหลักปฏิบัติหรือขั้นตอนเริ่มต้นที่กำหนดว่าเกิดความเป็นธรรมมากเพียงใด (พฤกษา เครือแสง และ รัชดาพร หวลอารมณ์, 2559) เพราะการสอบสวนคือการที่เจ้าพนักงานใช้อำนาจตามกฎหมาย ควบคุมดูแลความสงบของสังคม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน (จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, 2556) แต่อย่างไรก็ตาม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยยังคงมีข้อจำกัดในการใช้อำนาจการสอบสวนอยู่ แต่หากมีหลักเกณฑ์เพิ่มเติมแบ่งอำนาจการสอบสวน กำหนดให้เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น จราจร สิ่งแวดล้อม ศุลกากร อุตสาหกรรม ควบคุมอาคาร มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ กล่าวโทษ และเข้าร่วมสอบสวนกับตำรวจในคดีที่พระราชบัญญัตินั้น ๆ กำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาด้วย เพราะเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ย่อมมีความเข้าใจ เชื่อว่าตามกฎหมายนั้นยิ่งกว่าตำรวจ เป็นแนวทางในการแบ่งอำนาจการสอบสวน และส่งเสริมการพัฒนาความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ ขึ้นมา อีกทั้งยังช่วยลดขั้นตอน แบ่งเบาภาระงานจากพนักงานสอบสวน เพิ่มศักยภาพงานสอบสวนป้องกันการแทรกแซงและการสอบสวนที่ไม่เป็นธรรมหรือการดำเนินคดีที่ผิดพลาด เพราะมีหน่วยงานเข้าร่วมสอบสวนเกิดการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจกัน โดยแนวทางดังกล่าวไม่ได้ตัดอำนาจของตำรวจ (สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.), 2563) แต่เป็นการลดการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ เพิ่มศักยภาพของงานสอบสวนให้มีคุณภาพขึ้น เพราะการสอบสวนความผิดอาญาบางฐานที่มีกฎหมายหรือพระราชบัญญัติเฉพาะเรื่องนั้น ๆ เจ้าพนักงานตามกฎหมายนั้นย่อมมีความรู้ ความเชี่ยวชาญกว่า อีกทั้งตามระบบการดำเนินคดีอาญาที่บังคับใช้กันอยู่ในปัจจุบัน โดยการแยกอำนาจสอบสวน ฟ้องร้อง พิเคราะห์พินิจคดีออกจากกัน ทำให้ัยการไม่มีส่วนร่วมในการสอบสวน ทำหน้าที่เพียงพิจารณาสำนวนที่เป็นเอกสารพร้อมหลักฐานต่าง ๆ เฉพาะที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาให้เท่านั้นซึ่งอาจมีข้อเท็จจริงแห่งคดีไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง และอาจทำให้พนักงานอัยการสั่งคดีผิดพลาดได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ ทำให้บุคคลต่าง ๆ เหล่านั้นต้องได้รับความเดือดร้อนจากกระบวนการยุติธรรม (สมนึก เขมทองคำ, 2560) จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนรับผิดชอบอำนาจการสอบสวนแต่เพียงหน่วยงานหรือองค์กรเดียว ไม่มีการแบ่งอำนาจการสอบสวนให้หน่วยงานอื่นเข้าร่วมสอบสวน ถ่วงดุลการใช้อำนาจซึ่งกันและกัน หรือพนักงานสอบสวนไม่มีความเชี่ยวชาญในกฎหมายเฉพาะนั้น ๆ และปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพในการสอบสวน ทำให้เกิดปัญหาความคลางแคลงใจของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในการสอบสวนคดีอาญา และเกิดความไม่มั่นใจในความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ ผู้เขียนจึงต้องการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาแนวทางการแบ่งอำนาจการสอบสวนและความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวน

ของประเทศไทย เพื่อให้มีการถ่วงดุลอำนาจการสอบสวน ซึ่งจะส่งผลให้การสอบสวนมีคุณภาพ และสามารถ
อำนวยความสะดวกได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุในการแบ่งอำนาจสอบสวนคดีอาญาของไทยในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งอำนาจสอบสวนคดีอาญาของไทย สหพันธ์
สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส
3. เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการแบ่งอำนาจสอบสวนคดีอาญาของไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาการวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยรวบรวมข้อมูล
ทางเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลจากบทความทางกฎหมาย หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย สิ่งพิมพ์อื่น ๆ
ตลอดจนข้อมูลทางเว็บไซต์ อินเทอร์เน็ตทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมา
เปรียบเทียบการแบ่งอำนาจการสอบสวน และนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการแบ่งอำนาจการสอบสวนคดีอาญาและความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวน
คดีอาญาของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส
นั้น สามารถสรุปผลการศึกษาตามประเด็นปัญหา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาในการใช้อำนาจสอบสวนคดีอาญาของไทยในปัจจุบัน

การสอบสวนคดีอาญา คือ การค้นหาความจริง เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาพิสูจน์ความบริสุทธิ์
และเพื่อให้สามารถลงโทษได้อย่างเหมาะสมกับความผิดนั้น ๆ ซึ่งหลักฐานที่นำมาใช้ในทางคดีนั้นต้องเป็น
หลักฐานที่รับฟังได้ และสอบสวนโดยผู้มีอำนาจสอบสวนตามขั้นตอนและกระบวนการที่กฎหมายกำหนด ด้วย
ความรอบคอบ รวดเร็ว และเป็นธรรม

1.1 ปัญหาความล่าช้าและการถ่วงดุลอำนาจในการสอบสวน

จากการศึกษาพบว่า แนวคิดว่าการดำเนินกระบวนการทางอาญานั้น ต้องดำเนินการด้วย
ความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 กำหนดให้ใน
จังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครเป็นอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการสอบสวนคดีอาญา
ภายในเขตอำนาจการสอบสวนของตนได้ ซึ่งฝ่ายปกครองสอบสวนได้ในความผิดเท่าที่กำหนดไว้ใน
กฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครโดย
พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ.2554 เท่านั้น และสำหรับในกรุงเทพมหานครให้ตำรวจเป็นผู้มีอำนาจ

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

สอบสวน โดยที่ผ่านมามีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญา มีการสลับไปมาระหว่างพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมาโดยตลอด และต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์กรตำรวจ อำนาจการสอบสวนจึงถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่ของตำรวจเพียงฝ่ายเดียว ไม่มีการคานอำนาจการสอบสวนกับหน่วยงานอื่น ดังนั้นเมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นในเขตอำนาจ ตำรวจจะทำการสอบสวน รวบรวมหลักฐาน ค้นหาความจริง พิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ ทำให้ตำรวจมีอำนาจอย่างกว้างขวางเพราะเป็นเพียงหน่วยงานเดียวที่ทำหน้าที่สอบสวนในคดีอาญาทั่วไป ไม่มีการแบ่งอำนาจให้หน่วยงานอื่นเข้าร่วมสอบสวน จึงต้องรับภาระปริมาณงานที่มีเป็นจำนวนมาก โดยมีจำนวนคดีที่รับคำร้องทุกข์ในปี พ.ศ.2565 กว่า 918,703 คดี (ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566) ซึ่งไม่สอดคล้องกับจำนวนพนักงานสอบสวน ที่กำหนดตำแหน่งไว้จำนวน 18,600 ตำแหน่ง แต่มีนครองตำแหน่งเพียง 11,790 ตำแหน่ง ขณะที่ตำแหน่งว่าง มีจำนวน 6,810 ตำแหน่ง (เพ่งพนักงานสอบสวนหญิง, 2566) การให้อำนาจตำรวจเพียงฝ่ายเดียวมีหน้าที่ดำเนินการสอบสวน นอกจากจะไม่ได้มีการถ่วงดุลอำนาจการสอบสวนแล้ว ยังคงมีปัญหาในเรื่องของความล่าช้าเพราะปริมาณงานไม่สอดคล้องกับจำนวนของพนักงานสอบสวน (บุญเลิศ ทวีวิทย์, 2560)

1.2 ปัญหาในเรื่องการขาดความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวน

ตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 11(1) หลักการได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เมื่อมีกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา และจนกว่าที่จะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดจริงหรือไม่นั้น เพื่อเป็นคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาจะยังคงถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ไปจนกว่าจะพิสูจน์หรือมีข้อเท็จจริงที่แสดงว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดจริง ดังนั้น การสอบสวนคดีอาญาจึงต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรม ซึ่งในบางกรณีคดีอาญาเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายเฉพาะ หรือคดีอาญาทั่วไปบางคดีมีข้อเท็จจริงที่ค่อนข้างซับซ้อน เกี่ยวโยงกฎหมายหลายฉบับ หากผู้สอบสวนไม่มีความเชี่ยวชาญในกฎหมายนั้นๆ หรือไม่เข้าใจในบริบทของตัวบทกฎหมายอย่างถ่องแท้ อาจทำให้การสอบสวนขาดความรัดกุม พยานหลักฐานยังคงเป็นที่สงสัย เมื่อส่งสำนวนไปยังอัยการข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอาจไม่เพียงพอ ส่งผลให้อัยการสั่งไม่ฟ้องหรือศาลอาญยกฟ้องเนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ความผิดจนสิ้นสงสัยได้ เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร คดีจราจร ซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตามกฎหมายไว้ ย่อมเข้าใจบริบทในตัวบทกฎหมายมากกว่า หรือในบางกรณีการสืบสวนสอบสวนต้องอาศัยข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ การแกะรอย จึงจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้นๆ จึงต้องแบ่งอำนาจการสอบสวนของตำรวจไปยังหน่วยงานอื่นๆ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้มีเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาบางประเภทได้ เช่น การสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ซึ่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะดำเนินการสอบสวนได้นั้น คดีอาญาที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ หากไม่เข้าหลักเกณฑ์ อำนาจการสอบสวนก็ยังคงเป็นของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.3 ปัญหาโครงสร้างการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกับพนักงานอัยการ

ระบบและกลไกในการดำเนินคดีอาญาของไทยนั้น ใช้ระบบวิธีพิจารณาคดีแบบกล่าวหา เป็นการพิจารณาคดีแบบเปิดเผย คู่ความเท่าเทียมกัน (ธนภุต วรธนัชชากุล, 2564) ผู้พิพากษาวางตัวเป็นกลางทำหน้าที่เป็นกรรมการตัดสินชี้ขาด ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาพยานหลักฐานของคู่ความ กล่าวคือในระบบกล่าวหาการสอบสวนฟ้องร้อง และการพิจารณาพิพากษาคดี จะกระทำโดยบุคคลสองคนแยกกันทำหน้าที่ ทำให้สามารถตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ได้และเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดระบบอัยการขึ้นมา ระบบการดำเนินคดีมีความสำคัญและเป็นหัวใจในการพิจารณาความ โดยเมื่อมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้นในขั้นตอนของการสอบสวนฟ้องร้อง จะมีพนักงานอัยการรับผิดชอบการสอบสวนและฟ้องคดี ตำรวจรับผิดชอบในการสืบสวนและร่วมสอบสวน และในขั้นตอนของการพิจารณาพิพากษา จะมีอัยการทำหน้าที่ฟ้องและดำเนินคดีในศาล และมีผู้พิพากษาทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี (อิงครัต ดลเจิม, 2563)

ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยใช้ระบบกล่าวหา มีการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ กับผู้ถูกกล่าวหา และเปิดโอกาสให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยประเทศไทยยกเลิกการใช้ระบบไต่สวนและมาใช้ระบบกล่าวหาในปี ร.ศ.115 หรือ พ.ศ.2539 เป็นต้นมา แต่ประเทศไทยนำระบบกล่าวหามาใช้โดยแยกเป็น 3 ส่วน คือ เมื่อมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้นในขั้นตอนของการสอบสวน จะมีเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีอาญา ในขั้นตอนการฟ้องร้องจะมีพนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการฟ้องคดี และในขั้นตอนการพิจารณาพิพากษาคดี จะมีอัยการทำหน้าที่ฟ้องและดำเนินคดีในศาล และมีผู้พิพากษาทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี (อิงครัต ดลเจิม, 2563)

เห็นได้ว่าการสอบสวนฟ้องร้องตามระบบกล่าวหาของประเทศไทยนั้น การแบ่งแยกกันปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจที่กฎหมายกำหนด ในคดีอาญาทั่วไปการสอบสวนเป็นความรับผิดชอบของตำรวจ อัยการรับผิดชอบเรื่องการฟ้องร้อง และผู้พิพากษารับผิดชอบเรื่องการพิจารณาพิพากษาคดีในศาล โดยอัยการเริ่มเข้ามาในคดีเมื่อได้รับสรุปสำนวนพร้อมความเห็นจากตำรวจมาพิจารณาว่าจะสั่งฟ้องหรือไม่ หรืออาจสั่งงดการสอบสวนหรือสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้ แม้ว่าในคดีอาญาบางประเภทอัยการสามารถทำการสอบสวนได้ เช่น คดีที่เกิดในต่างประเทศแต่ต้องรับโทษตามกฎหมายไทย หรือในคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 แต่อย่างไรก็ตามในคดีอาญาทั่วไป กฎหมายยังไม่ได้ให้อำนาจพนักงานอัยการสามารถทำการสอบสวนได้ ดังนั้น การสอบสวนตำรวจเพียงหน่วยงานเดียว อาจได้ข้อเท็จจริงที่ไม่เพียงพอต่อการฟ้องคดี หรือเมื่อฟ้องคดีไปแล้วอาจมีปัญหาเรื่องการรับฟังพยานหลักฐาน ความไม่สอดคล้องรอบด้านของข้อเท็จจริง อาจทำให้พนักงานอัยการสั่งคดีผิดพลาดได้ ทำให้ส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งทำให้บุคคลต่างๆ ต้องได้รับความเดือดร้อนจากกระบวนการยุติธรรมมาโดยตลอด (สมนึก เขมทองคำ, 2560)

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งอำนาจการสอบสวน

บทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้ พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อให้ทราบว่าเป็นผู้กระทำความผิด และพิสูจน์ให้เห็นว่าผิดจริงหรือไม่ ในการสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ การตีความตัวบทกฎหมายให้เป็นไปตาม

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

เจตนารมณ์ของกฎหมาย แสวงหาข้อเท็จจริงรอบด้านเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่สามารถนำสืบในชั้นพิจารณา ให้เพียงพอต่อการวินิจฉัยคดีของพนักงานอัยการและศาล

2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งอำนาจสอบสวนของไทย

2.1.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ตามมาตรา 17 และมาตรา 18 บทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสอบสวนได้ โดยในเขตจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครให้เป็นอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และตำรวจนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ภายในเขตอำนาจการสอบสวนของตน สำหรับในกรุงเทพมหานครให้เป็นหน้าที่ของตำรวจนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ภายในเขตอำนาจการสอบสวนของตน

ตามมาตรา 20 กำหนดให้ในกรณีที่ความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร แต่เป็นความผิดที่มีโทษตามกฎหมายให้ กฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจการสอบสวนคดีอาญาแก่พนักงานฝ่ายปกครอง และตำรวจ ยกเว้นในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทย แต่การกระทำความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรจึงจะเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ

2.1.2 กฎหมายอื่นที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานดำเนินการสอบสวนตามกฎหมายได้

- พระราชบัญญัติคดีพิเศษ พ.ศ.2547

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือนสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่สอบสวนคดีอาญาที่กฎหมายกำหนดให้เป็นคดีพิเศษ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าคดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ (สืบสวนก่อนเป็นคดีพิเศษ) ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง ก็ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนคดีดังกล่าวได้ ตามมาตรา 23/1 จากกรณีดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติมได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไว้ โดยมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนความผิดอาญาที่เป็นคดีพิเศษ และมีอำนาจสืบสวนกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าคดีใดจะเป็นคดีพิเศษ (ก่อนที่เป็นคดีพิเศษ)

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

ตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดความผิดมูลฐานไว้ ในกรณีที่มีความผิดมูลฐานเกิดขึ้น เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีอำนาจในการสอบถามหรือเรียกบุคคลให้เข้ามาชี้แจง หรือขอพยานหลักฐานต่าง ๆ มาประกอบเพื่อพิจารณาที่จะเข้าไปตรวจค้น ติดตาม ยึดอายัด เพื่อความสะดวกในการป้องกันว่าจะถูกเคลื่อนย้าย หรือทำลายหลักฐาน ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 38 แต่อย่างไรก็ตาม ในการ

สอบสวนของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้กำหนดวิธีการปฏิบัติไว้ในข้อ 4 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 พ.ศ.2544 คือ เมื่อมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน พนักงานสอบสวนในท้องที่หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการสอบสวนได้ และเมื่อสอบสวนแล้วพบว่ามิใช่การกระทำความผิดจริงไม่ว่าจะเป็นฐานใดตามกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินก็ตาม ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อ และรายงานให้สำนักงานทราบ และแนวทางการสืบสวนสอบสวนให้เป็นไปตามหลักการของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เห็นได้ว่า แม้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 จะกำหนดให้เจ้าพนักงานมีหน้าที่สอบถามหรือเรียกบุคคลให้เข้ามาชี้แจง หรือขอพยานหลักฐานต่าง ๆ มาประกอบเพื่อพิจารณาที่จะเข้าไปตรวจค้น ติดตาม ยึดอายัด ก็ตาม แต่การสอบสวนคดีอาชญาฐานฟอกเงิน การสรุปสำนวนการสอบสวนเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 19-21)

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

การมียาเสพติดไว้ไม่ว่าจะเพื่อเสพ หรือจำหน่าย กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นการกระทำความผิดทางอาชญาฐานหนึ่งด้วยตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 โดยเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว สามารถเข้าไปในสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้น และยังสามารถควบคุมตัวบุคคลไว้เพื่อสอบสวนได้อีกไม่เกินสามวัน และหากก่อนหรือเมื่อครบกำหนดสามวันแล้ว ให้ส่งผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 14 และ 15 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

เห็นได้ว่า แม้เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 เป็นผู้สืบสวนสอบสวน จับกุม รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ทำให้ทราบข้อเท็จจริงแห่งคดีได้ แต่ก็ไม่สามารถสรุปสำนวนการสอบสวนและทำความเห็นเสนอต่อพนักงานอัยการได้ ยังคงต้องส่งพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดำเนินการสอบสวน และสรุปสำนวนการสอบสวนตามหนังสือตอบข้อหารือของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ สร 0601/1408 ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2525

2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งอำนาจการสอบสวนของสหพันธรัฐเยอรมนี

2.2.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่วมกับมูลนิธิคอนราต อาเดนาวร์ ประเทศไทย. 2560)

ตามมาตรา 151 และ 152 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนและฟ้องร้องคดีอาญาทั้งปวงต่อศาล โดยตำรวจเป็นผู้ช่วยอัยการในการสอบสวนเท่านั้น ตำรวจอาจสอบสวนไปเองก่อนก็ได้แต่ก็ต้องรายงานให้อัยการทราบ ในประเทศเยอรมนีนี้กฎหมายให้อัยการเป็นผู้เริ่มดำเนินคดีอาญา และอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่หลักในการสอบสวน (ณัฐพล จันทรสุข, 2560) ดังนั้นตำรวจจึงต้องปฏิบัติตามที่อัยการ

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

สั่ง ดังที่ปรากฏตามมาตรา 163 กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจไว้ให้สอบสวนการกระทำความผิดอาญา และใช้มาตรการต่างๆโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหา และส่งสำนวนการสอบสวนไปยังอัยการโดยไม่ชักช้า

การฟ้องร้องในประเทศเยอรมนี เป็นกระบวนการเดียว โดยมี “อัยการ” เป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนคดีอาญา ซึ่งตามมาตรา 163 วรรคแรกและวรรคสอง ตำรวจมีหน้าที่เพียงช่วยเหลืออัยการ โดยเมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้นตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่โดยเร็วซึ่งอาจดำเนินการสอบสวนไปก่อนที่อัยการสั่ง แล้วจึงแจ้งอัยการภายหลังก็ได้ กล่าวโดยสรุปคือ ในประเทศเยอรมนีตำรวจเป็นผู้ช่วยเหลืออัยการเท่านั้น (ศิริภา สมภาร, 2560) การเริ่มคดีอาญา การสอบสวนคดีอาญา การดำเนินคดี และการวินิจฉัยสั่งคดีเป็นหน้าที่ของอัยการที่ต้องพิจารณาดำเนินการเองทั้งสิ้น และต้องสอบสวนทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ต้องหาด้วย ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดให้ผู้พิพากษาที่มีอำนาจในการสอบสวนคดีได้ ในกรณีที่องค์กรอัยการเห็นว่ามีความจำเป็นที่การสอบสวนควรกระทำโดยศาล ให้ยื่นคำร้องขอต่อศาลแขวงที่องค์กรอัยการหรือหน่วยงานสาขาขององค์กรอัยการยื่นคำร้องขอนั้นมีที่ทำการอยู่ในเขตศาล ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งฟ้องคดีอาญา ตามมาตรา 162 ทั้งนี้กรณีฉุกเฉินหากเน้นเข้าไปจะเกิดความเสียหายขึ้น ในกรณีฉุกเฉินหากเน้นเข้าไปจะเกิดความเสียหายขึ้น ผู้พิพากษาที่มีอำนาจดำเนินการสอบสวนที่จำเป็นได้ แม้จะไม่มีคำขอหากองค์กรอัยการไม่อาจทำการสอบสวนดังกล่าวได้ ตามมาตรา 165

และในการสอบสวนคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีบทบัญญัติที่กำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญ โดยศาลจะเป็นผู้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ และมีหน้าที่ตามที่ได้รับแต่งตั้ง กล่าวคือ เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้น ในบางคดีที่ศาลเห็นสมควรว่าควรมีผู้เชี่ยวชาญในการทำความเข้าใจเรื่องนั้นๆ ศาลก็จะแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้มีความเห็นทางกฎหมาย ซึ่งหากศาลเห็นว่าความเห็นของผู้เชี่ยวชาญยังไม่สมบูรณ์เพียงพออาจสั่งให้มีการจัดทำความเห็นใหม่โดยผู้เชี่ยวชาญนั้น หรือผู้เชี่ยวชาญอื่น ดังที่ปรากฏในมาตรา 73 (ศิริภา สมภาร, 2560)

2.2.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งอำนาจการสอบสวนของประเทศญี่ปุ่น

2.2.3.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ.1948 (Code of Criminal Procedure, 1948).

การสอบสวนของประเทศญี่ปุ่นนั้น ใช้หลักความเป็นจริงที่แจ้งชัดแล้วเพื่อให้บุคคลต้องตกเป็นผู้ต้องหาได้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ และใช้มาตรการควบคุมตัวผู้ต้องหาตามความจำเป็นเพื่อป้องกันสิทธิของผู้ต้องหา แม้ว่ามาตรการที่ใช้ในการควบคุมตัวผู้ต้องหาจะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสอบสวนรวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานก็ตาม แต่ประเทศญี่ปุ่นก็จะคำนึงบุคคลในรัฐที่ต้องได้รับการปกป้องเป็นสิ่งสำคัญด้วย โดยเจ้าพนักงานตำรวจ จะค้นหา รวบรวมหลักหลักฐาน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลืออัยการและดำเนินการสอบสวนตามคำแนะนำของอัยการ ไม่ต้องทำความเข้าใจว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ เมื่อสอบสวนเสร็จต้องส่งให้อัยการพิจารณา ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น มาตรา 189 ซึ่งตาม

มาตรา 6 กฎหมายกำหนดให้อัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงได้โดยประเทศญี่ปุ่นใช้ระบบกล่าวหาในการดำเนินคดีอาญา การสอบสวนและฟ้องร้องเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ กล่าวคือ เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น ตำรวจทำการสอบสวนเบื้องต้นและรายงานต่ออัยการถึงเหตุดังกล่าวว่ามีพฤติการณ์เป็นอย่างไร ซึ่งเมื่ออัยการพิจารณาสำนวนอาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ การสอบสวนของตำรวจเป็นไปตามคำสั่งของพนักงานอัยการ เนื่องจาก การปฏิบัติงานของตำรวจอาจถูกแทรกแซงได้ง่าย (สมนึก เขมทองคำ, 2560)

2.2.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งอำนาจการสอบสวนของประเทศฝรั่งเศส

2.4.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส

ในประเทศฝรั่งเศส มีตำรวจฝ่ายคดีซึ่งขึ้นตรงต่ออำนาจตุลาการ มีหน้าที่อย่างกว้างขวางในการสอบสวนคดีเบื้องต้น และรับคำร้องทุกข์ ดังที่ปรากฏตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส (Code de procédure pénale, 2022) มาตรา 75 กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีดำเนินการสอบสวนเบื้องต้นตามคำสั่งของพนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการจะกำหนดระยะเวลาที่จะต้องดำเนินการสอบสวนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีทำการสอบสวนเบื้องต้น โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีจะต้องรายงานต่อพนักงานอัยการเกี่ยวกับความคืบหน้าของการสอบสวนเมื่อได้เริ่มดำเนินการเกินกว่าหกเดือน และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีที่ดำเนินการสอบสวนเบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญากรรมหรือความผิดทางอาญาจะแจ้งให้พนักงานอัยการทราบทันทีที่มีการระบุตัวบุคคลที่มีข้อบ่งชี้ที่น่าไปสู่การสันนิษฐานว่าเขาได้กระทำหรือพยายามที่จะกระทำความผิด ตามมาตรา 75-1 และ 75-2 อีกทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศฝรั่งเศส กำหนดให้มีผู้พิพากษาไต่สวน ซึ่งมีอำนาจในการสอบสวน หรือมอบหมายการสอบสวนให้ตำรวจฝ่ายคดีซึ่งจะเข้ามาดำเนินการภายใต้การดูแลของผู้พิพากษาไต่สวนก็ได้ ตามมาตรา 51

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อมีคดีทางอาญาเกิดขึ้น ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบคนแรกคือเจ้าพนักงานตำรวจ (Gendarmerie) โดยมีหน้าที่สอบสวน และค้นหาพยานหลักฐานต่าง ๆ สอบคำให้การจดบันทึก (นิชมาน หัสรังค์, 2562) ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันกับพนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้กำกับ กำหนดทิศทางการสอบสวน ตำรวจเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่ง ซึ่งผู้พิพากษาจะได้สวนเบื้องต้นหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้าเป็นคดีที่ร้ายแรง กฎหมายกำหนดให้อำนาจผู้พิพากษาเข้าสอบสวนได้ทุกคดี โดยสอบสวนด้วยตนเองหรือสั่งให้พนักงานตำรวจฝ่ายคดีเข้าสอบสวนแทน โดยผู้พิพากษาสอบสวนมีอำนาจอย่างกว้างในการค้นหาความจริงแห่งคดี

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการแบ่งอำนาจสอบสวนคดีอาญาของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส จึงสรุปและอภิปรายผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. ปัญหาความล่าช้าและการถ่วงดุลอำนาจในการสอบสวน

ตามแนวคิดว่าการดำเนินการกระบวนการทางอาญาดำเนินการด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่กระทำความผิดทางอาญา และจะต้องถูกสอบสวน พิจารณาคดี ไปจนถึงการพิพากษาคดี

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

โดยผู้มีอำนาจดำเนินการจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง คือ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ถูกต้องตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนดด้วยความรวดเร็ว คือ ดำเนินการใดๆในทางอาญาโดยไม่ชักช้า เช่น ดำเนินการสอบสวนโดยไม่ชักช้า และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย คือ ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องเป็นกลางไม่เห็นแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งการสอบสวนฟ้องร้องตามระบบกล่าวหาของประเทศไทยนั้นได้แบ่งแยกกันปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดในการสอบสวน ฟ้องร้อง และพิจารณาพิพากษา ทำให้อำนาจอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง กล่าวคือ การสอบสวนเป็นความรับผิดชอบของตำรวจ อัยการรับผิดชอบเรื่องการฟ้องร้อง และศาลรับผิดชอบเรื่องการพิจารณาพิพากษา เมื่อเป็นกรณีที่การสอบสวนคดีอาญาอยู่ในอำนาจของตำรวจทั้งหมด อาจเกิดปัญหาการถูกแทรกแซง ทำให้ขาดภาวะวิสัยในการสอบสวนคดี ซึ่งนอกจากปัญหาเรื่องการถ่วงดุลอำนาจการสอบสวนแล้ว จากข้อมูลจำนวนคดีที่เกิดขึ้นก็มีปริมาณมากไม่สอดคล้องกับปริมาณของตำรวจซึ่งเป็นพนักงานสอบสวน ทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการสอบสวนเนื่องจากพนักงานสอบสวนน้อยกว่าคดีอาญาที่เกิดขึ้น ประกอบกับภาระงานการสอบสวนที่มีขั้นตอนในการดำเนินการหลายด้าน ตำรวจต้องกำหนดแนวทางการสอบสวน ดำเนินการสอบสวน รวบรวมข้อเท็จจริงสรุปผลการสอบสวน จัดทำความเห็นเสนอพนักงานอัยการด้วยตนเอง ซึ่งการสอบสวนคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส กฎหมายมิได้จำกัดอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาให้เฉพาะตำรวจเป็นผู้มีอำนาจในการสอบสวนแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น แต่กฎหมายกำหนดให้เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นทั้งในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส กฎหมายกำหนดให้ตำรวจเข้าดำเนินการสอบสวนเบื้องต้นโดยเร็ว และรายงานต่อพนักงานอัยการถึงเหตุดังกล่าวว่ามีพฤติการณ์เป็นอย่างไร อัยการกำหนดแนวทางการสอบสวนให้กับตำรวจ ซึ่งอัยการจะดำเนินการสอบสวนเองหรือจะมอบหมายให้ตำรวจสอบสวนตามความเห็นของอัยการก็ได้ ตำรวจจึงเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานการสอบสวนโดยไม่ต้องสรุปสำนวนการสอบสวนเสนอพนักงานอัยการ และเมื่ออัยการพิจารณาสำนวนอาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมหรือไม่ก็ได้ ซึ่งพนักงานอัยการจะเป็นผู้กำหนดระยะเวลาที่จะต้องดำเนินการสอบสวนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ

2. ปัญหาในเรื่องการขาดความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวน

การดำเนินคดีอาญาตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) เพื่อเป็นคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาเหล่านั้นจะยังคงถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ไปจนกว่าจะพิสูจน์หรือมีข้อเท็จจริงที่แสดงว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดจริง ดังนั้นในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ขั้นตอนการสอบสวนเป็นขั้นตอนสำคัญในการที่จะพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ และในการสอบสวน การรับฟังพยานหลักฐานน่าเชื่อถือเพียงใด เพื่อจะพาหน้าไปสู่การลงโทษที่เหมาะสม ในปัจจุบันคดีอาญาที่เกิดขึ้นในหลายๆคดี ข้อเท็จจริงแห่งคดีมีความซับซ้อน การกระทำความผิดเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ บางกรณีมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก หรือในบางกรณีอาจต้องใช้กระบวนการต่างๆ เข้ามาเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา หรืออาจเป็นการกระทำความผิดทางอาญาตามกฎหมายเฉพาะต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547,

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์,พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า หรือในคดีที่ความผิดเกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญา การตีความตัวบทกฎหมายตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นยังต้องใช้ความรู้เข้าใจทางด้านกฎหมายมากขึ้น เพื่อให้สำนวนการสอบสวนและพยานหลักฐานเพียงพอต่อการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ โดยพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนต้องมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือเพียงพอ และเป็นหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ได้อย่างสิ้นสงสัย ซึ่งตามกฎหมายของประเทศไทย แม้ว่าจะมีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้มีเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาบางประเภทได้ แต่อำนาจการสอบสวน สรุปสำนวนการสอบสวน เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อำนาจเสร็จเด็ดขาดในการสอบสวนก็ยังเป็นของตำรวจ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้อำนาจศาลในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นทางคดี เพื่อให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งในประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐฝรั่งเศส กำหนดให้อัยการเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนฟ้องร้อง และกำหนดแนวทางสอบสวน รวมไปถึงในกรณีที่น่าเป็น พนักงานอัยการอาจร้องขอให้ผู้พิพากษาเข้าทำการสอบสวนด้วยก็ได้ เพราะในคดีที่มีความยุ่งยาก หรือเป็นการกระทำผิดตามกฎหมายเฉพาะ อัยการเป็นผู้ทรงความรู้ทางด้านกฎหมายและเป็นผู้ทำหน้าที่ฟ้องร้อง ย่อมต้องทราบบริบทและเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างถ่องแท้เพื่อที่จะพิจารณาพยานหลักฐานและทำความเข้าใจ กำหนดฐานความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปัญหาโครงสร้างการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกับพนักงานอัยการ

ในประเทศไทยระบบและกลไกในการดำเนินคดีอาญานั้น อำนาจการสอบสวน ฟ้องร้อง และพิจารณาพิพากษาแยกออกจากกันอย่างชัดเจน โดยในปัจจุบันการสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงเป็นเรื่องของตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครองสอบสวนได้เพียงที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงเท่านั้น พนักงานอัยการไม่มีอำนาจในการสอบสวน มีเพียงอำนาจในการพิจารณาสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนว่าเห็นสมควรสั่งฟ้องหรือไม่ และฟ้องร้องคดีเท่านั้น หรือหากต้องการข้อเท็จจริงเพิ่มเติมก็ให้ตำรวจไปดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมให้ และศาลมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยวางตัวเป็นกลาง ไม่มีอำนาจในการสอบสวนคดีแต่มีอำนาจในการตรวจสอบข้อเท็จจริง เช่น การรับฟังพยานหลักฐาน ทำให้ตำรวจมีอำนาจอย่างกว้างขวางเพราะเป็นเพียงหน่วยงานเดียวที่ทำหน้าที่สอบสวนในคดีอาญาทั่วไป ซึ่งในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ใช้ระบบกล่าวหาเหมือนประเทศไทย แต่การสอบสวนมีได้จำกัดอยู่เฉพาะตำรวจ อัยการ หรือศาล องค์กรใดองค์กรหนึ่งเท่านั้น โดยกำหนดให้อัยการเป็นผู้มีหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง เป็นผู้กำหนดทิศทางการสอบสวน ซึ่งจะดำเนินการสอบสวนเองหรือจะมอบหมายให้ตำรวจสอบสวนตามความเห็นของพนักงานอัยการก็ได้ ตำรวจเป็นผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานการสอบสวน โดยไม่ต้องสรุปสำนวนการสอบสวน อีกทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศเยอรมนีและประเทศฝรั่งเศส ยังกำหนดให้ศาลมีผู้พิพากษาไต่สวนได้ ซึ่งผู้พิพากษาไต่สวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการสรุปและอภิปรายผลดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สามารถได้ข้อเสนอแนะถึงแนวทางที่เหมาะสมในการแบ่งอำนาจสอบสวนและความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวนของไทย ดังต่อไปนี้

1. ในประเทศไทยอำนาจการสอบสวนคดีอาญาทั่วไปและตามกฎหมายเฉพาะบางฉบับที่กำหนดฐานความผิดไว้เป็นคดีอาญา กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของตำรวจในการสอบสวนและสรุปสำนวนการสอบสวน และทำความเข้าใจเสนอพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง โดยพนักงานอัยการไม่มีอำนาจในการสอบสวน ปริมาณงานมีมาก ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นในส่วนของการสรุปและอภิปรายผล ดังนั้น หากมีการแบ่งอำนาจการสอบสวนให้พนักงานอัยการ โดยอาจกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน กำหนดแนวทางการสอบสวน และเป็นผู้สรุปสำนวนการสอบสวนด้วย ทำให้มีการถ่วงดุลอำนาจการสอบสวน ลดปัญหางานล้นมือของตำรวจ โดยเพิ่มเติมข้อความต่อไปนี้ เป็นมาตรา 17/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 17 /1 ให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงได้ โดยให้เป็นผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวทางในการสอบสวน โดยจะสอบสวนด้วยตนเองหรือมอบหมายให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนให้ก็ได้”

2. ในกรณีที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ คดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน หรือมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก หรือความผิดที่เกิดจากการที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นการกระทำความผิดทางอาญาย่อมเป็นการทำให้ตำรวจทำงานหนักขึ้น ประกอบกับสภาวะการขาดแคลนพนักงานสอบสวน ความยุ่งยากและความเชี่ยวชาญในการสอบสวนย่อมเป็นปัญหาทำให้การสอบสวนไม่เป็นภาวะวิสัยดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นในส่วนของการสรุปและอภิปรายผล ดังนั้น หากมีการแบ่งอำนาจการสอบสวนให้เจ้าพนักงานตามกฎหมายเฉพาะพนักงานอัยการ และผู้พิพากษามีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาที่มีความยุ่งยากซับซ้อน หรือเป็นการกระทำความผิดกฎหมายหลายฉบับ โดยการกำหนดหลักเกณฑ์โทษเอาไว้เพื่อเป็นเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาสอบสวนคดีอาญาได้ โดยเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังข้อความต่อไปนี้

“มาตรา 17 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาได้ และให้เจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่นที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ เป็นพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษตามกฎหมายนั้นๆ มีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาร่วมกันกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายนี้ โดยให้ร่วมกันสอบสวน สรุปสำนวนการสอบสวน พร้อมทำความเข้าใจแย้งได้ และความเห็นแย้งถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวน และให้ถือว่าเป็นข้อมูลประกอบในการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ หรือในระหว่างพิพากษาศาลสามารถนำความเห็นแย้งมาใช้พิจารณาพิพากษาได้”

“มาตรา 17/2 ให้ผู้พิพากษาเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ หากพนักงานอัยการร้องขอ หรือในคดีที่มีโทษอย่างสูงจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต แม้พนักงานอัยการมิได้ร้องขอ หากผู้พิพากษาเห็นว่าเป็นการจำเป็น ให้ผู้พิพากษามีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาได้

3. การดำเนินคดีอาญาของไทยนั้น อำนาจการสอบสวน ฟ้องร้อง และพิจารณาพิพากษาแยกออกจากกันอย่างชัดเจน การสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงเป็นเรื่องของตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครองสอบสวนได้เพียงที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงเท่านั้น พนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการฟ้องร้องแต่ไม่มีอำนาจในการสอบสวน ศาลมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้น ไม่มีการถ่วงดุลอำนาจกับหน่วยงานอื่น ไม่มีการควบคุมการใช้อำนาจของตำรวจ และไม่มีการแบ่งอำนาจให้หน่วยงานอื่นเข้าร่วมสอบสวน ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นในส่วนของสรุปและอภิปรายผล ดังนั้น เพื่อให้การสอบสวนเป็นภาวะวิสัย การดำเนินคดีอาญาสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างแท้จริง ควรปรับปรุงโครงสร้างการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ โดยการแก้ไขให้พนักงานอัยการรับผิดชอบการสอบสวนและฟ้องคดี โดยมีตำรวจเข้าร่วมสอบสวน

บรรณานุกรม

- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. (2556). *หลักและทฤษฎีการสอบสวน*. กรุงเทพฯ : พิมพ์อักษร.
- ธนกฤต วรณัชชากุล. (2564). *ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนกับบทบาทของคู่ความและศาล*. เอกสารเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรม. สถาบันนิติวัชร์, สำนักงานอัยการสูงสุด.
- นายณัฐพล จันทรสุข. (2560). *การค้นหาคำความจริงเกี่ยวกับคดีในชั้นเจ้าพนักงาน*. [วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นิชฌาน หัสรังค์. (2562). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยกับฝรั่งเศส – เปรียบเทียบในภาพรวม*. <https://oia.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/9281/iid/161757>
- บุญเลิศ ทวีวิทย์. (2560). *อุปสรรคในกระบวนการสอบสวนที่ส่งผลต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและการให้บริการประชาชน*. *วารสารตำรวจ*, 53(453).
- พลกษิา เครือแสง และ รัชดาพร หวลอารมณ์. (2559). *การพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญาของไทย*. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 9(1), 134.
- ภาวิณี หาญธงชัย. (2564). *เอกภาพการสอบสวนคดีอาญา : ศึกษาอำนาจการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครอง*. [วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2541). *กฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2554*. เล่ม 128 หน้า 20-23 (17 มิถุนายน 2554)
- วิชา มหาคุณ. (2564). *วิกฤตกระบวนการยุติธรรมไทย ต้องวิจัยอะไร ปฏิรูปอะไรและอย่างไร*. https://www.isranews.org/article/isranews-article/100286-isranews_news-2.html
- ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่วมกับมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ ประเทศไทย. (2560). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี*.
- ศิริินภา สมภาร. (2560). *ปัญหาอำนาจการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ*. [วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

สมนึก เขมทองคำ. (2558). *การพัฒนาระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย*. [ดุชนิพนธ์นิติศาสตร์ดุชนิพนธ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)ออนไลน์. (2563). *การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน*. <http://ucl.or.th/?p=3435>

อิงครัต ดลเจิม. (2563). *หลักแนวคิดและทฤษฎีและการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วารสารกฎหมายและสังคมรังสิต, 2(1), 69-85.*

Code of Criminal Procedure. (1948). (*Entry into force 10 July 1948*). Retrieved from https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/2056/en#je_pt2ch2

Code de procédure pénale. (2022). (*Entry into force 22 December 2022*). Retrieved from https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071154/

บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

Roles of School Administrators Affecting Pilot School Curriculum Development Under the Education Sandbox of Trat Province

ธิดารัตน์ ทักซ์คีรี* อธิกร วรบำรุงกุล** อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง***

Thidaraat Takkeeree* Theerangkoon Warabamrungskul** Arungiat Chansongsaeng***

Received: 18 October 2024 / Revised: 9 December 2024 / Accepted: 31 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด และ 4) สร้างสมการพยากรณ์บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ปีการศึกษา 2567 จำนวน 291 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราดในระดับสูง และ 4) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการนิเทศ กำกับและติดตามการใช้หลักสูตร ด้านการสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรและด้านการมีวิสัยทัศน์ สามารถร่วมกันพยากรณ์การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้ร้อยละ 48.90 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y}_{tot} = 2.028 + 0.261X_2 + 0.129X_4 + 0.097X_3$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.399Z_{X2} + 0.157Z_{X4} + 0.191Z_{X3}$

*นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

***อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

*Graduate student, Master of Educational Administration program, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

** Assistant Professor Dr., Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

***Lecturer Dr., Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

ข้อเสนอแนะ พบว่า การมีส่วนร่วมในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรจะช่วยให้มีความเข้าใจเชิงลึกและมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในด้านการศึกษายั่งยืน

คำสำคัญ : บทบาท/ ผู้บริหารสถานศึกษา/การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the roles of school administrators in pilot schools; 2) to examine the curriculum development within these pilot schools; 3) to investigate the relationship between the roles of school administrators and curriculum development in these pilot schools; and 4) to create a predictive model of the administrators' roles that affect curriculum development in pilot schools under the Education Innovation Area in Trat Province. The sample group consisted of 291 teachers from pilot schools in Trat Province during the 2024 academic year. Data were collected through questionnaires assessing teachers' opinions on the roles of school administrators and curriculum development in the pilot schools under the Education Innovation Area in Trat Province.

The research findings revealed that: 1) school administrators overall exhibited high levels of roles; 2) the schools showed high levels of curriculum development both overall and in specific aspects; 3) the role of school administrators is highly correlated with the development of pilot school curricula under the Innovative Education Area initiative in Trat Province. 4) the roles of school administrators in supervising, monitoring, and evaluating curriculum implementation, fostering understanding among personnel, and demonstrating visionary leadership collectively account for 48.90% of the variance in school curriculum development prediction. A predictive model was established as follows: raw score prediction equation $\hat{Y}_{tot} = 2.028 + 0.261X_2 + 0.129X_4 + 0.097X_3$ and standard score prediction equation $\hat{Z}_y = 0.399Z_{x2} + 0.157Z_{x4} + 0.191Z_{x3}$

The Suggestions found that participation in curriculum research and development would provide insights and a clear vision for leading educational institutions to sustainable educational success.

Keywords: Role/ School administrators/ Curriculum Development under the Education Sandbox

บทนำ

การศึกษายุคใหม่เป็นการศึกษาเพื่อความเปลี่ยนแปลง (Education for change) เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) เรียนรู้ด้วยการคิดสร้างสรรค์ ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานของกระบวนการคิด 2) เรียนรู้ที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ด้วยตนเองพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง 3) เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายของเชื้อชาติ สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข และ 4) เรียนรู้ที่จะแบ่งปันและรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นความท้าทายของโรงเรียนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ใหม่เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการบริหารสู่การพัฒนาการศึกษา ที่สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาคน การพัฒนางาน และการพัฒนาชุมชนที่สร้างกระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์โลกอนาคต (ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ, 2561 : 537) ดังนั้น การสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ส่งเสริมด้านการศึกษาทุกระดับจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาจึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่จะทำให้การศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาต้องการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ ลดการกระจายอำนาจ สร้างรากฐานของการศึกษาที่มั่นคงเพื่อยกระดับการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยเริ่มจากการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพมีความใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสื่อสารและประกอบอาชีพที่ตนเองถนัด รวมถึงมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นบนความแตกต่างได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาใหม่ตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานี้ จึงเป็นการบริหารจัดการการศึกษาแบบล่างขึ้นบน (bottom up) โดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อให้เกิดรูปแบบใหม่ในการบริหารจัดการ มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพผู้เรียนตามบริบทพื้นที่และความต้องการของประเทศ สอดคล้องกับทิศทางพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นความร่วมมือของทุกภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 : 60-61)

เมื่อกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของการศึกษา ปฏิเสธไม่ได้ว่าสถานศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สำคัญของจุดเปลี่ยนในครั้งนี้ ด้วยความเป็นอิสระของการเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในการเปิดโอกาสให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามพื้นที่หรือบริบทของตนเอง ดังนั้น การปรับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่การเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้ระบบการศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง หลักสูตรสถานศึกษาถือเป็นแม่แบบหรือแม่พิมพ์ที่บ่งบอกความเป็นตัวตนในการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะหรือภาพอนาคตที่สังคมต้องการ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นบุคคลสำคัญในการเป็นฟันเฟืองหลักที่จะขับเคลื่อนการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายของพื้นที่หรือภาคีทัศน์อนาคตของจังหวัดที่ทุกคนคาดหวัง (มนสิข สิริธสมบุญ, 2563 : 34) จังหวัดตราดเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่ต้องการเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษาเช่นกัน จึงได้ประกาศให้เป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2565 โดยมีสถานศึกษาเข้าร่วมเป็นสถานศึกษานำร่องทั้งหมด 74 แห่ง เนื่องด้วยเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาที่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด โดยเฉพาะผลกระทบจากโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development) ที่มีเป้าหมายขับเคลื่อนภาคตะวันออกให้เป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำ เป็นประตูเชื่อมโยงเอเชีย (Gateway to Asia) ด้วยการพัฒนาอย่าง

เป็นระบบ (กันยรัตน์ ไมยรัตน์, 2564 : 51) ซึ่งจะเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น ดังนั้นการเตรียมพร้อมทางด้านการศึกษาก็เป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เขา รู้เรา รู้โลก และพร้อมที่จะเรียนรู้กับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ด้วยบริบทพื้นที่ของจังหวัดตราดที่เป็นเมืองแห่งความอุดมสมบูรณ์ การพัฒนาที่จะเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานทุกภาคส่วน ดังนั้นพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 จึงเป็นกฎหมายสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาคิดค้นนวัตกรรมในการบริหารงานได้อย่างอิสระ สร้างพื้นที่การเรียนรู้ได้ตรงกับบริบทและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ (รายงานสรุปผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด, 2566 : 13) โดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด เลขาธิการคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมได้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรจังหวัดตราด โดยทำการปรับหลักสูตรพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดตราดด้วยการปรับลดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางควรรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มการงานอาชีพ จากทั้งหมด 193 ตัวชี้วัด ให้เหลือ 160 ตัวชี้วัด กำหนดจุดเน้นเกี่ยวกับทักษะอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม ประมง บริการ ท่องเที่ยวและการค้าขาย เน้นบูรณาการประเด็นการเรียนรู้ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ทรัพยากรและเทคโนโลยี การประกอบการพร้อมกับการเป็นพลเมืองโลกที่ดีของสังคม เพื่อรองรับการเป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชั้นนำของเอเชีย (รายงานสรุปผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด, 2566 : 18-20) ซึ่งจากการดำเนินงานสถานศึกษาต้องนำไปปรับใช้เพื่อเข้าสู่การเป็นสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดตราดที่มุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพเด็กให้ดีสะหงาด มีคุณลักษณะเป็นผู้ที่มีความสามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยสัมพันธที่ดี มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการและเทคโนโลยี

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นแม่แบบในการผลิตผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดีสะหงาด (4 ดี) ได้แก่ ความรู้ดี จิตใจดี ความสามารถดี และสุขภาพดี ทำให้ผู้เรียนเติบโตเป็นบุคลากรที่สมบูรณ์พร้อมสำหรับพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดของตนเองสู่การเป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้น การศึกษาบทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด จะทำให้ผู้บริหารเข้าใจและประยุกต์ใช้ความรู้ในการ “ปรับเปลี่ยน” แม่พิมพ์ของโรงเรียนให้มีทิศทางสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคมและจังหวัด ที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามฉันทศน์อีก 10 ปีข้างหน้า คือ เด็กตราดที่มีคุณลักษณะ “ดี สะ-หงาด” ภายใต้กรอบของการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดตราดที่มุ่งสู่ ดีสะหงาด เด็กตราดดี DEK TRAT HI โดยรู้จักตัวตนที่เริ่มต้นจากรากฐาน ภูมิใจในความเป็นตราดและพัฒนาตนเองเป็นผู้ประกอบการหรือนวัตกรรมที่ดีต่อสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่อง
พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่อง
พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครู ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด จำนวน 1,194 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด กระทรวงศึกษาธิการ, 2567 : ออนไลน์) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเทียบหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สังกัดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการแบ่ง หลังจากนั้นคัดเลือกครูโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ บทบาทของผู้บริหาร ในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ผู้วิจัยได้สังเคราะห์บทบาทของผู้บริหาร จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎีนักวิชาการ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านความรู้การพัฒนาหลักสูตร
- 1.2 ด้านการนิเทศ กำกับและติดตามการใช้หลักสูตร
- 1.3 ด้านการมีวิสัยทัศน์
- 1.4 ด้านการสร้าง ความเข้าใจให้กับบุคลากร

2. ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ประกอบด้วย 5 ประเด็น ดังนี้

- 2.1 วิสัยทัศน์
- 2.2 จุดหมาย
- 2.3 เป้าหมาย
- 2.4 จุดเน้นตามวิสัยทัศน์หลักสูตรพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- 2.5 ประเด็นการพัฒนาจังหวัด

สมมติฐานในการวิจัย

1. บทบาทของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

2. บทบาทของผู้บริหารอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามทฤษฎีการวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert Scale) และตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ดังนี้ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง .80 ถึง 1 และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราดได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง .80 ถึง 1 แล้วนำไปทดลองใช้กับครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้ข้อความที่ใช้สอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .82 ถึง .85 และได้ข้อความที่ใช้สอบถามการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด จำนวน 32 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.79 ถึง 0.82 และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ .83 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เท่ากับ .81

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับครู และชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการให้ครูทราบก่อน หลังจากนั้นดำเนินการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - moment correlation coefficient)

3. วิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Stepwise

ผลการวิจัย

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการนิเทศ กำกับและติดตามการใช้หลักสูตร ด้านการสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากร ด้านความรู้การพัฒนาหลักสูตรและด้านการมีวิสัยทัศน์

2. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านประเด็นการพัฒนาจังหวัด ด้านเป้าหมาย ด้านวิสัยทัศน์ ด้านจุดหมายและด้านจุดเน้นตามวิสัยทัศน์หลักสูตรพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด โดยรวม ($r_{xy} = 0.686$) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน หากผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศ กำกับและติดตามการใช้หลักสูตร สร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรและมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับสูงจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงเช่นกัน

4. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด คือ ด้านการนิเทศ กำกับและติดตามการใช้หลักสูตร (X_2) ด้านการสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากร (X_4) และด้านการมีวิสัยทัศน์ (X_3) ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ด้านนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ได้ร้อยละ 48.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถนำมาเขียนสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $\hat{Y}_{tot} = 2.028 + 0.261X_2 + 0.129X_4 + 0.097X_3$ และสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.399Z_{x2} + 0.157Z_{x4} + 0.191Z_{x3}$ ทั้งนี้ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรู้การพัฒนาหลักสูตร (X_1) ไม่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

สรุปและอภิปรายผล

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการสร้างความสำเร็จให้กับบุคลากร ด้านการนิเทศ กำกับและติดตามการใช้หลักสูตร ด้านความรู้การพัฒนาหลักสูตรและด้านการมีวิสัยทัศน์ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงานเกิดผลสำเร็จและเห็นคุณค่าของการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งการมีวิสัยทัศน์ชัดเจนในการวางแผนและกำหนดทิศทางของสถานศึกษาในอนาคต จะช่วยให้สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาประสบความสำเร็จในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ทันสมัยและมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิมา รักษ์ดี (2564 : 107-115) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ซึ่งมีผลอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเอง บทบาทนี้ช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกมิติ คล้ายกับ Deal and Peterson (2017 : 109-209) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะช่วยผลักดันให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารจะต้องรับบทเป็นช่างปั้นเครื่องปั้น (Potters) รวมทั้งการเป็นต้นแบบของครูและนักเรียน ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร เช่นเดียวกับ ถิรพัฒน์ หล้าเตียง (2567 : 1-13) ที่ศึกษาบทบาทการบริหารสถานศึกษาบนหลักสูตรฐานสมรรถนะในแนววิถีใหม่ พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา โดยต้องปรับตัวและพัฒนากรอบแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาบนฐานสมรรถนะใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำ ผู้บริหารต้องพัฒนาสถานศึกษาอย่างเชิงรุก กระจายอำนาจสู่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในเชิงวิชาการต้องเป็นผู้ริเริ่มการเปลี่ยนแปลง สร้างเครือข่ายการเรียนรู้และเป็นโค้ช เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้บนฐานหลักสูตรสมรรถนะของการศึกษาที่เปลี่ยนไป ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย เป็นไปตามความคาดหวังของจังหวัด สังคมและประเทศชาติ

2. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านประเด็นการพัฒนาจังหวัด ด้านเป้าหมาย ด้านวิสัยทัศน์ ด้านจุดหมาย และด้านจุดเน้นตามวิสัยทัศน์หลักสูตรพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทั้งนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดตราดจะเป็นตัวขับเคลื่อนการศึกษาให้ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมในปัจจุบัน การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการเผชิญกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุนทรวิจิตร ไพเราะ และสมพงษ์ พลไชย (2566 : 367-384) ที่กล่าวว่า การ

ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐานมุ่งตอบสนองความต้องการเฉพาะของแต่ละพื้นที่ ผ่านการคิดค้นและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา โดยให้ความสำคัญใน ด้านหลักสูตร การเรียนการสอนและการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่น เพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจและสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เช่นเดียวกับบุรีธา บินอาห์ลี (2567 : 1-12) ที่พบว่า การอบรมทำความเข้าใจครูเกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะและการประชาสัมพันธ์หลักสูตรฐานสมรรถนะให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง จะส่งผลให้การพัฒนหลักสูตรเกิดผลสำเร็จ และ Yunhuo Cui et al. (2018 : 34-57) ทำการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการหลักสูตรในสาธารณรัฐประชาชนจีน (Changes in School Curriculum Administration in China) พบว่าการปฏิรูปหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้จำกัดเพียงเนื้อหาและเทคโนโลยี แต่ยังเน้นความสามารถที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนด้วย โดยแนวโน้มการปฏิรูปในจีนเปลี่ยนจากการรวมศูนย์เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสร้างและปรับปรุงหลักสูตร สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและแนวทางการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนไป ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท กรอบแนวคิดการจัดการศึกษาของจังหวัดที่มีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละพื้นที่ด้วยการร่วมมือของทุกภาคส่วน จึงทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในจังหวัดตราดที่ต้องการเห็นเด็กตราดมีคุณลักษณะเป็น “ดีสะหงาด เด็กตราดฮี”

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตร การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์สามารถสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษา สนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างเต็มที่ รวมถึงมีการนิเทศ กำกับและติดตามการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกัน หากผู้บริหารมีบทบาทที่ไม่ชัดเจนหรือไม่มีความมุ่งมั่น การพัฒนาหลักสูตรก็จะเป็นไปตามเป้าหมายและทิศทางที่กำหนดไว้ ดังนั้น บทบาทของผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการทำให้เกิดความสำเร็จของการพัฒนาหลักสูตรในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สอดคล้องกับภคพร เลิกนอก และ เอกราช โฆษิตพิมานเวช (2564 : 1-13) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อให้มีเนื้อหาสาระที่เหมาะสม และทันกับเหตุการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยีซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษาเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังเช่นผลการวิจัยภัทรนิชา สุดตาชาติ (2560 : ง) ที่กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตคลองสามวากรุงเทพฯ ส่งผลให้ครูมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น รวมถึงผลการวิจัยของอ้อมใจ วงษ์มณฑา และคณะ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรที่เหมาะสมในการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มี 5 ขั้นตอนดังนี้ ได้แก่ 1) การศึกษาบริบท 2) การวางแผนการใช้หลักสูตร 3) การดำเนินการใช้หลักสูตร 4) การนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมหลักสูตร และ 5) การประเมินผล อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อใช้ในอนาคต ต้องเน้นที่การพัฒนาหลักสูตรอย่างมีส่วนร่วมจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องจากหลาย ๆ ฝ่าย ในการร่างหลักสูตร ประกอบกับการนำเอาหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประกอบในการพัฒนาหลักสูตรโดยการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีส่วนช่วยทำให้ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความพอเพียง พอประมาณ และมีเหตุผล ภายใต้เงื่อนไขด้านความรู้และคุณธรรมสามารถพึ่งพาตนเองได้ส่งผลให้เกิดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพบริบทของแต่ละสถานศึกษา จึงสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาความสัมพันธ์กันเชิงบวกอยู่ในระดับสูง กับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด

4. ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด พบว่า บทบาทของผู้บริหารส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดตราด ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนของจังหวัดที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียนในจังหวัดตราดให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทัชชชา ปัญญารัตน์ และธีรพงศ์ ทาปัญญา (2567 : 17-35) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและชัดเจน ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรในพื้นที่นวัตกรรมโดยการนำข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่นเดียวกับ มนสิข สีทธิสมบูรณ์ (2563 : 34) กล่าวว่า การมีวิสัยทัศน์ในการบริหารหลักสูตรจะต้องสามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในยุคที่มีการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจนทุกขั้นตอนและมองเห็นภาพอนาคตของผลการใช้หลักสูตร เพื่อให้สามารถพัฒนาหลักสูตรที่มีความเหมาะสม มีคุณภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564 : ออนไลน์) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจึงต้องมีการวางระบบการสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรในระบบนิเวศทางการศึกษาสามารถเข้าถึงและเข้าใจความสำคัญ เนื่องจากบุคลากร เป็นผู้ที่นำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจจะทำให้หลักสูตรไปสู่จุดหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการมีวิสัยทัศน์เป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะช่วยกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาหลักสูตรซึ่งส่งผลทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีแนวทางการทำงานที่สอดคล้องกันและมีจุดหมายเดียวกัน การที่ผู้บริหารมีความเข้าใจในนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงในโลกการศึกษา ยังช่วยให้การพัฒนา

หลักสูตรตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้เป็นอย่างดีซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาในจังหวัดตราดได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างประสบการณ์กับผู้บริหารจากสถานศึกษาอื่น ๆ จะทำให้ได้รับข้อมูลและแนวคิดใหม่ ๆ ที่ทำให้มีวิสัยทัศน์กว้างขึ้น นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรจะช่วยให้มีความเข้าใจเชิงลึกและมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในด้านการศึกษาอย่างยั่งยืน

2. การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมจะทำให้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามวิสัยทัศน์และจุดเน้นที่กำหนดไว้ หากมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารที่ทันสมัย ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับและติดตามการใช้หลักสูตร การสร้างความเข้าใจในด้านพัฒนาหลักสูตรให้กับบุคลากรและด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถให้ผู้บริหารนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

2. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรมและส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

บรรณานุกรม

- กันยรัตน์ ไมยรัตน์. (2564). โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) กับบทบาทและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย. *วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 3(5), 51-64.
- จันทิมา รักดี. (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6(11), 107-115.
- ธิรพัฒน์ หล้าเตียง. (2567). ผู้บริหาร : บทบาทการบริหารสถานศึกษาบนหลักสูตรฐานสมรรถนะในแนววิถีใหม่. *วารสารการบริหารและความเป็นผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 1(2), 1-13.

- พัชรา ปญญารัตน และธีรพงศ์ ทาปัญญา. (2567). ความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการหลักสูตรที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน. *วารสารครุศาสตร์ราชภัฏเชียงใหม่*, 3(1), 17-35.
- นุริตา ปินอาหลี. (2567). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนของรัฐที่ตั้งอยู่ชายแดนไทย-มาเลเซีย. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 52(2), 1-12.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ภคพร เลิกนอก และ เอกราช โขจิตพิมานเวช (2564). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 8(4), 1-13
- ภัทรนิชา สุตตาชาติ. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนสิข สิทธิสมบูรณ์. (2563). *การพัฒนาหลักสูตรมโนทัศน์และการประยุกต์ใช้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ. (2561). นวัตกรรมการบริหารการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลง 4 เรียนรู้. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(4), 525-537.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *หลักการและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้*. บริษัท ไอเดียเนลีน มีเดีย โซลูชั่น จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *โครงการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช (หลักสูตรฐานสมรรถนะ)*. เข้าถึงเมื่อ 5 ตุลาคม 2567, เข้าถึงจาก <https://cbethailand.com/>.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด. (2567). *สารสนเทศด้านการศึกษา*. เข้าถึงเมื่อ 2 พฤษภาคม 2567, เข้าถึงจาก <https://edustatistics.moe.go.th/teacher23>.
- สุนทรีวรรณ ไพเราะ และสมพงศ์ พละไชย (2566). การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3(6), 367-384
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา, ขวสิต เกิดทิพย์, และศักดิ์จิต มาศจิตต์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา.
- Deal T. E., & Peterson K. D. (2017). *Eight roles of symbolic leaders*. The Jossey-Bass Reader on Educational Leadership, 197-209.
- Krejcie R.V. and Morgan D.W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities" *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Yunhuo C. Hao, L., & Wenye Z.(2018). Changes in school curriculum administration in China. *ECNU Review of Education*, 1(1), 34-57.

รายละเอียดสำหรับผู้นิพนธ์ในการส่งบทความ / รายงานวิจัยเพื่อลงตีพิมพ์ใน “วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย”

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย เป็นวารสารของสโมสรเลขาวิชาธรรม โดยวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ผลงานวิจัย บทความวิชาการ และเพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในทางวิชาการ

คำแนะนำสำหรับผู้สนใจส่งบทความมาตีพิมพ์วารสาร

- ส่งต้นฉบับผลงานที่สรุปแล้วจำนวนไม่เกิน 15 หน้า ในระบบออนไลน์ Thaijo พร้อมเขียนชื่อและเบอร์ติดต่อกลับ
- ทางวารสารฯ จะส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและจะติดต่อผู้เขียนในกรณีแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ Peer Review เพื่อให้ทางผู้เขียนนำไปดำเนินการแก้ไข เมื่อแก้ไขเสร็จตามที่ประเมินจาก Peer Review ให้นำต้นฉบับที่แก้ไขมาส่งพร้อมไฟล์ ในระบบออนไลน์ Thaijo

• การเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (ไม่เกิน 15 หน้า)

1. ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้นิพนธ์และสังกัด (Author & by-line) เขียน ชื่อ นามสกุล ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ผู้นิพนธ์หลายคนให้เรียงชื่อตามลำดับความสำคัญที่แต่ละคนมีส่วนร่วมในงานวิจัยนั้นโดยใช้เครื่องหมาย * , ** , *** ทำเชิงอรรถท้ายหน้า (footnote) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อสถานที่ทำงานหรือหน่วยงานและสถาบันของผู้เขียนที่เป็นปัจจุบัน ระบุ corespondind ; (ชื่อนามสกุล) , E-mail:
3. บทนำ (Introduction) ให้ข้อมูลข้อสนเทศและประเด็นสำคัญทางวิชาการรวมทั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยนั้น
4. หลักและคำอธิบายที่ผสมผสานกับข้อวิจารณ์โดยประกอบด้วยประเด็นย่อยหรือหัวข้อย่อยและคำอธิบายที่ผสมผสานกับข้อวิจารณ์หรือข้อเสนอแนะที่ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่
5. สรุป (Conclusion)
6. การจัดทำเชิงอรรถและบรรณานุกรม (References) อ้างอิงโดยใช้ระบบแบบ APA (ไม่ควรเกิน 20 เล่ม)

• การเตรียมนิพนธ์ต้นฉบับ (Original article) รายงานวิจัย (สรุปไม่เกิน 15 หน้า)

1. ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้นิพนธ์และสังกัด (Author & by-line) เขียน ชื่อ นามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ผู้นิพนธ์หลายคนให้เรียงชื่อตามลำดับความสำคัญที่แต่ละคนมีส่วนร่วมในงานวิจัยนั้นโดยใช้เครื่องหมาย * , ** , *** ทำเชิงอรรถท้ายหน้า (footnote) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อสถานที่ทำงานหรือหน่วยงานและสถาบันของผู้เขียนที่เป็นปัจจุบัน ระบุ corespondind ; (ชื่อนามสกุล) , E-mail:
3. บทคัดย่อ (Abstract) มีทั้งฉบับภาษาไทยและอังกฤษต้องเป็นความเรียงย่อหน้าเดียวมีความสมบูรณ์ครบถ้วน โดยมีสาระสังเขปประกอบด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีดำเนินการวิจัย (การเก็บข้อมูล/ กลุ่มตัวอย่าง/ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย/การวิเคราะห์ผล) (Materials and Methods) และสรุปผล (Results Conclusion) จำนวนไม่เกิน 300 คำ
4. คำสำคัญ (Keyword) เขียนเป็นคำ หรือวลี ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ
5. บทนำ (Introduction) ให้ข้อมูลข้อสนเทศและประเด็นสำคัญทางวิชาการรวมทั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยนั้น
6. วิธีดำเนินการวิจัย (Materials and methods) กล่าวถึงการออกแบบกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ทางสถิติโดยเรียบเรียงตามขั้นตอน
7. ผลการวิจัย (Result) รายงานและอธิบายผลที่สำคัญที่เป็นจริงอาจมีตารางและภาพประกอบไม่เกิน 4 ตาราง หรือภาพไม่ซ้ำซ้อนกับคำบรรยาย

8. อภิปรายผล (Discussion) นำประเด็นที่สำคัญเป็นจริงของผลการวิจัยมาศึกษาอธิบายเรียงตามลำดับที่เสนอ ในผลว่าเหมือนหรือต่างจากผลการศึกษาของผู้อื่นอย่างไรโดยมีหลักฐานอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ การนำผลมาประยุกต์ใช้ รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

9. การจัดทำเชิงอรรถและบรรณานุกรม อ้างอิงโดยใช้ระบบแบบ APA โดยอ้างอิง (ไม่ควรเกิน 20 เล่ม)

9.1) บรรณานุกรมหนังสือภาษาไทย

ชื่อ / ชื่อสกุล. // (ปีที่พิมพ์). // ชื่อเรื่อง. // ครั้งที่พิมพ์. // เมืองที่พิมพ์. // ผู้รับผิดชอบการพิมพ์.

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา : (กิตติกร มีทรัพย์, 2544 : 10)

กิตติกร มีทรัพย์. (2544). จิตวิทยาการเลี้ยงดูเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ชูริการพิมพ์.

9.2) บรรณานุกรมหนังสือภาษาอังกฤษ

ชื่อสกุล./อักษรย่อชื่อต้น / อักษรย่อชื่อกลาง(ถ้ามี). // (ปีที่พิมพ์). // ชื่อเรื่อง. // ครั้งที่พิมพ์. // เมืองที่พิมพ์. // : / ผู้รับผิดชอบในการพิมพ์.

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา : (Hartley,1989 : 97-153)

Hartley, E.K. (1989). Childhood and Society. 2 nd ed. New York : MC Graw -Hill.

9.3) บรรณานุกรมวิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน. // (ปีที่พิมพ์). // ชื่อเรื่อง. // ระดับวิทยานิพนธ์, / ชื่อสาขา / คณะ // ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา : (ภัครพร กอบพังตน,2540 : 54-69)

ภัครพร กอบพังตน. (2540). การประเมินคุณภาพการพยาบาลผู้คลอดปกติในโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

9.4) บรรณานุกรมบทความจากหนังสือ

ชื่อผู้เขียน. // (ปีที่พิมพ์). // ชื่อบทความ. // ใน / ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)(ถ้ามี). // ชื่อหนังสือ. // (หน้า / เลขหน้า). // เมือง. // : / ผู้รับผิดชอบในการพิมพ์.

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา : (สมจิต หนูเจริญกุล และประคอง อินทรสมบัติ,2536 : 749-781)

สมจิต หนูเจริญกุล และประคอง อินทรสมบัติ. (2536). การประเมินผลการพยาบาล ในมยุรา กาญจนางกูร (บรรณาธิการ). เอกสารการสอนชุดวิชาโมดูลและกระบวนการพยาบาล หน่วยที่ 8 - 15. (หน้า 749- 781). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

9.5) บรรณานุกรมบทความจากวารสาร

ชื่อผู้เขียน. // (ปีที่พิมพ์). // ชื่อบทความ. // ชื่อวารสาร. ปีที่หรือเล่ม(ฉบับที่),เลขหน้า.

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา : (วิทยาคม ยาพิศาล,2547 : 147 - 153)

วิทยาคม ยาพิศาล. (2547). การพัฒนาคุณภาพระบบงานศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์เชียงใหม่ตาม แนวทางการตรวจติดตามทางวิชาการและระบบคุณภาพ. กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์,46(3),142 - 153.

9.6) บรรณานุกรมจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่พิมพ์). // ชื่อเรื่อง. // สืบค้นเมื่อวัน เดือน ปี , จากชื่อเว็บไซต์ : URL

ตัวอย่าง การอ้างอิงในเนื้อหา : (Lynch T,1996.) ถ้าไม่มีชื่อผู้แต่งให้ใส่ชื่อเรื่องหรือดูจากเว็บว่าใคร เป็นเจ้าของ

Lynch, T. (1996). DS9 trials and tribble-ations review. Retrieved October 8,1997, from Psi Phi :

Bradley's Science Fiction Club Website : <http://www.bradley.edu/psiphi/DS9/ep/503r.htm>

คณะกรรมการบริหารสโมสร ประกอบด้วย

นายวายุ พยัคฆ์บุตร

นางวรรณภา พรหมถาวร

นายสายัณห์ สันทัด

นายเดช วรเจริญศรี

นางวรรณภา กล่อมเกลี้ยง

นางสาวสุคนธา อรุณภู

นายปยุต มารยาทตร์

นายอรุณ แสนคำ

๑. รศ.ดร.เชษฐ รัชดาพรรณาธิกุล

๒. ผศ.ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธนภณ นิธิเชาวกุล

๓. นายพรเทพ คล้ายพ้อคำ

๔. นายอนุวัฒน์ ราชนิกุล

๕. นายนาวี โชคชัยกุล

๖. นายนครเศรษฐ์ ปาละสิงห์

๗. นายอิชฉนัน สิงหตระกูล

๘. นายจักรพงษ์ ทัพพปริญา

๙. นายสรภพ แต่สุวรรณ

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

นายกสโมสรเสือป่าวชิราวุธานุสรณ์

อุปนายกสโมสรเสือป่าวชิราวุธานุสรณ์

ประธานฝ่ายฝึกอบรม

ประธานฝ่ายประชาสัมพันธ์

ประธานฝ่ายปฐมฤกษ์

ประธานฝ่ายพัสดุ

นายทะเบียน

เหรียญกษาปณ์

เลขาธิการสโมสรเสือป่าวชิราวุธานุสรณ์

สโมสรมลลอปาวขรอรานุสรณ์
38 ถ.วัดโพธิ์ไพโรจน์ ต.โพธาราม
อ.โพธาราม จ.ราชบุรี 70120

วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย
ISSN XXXX-XXXX

9 771686 944827 >